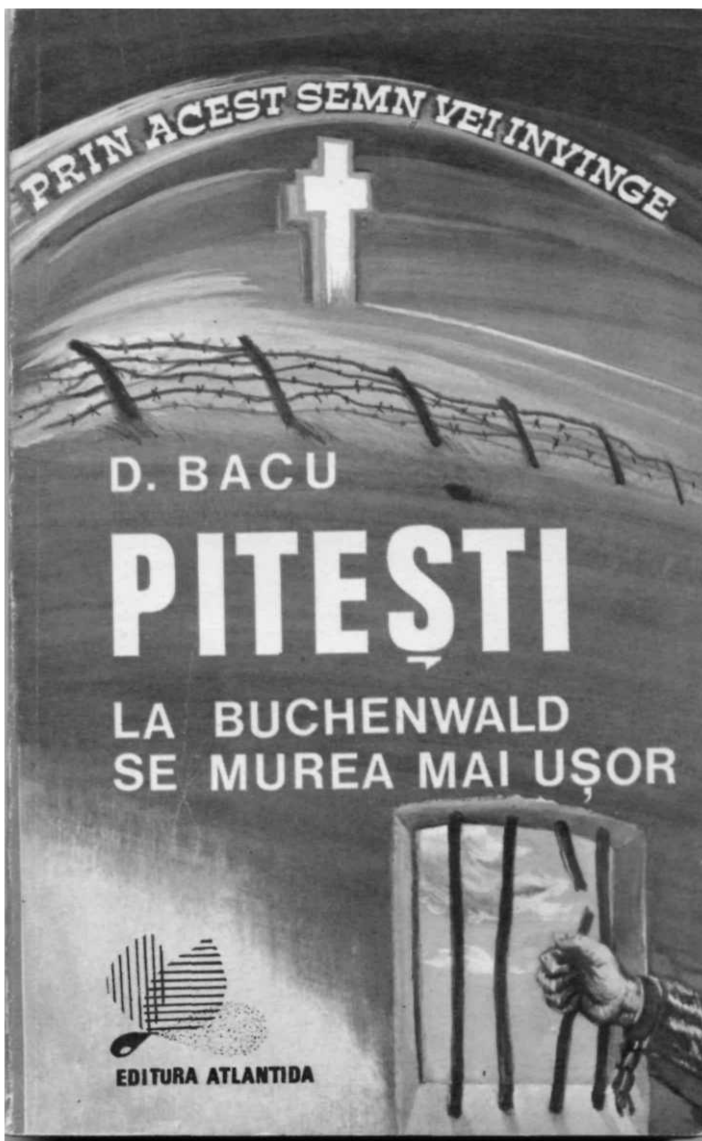

PRIN ACEST SEMN VEI INVINGE
D. BACU
PITEȘTI
LA BUCHENWALD
SE MUREA MAI UȘOR
EDITURA ATLANTIDA

PITEȘTI

CENTRU DE REEDUCARE STUDENȚEASCĂ

UN CAZ UNIC DE PERVERTIRE A MINȚII OMENEȘTI, ÎNTR-UN SECOL ÎN CARE OMUL A PUS PICIORUL PE LUNĂ. O MĂRTURISIRE DUREROASĂ CĂ PROGRESUL MORAL NU ȚINE PASUL CU PROGRESUL MATERIAL. O DOVADĂ ÎN PLUS CĂ ÎNTR-O LUME DIN CARE A FOST ALUNGAT DUMNEZEU SE INSTALEAZĂ RĂUL ABSOLUT.

EDITURA ATLANTIDA

COLECŢII

ATLANTIDA

ŞTIINŢĂ ŞI RELIGIE | PAGINI ALESE
MEMORIA GULAGULUI ROMÂNESC
OAMENI DE SEAMĂ | PRECURSORII
CARTEA DE BUZUNAR
LUMEA STELELOR | LUMEA COPIILOR
CARTEA ŞCOLARULUI | CARTEA STUDENTULUI

PEDAGOGICĂ | JURIDICĂ | TEHNICĂ
LITERATURĂ NAŢIONALĂ
LITERATURĂ UNIVERSALĂ
POEZII | ARTE FRUMOASE
ISTORIE ŞI ADEVĂR

„Spre inimile cele necurate care vin întru prea curata casă a lui Dumnezeu, fără milă întind sabia mea".

Sfîntul Arhanghel Mihail

DE ACELAŞI AUTOR :

Aiud, 1961
Ofranda, 1963
Acolo şezum şi plînsem, 1964

D. BACU

PITEȘTI

CENTRU DE REEDUCARE STUDENȚEASCĂ

Cu o prefață de Preot GHEORGHE CALCIU

ÎNDRĂZNIȚI, NOI AM BIRUIT COMUNISMUL!

EDITURA ATLANTIDA

București
1991

ATLANTIDA. COM S.RL.
București — general Budișteanu 9 sector 1.
ROMÂNIA.

ISBN 973-95429-0-5

ATLANTIDA COM. S.R.L.

Oficiul Registrului comerțului nr. 40/4870/1991
Capital 100% românesc

Președinte : MIHAI RĂDULESCU
Director administrativ g-ral OCTAVIAN VOINEA
Director editură : SIMION GHINEA
Redactor șef : MARCEL PETRIȘOR
Redactor : OCTAVIAN VOINEA
Corector : SILVIA LIANA MUSTĂCIOSU

Dumitru Bacu

ÎNDRĂZNIȚI, NOI AM BIRUIT COMUNISMUL

București, 1991

IN MEMORIAM :

Doctor *SIMIONESCU*
ȘERBAN GHEORGHE
GAFENCU VALERIU
LIMBEREA PAUL
BĂLĂNIȘCU ONAC
NIȚĂ CORNEL
BOGDANOVICI ALEXANDRU,
OPRIȘAN CONSTANTIN
et caetera

ÎNCHINARE

Doi oameni încărunțiți de vremi și suferinți, foști deținuți politici și luptători anticomuniști mi-au făcut cinstea — la care nici n-aș fi îndrăznit să visez — să-mi ceară câteva rânduri, un cuvânt înainte la această carte ce apare pentru prima dată în România, prin strădania Domniilor Lor.

Mă supun cu sfială acestei solicitări și-mi cer, totodată, iertare cititorilor pentru cutezanța de a scrie acest umil cuvânt de închinare.

Iată o carte lămuritoare ! Mărturie încărcată de forța trăirii și consistența reflecției, Pitești *are consecințe esențiale pentru înțelegerea celui mai dureros capitol al istoriei poporului românesc : ocupația comunistă.*

Ce s-a comis în „centrul de reeducare studențească" nu este un simplu accident în desfășurarea acțiunii de distrugere a României. Acolo au fost experimentate mecanismele-cheie, psihologice și sociologice, ale sistemului comunist, ale „societății socialiste multilateral dezvoltate". Și este foarte probabil că, pe baza rezultatelor obținute la Pitești, *„strategii" comunismului au elaborat programe cu bătaie lungă, ale căror urmări sânt astăzi încă vizibile.*

A fost aprofundată la închisoarea Pitești *tehnica distrugerii totale a ființei umane : „spălarea creierului", „robotizarea individului", culminînd cu aducerea victimei la stadiul — aparent — de coautor, de complice la propria sa nimicire ! Se urmărea inocularea sentimentului de vinovăție care trebuia să facă imposibilă revenirea la normalitate.*

Același lucru s-a încercat și la scara întregii societăți : o generalizare a fenomenului Pitești, o culpabilizare a majorității poporului prin inocularea falsului sentiment de vinovăție, de pretinsă participare la mașinăria comunismului.

A vrut Dumnezeu și au existat momente în care aparatul satanic s-a poticnit. Din acea beznă a disperării s-a putut înălța lumina unor gesturi și atitudini desăvârșite. De pildă, acel elev care rezistă miraculos schingiuirilor (vezi p. 95) și nu-și batjocorește Mântuitorul... Subliniez acest act — unic poate în istoria Piteștiului — deoarece, singur, ar fi suficient pentru a da sens martiriului întregii comunității încarcerate.

Și trebuie să amintesc aici alt gest — arc peste timp — tot al unui elev care, într-o zi de Decembrie '89, a încropit din două bucățele de lemn o cruce ridicînd-o cu îndrăzneală deasupra mulțimii dezlănțuite. Și acea nestăvilită revărsare de oameni și-a dezvăluit, tocmai prin gestul unui copil, sensul înălțător de renaștere creștină triumfătoare.

*

Marea victorie a românilor întemnițați, ca și a celor ce au înlăturat printr-o amarnică opintire sistemul comunist, este, mai presus de toate, dumnezeiasca putere de a ierta și de a iubi.

Să învățăm deci, de la ei, să iubim, să nădăjduim și să iertăm greșiților, după cum și acești părinți și frați mai mari și prieteni ai noștri au știut, din adîncul suferinței lor, să ierte și, astfel, să se izbăvească.

Pe o astfel de temelie — suferință, iertare și iubire — se vor ridica, vor străluci și vor dăinui viitoarele ctitorii spirituale ale Neamului Românesc.

MARIAN MUNTEANU

PREFAȚĂ

Această carte este una a faptelor. Acumularea lor șocantă creează o istorie, una tragică, neînțeleasă și absurdă. Dar această carte se vrea și o fenomenologie a spiritului. Lovit fulgerător de concretețea evenimentelor, duhul cititorului se cabrează într-o încercare de a depăși contingentul, căci tot ce s-a petrecut în materie, în carne, nu este decît reflexul târziu a ceea ce s-a consumat de mult în spirit.

Piteștiul, cu tot cortegiul lui de consecințe, niciodată epuizate — căci această istorie s-a înscris în spiritul umanității pentru totdeauna și nu se va sfârși nici cu dispariția din viață a ultimului supraviețuitor al întâmplărilor — Piteștiul este o Golgotă cu semnificații general umane, un Munte al Măslinilor unde, cei care am trecut pe acolo am băut până la fund paharul disperării, al abandonării și al lepădărilor.

Este interesant că nici unul dintre cei care am trecut prin Pitești nu am scris o carte despre el. Au scris unii dintre cei care au trecut prin închisori dar care au văzut fenomenul din afară, nu în sensul unei neparticipări sentimentale, ci în sensul unei imposibilități de a-și integra fenomenul Pitești, pentru că el nu este un antiuman, ca un război, ca o ciumă, ca o revoluție comunistă; el este suprauman, un război al infernului împotriva lui Dumnezeu, lupta diavolilor împotriva îngerilor, o liturghie întoarsă pentru a inversa ordinea verticală a cerului, pentru a înlocui în sufletul victimelor ierarhia cerească prin ierarhia diabolică.

S-au scris cărți despre Pitești și de oameni care nici măcar nu au văzut închisorile comuniste și care au crezut că rezolvă o problemă, care, de fapt, era una metafizică, prin

criterii estetice sau de psihologie de laborator. Dozajele greşesc, soluţiile sunt false, sentimentele injuste, criteriile absurde.

Acolo a fost ceva care depăşeşte puterea umană de înţelegere, pentru că a fost războiul a două tabere supraumane ; acolo a fost spaţiul în care, privit dinafară, războiul a fost cîştigat de satana, pentru că psihologii şi esteţii, confundă aparenţele cu realitatea duhului şi ignoră faptul că această lume este un răstimp al mântuirii, singurul răstimp uman pentru mântuire.

Dar adâncul îmbogăţirii sufletelor noastre este greu de sesizat ; pentru el, înfrângerile sunt spectaculoase, morţile zguduitoare, nebunia locvace, dar înţelepciunea şi martirajul spiritual al supravieţuitorilor, ca şi vibraţia imensă a duhului este prea subtilă pentru sensibilitatea tocită a esteţilor, prea mistică pentru puterea de percepţie a psihologului ca şi pentru orice fiinţă umană care nu a trăit în nebunie ci doar în limitele bunului simţ comun. Numai cine are acea doză bună de nebunie, numai acela poate înţelege puţin. Nu tot. Nici noi nu înţelegem tot, noi care am trăit tot. Pentru că Dumnezeu a făcut de ruşine înţelepciunea lumii acesteia. Avem nevoie de o sensibilitate apocaliptică.

În 1948, la închisoarea Jilava, Stănescu, un tânăr pe atunci, cu o intuiţie rară a evenimentelor viitoare — şi nu mă refer numai la ceea ce s-a petrecut la Piteşti, ci la tot absurdul istoric de atunci şi de acum din ţară şi din lume — spunea că omenirea a început trăirea Apocalipsei şi că cine nu-şi va făuri o conştiinţă apocaliptică, pe măsura vremii, nu va putea supravieţui nici fizic, nici spiritual.

Nu am reuşit să ne făurim acest tip de conştiinţă până acum. Nici unul. Trăim după aceeaşi logică umană care cedează in faţa perfecţiunii formale a silogismului, ne fabricăm premise majore şi minore şi tragem concluzii senine, bine stabilite pe înţelepciunea omenească şi uităm că lupta se dă intr-un spaţiu în care nici logica, nici raţionamentul, nici măcar faptele concrete nu au semnificaţia de aici, de jos.

În 1958 eram într-o corabie a morţii ; şasesprezece oameni puşi în patru celule oarbe la Jilava, patru celule zidite într-o celulă mai mare, de forma unui semicilindru culcat. O corabie a cărei destinaţie era moartea. Şasespre-

zece oameni, fiecare cu nebunia şi înţelepciunea lui, cu boala şi tragedia lui. Cei mai mulţi trecuseră prin Piteşti, mai mult de două treimi din noi. Bolnavi trupeşte, răniţi sufleteşte, înfometaţi şi înfriguraţi, în celulele în care apa curgea pe pereţi, iar umezeala ne pătrundea în oase, eram acolo într-o amestecătură dozată după toată ştiinţa Kremlinului, pentru a se stabili cât timp poate rezista un om în teroare, la foame şi tortură, la certurile din celulă, la bolile care infestau fiecare centimetru cub de aer neprihănit cu milioane de microbi.

Atunci a murit în celula mea cel mai bun dintre noi. Era atât de bolnav şi atât de slab, încât moartea era mai prezentă pentru noi decât pereţii umezi, decât mâna gardianului care ne lovea, sau descuia şi încuia uşa, mai concretă decât pâinea şi apa noastră zilnică. Tusea de tuberculos a lui Costache Oprişan, expectoraţia abundentă şi urât mirositoare a unui plămîn ros aproape integral de bacili, ne întorcea uneori stomacul pe dos, în ciuda dragostei imense pe care i-o purtam toţi trei.

Şi totuşi, el, Costache muribundul, era axa şi suportul nostru, justificarea noastră pentru acolo, îngerul care îl biruia pe diavol pentru noi. În clipa în care a murit, universul nostru şi-a pierdut sensul. Atunci lumea s-a prăbuşit cu vaiet, cataclismul s-a produs şi noi am rămas trei oameni într-un pustiu al disperării. Şi nici un indicator. Cel care ne călăuzea murise, eram înconjuraţi de o lume ostilă, de şase metri pătraţi care supurau moarte şi deznădejdea din fiecare atom de materie.

Era în luna Iulie 1958. Spre apusul soarelui, după ce trecuseră zece ore de la moartea lui Costache, în care timp ne rugaserăm cu lacrimi şi disperare : „Cu sfinţii odihneşte Hristoase, sufletul adormitului robului Tău Costache... Costache...," după ce i-am spălat trupul ca să intre curat în pămîntul din care a fost zidit, l-am scos gol pe targă în curtea închisorii. Soarele apunea, lumina lui de aur cădea peste o vegetaţie luxuriantă, nebună, înăbuşitoare.

Lumii nu-i păsa de noi. Nu pierise universul în neființă, soarele nu-şi întunecase lumina sa, nu se despicase pământul până în adânc, nici florile nu-şi pierduseră frumuseţea. Încă odată, naturii nu-i păsa de noi. Universul nostru — carcera ! Îi era lumii şi necunoscut, şi indiferent.

Ne-am întors în celulă copleşiţi, urînd florile şi copacii, şi cerul senin şi pur, şi soarele de aur. Pe targa murdară şi măruntă, în mijlocul curţii uriaşe, păzit de gardianul în uniformă era trupul gol al lui Costache. Slab — doar piele şi os — (incredibil cum putea fi acela un trup de om !), sub lumina dură care îi scotea în evidenţă slăbiciunea şi urâciunea corpului emaciat, zăcea acolo ca un monument al morţii. Şi nici un înger nu-l păzea cu sabia de foc de profanările ulterioare. Nici unul. Doar un gardian în uniformă.

Pe pieptul gol şi descărnat, străluceau două flori albastre, mari, necunoscute — toate florile ne deveniseră necunoscute. Le pusese Iosif, profitând de un moment de confuzie a gardianului. Le rupsese pe fugă şi zăceau pe pieptul osos, aruncate strâmb, dar reale şi agresive. Gardianul strigase la Iosif :

„Ia-le de acolo, ia-le mai repede." (Lui îi era frică să se atingă de mort.)

Iosif nu l-a ascultat.

„O să vă învăţ eu minte pe toţi, şi pe voi şi pe el," a mai strigat gardianul.

Pentru prima dată Iosif i-a răspuns, căci de la moartea lui Costache, în afară de lacrimi şi rugăciuni, nu schimbaserăm nici un cuvînt, nici între noi, nici cu gardianul :

„Nouă, domnule gardian, ne mai puteţi arăta încă multe, dar lui nu, el v-a scăpat pentru totdeauna."

Vedeţi, ei, gardienii, îngerii materiei credeau că mai au putere asupra noastră chiar şi după moarte.

De atunci, ani în şir l-am tot chemat pe Costache Oprişan, ziua şi noaptea ca să-mi dea un semn, să-mi spună ceva despre moarte şi viaţa de veci şi niciodată nu mi-a răspuns. De atunci mă întreb şi ne întrebăm : „Care este hotarul dintre moarte şi viaţă, cine este mort şi cine este viu, noi sau Costache Oprişan ?"

Ne amintim versurile lui Sergiu Mandinescu :

„Dintre cei care au trecut pe acolo, numai morţii trăiesc.
Iată, de pildă eu, umblu, vorbesc,
Asemenea lui,
Aşijderea ţie,
Dar viaţa mea nu-i,
Nu-i prietene, decât o moarte vie."

În 1977, începusem să scriu un fel de jurnal de rememorare a istoriei spirituale a Piteştiului. Căutam să mă feresc de factologie, să descifrez sensurile infernale şi pronia divină din viaţa şi morţile noastre ; căutam să evit patima, să scriu cu imparţialitate despre prieteni şi despre duşmani, despre deţinuţi şi gardieni, despre cei care au murit şi cei care am căzut, ca să scot de sub zgura grea şi înşelătoare a realităţii mineralizate, miezul de foc al sensurilor, ascunsul mistic divin, sau diabolic. Scrisesem vreo 80 de pagini de sânge şi suferearn îngrozitor, căci nu mai eram sub vertijul nebuniei şi nu mai puteam înţelege ce a fost atunci, cum s-au putut toate acele lucruri întâmpla : nu mai eram sub influenţa alterantă, sau concurentă a fiarei şi a îngerului din mine, ci retrăiam autentic şi dureros viaţa, moartea, Piteştiul, demascarea.

Totuşi, memoria mea era una sentimentală. Uneori ciocăneam la un cuvânt, timid, apoi perseverent, apoi intens, până la nebunie. Cuvântul nu mai era decât o însuşire de litere sau de sunete. Nu avea sens, nu-mi spunea nimic. Ziceam : bătaie, sau durere, sau rugăciune, sau blestem. Le puteam substitui unul altuia fără nici o schimbare : nimic nu spunea nimic. Spuneam 'celulă' şi cuvântul tăcea. Puteam spune 'lulăce', sau 'lăluce', sau 'lucelă'. Totul era mut şi absurd. Şi deodată îmi răsuna în minte o înjurătură de atunci, sau o melodie pe care cineva o cântase în timpul demascărilor şi toată atmosfera lor se instala cu o pregnanţă dureroasă, cu o realitate mai reală decât atunci.

Memorie afectivă ! Proust a fost genial în intuiţiile lui, dincolo de literatura genială pe care o făcea.

La scurtă vreme după ce îmi începusem rememorările, lucrurile s-au schimbat şi s-au precipitat. Dumnezeu m-a chemat la o predicaţie vie, la o trezire a sufletului tineretului român la adevărul creştin, la demnitatea de oameni şi la demnitatea supremă de creştini. Memoriile au trecut în umbră, pasiunea s-a stins. Erau neimportante, valoarea pe care le-o acordasem eu era una sentimentală. Importanţa lor era o formă a egoismului meu.

Apoi lucrurile s-au precipitat încă odată. Dumnezeu m-a răsplătit pentru că i-am ascultat chemarea şi am fost arestat şi condamnat.

Nu fac literatură cind afirm ceea ce am afirmat, nu fac un creştinism triumfalist de după război, cind vitejii încep să se arate.

Dumzeneu m-a răsplătit.

Din bolnav, m-a făcut sănătos, din tentaţia orgoliului şi a unei glorii vane care începuse să se contureze, m-a aruncat în întunericul cel mai din afară unde era plâns şi scrâşnire de dinţi, ca să-mi aduc aminte că El este cel Care le hotărăşte pe toate.

Manuscrisul a fost confiscat de Securitate atunci când am fost arestat.

Restul istoriei este cunoscut.

Acum citesc la cărţile despre Piteşti şi ucenicesc la o prefaţă — orice s-ar scrie despre aceste lucruri este fad pentru noi, cei care am trecut pe acolo — încercând să explic ceea ce nu se poate explica, ceea ce nici nu trebuie explicat. Şi mi-e teamă că fac şi eu un pic de literatură, ca nişte intelectuali rasaţi care cred că literatura salvează un popor care moare de frig şi foame.

Am scris o prefaţă lungă şi neînţeleasă. Nu am ţinut cont de spusele Apostolului Neamurilor.

„Unde este înţeleptul, unde este cărturarul, unde este întrebătorul veacului acestuia ?" (Cor. 1 :20)

După ieşirea din închisoare eram chemaţi, din când în când, Marcel şi eu (ca şi mulţi alţii, de altfel) la Securitate. Era vorba de şantajul practicat de 70 de ani în Rusia Sovietică şi de 40 de ani în ţările satelite. Fiecare chemare ne speria grozav şi, după fiecare, ne reîntâlneam şi ne spuneam reciproc :

„De acum încolo nu mai facem nimic. Aştia ne trimit la puşcărie şi nu mai scăpăm vii de acolo."

De fapt, nici nu făceam mare lucru — câte o întâlnire cu amintiri din puşcărie, refacerea poeziilor învăţate în închisoare pentru un eventual volum ulterior, mai discutam despre morţii din puşcării şi despre supravieţuitori, despre canal şi victime, ca să nu uităm şi să le putem spune cândva, căci nu puteam trăi în afara spectrului închisorii şi nici fără a ne întâlni cu cei care trecuseră prin ea.

O lună mai tîrziu, Marcel îmi spunea :

„Măi, Ghiţă, ăştia vor să ne facă înţelepţi, în sensul lumii, al lor, să tăcem, să stăm cu botul pe labe, sau, cel mult, pe labele dinapoi şi să urlăm la lună, numai la lună. Eu nu pot fi înţelept."

Şi iar începeam să ne întâlnim, să-i căutăm pe cei care trecuseră prin închisori, să refacem legături şi amintiri, până ce Securitatea ne chema din nou şi povestea se re-

peta ca în inelul, 'veşnicei reintoarceri' 'din *Aşa vorbit-a Zarathustra*.

Mi-aduc aminte că un grup de poeţi dintre cele două războaie mondiale ajunsese la concluzia că ultima şi suprema formă a poeziei era propria ei negare.

Poate că din toată istoria Piteştiului nu ar trebui să rămână decât : „Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri."

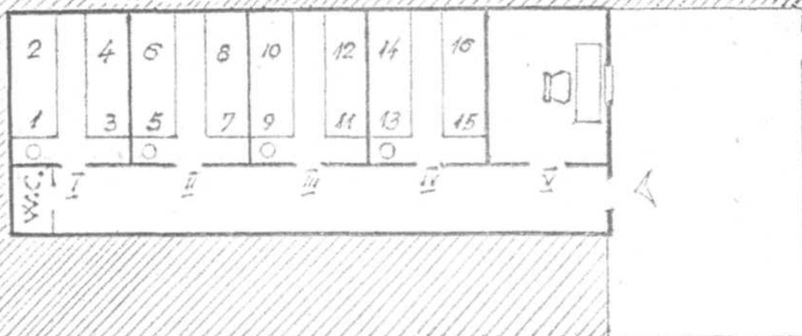
Şi apoi, pe planul nostru uman, finalul poeziei lui Sergiu Mandinescu :

„Ah, Doamne ! Iotă-mă aici, la ceasul comorilor,
Sub lespedea grea de patimi şi chin
Îmbrăţişîndu-mi durerea.
Aştept Arhanghelul zorilor,
Aştept Învierea.
În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.
„Amin !"

AMIN !

Păr. Gh. Calciu

JILAVA = "CORABIA MORTII"
I/1958-I/1961

Celula I

1. NICOLAE PETRASCU
2. OCTAVIAN VOINEA
3. AUREL POPA — Popicu
4. NUTI PATRASCANU

Celula II

5. VALERIU NEGULESCU
6. PAUL GRIMALSCHI
7. DAN DUMITRESCU
8. ARISTOTEL POPESCU — Aligo —

Celula III

9. DRAGOS HOINIC
10. ALEXANDRU POPA — Ţanu
11. VIRGIL BORDEIANU
12. GHEORGHE CAZIUC

Celula IV

13. CONST. OPRISAN — Costache
14. GHEORGHE CALCIU
15. IOSIF V. IOSIF
16. MARCEL PETRISOR

JILAVA = CORABIA MORTII
I/1958 - I/1961

Celula I

1. NICOLAE PETRASCU
2. OCTAVIAN VOINEA
3. AUREL POPA — Popicu
4. NUTI PATRASCANU

Celula II

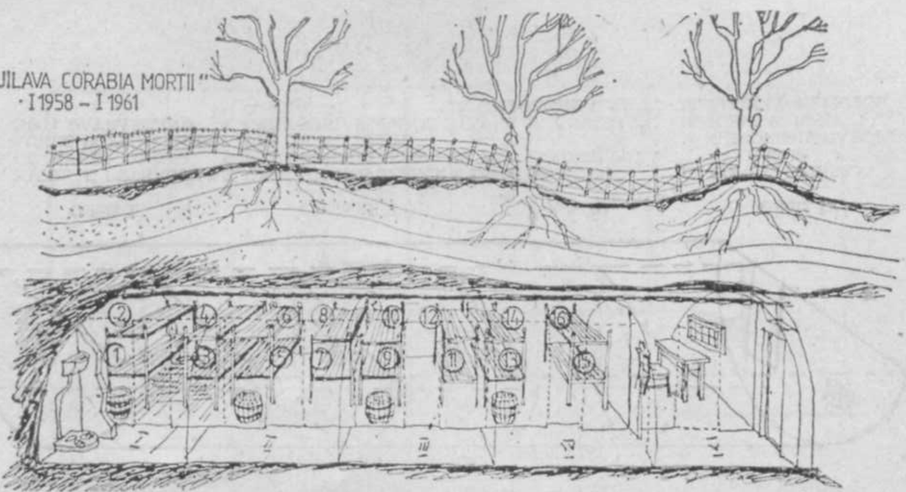
5. VALERIU NEGULESCU
6. PAUL GRIMALSCHI
7. DAN DUMITRESCU
8. ARISTOTEL POPESCU — Aligo —

Celula III

9. DRAGOS HOINIC
10. ALEXANDRU POPA — Ţanu
11. VIRGIL BORDEIANU
12. GHEORGHE CAZIUC

Celula IV

13. CONST. OPRISAN — Costache
14. GHEORGHE CALCIU
15. IOSIF V. IOSIF
16. MARCEL PETRISOR

„JILAVA CORABIA MORȚII"
· I 1958 – I 1961
Celula I
1. NICOLAE PETRASCU
2. OCTAVIAN VOINEA
3. AUREL POPA — Popicu
4. NUTI PATRASCANU
Celula II
5. VALERIU NEGULESCU
6. PAUL GRIMALSCHI
7. DAN DUMITRESCU
8. ARISTOTEL POPESCU — Aligo —
Celula III
9. DRAGOS HOINIC
10. ALEXANDRU POPA — Țanu
11. VIRGIL BORDEIANU
12. GHEORGHE CAZIUC
Celula IV
13. CONST. OPRISAN — Costache
14. GHEORGHE CALCIU
15. IOSIF V. IOSIF
16. MARCEL PETRIȘOR

LA A DOUA EDIȚIE

Se împlinesc douăzeci și cinci de ani de la apariția primei ediții a acestor mărturisiri. Volumele publicate atunci s'au epuizat de mult. Câțiva prieteni au cerut să scoatem o a doua ediție. Am acceptat. Nu am avut de acordat nici o învoire. Nimic din ceea ce a fost scris nu a fost modificat. În lumina realităților de astăzi și a abundenței informațiilor de tot felul poate că alta ar fi fost haina care ar fi îmbrăcat-o, alta forma de prezentare. Nu am vrut să mă ating nici de una și nici de alta. Valoarea lor stă nu în frumusețea redactării sau a noilor informații complementare — care își au fără îndoială valoarea lor — ci în sinceritate. Mărturia aceasta rămâne așa, pentru că așa am trăit-o eu. Ea nu epuizează nici pe departe ceea ce „S-a înscris în spiritul umanității pentru totdeauna și nu se va sfârși nici cu dispariția ultimului supraviețuitor." (Păr. Calciu, *Prefață*).

Am scris din nou cele câteva pagini din prolog, dându-le o interpretare mai adecvată atât cunoștințelor de astăzi cât și necontenitei reflecții asupra acestui unicum. Am lăsat Păr. Calciu greaua însărcinare de a scrie o nouă prefață. Prezența Sfinției Sale în fruntea acestor mărturisiri nu este deloc întâmplătoare. Pentru mine, dar și pentru foarte mulți dintre cei care am avut un raport oarecare cu Piteștii, fie victime, fie victime-călăi, el întruchipează prin traiectoria vieții lui, un simbol dar și un semn. In suferința lui se proiectează suferința întregului neam. Trecerea lui prin infern este trecerea noastră a tuturor. Învierea lui din mormântul Pitești ne întărește credința că oricât de grea ar fi piatra păcatelor noastre, învierea neamului întreg este posibilă. De pe cruce vom coborî cu toții

împreună, şi cei de azi şi cei de ieri, poate şi cei de mîine — dacă nu vom ucide în noi speranţa.

PITEŞTI-ul *nu va putea fi scris niciodată.* Pentru că TOTUL despre Piteşti nu ţine de domeniul posibilului. El face parte din metaistorie, din sfera metafizicului, din ordinea duhovnicească a înţelegerii lumii. Pentru că după cum spune Păr. Calciu „depăşeşte puterea umană de înţelegere... că a fost războiul a două tabere supraumane." Noi trebuie să scriem despre Piteşti. Şi despre Aiud, despre Gherla, despre minele de plumb şi despre Jilava, despre Canalul Morţii, Midia şi Periprava. Bicaz sau Sălcioara — numele lor e 'Leghion'". Pentru că întruchipează 'Diavolul Colectiv', Antichristul materializat în sârmă ghimpată, cucuvelele cu arme ucigătoare şi ingineri ai sufletului îmbrăcaţi în uniforme de securişti. Noi, cei care am avut norocul să scăpăm din 'infern', acum la adăpostul lumii — zise libere — noi trebuie să mărturisim. Fiecare după greutatea poverii, fiecare după adâncimea suferinţei. Noi suntem obligaţi să devenim memoria umblătoare, memoria nomadă a neamului românesc, atâta vreme cât în vatră vor urla lupii stepei, iar fraţii vor vegeta cu căluşul la gură. Să nu lăsăm pagini albe cu semne de întrebare. Nici pagini prostituate cotidian de puterea Satanei. Pagini asupra cărora se vor apleca cei ce vor veni după noi şi ne vor face reproşul că am tăcut de frica de concesiune sau simplu, din nepăsare. Dacă de atâţia ani mă silesc să nu uit Piteşti-ul, nu este doar o simplă întâmplare şi nici o problemă de noutate senzaţională. Pe traiectoria a ceea ce s-a numit convenţional 'Universul Concentraţionar', el proiectează o lumină cu totul aparte. Este prea tragic pentru a mă încumeta să spun 'o beznă aparte.' Nimic din ceea ce s-a putut scrie până acum despre acest univers nu poate fi asemănat cu ceea ce s-a petrecut la Piteşti. Chiar după un sfert de veac de la apariţia primei ediţii. La Piteşti a fost posibil ceea ce în altă parte nu a atins probabil decât zona imaginaţiei bolnave. Şi aceasta noi nu trebuie să o uităm. Trebuie să căutăm a înţelege măcar în limita posibilităţilor noastre restrânse de ce, cum a fost posibil ca să fie. De ce au căzut barierele care în mod normal puteau să pună frână desfrâului ideii. De ce trecerea de la această idee la împlinirea în actul monstruos, a permis ca omul să devină propriul lui cobai, să fie tratat ca un simplu material experimental ?

Nu aş vrea ca aceste câteva rânduri care urmează să fie interpretate ca un exces de intelectualism, o prețiozitate sau o camuflare în filosofie, a unei incapacități de a spune crud adevăruri greu de stăpânit. Este prea adâncă această tragedie pentru a-mi permite speculații, mai ales că nu sunt de domeniul meu. Ele își au însă locul lor. Pentru că stabilesc o traiectorie pe care se poate citi — în mare — evoluția unei gândiri ce a putut duce la Pitești. Un gânditor francez din zilele noastre spunea acum câteva zeci de ani, analizînd starea omului de azi : „...Confluența calculelor omenești fondate pe raporturi de greutate și număr... unde la limită omul este eliminat." (G. Thibon)

Dar ca să se poată ajunge la eliminarea omului a trebuit să se petreacă altceva. „Unde e Dumnezeu ? Îi este frică de noi ? A emigrat ?... „așa strigau și râdeau de-a valma cu toții... Nebunul sări din mijlocul lor și-i străpunse cu vederea. „Unde s'a dus Dumnezeu ?" țipă el. „O să vă spun eu, noi l-am omorît, voi și eu" (Nietzsche). Înaintea omului, a fost eliminat Dumnezeu. Înlocuit cu — paradoxal — un om care trebuia să-și însușească toate atributele dumnezeirii, să se substitue Lui. În acest fel totul devenea posibil. Omul devenea măsura tuturor lucrurilor. Identificându-se Lui, el devenea stăpânul vieții, stăpânul morții. Dar paradoxul continuă în aceea că el, omul, a putut să-și permită să trateze pe semenul lui ca și când ar fi supus acelorași legi. Și-a asumat funcția Creatorului dar a negat-o semenului lui — în măsura în care a crezut că acest semen nu corespunde unei 'norme' de el stabilită !

În această perspectivă, orice urmă de spontaneitate, de diferențiere de această normă prestabilită, capătă caracter de provocare. Diferența tinde ' să dezică', normalitatea. Sarcina aducerii la 'normalitate', și-a asumat-o ideologia născută din aceste răsturnări : socialismul. Pentru că socialismul nu este o dictatură oarecare asemănătoare cu cele 'de dreapta', născute din lovituri de stat, puťch-uri, sau din cine știe ce drept uzurpat ori moștenire litigioasă. Socialismul este rezultatul cristalizării a câtorva secole de frământări într-o știință — care lucrează cu norme, codifică și elaborează legi. Stabilește criterii etice specifice unei filosofii care nu se mai vrea pasivă, simplă incursiune în întrebările pe care i le pune omul dela începutul vremilor. Ea intervine, vrea acțiune. Fără bariere. Această gândire

îl va cutremura pe Alioşa şi-l va împinge să-l întrebe pe suflet şi în cap ?" Şi-a închipuit el oare, că iadul din capul lui Ivan va deveni ideologia care va concretiza acel 'totul devenea posibil' făcând dintr-o formulă abstractă o reali-fratele său „intelectualul". „Se poate trăi cu atâta iad în tate tragică, un iad ? În fond, toate profeţiile lui Dostoiev-ski nu fac decât să preceadă tuturor Piteşti-lor, Kolima-urilor sau Auschwitz-urilor, tuturor arhipelagurilor solje-nitziene ale secolului nostru.

„...ideologiile violente sunt fondate pe un fel de raţionalitate monstruoasă, în ultima analiză ineficace, a mecanismelor victimale. Creearea Cetăţii Perfecte, accesul la paradisul terestru, ne sunt totdeauna prezentate ca fiind subordonate eliminării prealabile sau a conversiunii forţate a vinovaţilor." (R. Girard)

Dar cine sunt vinovaţii ?

CEI ÎNCHIŞI !

Arestări individuale sau colective au existat de-a lungul vremilor şi în toate părţile. De data aceasta ele deveneau însă „ştiinţifice". Elaborate la rece. Deşi păreau specifice oarecum raţionalismului european, datorită contaminării, au proliferat asemenea metastazelor cancerului, devenind planetare. Peste tot unde societatea „viitorului radios" şi-a putut proiecta umbra, arestările au devenit una din funcţiile esenţiale ale societăţii.

Încremenită în incapacitatea ei de a concepe şi posibilitatea unei altei gîndiri, sclerozată încă înainte de a căpăta trup în propriul ei sistem de valori unice, societatea „viitorului radios" va încerca încă de la început să excludă orice individ sau grup care va îndrăzni să refuze supunerea oarbă la adevărul unic, decretat oficial. Indiferent de originea acestui refuz. Rasă, religie, poziţie socială, etc, cel exclus va fi definitiv stigmatizat ca ALTUL absolut, 'duşmanul poporului' deci al uniformităţii dorite, contaminator prin însăşi existenţa lui, prin ceea ce intelectualii numesc alteritate. El, sau ei toţi, vor trebui izolaţi cu orice preţ — şi care poate fi preţul unei vieţi într-un asemenea sistem de gîndire ? — pentru ca ideea purtată, cealaltă 'idee' să nu tulbure mersul voios prevăzut şi determinat ştiinţific. Această izolare trebuie să ducă la o vindecare oarecare, la o circumscriere a răului, într-un spaţiu din care cel izolat să nu poată dăuna : închisoarea. Acest

spaţiu al închisorilor va adăposti pe cel exclus care nu va mai fi judecat după normele societăţii. Se spune de-altfel clar „Nici o justiţie pentru duşmanii justiţiei."

Astfel se elaborează o nouă definiţie a omului. Încetul cu încetul el devine o simplă 'capacitate' de a răspunde corect unor criterii dinainte stabilite, unor circumstanţe născute dintr-un cod dat. Cel ce neagă aceste valori, sau nu le poate stăpâni integral, nu va fi — sau nu mai este deja — un om, o fiinţă. Deci nu va putea pretinde să fie judecat după legea comună societăţii deoarece însăşi legea îl exclude. În virtutea unui asemenea raţionament, ideea închiderii se va rafina, va fi adâncită.

Împiedicarea celuilalt de a acţiona fie chiar şi pasiv, va deveni doar prima etapă care va duce în mod firesc la suprimarea libertăţii. După care, tot în mod firesc va apărea cea de a doua etapă, aceea a suprimării voinţei de a acţiona. Pentru aceasta, alături de întregul alai de închisori, lagăre câmpuri de muncă, va apărea un nou spaţiu de excludere : spitalul psihiatric. De la diferenţă la anormalitate, pasul a fost foarte simplu. Nimic nu poate opri progresul.

Dincolo de directa şi foarte comoda suprimare fizică, act ce nu presupune nici un fel de proces de conştiinţă (cum spunea Stalin, "morţii nu se pot apăra", deci nu au dreptate pentru că nu pot acuza) încarcerarea fizică (prima soluţie) sau psihiatrică (a doua soluţie) par a defini o limită greu de depăşit. Ce mai există, sau ce mai poate exista dincolo de această dublă bornă, aceea a ştergerii totale a voinţei şi a personalităţii exclusului ?

Ficţiunea nu are margini. O imaginaţie delirantă poate împinge frontierele la infinit. Dar numai în gând. Ca un fel de coşmar, reflex al fricii ancestrale, pentru a se înspăimînta singur, pentru a se putea elibera. Numai în gând ?

Implicat direct sau indirect în sângeroasele răfuieli 'republicane' din timpul războiului civil spaniol, în Barcelona roşie, Orwell a putut imagina o realitate cu totul alta decât ceea ce se consuma sub ochii tuturor. Sau spovedania cuiva ? A intuit că voinţa de putere nu este cauza primă, nici unică. Adevărata ţintă a puterii este adeziunea totală, adevăr unic care determină totul, care guvernează lumea — în totalitatea ei. În această lume, doi şi cu doi fac patru, dar pot face şi cinci, şi trei. Puţin importă atâta vreme

cât socoteala corespunde adevărului prestabilit. Însăşi limba îşi pierde în asemenea situaţii funcţia pentru că nu mai poate defini efecte contradictorii. Ce poate să însemne 'ministerul adevărului' sau 'ministerul iubirii' într-o lume în care totul este într-o continuă fuziune ? Înspăimântătoare şi în acelaşi timp ,iubita imagine' a lui Big Brother trebuie să se încrusteze definitiv în cugetul şi simţirea tuturor.

Aderarea prin convingere. Visul unei societăţi omogene şi totale, susţinută de o singură dorinţă şi ţintind spre un singur scop. Structura astfel creată trebuie să se înscrie în atemporalitate, să poată convinge până la urmă însăşi dinamica unui pericol de schimbare. Eliminarea definitivă a 'celuialalt' şi instaurarea unei societăţi caracterizate printr-o 'eternitate radioasă.'

Dar societatea aceasta am întâlnit-o noi mai demult ! Ea a torturat de-a lungul secolelor nopţile albe ale tuturor utopiştilor. Începând cu Platon. Construcţiile lor elaborate matematic au ajuns să capete corp în mod meticulos sub ochii noştri în plin secol al progresului !

Fusese vorba de o simplă tentaţie în care toţi utopiştii se angajaseră voios ca într-un joc de caleidoscop ? O proiecţie poetică a visului milenariştilor, nostalgia unui paradis pierdut pentru cei din lumea de dincolo ?

NU. Astăzi, în sfârşit, se recunoaşte că tentaţia totalitară a unei asemenea viziuni era rezultatul unei convingeri foarte adânci. Intelectul omului fiind 'tabula rasa', natura lui nu putea fi decât culturală, deci rezultatul unei educaţii sociale. Orice comportament era posibil pentru că el se putea imprima pe carnea amorfă a individului. Acesta era fundamentul gândirii utopice, alfa şi omega, punctul ei de plecare şi linia diriguitoare. UTOPIA ? 'Locul de nicăieri' a lui Thomas More, „nonloc" care justifică şi absolvă dinainte orice voinţă de transformare, fără să judece. Identificare cu o speranţă teleologică care absolvă toate prejudiciile cauzate celui pe care noi am îndrăzni a numi încă 'persoană' dar care în realitate nu mai este decât un 'individ", o potenţialitate.

Pentru a se ajunge aici nu există decât un singur drum, un singur mijloc : educaţia cetăţeanului după normele utopiei. Iată deci că cercul se închide şi ne găsim din nou în faţa *celuilalt*, în faţa destinului lui. Care trebuie înlăturat ! Pentru această înlăturare, pentru eliminarea lui, rea-

litatea va succede ficțiunii. Gândirea va lua trup, va deveni act. Educația la început teoretică și dulceag umanistă a lui Rousseau, ori a utopiilor 'viitorului radios' va căpăta un alt nume, un nume sângerând de ură și excludere : RE-EDUCAREA. Ea s-a materializat cu zeci de ani înainte și realitatea a depășit imaginea trimițându-l pe Orwell la o ficțiune-politică care nu mai era prevestitoare ci concomitentă. Ca eroul lui Moliere, gentilomul Jourdan, Orwell făcea proză fără să știe. Romanul lui a fost publicat în 1948, dar avea ca titlu *1984*. Ori în 1984 se puneau premisele 'viitorului radios' și începea în România, țară promisă ca și altele câteva, unei democrații triumfătoare, o experiență unică în felul ei. O experiență de laborator 'in vivo', concepută și condusă după toate regulile socialismului științific. Rostul acestei experiențe nu mai era simpla eliminare a unui element nociv societății (opozantul în închisoare) și nici anularea personalității (internarea într-un spital psihiatric) ci transformarea radicală a naturii umane pentru a creea, a da naștere unui *nou* OM (nu a unui om nou).

Prețul experienței ? Spuneam înainte, întrebîndu-mă : care poate fi prețul unei vieți și după ce criterii poate fi el determinat ? Când între o bucată de fier supus ciocanului și un om supus experimentului psihologic nu se face nici o diferență, atât fierului cât și omului li se pot aplica aceleași metode de lucru. Valoarea ființei supuse unui asemenea experiment va coincide cu valoarea bucății de marmoră din care sculptorul se va osteni să cioplească o statuie. Va primi rezultatul. Cantitatea de materie consumată va trece, ca într-o contabilitate oarecare, la rubrica profit și pierderi. Care pierderi se vor concretiza în România în cifre monstruoase.

*

Prin 1949 s-a judecat la Paris procesul unui 'refugiat politic', înalt-funcționar sovietic (Kravchenko), acuzat de o mare revistă de stânga ca mincinos. Adevărurile relatate de acesta în cartea *Am ales libertatea* erau prea greu de suportat și admis de o intelectualitate sclerozată în convingerile ei absolute. Adevărul nu prea avea mare importanță și nici că era dealtfel căutat cu rigoare. Esen-

ţialul era denunţarea sacrilegiului comis. Cum ar fi putut aceşti intelectuali să admită asemenea orori tocmai în ţara în care visele lor utopice multiseculare căpătaseră în sfârşit trup ? Salvarea visului cu orice preţ, acesta era singurul imperativ. Imperativ concretizat în modul cel mai limpede, cel mai autentic dar şi cel mai cinic, într-o faimoasă frază scrisă de filosoful J.P. Sartre : „Să nu deznădăjduiască Billancourt-ul“ (uzina care personifica într-un fel proletariatul, speranţa). Chiar dacă în acele *clipe Siberia înghiţea milioane de 'indivizi', de 'capacităţi'* reeducabile, cantităţi inadaptabile devenite prin voinţa ştiinţei 'duşmanul poporului' în formă, ilustrând ineficacitatea normei în fond. Pe vremea aceea nu se vorbea încă de reeducare.

Cuvântul fusese murmurat oarecum de Pasqualini, la întoarcerea lui din închisorile lui Mao. Dar acoperea alte manifestări. Ceea ce se petrecea în închisorile din China nu avea nimic comun cu infernul dezlănţuit în închisorile din România. Ce s'a petrecut aici depăşeşte orice înţelegere. Aici nu mai era vorba ca cel 'închis' să recunoască erorile ideologice din trecutul lui reacţionar-burghez, nici temeiul noii orânduiri al societăţii 'în marş spre comunism' ori refuzul integrării într'un proces de muncă 'purificatoare'... Experienţa de la Piteşti, după numele închisorii în care a început, ţintea mai departe, mult mai departe. Ea vroia o transformare, vroia o răsturnare totală care să poate dresa, ca fiarele din circ, o întreagă generaţie după norme noi, reguli noi, adevăruri noi.

Distrugerea unui suflet nu mai era deajuns, nu mai satisfăcea. Pentru că nu mai era nevoie de un robot oarecare ci de *un mutant*. Un mutant capabil de adeziune, dezrădăcinat de trecut şi de crez, de tot ceea ce putuse constitui pentru el mai înainte realitatea fizică şi mintală.

Jupuit de viu pentru ca apoi să poată fi îndesat, sângerând dar fericit şi plin de bunăvoie într-o altă piele din care la rândul lui să reeduce alţi viitori cetăţeni ai utopiei 'viitorului radios'.

Reeducarea s-a numit DEMASCARE !

Omul apărut din menghinea ei a confirmat pentru moment numai realizabilitatea experienţei şi de ce nu, extinderea ei ulterioară asupra întregii societăţii româneşti... sau planetare ?

În lucrările lui Zinoviev, se întrezărește în filigran profilul unei asemenea societăți. O lume fără alteritate adevărată, fără perspectivă, o lume cenușie în care totul este inclus în totul social, unde totul și toate sunt degradate și supuse unei continui supravegheri reciproce. Înspăimîntător gândul că o asemesea societate poate fi considerată astăzi ca 'existind', ca o realitate din care a evadat Zinoviev. Gustul pentru contrast sau dorința lui de a pune Occidentul față în față cu o realitate mai mult decât teoretică poate ar explica într-un fel, dacă nu îndulci aspectele acestei ireale realități.

•

Memoriile acestea nu fac decât să relateze înainte de orice, fapte. Fapte greu de susținut și mai greu de crezut — pentru o conștiință cu o oarecare raționalitate. Greu de crezut într-adevăr dar și mai greu de înțeles cum un om poate deveni propriul lui călău, cum s-a putut ajunge la o asemenea identificare între călău și victimă pentru ca până la urmă să devină un tot, grație unui cinism, a unui sadism neîntâlnit, necunoscut până acum. Dar încă și mai greu a pricepe că aici nu mai este vorba de o aberație oarecare născută dintr-un creier bolnav sau din spiritul deranjat al unui savant nebun care ar fi vrut să aplice EU-lui omesesc teoriile abracadabrante ale lui Lysenko, pe vremea aceea triumfător în țara socialismului avansat. Ceea ce s-a petrecut la Pitești putea să se întâmple oriunde. Căci nu era vorba doar de o voință de putere relativă la o altă putere. Ci de o experiență dusă metodic, științific, pentru a determina până la ce punct spiritul este maleabil, omul reductibil la nivelul mediului său ; sensul realului fragil — experiență concretizând dorința de a instaura un ordin nou, purtător al unei certitudini fioroase că omul nu este decât o creatură socială, un robot gânditor.

•

Trecuseră zece ani de la începutul acestei tragedii supraumane. Suntem acum în 1958. Las Păr. Calciu cuvântul de închidere a acestor câteva rânduri care s-au străduit să îmbrățișeze mult dar care nu au putut exprima decât o frântură din realitatea de acolo.

ţialul era denunţarea sacrilegiului comis. Cum ar fi putut aceşti intelectuali să admită asemenea erori tocmai în ţara în care visele lor utopice multiseculare căpătaseră în sfârşit trup ? Salvarea visului cu orice preţ, acesta era singurul imperativ. Imperativ concretizat în modul cel mai limpede, cel mai autentic dar şi cel mai cinic, într-o faimoasă frază scrisă de filosoful J.P. Sartre : „Să nu deznădăjduiască Billancourt-ul" (uzina care personifica într-un fel proletariatul, speranţa). Chiar dacă în acele clipe *Siberia înghiţea milioane de 'indivizi', de 'capacităţi'* reeducabile, cantităţi inadaptabile devenite prin voinţa ştiinţei 'duşmanul poporului' în formă, ilustrând ineficacitatea normei în fond. Pe vremea aceea nu se vorbea încă de reeducare.

Cuvântul fusese murmurat oarecum de Pasqualini, la întoarcerea lui din închisorile lui Mao. Dar acoperea alte manifestări. Ceea ce se petrecea în închisorile din China nu avea nimic comun cu infernul dezlănţuit în închisorile din România. Ce s'a petrecut aici depăşeşte orice înţelegere. Aici nu mai era vorba ca cel 'închis' să recunoască erorile ideologice din trecutul lui reacţionar-burghez, nici temeiul noii orânduiri al societăţii 'în marş spre comunism' ori refuzul integrării într'un proces de muncă 'purificatoare'... Experienţa de la Piteşti, după numele închisorii în care a început, ţintea mai departe, mult mai departe. Ea vroia o transformare, vroia o răsturnare totală care să poate dresa, ca fiarele din circ, o întreagă generaţie după norme noi, reguli noi, adevăruri noi.

Distrugerea unui suflet nu mai era deajuns, nu mai satisfăcea. Pentru că nu mai era nevoie de un robot oarecare ci de *un mutant*. Un mutant capabil de adeziune, dezrădăcinat de trecut şi de crez, de tot ceea ce putuse constitui pentru el mai înainte realitatea fizică şi mintală.

Jupuit de viu pentru ca apoi să poată fi îndesat, sângerând dar fericit şi plin de bunăvoie într-o altă piele din care la rândul lui să reeduce alţi viitori cetăţeni ai utopiei 'viitorului radios'.

Reeducarea s-a numit DEMASCARE !

Omul apărut din menghinea ei a confirmat pentru moment numai realizabilitatea experienţei şi de ce nu, extinderea ei ulterioară asupra întregii societăţii româneşti... sau planetare ?

În lucrările lui Zinoviev, se întrezărește în filigran profilul unei asemenea societăți. O lume fără alteritate adevărată, fără perspectivă, o lume cenușie în care totul este inclus în totul social, unde totul și toate sunt degradate și supuse unei continui supravegheri reciproce. Înspăimîntător gândul că o asemesea societate poate fi considerată astăzi ca 'existînd', ca o realitate din care a evadat Zinoviev. Gustul pentru contrast sau dorința lui de a pune Occidentul față în față cu o realitate mai mult decât teoretică poate ar explica într-un fel, dacă nu îndulci aspectele acestei ireale realități.

*

Memoriile acestea nu fac decât să relateze înainte de orice, fapte. Fapte greu de susținut și mai greu de crezut — pentru o conștiință cu o oarecare raționalitate. Greu de crezut într-adevăr dar și mai greu de înțeles cum un om poate deveni propriul lui călău, cum s-a putut ajunge la o asemenea identificare între călău și victimă pentru ca până la urmă să devină un tot, grație unui cinism, a unui sadism neîntâlnit, necunoscut până acum. Dar încă și mai greu a pricepe că aici nu mai este vorba de o aberație oarecare născută dintr-un creier bolnav sau din spiritul deranjat al unui savant nebun care ar fi vrut să aplice EU-lui omesesc teoriile abracadabrante ale lui Lysenko, pe vremea aceea triumfător în țara socialismului avansat. Ceea ce s-a petrecut la Pitești putea să se întâmple oriunde. Căci nu era vorba doar de o voință de putere relativă la o altă putere. Ci de o experiență dusă metodic, științific, pentru a determina până la ce punct spiritul este maleabil, omul reductibil la nivelul mediului său ; sensul realului fragil — experiență concretizând dorința de a instaura un ordin nou, purtător al unei certitudini fioroase că omul nu este decât o creatură socială, un robot gânditor.

*

Trecuseră zece ani de la începutul acestei tragedii supraumane. Suntem acum în 1958. Las Păr. Calciu cuvântul de închidere a acestor câteva rânduri care s-au străduit să îmbrățișeze mult dar care nu au putut exprima decât o frântură din realitatea de acolo.

„În 1958 eram într'o corabie a morții [Jilava] ;... Bolnavi trupește, răniți sufletește, înfometați și înfrigurați, în celule în care apa curgea pe pereți, iar umezeala ne pătrundea în oase, eram acolo într'o amestecătură dozată după toată știința Kremlinului, pentru a se stabili cât timp poate rezista un om la teroare, la foame și tortură, la certurile din celulă, la bolile care infestau fiecare centimetru cub de aer neprimenit, cu milioane de microbi." *(Prefață)*

Școala reeducării continua voios...

Laboratorul 'in vivo' caută și astăzi 'non-locul' tuturor crimelor, tuturor aberațiilor.

Cine a spus că demascările, că reeducarea poporului român a încetat ?

Evry, August 1988

Voi n-ați fost cu noi în celule
să știți ce e viața de bezne,
sub ghiare de fiară, cu guri nesătule,
voi nu știți ce-i omul cînd prinde să urle
strivit de cătușe la glezne.

PROLOG

„Se fac crime pasionale și crime logice. Frontiera care le separă este incertă. Dar Codul Penal le distinge destul de comod prin premeditare. Suntem la vremea premeditării și a crimei perfecte. Criminalii noștri nu mai sunt acei copii dezarmați care invocau scuza dragostei. Sunt adulți dimpotrivă, și alibiul lor este irefutabil. Filosofia poate servi la tot, până chiar la a schimba pe ucigași în judecători."

Cuvintele acestea au fost scrise de Albert Camus în prefața din 1951 la *Omul răzvrătit*. Marele nemulțumit nu avea însă de unde ști că într-o țară nu prea îndepărtată de Franța, într-o țară crescută din și în spiritul școlii franceze, în România de după 23 August 1944, se ajungea în cel mai perfect secret la paroxismul unui întreg șir de crime, de o natură atât de diferită încât nici el și nici un alt occidental nu le putea crede posibile nici măcar în imaginație.

Tentativa de răsturnare a condiției umane este de neînchipuit. În afară de victime și călăi, numai un mic număr de oameni care a avut ocazia să se informeze a putut să dea crezare. Și mai ales a putut să înțeleagă dincolo de faptul material în sine, semnificația.

E adevărat că ultimele patru decenii excelează prin crimă. Crima izvorîtă din rațiune și justificată ca atare. Crima și-a întins stăpânirea pe întreg globul, a intrat în preocupările de toată ziua, a devenit ceva obișnuit, adeseori din domeniul banalului. E un fel de a doua natură. Oamenii nu se mai sesizează în raport cu adevăratul pericol care-l prezintă pentru umanitatea în sine.

Nimeni nu poate avea răbdarea să facă un tablou al crimelor consumate în acest interval de timp. O viață de

om nu i-ar ajunge. Războiul civil din Rusia post-ţaristă, urmat de colectivizarea forţată ale cărei crime de atunci, cunoscute abia azi, sunt recunoscute de dirigiuitorii acestei lumi ; regiunile pustiite de comuniştii greci în războiul civil ; tribunalele aşa zise populare de după terminarea războiului ; bombardamentele asupra oraşelor fără apărare, a spitalelor ; lagărele de exterminare ale naziştilor ; lagărele actuale din toate ţările de nuanţă comunistă ; Hiroşima ; Budapesta lui 1956, toate pot constitui numai capitole din această sinistră dezlănţuire. Ele demonstrează că : sau omul simte din ce în ce mai mult necesitatea de a ucide, în aceeaşi măsură în care simte dorinţa de a trăi, sau că printr-o deformare logică, în lupta pentru izbânda unui ideal, poate suprima lesne şi fără prea multe procese de conştiinţă, pe înşişi acei pe care vrea să-i fericească, convins că aşa trebuie, că altfel nu se poate.

Toate aceste crime sunt legate de o caracteristică comună : sunt făcute in numele umanităţii, al luptei de clasă, al superiorităţii rasei, al dreptului celui mai tare, al bunului plac ; toate au o ţintă : suprimarea biologică a adversarului. Un principiu pe care Stalin l-a aplicat cu fanatism. Morţii nu se pot apăra şi nici nu pot acuza.

Ceea ce aduce nou experienţa închisorilor din România subjugată de U.R.S.S., în domeniul crimei — ceea ce oamenii nu cred ca posibil — este împingerea ei dincolo de limitele biologice. Trecerea ei pe alte coordonate decât cele de până acum. Folosit cu sânge rece şi cinism, cu sadism poate neântâlnit, ea ţinteşte nu trupul ci *sufletul*.

Distrugerea biologică a adversarului nu mai satisface, nu mai convine sau poate nu mai rentează. Dărâmarea personalităţii victimei este mai tentantă şi mai folositoare. Uciderea valorilor umane, reducerea la o treaptă de animalizare totală, o 'dezumanizare' definitivă. Transformarea omului într'o pastă docilă, maleabilă, supusă tuturor capriciilor dresorului. Un robot.

Aceasta este o experienţă unică în felul ei, cred. Dar ea nu a izvorit din capriciul unui creier trecut de pragul raţionalului. Pentru a fi posibilă, a fost necesară o evoluţie distinctă pe plan de gândire, pe plan filosofic. O perioadă lungă de răsturnări, de dărâmări şi înlocuiri a tuturor valorilor în care omul a crezut pînă acum. A fost necesară"... confluenţa calculelor raţiunii pure şi a determinismului materiei cu ştiinţele omeneşti fondate pe ra-

porturi de greutate şi număr şi unde la limită omul este eliminat" (G THIBON : în prefaţa cărţii *Babel ou le vértige technique).*

Ceea ce înainte era considerat ca un adevăr inelucta-bil — omul creaţie divină — a fost înlocuit cu un dezi-derat luat drept adevăr — omul divinitate creatoare. Valorile vechi şi noţiunea de până acum de OM au fost aruncate la coş. În lumina noilor realităţi şi raporturi, experimentatorii au cristalizat toată recolta materialistă a ultimelor secole într-un venin demn de concepţia care-l utilizează. A fost necesară surparea lui Dumnezeu şi ri-dicarea în locul Lui a omului ; dar nu a omului actual ci al unuia virtual, probabil, trăit numai în imaginea crea-torilor lui. Divinizarea materiei a făcut posibilă confun-darea omului cu ea însăşi, supunerea lui materiei. Această ultimă concluzie a permis ca experienţa să fie făcută fără nici o urmă de reticenţă.

Când între o bucată de fier supus modelării şi un om supus experimentului psihologic nu există nici o diferenţă, fierului şi omului i se pot aplica aceleaşi metode de lucru pentru atingerea scopului urmărit. În virtutea unui ase-menea raţionament, despuiat de orice sentiment uman, s-a putut avea faţă de om aceeaşi atitudine pe care o are sculptorul faţă de marmoră. Ciopleşte pentru a scoate din piatra amorfă un model existent în imaginaţia lui. Dacă nu reuşeşte, nu importă, marmoră există destulă. Dacă locul marmorei este ocupat de un om, şi dacă tra-tamentul aplicat nu reuşeşte, iarăşi nu importă, oameni sunt mai mulţi decât destui.

Un singur lucru poate părea paradoxal : că oamenii şi-au permis să trateze semeni de-ai lor ca şi când nu ar fi la fel cu ei. S-au diferenţiat voit de ei, valoric, şi i-au supus unui tratament fără precedent. Şi-au asumat func-ţia de creator şi simultan au negat-o celorlalţi ca şi când aceştia ar fi plămădiţi din altă materie, inferioară. Aceasta a fost posibil acolo unde sensul normal al noţiunii a că-pătat o asemenea deformare, încât nici experimentatorii înşişi nu pot fi convinşi că ceea ce astăzi este o faptă con-form 'principiului' nu va fi catalogată mâine ca o crimă şi pedepsită ca atare. Până atunci însă ei au legalizat crima, mai mult chiar, au proclamat-o act salutar. Au dat călă-ului certificat de educator şi au acuzat victima, în virtu-tea aceluiaşi deformism logic, de crimă odioasă.

Care au fost metodele întrebuințate și care au fost rezultatele acestei experiențe în care s-a încercat modelarea unui nou chip de om, de care s-ar rușina și cel mai 'înapoiat' dintre înapoiați ?

Numai faptele simple pot să vorbească. Ele, pe deasupra oricărui considerent, rămân probe irefutabile ale unor vremi în care disprețul pentru condiția umană a atins nivelul său ultim, depășind cu mult tot ceea ce lagărele de deportați au putut da până acum. Este caracteristica secolului XX și aportul Rusiei Sovietice la istoria lumii, la istoria neamurilor pe care le subjugă — de a fi dat, prin metodele comuniste, numele acestui secol : Secolul crimei.

D. B.

Călcăm absenți, mecanice cadențe
făcînd maneju'acestei penitențe,
reglementar, sub cerul ca o zdreanță,
toți, unul după altul la distanță.

SEMNE

Primele semne care m-au făcut să-mi pun o întrebare neliniștitoare le-am avut în anul 1951. Tocmai când experiența atingea paroxismul în cel mai perfect secret. Era complet necunoscută celor care scăpau din cercul în care se consuma.

Eram deja condamnat și depus spre ispășire la penitenciarul AIUD, când într-o dimineață am fost ridicat de doi ofițeri și transportat la Securitatea din Cluj fără să mi se spună de ce.

Neliniștea era firească într-un regim penitenciar unde niciodată nu putem ști dacă ancheta a luat sfârșit. Aici era mai neliniștitor faptul că nu avusesem nici un fel de activitate anticomunistă la Cluj și nici măcar nu fusesem vreodată pe acolo. Într-o celulă lungă de doi metri și lată de 60 centimetri, încercam în zadar să mă orientez. A doua noapte am fost scos în camera de percheziții și acolo m-am trezit în fața a încă trei deținuți, aduși din altă închisoare, de la GHERLA : îi cunoșteam. Doi erau studenți de la București, iar celălalt muncitor. Deși nu fusesem judecați împreună, activitatea celor doi studenți era legată de activitatea mea. Ne-au urcat în mașină și ne-au dus la gară. La ora 11 noaptea luam acceleratul de București, păziți de doi ofițeri de securitate și de un sergent de gardă. Legați doi câte doi cu cătușe, ne-au condus într-un compartiment în care luminile erau stinse. Precauție pentru ca lumea să nu ne recunoască.

Era noapte. Din când în când razele lunii pătrundeau pe fereastra vagonului luminînd chipurile celor trei. Erau chipuri stranii. Trecusem prin mai multe închisori din România, întâlnisem mii de deținuți dar niciodată asemenea chipuri nu mi-au trecut prin față.

Peste paloarea comună tuturor deținuților, o slăbiciune fizică rară. Iar peste chipurile descărnate, o umbră de groază, o teroare permanentă care izvora de undeva de dincolo de cotidian, le dădea la toți trei aspecte cutremurătoare. Când târziu în noapte, unul dintre studenți — cel legat de aceeași cătușă cu mine — frânt de oboseală a adormit cu capul rezemat de umărul meu, nu am mai putut suporta teroarea care m-a cuprins și l-am trezit mișcind umărul. Capul lui, scăldat de razele lunii, nu se deosebea cu nimic de capul unui mort, al unuia care murise surprins de o teroare hidoasă ale cărei urme au rămas să-l însoțească și în lumea de dincolo, ca o mărturie. Altădată studentul era campion de înot, și neînfricat...

Ne era strict interzis să vorbim ; chiar între noi. Din când în când, privirile ni se întâlneau. Și în privirile lor citeam aceeași teroare care le era imprimată pe chipuri. O teroare soră cu nebunia. Când am trecut pe la Predeal, muncitorul care era în fața mea, m-a întrebat așa, fără motiv : „Mama ta este o femeie măruntă și cu fața smeadă ?" Am fost surprins pentru că, deși semnalmentele corespundeau întocmai, el nu văzuse niciodată pe mama, pentru simplul motiv că ea nu fusese niciodată în România. Nu i-am răspuns.

Mai tirziu m-a întrebat din nou, dar despre altceva : „Am trecut de Pirinei ?"... „Ne apropiem de Sinaia..." i-am întors vorba, convins însă că el nu mă auzea și că era prezent printre noi numai cu trupul.

Cei doi studenți nu au vorbit aproape de loc. Dimineața am ajuns la București. Am fost depuși într'o cameră a comisariatului gării, semn că trebuia să plecăm mai departe. Însoțitorii ne-au părăsit pentru câteva clipe. Atunci unul dintre cei doi, cel care era legat de mine, s-a apucat să facă elogiul comunismului !... Cele spuse se adresau parcă celorlalți doi, nu pentru a-i convinge, ci pentru a le demonstra că repetă corect o lecție învățată, și parcă grăbindu-se ca ceilalți doi să nu vorbească înaintea lui... Erau cuvinte banale, debitate pe la toate răspintiile de comuniști, fără valoare. Dar în gura lui căpătau pentru mine o semnificație fără margine. Ce l-a determinat să vorbească așa când eu îl cunoșteam bine și știam ce credea despre comunism ? Viața din închisoare nu putea decât să confirme părerile care le aveam afară și aceasta

era linia generală pe care se mişcau deţinuţii. Apoi a spus o minciună flagrantă. A vorbit despre omenia... ofiţerilor de securitate.

— * —

În tren spre Constanţa — cunoşteam linia — noaptea iarăşi, când sergentul, un ţăran din regiunea Moţilor, a întrebat cu oarecare teamă în glas : „Voi credeţi în Dumnezeu ?“ acelaşi student s-a grăbit să-i răspundă că niciodată nu a crezut nici el şi nici nimeni dintre cunoscuţii lui. Şi doar întreaga-i educaţie îi fusese axată pe creştinism... Şi de data aceasta am citit în ochii lui groază. Aceeaşi grabă, parcă pentru a nu răspunde altul în locul lui ceva care ar fi fost cauza unui dezastru... şi în ochi, aceeaşi dorinţă de a fi aprobat de ceilalţi doi... dar ei priveau în gol şi nu acordară întrebării nici o atenţie... Sergentul a aplecat capul. Se aştepta desigur la alt răspuns.

„Pentru ce ai fost arestat ?“ a întrebat mai târziu unul dintre ofiţeri pe celălalt student.

„Am făcut parte dintr-o organizaţie teroristă de la Facultatea de Litere din Bucureşti. Am fost atât de fanatic încât nu am denunţat în anchete nici pe cei mai mari criminali din grup...“ apoi, parcă simţindu-se ruşinat (sau „demascat“ cum era să aflu mai tîrziu, a încercat să dreagă fraza : „n-am demascat nici pe cei mai mari din grup, cei care conduceau organizaţia clandestină...“ Stupoarea mea fu împărtăşită de data aceasta şi de cei doi ofiţeri care, ca şi mine poate auzeau pentru prima dată din gura unui deţinut politic, o asemenea caracterizare a activităţii lui proprii. Întrebării mele nu a avut cine să-i răspundă. Ceilalţi doi priveau şi acum în gol. De unde puteam eu bănui la ora aceea prin ce trecuseră ca să poată rosti ceea ce nu puteam crede cu câteva ore mai devreme ?

— • —

Apoi a venit Constanţa. În sala de percheziţii, profitând de un moment când lipseau paznicii, l-am întrebat pe cel mai mare : „Ce atitudine vei adopta în anchetă ?“ „Trebuie să spunem tot adevărul. La ce bun să mai suferim schingiuiri când totul este pierdut ? Comuniştii au câştigat partida şi sunt pe drumul drept...“ N-am mai as-

cultat mai departe. Nu aceasta cerusem eu de la el, ci modul în care am fi putut limita arestările, dat fiind că și el și eu cunoșteam multe, lucruri nespuse încă în primele anchete. Dar el era frânt.

A urmat izolarea, foamea și teroarea anchetelor interminabile. Singur în celulă, fără nici un contact cu omenirea decât chipurile de piatră ale anchetatorilor, am început să uit de cei trei. Doar din când în când ofițerii îmi aminteau de ei, citindu-mi declarații în care erau trecute lucruri cunoscute numai de noi... Dar propria-mi suferință nu-mi permitea să zăbovesc prea mult acestor semne de întrebare care apăreau mereu ca un fel de avertisment.

În vara anului 1952 am venit din nou în contact cu oameni care au redeschis întrebarea oarecum uitată. Alți deținuți, aduși dela Canalul Dunăre-Marea Neagră, din lagărele de muncă forțată, au adus vești care lărgeau cercul suspiciunilor mele asupra unei întregi categorii de deținuți, cei mai devotați și mai credincioși apărători ai libertății neamului. Întreaga studențime era pusă în cauză de o manieră revoltătoare. Și totuși oamenii aceștia nu puteau să mintă. Pentru că vorbeau de propria lor persoană, de propriile lor suferințe cauzate de studenți reeducați. Studenții bat, denunță, sunt informatorii ofițerilor politici, măresc normele, chinuiesc pe cei care nu le pot îndeplini... acuzații de o gravitate enormă. Am vrut să cred că, deoarece majoritatea erau oameni simpli, au greșit dând cazurilor personale un caracter general. Pentru că eu îi cunoșteam pe studenți sub o lumină cu totul diferită.

Dar știrile în loc să dezmintă, cum doream eu, au venit să confirme aspecte care intrau în domeniul tragicului. De data aceasta a fost un student care mi-a vorbit. Îl cunoscusem cu ani inainte la Politehnică, în București. La început n-a vrut să vorbească. Îi era teamă de toată lumea. Când i-am spus însă că vin de la Aiud și că acolo nu s-a petrecut nimic deosebit pînă cu câteva luni mai înainte — venise cineva de acolo tot pentru anchetă — și-a dezlegat limba. De la el am aflat prima dată de „demascări". Au trecut toți studenții care erau la Pitești prin aceste demascări. Mi-a spus că îi este imposibil să povestească dar că s-a petrecut ceva îngrozitor. Au fost chinuiți în asemenea fel că toți, dar absolut toți studenții au devenit

informatori. Că şi-au pierdut profilul de oameni. Că au devenit nişte roboţi în mâinile ofiţerilor politici. Că au fost depersonalizaţi.

„Cine vă chinuia ?"

„Reeducaţii..."

"Cine erau aceşti reeducaţi ?"

"Alţi studenţi care trecuseră înaintea noastră prin reeducare, prin demascări cum se mai spune".

"Cine a început şi unde ?"

"Nu ştiu exact nici una nici alta. Dar cred că este un fenomen general în toate închisorile. Şi acolo unde nu a fost încă, nu va întârzia să se petreacă. Se spune însă că iniţiatorii au fost trei studenţi de la Iaşi : Ţurcanu, Titus Leonida şi unul Prisăcaru."

A mai stat puţin în celulă dar a evitat să mai vorbească. "Dacă se aude că v-am spus, sunt un om condamnat la moarte..." mi-a spus în clipa în care a fost luat din celulă.

Peste o lună alte cunoştinţe au venit să confirme fără rezerve cele petrecute prin lagărele de la Canal. „Feriţi-vă de studenţi ca de Satana în persoană ; chiar dacă se prezintă sub masca prieteniei. Sunt perfizi. Au făcut prea mult rău şi unii continuă să mai facă."

De ce vorbeşte toată lumea aşa de studenţi ? Ce s-a petrecut cu ei ca să devină atât de răi ? Doar ştii că altfel au fost înainte ?"

"Nu ştiu şi nici nu vreau să ştiu ce a fost cu ei. Îţi spun doar că muşcă rău. Pe furiş. Fereşte-te..." El nu ştia pe vremea aceea — ca şi mine — şi poate nici azi, că pentru a ajunge unde au ajuns, studenţilor li se ucisese sufletul... că trecuseră prin Iad...

Câteva elemente mai legate le-am avut de la un alt tânăr trecut şi el prin închisoarea Piteşti. El mi-a vorbit de "demascări" într-o formă mai precisă. Mi-a pomenit de studenţi pe care-i cunoşteam şi de ceea ce deveniseră după ce au trecut pe acolo. Oameni descompuşi, fără voinţă, metamorfozaţi. Nu mi-a putut însă explica prin ce criză interioară a trecut el însuşi ca să ajungă acolo. Cataclismul prin care a trecut nu era în povestirea lui decât însuşirea unor chinuri într-adevăr unice ca durată şi profunzime, dar insuficient să pătrundă în adâncul transformărilor sufleteşti, necesare pentru a se ajunge unde s-a ajuns. Povestea lui trunchiată m-a făcut să-mi amintesc de un alt caz care mă izbise prin inedit cu ani înainte. În 1951,

februarie, eram în trecere prin Piteşti în drum spre Aiud. Am aşteptat acolo duba care trebuia să ne ducă mai departe. M-a surprins minuţiozitatea percheziţiei la care am fost supuşi. Cu mult mai draconică decât cea de la Jilava Şi Jilava era considerată ca închisoarea cea mai cruntă din toată România. Apoi a urmat o izolare riguroasă. Nu am putut vedea nici măcar un chip de deţinut din închisoarea Piteşti. Noaptea, dar mai ales ziua, din când în când, urletele înfundate veneau de dincolo de zidul care ne separa de închisoarea propriu-zisă. Le-am pus în sarcina obişnuitelor torturi de peste tot. La plecare, grupului nostru i-a fost adăugat un tânăr scos din celulă de acolo. Era inginerul Eugen Bolfosu. Timp de două zile cât a durat parcursul până la Aiud, nu a vorbit decât extrem de rar şi nu a făcut decât să răspundă monosilabic la întrebările pe care i le-am pus. Dar pe chipul lui era imprimată aceeaşi teroare care am citit-o şi pe chipul tovarăşilor mei de tren de la Cluj. Ajunşi la Aiud, în timpul controlului, inginerul a fost întrebat de unde vine. Când a pronunţat cuvântul Piteşti, a fost imediat izolat mai multe zile singur. A fost scos apoi şi l-am întâlnit în fabrică. N-a vrut însă să-mi spună de ce a fost izolat. Ofiţerii politici de la Aiud ştiau ce se petrece la Piteşti... şi inginerul nu putea să vorbească pentru că se temea de consecinţe... dacă nu era şi el la vremea aceea un simplu robot care nu acţiona decât sub comanda politrucilor...

L-am întrebat pe tânăr dacă-l cunoaşte. Mi-a răspuns că au trecut împreună prin demascări şi că a fost şi el trimis la Aiud mai târziu. Dar că înainte de plecare directorul închisorii le pusese în vedere în mod formal să nu vorbească. O indiscreţie i-ar putea costa revenirea la Piteşti —dacă demascările nu începeau între timp şi la Aiud — şi o nouă trecere prin proba focului. Cine putea trece peste acest cuvânt de ordine fără să se cutremure carnea pe el ?

— * —

În Mai 1953 detenţia mea în beciurile Securităţii din Constanţa a luat sfîrşit. După douăzeci de luni de anchetă eram trimis la închisoarea GHERLA să continui executarea pedepsei. Am ajuns acolo în dimineaţa zilei de 6

mai. Am fost izolat imediat. Peste o oră sau două, un alt deținut a fost introdus acolo. Venea de la București. Fusese luat cu o lună mai devreme de la Gherla pentru un supliment de anchetă. Ne-am cunoscut.

"Ați mai fost pe la Gherla ?"

"Nu, vin pentru prima dată."

"Feriți-vă de studenți ca de Satana. Altfel o să aveți surprize neplăcute. Și mai ales o să suferiți mult și inutil."

"De ce domnule inginer situația asta ? Ce au făcut studenții sau mai bine zis ce li s-a făcut studenților ca să ajungă în asemenea situație ? Nu sunteți primul care mă avertizează..."

"Personal nu pot să vă explic. S-a petrecut cu ei ceva inexplicabil pentru mine. Și doar eu îi cunosc pentru că nu demult am fost și eu student. La ce transformare radicală au fost supuși pentru a se ajunge aici, eu nu am cum să știu. Nu pot pricepe, simplu. Știu că au fost chinuiți ; dar numai tortura singură nu poate justifica atitudinea. Fiecare din noi a trecut prin mîinile Securității și după unele căderi mai grave sau mai puțin grave, și-a revenit. Ei continuă însă pe un drum infernal. Se zice că au trecut prin demascări. În ce au constat în substanță, numai timpul și poate revenirea studenților ne va putea explica. Dar eu sunt sceptic. Și de aceea vă sfătuiesc prudență."

După 15 zile de carantină, am fost scos la lucru în atelierele închisorii. Lucram în schimbul de noapte, de la orele șase seara, la șase dimineața. Primul deținut pe care l-am cunoscut, sau mai bine zis căruia i-am fost recomandat de un supraveghetor, a fost un student de la filosofie. După ce m-a întrebat pentru ce sunt condamnat și de unde sunt — întrebări inerte și de neevitat pentru fiecare nou venit în orice închisoare — mi-a spus cu o voce impasibilă, fără să mă privească în ochi :

„Să vă feriți de mine ! Eu sunt student. Și asta trebuie să vă spună mult. Să vă feriți nu numai de mine ci de toți studenții. Mai ales de cei care vă sunt prieteni. Pot să vă facă mult rău mai ales pentru că nu puteți distinge sub masca pe care fiecare o poartă și care la unii a devenit chip, ce abis ne desparte de ceea ce am fost nu de mult sau de ceea ce am vrut să fim."

Iată deci că unul, dintre ei, dintre cei „demascați" mă punea în gardă împotriva lui însuși ! Și împotriva celor care erau ca el, sau mai răi ca el. Dar ca să poată face aceasta în sufletul lui mai exista totuși o fărîmă de demnitate și de curaj. Reușise să-și revină sau scăpase din catastrofă fără să se mutileze definitiv ? Un secret pe care nu aveam să-l dezleg decât mai tîrziu.

"De ce mă avertizezi ? Eu nu am nimic de ascuns. Ispășesc o pedeapsă pentru o atitudine adoptată împotriva regimului. Amănuntele mai pot avea o importanță ? Și de ce mă anunți să mă feresc tocmai de d-ta ?"

"Pentru că, dacă se repetă demascările și voi fi întrebat, nu am să pot să tac. De teamă ca d-voastră să nu vorbiți înaintea mea. Un amănunt nespus poate costa viața. Și noi, de acum am fost aduși în situația de a ne teme de moarte. Am devenit mai lași decât vă puteți închipui..."

Mi-a fost teamă să mă aventurez în discuție. Cine putea să îmi spună că nu era și aceasta o cursă abil întinsă tocmai pentru a mă lăsa prins mai lesne, furat de deschiderea lui ? Am lăsat timpul să lămurească ce era adevărat. Dar cu studentul m-am împrietenit destul de repede. Și nu peste multă vreme, gheața s-a topit definitiv, permițîndu-ne un schimb fără rezerve. Primele elemente clarificatoare, de la el le-am putut avea. Pentru că era un gânditor cu o putere de analiză rară la vârsta lui.

— * —

Ceea ce se petrecuse acolo, la Pitești era într-adevăr imposibil de cuprins într-un cuvânt, sau într-o expresie cât de plastică ar fi ea. Graiul nostru, ca în multe alte împrejurări, este prea sărac pentru a exprima tot ceea ce am vrea să spunem. Și pentru aceasta, de multe ori aveam impresia că ceva lipsește din țesătura celor expuse. Ceva care nu poate fi suplinit decât cu sufletul nostru propriu, dacă încercăm să trăim măcar imaginativ ceea ce alții au trăit în realitate.

La mijloc era o dramă. O dramă profundă, care atingea fibrele cele mai delicate ale sufletului omenesc. Originile ei erau dincolo de manifestările materiale pe care le îmbrăca în conflictul de toată ziua. Încetul cu încetul drama aceasta a devenit preocuparea mea esențială. Timp

de trei ani în închisoare, şi mai apoi în libertate, pînă în 1959, preocuparea mea a fost să pătrund cât mai adânc în tainele acestui fenomen pentru a-l putea înţelege. Investigând cu prudenţă, adunând până şi cele mai mărunte mărturii şi idei, ascultînd povestirile celor care au fost victime pentru ca după aceea să fie călăi, am putut să-mi explic ce tragedie se consumase între zidurile închisorilor din România, ce experienţă psihologică pe cât de inedită pe atât de criminală şi degradantă putuse 'pentru o vreme destul de lungă' să transforme cu adevărat pe om în neom. Câteva zeci de studenţi cu care am discutat, a căror mărturie am cules-o, mi-au dat drept argument propria lor tragedie. Din închegarea acestor tragedii într-una singură, a ieşit lucrarea de faţă. Lucrare care este departe de a epuiza subiectul. Poate fi considerată ca o sesizare.

Aşa incompletă cum este — deoarece cadrul ei depăşeşte posibilităţile unei singure persoane — o aduc mărturie fraţilor din exil, pentru a avea o imagine mai completă a iadului ce s-a dezlănţuit asupra patriei lor, asupra tuturor ţărilor cuprinse în imperiul sovietic — pentru că ce s-a petrecut la noi, se putea petrece în fiecare ţară — inspiratorii şi mânuitorii suferinţelor fiind unii şi aceeaşi peste tot.

E o mărturie din spatele cortinei, de dincolo de mormînt. Las lor dreptul să judece.

Nu dor nici luptele pierdute,
nici rănile din piept nu dor,
cum dor acele brațe slute
care să lupte nu mai vor.

ÎNCEPUTUL

Instalarea regimului comunist în România este produsul unor circumstanțe istorice în care rolul cel mai puțin important l-a jucat fără îndoială poporul însuși.

Miopie sau interese, de acum este ceva trecut în domeniul istoriei. A căuta azi care au fost determinantele acestei tragedii este poate inutil sau cel puțin depășit. Un lucru este însă sigur. Românii nu numai că nu au dorit un asemenea regim, dar nici n-au visat că așa ceva era posibil. Pentru că, poate ca în nici o altă țară din Europa, în România de înainte de război, nu a existat un partid comunist. Și nici măcar o problemă. Cei 820 de membri care figurau pe listele Siguranței de Stat — număr recunoscut de însuși șeful actual al partidului — erau pe jumătate agenți ai Poliției de Stat. În închisori am întâlnit o mulțime din ei, condamnați după 1945 pentru... crimă împotriva umanității !

Surprizei de care a fost cuprins la început i-a cedat loc îngrijorarea. Poporul în totalitatea lui a reacționat împotriva violenței comuniste, sprijinită inițial de miopia partidelor sau aventurierilor, iar mai tîrziu numai de batalioanele și poliția secretă sovietică.

Răsturnarea Monarhiei a marcat un punct de plecare. A permis declanșarea ofensivei generale comuniste pentru răsturnarea temeliilor statului și înlocuirea lor cu altele, de proveniență sovietică.

Această stare nouă a obligat pe Român să ia atitudine. I se ofereau două posibilități. Prima, era colaborarea cu comuniștii, însoțită de onoruri, viață fără griji și funcții grase. A doua era riscul de a se trezi pe drumuri sau în beciurile Securității, de multe ori cu însuși riscul vieții.

trifugă clasică a elementelor minoritare, trecându-se la un rasism cu pronunțate caractere antiromânești, cel puțin pe linia de cooptare a membrilor de partid și a distribuției responsabilităților.

Pe baricada 'contrarevoluționară' s-a ridicat aproape tot ce a avut neamul românesc mai bun. Și în rândurile acestora, locul de frunte îl va ocupa tineretul, studenți sau intelectuali tineri, în mare majoritate de origine țărănească sau 'mic-burgheză.' Tineretul a fost anticomunist cu mult înainte de a face cunoștință cu comunismul. Fie datorită instinctului național, fie educației, fie mândriei față de ocupant — pentru că Rușii au fost și sunt și azi priviți ca atare — motivele opțiunii sunt multiple, cum multiple sunt și formele pe care le-a îmbrăcat lupta anticomunistă.

În fața unei asemenea situații, comuniștii au adoptat măsurile pe care le-au crezut de cuviință. Înafara oricărui principiu de morală socială, de respect uman sau de... libertate de exprimare, libertate consfințită prin tratatul de pace de la Paris, au dezlănțuit arestările. Toate păturile sociale din România și-au dat tributul. Dar cei mai crunt loviți au fost studenții. Câți dintre ei au trecut sub 'protecția' poliției nu se poate ști. Pentru că din 1948 și până azi arestările continuă într-un ritm variat, dependent pe de o parte de perspicacitatea Securității și a informatorilor ei, pe de alta de ridicarea tensiunii sau a nemulțumirilor. Ca sistem însă și amploare, vor rămâne arestările din noaptea de 14/15 Mai 1948. Pentru că în această noapte, din cele trei centre universitare mai însemnate — București, Iași și Cluj — au fost arestați nu mai puțin de o mie de studenți. Această cifră reprezintă aproximativ doi la sută din totalitatea studenților de la vremea aceea.

Au urmat anchetele. Metodele de schingiuire, de terorizare și de constrîngere, care au fost întrebuințate, nu diferă cu nimic de cele pomenite în diferite scrieri care povestesc despre poliția secretă comunistă.

Au urmat procesele. Luni de-a rîndul, tribunalele militare au pronunțat pedepse date în prealabil de Ministerul de Interne, când cu ușile închise, când montând ședințe publice pentru gazetari sau activiști. Pedepsele au oscilat între muncă silnică pe viață și cinci ani. Foarte rare au fost condamnările de trei sau doi ani, și aceasta

numai în cazuri când culpabilitatea judecatului nu putea fi sub nici o formă demonstrată.

Folosind o metodă de mult practicată în U.R.S.S., ceea a separării deținuților după pregătire profesională și capacitate intelectuală, comuniștii din România au selecționat pe studenți într-o categorie aparte și le-au destinat ca loc de detenție închisoarea Pitești. Măsura mai avea și un caracter preventiv, acela de a sustrage de sub influența certă a studenților, mulțimea de țărani și muncitori care continuau să îngroașe numărul deținuților politici. Pentru că în România de după cel de-al doilea război, influența studenților era aceeași ca și înainte.

O singură remarcă ar fi de făcut. Aceea că în numărul atât de ridicat al studenților arestați, nu se găsea mai nici un student minoritar ! Teoria luptei de clasă era infirmată într-un mod indeniabil. Conflictul de clasă ar fi trebuit în mod *obligatoriu* să alinieze pe baricada anticomunistă cel puțin tot atâția minoritari cât Români, dat fiind faptul că prin poziția lor economică avută înainte de instaurarea comunismului, ei au fost cei mai loviți în interesele materiale. Nu numai lipsa minoritarilor dar și aceea a prea puținilor fii de Români bogați este o realitate poate paradoxală dar nu mai puțin adevărată. La baza conflictului între cele două lumi stau cu totul alte motive decât cele învățate de comuniști la lecțiile de marxism-leninism sau istorie a partidului și a clasei muncitoare.

Dacă la procese se permitea câte unui membru de familie să mai vadă odată pe cel arestat, imediat după pronunțarea sentinței o poartă permanentă se lăsa în urma lui și secretul cel mai straşnic priva familiile de știri ani de-a rândul, până la o eliberare problematică. De multe ori deținuții sunt morți de ani de zile și cei de acasă tot mai așteaptă trecerea celor zece ani sau douăzeci de ani de pedeapsă pentru a revedea pe dispărut ! Un asemenea secret era normal să nu permită cunoașterea în afara zidurilor închisorilor a tragediei studenților, făcându-i de nerecunoscut.

Ești Doamne bun, eu pămîntean și rău !
în dragoste nu-Ți semăn nici în milă,
dar după răni, sînt chip din chipul Tău
de par dospit din cer, nu din argilă.

ÎNCHISORILE SUCEAVA ȘI PITEȘTI

Regiunea Moldovei a fost printre cele mai lovite de arestări. Din totdeauna, Iașul, capitala Moldovei, a fost în fruntea mișcărilor studențești cu caracter naționalist. Și de data aceasta, Facultățile de Litere, Drept și Medicină, au dat un număr extrem de mare de arestați. Pentru aceștia fu destinată pentru început ca închisoare, fostul fort al Sucevii. În incinta fortului, Securitatea își stabilise și birourile de anchetă și instanțele de judecată. Astfel încât, la orice oră, arestații îi erau puși la dispoziție imediat de către organele penitenciarului dacă era nevoie. Condițiile de trai din fortul Suceava (transformat mai târziu în închisoare disciplinară) erau considerate ca unele din cele mai grele din toate închisorile din România, excepție făcând poate doar Jilava. Peste tratamentul inuman și condițiile de higienă de nedescris (fortul este permanent umed și lipsit de lumina soarelui în cea mai mare parte a zilei) se mai adăuga și teroarea morală a prezenței ofițerilor anchetatori ,dintre care unii deveniseră celebri prin sadismul și cruzimea cu care schingiuiau, cum este cazul comisarului Pompilian, moștenit de comuniști de la poliția veche, sau a lui Fischer, originar din părțile Iașului, mic negustoraș, devenit peste noapte ofițer de poliție.

Pentru motive de ordin administrativ, dar în realitate pentru a începe punerea în aplicare a experienței, studenții moldoveni au fost ținuți o bună bucată de timp în acest fort, chiar și după judecată, pentru ca mai tîrziu să fie transportați la Pitești. Printre ei trebuie menționat numele unui oarecare Țurcanu, originar din regiunea Rădăuți, student la Facultatea de Drept, care devine motorul întregii tragedii încă de la început. Țurcanu era membru

al partidului comunist din Iaşi, fusese verificat şi trimis la o şcoală de diplomaţie comunistă şi destinat unei funcţii diplomatice în exterior, după ce făcuse un stagiu de încercare pe un şantier de construcţii feroviare în Bulgaria, unde fusese trimis ca şef al unei echipe de voluntari în cadrul unei brigăzi internaţionale de muncă.

Faptul pentru care el a ajuns să fie judecat şi închis la Suceava este puţin întunecat. Pe vremea când era elev, de liceu, cunoscuse pe citiva din colegii lui care făceau parte dintr-o organizaţie anticomunistă şi se pare că ar fi aderat şi el, cel puţin ca simpatizant.

Mai târziu, la facultate, a continuat să păstreze relaţii de prietenie cu colegii lui deveniţi şi ei studenţi, şi care continuau acum la Iaşi, în clandestinitate, lupta împotriva partidului. Juridic, el a fost condamnat la şapte ani închisoare corecţională pentru delict de uneltire. În realitate însă, fu trimis acolo pentru un scop mult mai complex, scop al cărei unealtă urma să devină, considerat de comuniştii ca un element destul de devotat, măcar pentru a începe.

Chiar din primele zile după pronunţarea sentinţei, Ţurcanu îşi începu aplicarea planului dinainte stabilit de către ofiţerii de securitate fără îndoială şi ei înşişi nimic mai mult decât nişte elemente secundare.

Planul acesta consta în începerea unei campanii de aşa zisă „reeducare" a studenţilor, campanie care trebuia să aibă consecinţă „reîncadrarea" studenţilor în viaţa comunistă, deci trecerea lor printr'o şcoală politică.

De la început a avut colaborator apropiat pe studentul Titus Leonida, tot din partea de Nord a Moldovei, precum şi pe un alt tânăr, acesta elev încă, Bogdanovici.

Primul lucru făcut a fost stabilirea unor tablete statistice din care reieşea originea deţinuţilor din Suceava, categoria socială din care făceau parte, educaţia primită, apartenenţa politică, etc. Scopul acestor statistici era acela de a demonstra că marea majoritate a studenţilor erau numai victime ale educaţiei burghezo-reacţionare şi că din punct de vedere al poziţiei sociale, sau al clasei sociale cum spun comuniştii, locul lor nu era de partea celor care se opun 'socialismului' ci dimpotrivă, alături de comunism. Dacă din motive de oportunitate, câţiva ţărani s-au lăsat duşi pentru început, studenţii în marea lor majoritate au primit propaganda 'reeducării' cu un

asemenea refuz, încât nu a lăsat nici o îndoială inițiatorilor că totul era zadarnic. Nici promisiunile de eliberare condiționată de 'reeducare,' nici împroprietărirea promisă țăranilor, nu a putut zdruncina sentimentele celor arestați, realitatea dinafară fiindu-le prea bine cunoscută pentru a se preta unui asemenea joc.

Ședințelor de lectură a broșurilor comuniste pe care ofițerii politici le puneau la dispoziție lui Țurcanu și celor câțiva care au acceptat să-l urmeze, studenții au opus ironia și satira, lucru care a dus la disperare pe inițiați și pe inițiatori. Cântecelor comuniste cântate în 'ședințele de reeducare politică' ceilalți le-au opus tot felul de parodii improvizate ad hoc, astfel că la un moment dat, ofițerii au interzis însuși lui Țurcanu să mai cânte, efectul fiind contrar.

Practic, perioada de 'reeducare' la Suceava s-a soldat cu un eșec total. La plecarea din Suceava, activitatea lui Țurcanu fu întreruptă.

Tragedia adevărată urma să înceapă la Pitești. Pentru că ceea ce se petrecuse la Suceava nu era decât un prim pas de tatonare a terenului, pentru a se verifica 'fanatismul' celor destinați adevăratei experiențe.

De menționat faptul că atât înainte de începutul 'reeducării politice' de la Suceava cât și în perioada în care s'a făcut încercarea, Țurcanu era în contact permanent cu persoane străine cercului anchetator, venite de obicei din București.

Dacă din cauza faptului că mai toți studenții de la Suceava se cunoșteau între ei pentru că erau din aceeași regiune și contactul era mai ușor, la Pitești lucrul a fost îngreunat de prezența a sute de alți studenți veniți din toate centrele universitare ale României, imediat după condamnare, fără a li se mai permite să aștepte judecata recursurilor a căror soartă de altfel era dinainte cunoscută.

Componența acestor grupuri strânse la Pitești era variată : și ca proveniență politică, și ca pregătire ideologică. Majoritatea lor erau legionari, țărăniști, puține elemente liberale, câteva grupuri de monarhiști, precum și o sumedenie de grupuri mărunte, fără o poziție politică de grup determinată, așa numitele organizații 'ciuperci' aluzie la creșterea ciupercilor după ploaie, care în cazul acesta explica nașterea organizațiilor anticomuniste dato-

rită climatului creat de însuşi partidul comunist. Grupurile mai difereau între ele şi din punct de vedere al gradului de hotărîre în luptă, criteriu de altfel după care era determinată şi 'periculozitatea inculpatului', element principal în stabilirea pedepsei de către Securitatea comunistă. Astfel s-a putut ca pentru una şi aceeaşi faptă doi inculpaţi să primească pedepse de cinci sau 25 de ani, după gradul de 'fanatism' cu care era gratificat de ofiţerul anchetator.

Regimul de detenţie la Piteşti era foarte aspru.

În lumea din afara închisorii nu se cunoştea nimic din cele ce se petreceau acolo. Comuniştii intitulaseră pompos închisoarea Piteşti — 'Centru de reeducare studenţească.' Oricine s-ar putea lăsa înşelat de titlul care în realitate însă spunea adevărul. Numai că una poate înţelege omul oarecare prin reeducare şi alta înţelegeau cei care o făceau. Zvonuri a căror origine nu putea fi verificată dar care porneau cu certitudine din cercurile Ministerului de Interne, lăsau să se creadă că viaţa studenţilor nu este periclitată, ba dimpotrivă că li s-au creat adevărate condiţii umane, că au la dispoziţie pe lîngă o alimentaţie decentă, sală de lectură, cinematograf, cursuri de readaptare profesională, distracţii, etc.. Altă sursă de informaţii nefiind, oamenii începuseră să creadă oarecum că este adevărat, mai ales părinţii arestaţilor, care din motive uşor de înţeles, aveau tot interesul să trăiască în iluzia că-şi vor vedea copilul curând !

Pentru o mai bună înţelegere a celor ce s-au petrecut la Piteşti, dau câteva detalii referitor la închisoarea în sine şi la organizarea ei interioară, din punct de vedere administrativ.

Construcţia era oarecum nouă, în raport cu celelalte închisori din România. Fu ridicată de către regimul regelui Carol, cu destinaţia de a adăposti elementele de drept comun periculoase. Transformată în închisoare politică de către Antonescu, revine la menirea ei iniţială după 1944. În 1947-48 a fost folosită de comunişti pentru prima dată ca centru de internare a deputaţilor naţional-ţărănişti arestaţi pentru atitudine naţională anticomunistă în Parlament. Puţin mai tîrziu devine 'Centru de reeducare studenţească' şi sub acest titlu va rămâne până în 1951.

Situată în afara oraşului, spre partea de Nord-Vest, în apropierea unui pârău şi departe de orice altă locuinţă,

oferea un mediu foarte prielnic pentru schingiuiri, nici un strigăt neputând fi auzit de cineva.

În acest 'Centru' ideal pentru experienţă au fost adunaţi toţi studenţii arestaţi până în toamna anului 1948.

Administrativ, studenţii erau împărţiţi în patru categorii, după încadrarea făcută la pronunţarea sentinţei.

Categoria a I-a era formată de studenţii 'reţinuţi' fără sentinţă judecătorească, pe simplă bază de caracterizare politică. Împotriva lor nu s-a putut pronunţa o hotărîre, din lipsă de dovezi. Aceasta nu i-a împiedicat însă să facă până la şase sau şapte ani de închisoare !

Categoria a II-a era formată din cei condamnaţi la închisoare corecţională pentru delicte minore : nedenunţare, favorizare, adăpostire, aderare fără activitate, sau simplă suspiciune motivată de o afirmaţie ! Majoritatea lor nu aveau o orientare politică şi au fost într-o oarecare măsură victimele fie a revoltei proprii, fie ale circumstanţelor, fie ale aşa numitelor 'fabrici de organizaţii subversive' ale Ministerului de Interne, create special pentru a da de lucru anchetatorilor dar mai ales pentru a menţine 'ascuţită' vigilenţa cadrelor.

Pedepsele acestei categorii variau între trei şi cinci ani închisoare corecţională.

Categoria a III-a era formată din elemente condamnate pe o oarecare justificare juridică, încadrate în delictul de 'uneltire împotriva ordinii sociale' cu pedepse de la opt la cincisprezece ani temniţă grea. Din această categorie făceau parte marea majoritate a studenţilor pentru că aici erau încadraţi cei care aveau o activitate descoperită sau în cele mai multe cazuri recunoscută.

Cei din categoria a IV-a erau condamnaţi de la zece la douăzeci şi cinci ani muncă silnică. Erau mai puţini decât cei din categoria a III-a. Făceau parte din ea şefii de grupuri, cei însărcinaţi cu misiuni speciale, personalităţi din lumea studenţească cu o influenţă deosebită asupra celor din jurul lor, cei care erau arestaţi printre grupările active pregătite pentru luptă armată, etc., etc.

Penal, era o încadrare pe infracţiuni practicată normal în toate închisorile din lume. Practic însă această stratificare valorică tindea să izoleze categoriile între ele pentru a feri pe cei mai puţin 'contaminaţi' de fanatici. Astfel separate, categoriile 'minore' urmau să prezinte o mai mică rezistenţă presiunilor, fiind lipsite de condu-

cătorii de afară în care aveau încredere. Mai ales că în categoria a II-a abundau elemente oscilante, predispuse oarecum să cedeze mai uşor, sau în cel mai rău caz, cu mai puţină opunere.

Până la începutul anului 1949 era permisă corespondenţa între deţinut şi familie, odată pe lună câteva rânduri cenzurate, precum şi primirea unui pachet de alimente variind între trei şi cinci kg. după categorie, cei din a IV-a fiind exceptaţi şi de la una şi de la alta. Pentru venirea în ajutorul acelora de la muncă silnică, mai ales a acelora care aveau nevoie de medicamente (adminisitraţia nedând nimic) s-a organizat un sistem ingenios de transmitere pe sfoară, de la ferestrele de jos la cei de sus, în timpul nopţii. Era un risc foarte mare pentru că cei prinşi erau trimişi la 'cazinca,' o încăpere specială din beciul închisorii, plină cu murdărie şi cu pereţii permanent picurând, dezbrăcaţi în ţinuta rudimentară, fără hrană, pentru un timp care depindea de bunăvoinţa directorului sau ofiţerului politic şi care era de obicei direct proporţional cu gradul de 'fanatism' al delicventului. Şi cum pedepsiţii nu lipseau mai de loc din acest loc, repede s-a observat o creştere a numărului tuberculoşilor.

Asistenţa medicală a închisorii era practic inexistentă. Se mărginea fie la o pastilă de aspirină, indiferent de boală, fie la injecţii cu stricnină pentru cei care erau cu nervii descompuşi, tratamentul însă numai simbolic pentrucă de obicei numărul injecţiilor varia între două şi patru...

Alimentaţia deţinuţilor era slabă. Şi pentru că adjectivele de obicei nu au darul de a determina clar o gradaţie, mă voi limita numai la valoarea calorică determinată de studenţii dela secţia alimentară a Facultăţii de Agronomie. Prevăzut fiind de administraţie un minimum, de 1800 calorii, hrana studenţilor, ca de altfel a tuturor deţinuţilor din România comunistă se limita numai la 700 sau 800 de calorii, foarte rare, fiind cazurile când atingea 1.000. Numai la câteva săptămâni de la arestare, efectele acestui tratament, agravat de pedepsele care curgeau cu nemiluita, se vedeau cât se poate de clar. Slăbiciunea fizică a studenţilor, numărul bolnavilor crescând în ritm alarmant (pentru deţinuţi nu însă şi pentru administraţie), orele în şir petrecute în nemişcare totală pentru a

evita consumul de energie, deveniseră lucruri prea obişnuite.

În această stare de lucruri, Ministerul de Interne a trecut la aplicarea experienţei, după o pregătire minuţioasă a terenului. Pachetele cu alimente şi corespondenţa cu exteriorul au fost interzise definitiv. Teroarea gardienilor s-a accentuat. Schingiuirile în beciul închisorii au devenit foarte frecvente, pentru motive adeseori inventate. Ameninţările cu subînţeles greu de ghicit, vizite frecvente ale directorului şi ale ofiţerilor politici prin celule, percheziţiile inopinate la orice oră din zi şi din noapte, interzicerea oricărei activităţi de orice natură sub pedepse straşnice, au fost indicii ale schimbărilor care trebuiau să survină nu peste mult.

* * *

Grupul de la Suceava, şi împreună cu el şi Ţurcanu, sosise nu de multă vreme. În micul cerc al partizanilor reeducării, început la Suceava, se produsese o scindare. Bogdanovici, al cărui tată era prefectul judeţului Iaşi şi care îşi ameninţase feciorul cu dezmoştenirea de nume dacă va refuza să se reeduce, era adeptul sistemului de reeducare prin convingere, sistem care se rezuma la conferinţe cu caracter ideologic comunist sau la lectură de broşuri puse la îndemînă de administraţia închisorii. După cum a mărturisit mai târziu şi înainte de a fi ucis, scopul lui era de a evita şocul care urma, inducând pe organizatorii experienţei în eroare, pentru a putea ciştiga timp în aşteptarea eliberării.

Ţurcanu în schimb şi Titus Leonida deveniseră susţinătorii sistemului de 'reeducare prin violenţă,' sistem care prin însuşi nume era cât se poate de elastic şi nedefinit şi care permitea orice măsură pentru atingerea scopului.

Este dela sine înţeles că asemenea hotărîri nu puteau fi luate fără ordinul formal al administraţiei închisorii.

Aici însă lucrurile erau cu mult mai complicate. Pentru că şi ceea ce se urmărea, nu era o simplă schingiuire pentru a aduce pe cel vizat la o recunoaştere formală. Iar Ţurcanu cu cei câţiva care au acceptat această cale, nu ar fi îndrăznit nici măcar să gândească la schimbarea convingerilor a o mie de studenţi ostili regimului comu-

nist, fără să fi avut în prealabil sprijinul total al Securității și deci al partidului.

Înainte de a trece la aplicarea 'reeducării' prin violență' Țurcanu a fost vizitat de mai multe ori la rând de persoane străine de închisoare, cu care a discutat între patru ochi ore întregi. De asemenea el însuși a absentat zile în șir fiind plecat de la Pitești, fără ca cineva să poată însă spune unde și pentru ce. Care a fost subiectul discuțiilor și ce i s-a promis lui Țurcanu în schimb, nu au putut afla nici cei mai apropiați colaboratori ai lui. După desfășurarea tragediei însă, rolul lui a apărut clar și hidos. Un simplu agent provocator care nu avea nici măcar meritul să ducă la bun sfîrșit misiunea care i s-a încredințat.

Primul lucru oficial a fost înființarea unei organizații interioare al cărei nume fu ales a fi 'organizația deținuților de convingeri comuniste' sau pe scurt O.D.C.C. Se vede clar că această organizație a fost recunoscută oficial din însuși faptul că membrii ei se revendicau ca fiind membri de partid și acțiunile lor fiind în folosul clasei muncitoare. După care, organizația fiind constituită, s-a trecut la aplicarea indicațiunilor date de Securitate.

Flămînd de lume, nesătul de cer,
fereastră grea, stau ceasuri lîngă tine,
cu brațe-ntinse către tot ce vine,
cu ochi-n lacrimi, către cîte pier.

CAMERA PATRU SPITAL

Pe latura dinspre Nord a corpului închisorii, la parter, este o cameră care poartă numărul patru. Era destinată inițial bolnavilor, pentru care motiv a rămas în amintirea deținuților cu numele de 'camera patru spital.' Această cameră, destul de încăpătoare, a fost aleasă pentru începerea experienței, pentru că se găsea oarecum izolată de celelalte în care erau închiși ceilalți studenți.

Iată cum mi-a povestit un student care a fost printre primele victime ceea ce s-a petrecut acolo și care a constituit începutul :

"Într-o seară am fost luați dintr-o celulă de la parter unde eram de mai mult timp, și duși în camera patru. Eram vreo zece studenți sau mai mulți, mai toți de la corecție. Acolo am dat de un alt grup de studenți intrați înaintea noastră. Erau circa douăzeci. Printre ei erau și Țurcanu și Titus Leonida. Mutările dintr-o cameră într-alta erau destul de frecvente pentru a provoca cea mai mică neliniște După închiderea care avea loc la șase, Țurcanu s-a ridicat de pe prici și postându-se amenințător în fața noastră a început să ne vorbească. Discursul a fost relativ scurt. A spus cam acestea în esență : 'Noi, un grup de studenți deținuți, ne-am hotărît să ne reabilităm față de regimul muncitoresc întrucât considerăm că ceea ce am făcut este împotriva intereselor poporului muncitor și partidului. Considerăm de asemenea că voi sunteți o piedică în calea realizării acestei dorințe, prin atitudinea voastră 'antimuncitorească'. De aceea vă cerem să renunțați la convingerile anterioare și să vă alăturați grupului nostru. Dacă nu veți face aceasta pe cale normală, vom întrebuința împotriva voastră toate mijloacele care ne

sunt puse la dispoziție. Suntem hotărîți să ducem acțiunea până la capăt și vom sfărâma orice rezistență.'

"Cum nu cunoșteam antecedentele de la Suceava, am crezut la început că este vorba de o glumă de prost gust. O asemenea impertinență nu auzisem niciodată, nici măcar la cei mai fanatici oameni ai administrației închisorii. Eu nu am făcut parte dintre cei 'tari' dar nici azi nu pot înțelege de ce am fost ales printre primii. Îți poți închipui răspunsul pe care l-am dat atât eu cât și ceilalți aduși odată cu mine în camera patru de către șeful secției. Un om întreg nu putea scoate asemenea prostii din gură. Și noi am crezut că e o glumă și am început să facem haz...

Țurcanu se aștepta la un asemenea răspuns deoarece cunoștea destul de bine mentalitatea și convingerile studenților. De aceea se și pregătise. Toți cei care la venirea noastră erau deja în cameră, au rămas muți așteptînd. Fiecare din ei avea la îndemînă, ascuns sub pătură, un ciomag, o coadă de mătură, un par, o curea, sau o bucată de scândură, bineînțeles puse la îndemînă de administrație pentrucă altfel era imposibil ca cineva să și le poată procura.

Răspunsul nostru a dat posibilitatea lui Țurcanu să înceapă. A ridicat înfuriat căciula de pe cap și atunci dintr-odată au apărut de sub pături ciomege și cozile de mături. Fiecare dintre cei înarmați a lovit fulgerător pe cineva de lângă el. Erau de altfel aranjați dinainte astfel ca fiecare din ei să aibă o victimă la îndemână. Luați prin surprindere, am fost derutați. Imediat însă ne-am revenit și am început să ne apărăm ; fiecare cum putea. În disperare, am trecut noi la atac. Am fost avantajați de faptul că noi ne apăram pielea pe când ceilalți loveau din ordin. Și nici nu credeau în sinea lor, după cum au spus mai tîrziu, că se va ajunge într-adevăr până acolo. Am început să le smulgem ciomegele. În cameră nu se auzeau decât pocnetele ciomegelor și gemetele celor loviți. În încăierare nu se mai distingeau grupele dela început. Fiecare lovea ca să se apere. O încăierare care atinsese dramatismul luptei pe viață și pe moarte. Pentru că fiecare lovea ca să-și răpună adversarul, cu toată furia dezlănțuită. După puțin începu să se clarifice situația. Toți cei care atacaseră se aflau pe jos, inclusiv Țurcanu. Atunci a intervenit un factor care urma să ne demonstreze că toată opunerea noastră era în zadar. Nu aceasta era deznodămîntul așteptat de cei care dirijau experiența.

În tot timpul bătăii, directorul închisorii, locotenentul Dumitrescu, urmărea prin vizetă. Când a văzut că lucrurile au luat o întorsătură defavorabilă lui Țurcanu, a deschis ușa brusc și, înconjurat de vreo douăzeci de gardieni, cu întreg grupul de conducere al închisorii, cu ofițeri politici, a pătruns în celulă. Toți erau înarmați cu cozi de mătură, implicit directorul. S-a așternut tăcerea. Se mai auzea doar câte un geamăt surd. Directorul a ordonat ca fiecare să rămână pe locul unde se găsește. A urmat apoi o discuție între director și Țurcanu.

"Ce se întâmplă aici bandiților ?" (Termenul de bandit era calificativul cu care orice om al administrației închisorii se adresa unui deținut.) Țurcanu iese din rând și răspunde :

"Domnule director, un grup de studenți, dându-ne seama că am greșit față de clasa muncitoare luptând împotriva intereselor ei și ale poporului, am hotărît să ne reabilităm față de partid. În acest sens am considerat necesar să respectăm dispozițiile administrației, să facem tot ceea ce ni se cere, să ne reeducăm în spirit marxist, pentru a scurta perioada de detenție și ieșind afară să fim de folos clasei muncitoare. Când însă am început să discutăm între noi, bandiții care sunt cu noi în celulă s-au năpustit asupra noastră cu ciomegele pe care le aveau ascunse și au încercat să ne omoare. Noi ne-am apărat cum am putut. Cerem însă administrației să ne protejeze de acești criminali și să ne asigure viața și liniștea." Au mai urmat câteva schimburi de întrebări și răspunsuri în care directorul făcând pe miratul, cerea lui Țurcanu lămuriri după care întorcându-se către noi ne-a spus :

"Așa bandiților ?" Atât ! Apoi făcind semn gardienilor, se năpustiră ca hoții asupra noastră. Imediat grupul lui Țurcanu se adună în spatele lui, lăsându-ne pe noi descoperiți.

Cine putea să ridice mâna asupra unui om al administrației în uniformă, mai ales că noi eram deja obosiți și apoi când mai știam că un asemenea act aduce cu sine împușcarea imediată ?

A urmat o scenă îngrozitoare. Timp de câteva ore nu s-a auzit decât izbitura de ciomege, geamătul celor schingiuiți și înjurăturile directorului și a oamenilor lui. Cei din grupul lui Țurcanu dădeau din când în când ajutor

gardienilor când cineva reuşea să se desprindă din grămadă încercând o ascunzătoare zadarnică. Gardienii loveau cu toată setea, plătind poate astfel şi poliţa personală pentru zilele fripte pe care li le făcuserăm înainte.

Slăbiţi de regimul alimentar special făcut, copleşiţi de numărul şi forţa gardienilor precum şi de autoritatea pe care o reprezentau, încetul cu încetul am încetat şi apărarea oarecum pasivă şi instinctivă. De acum gardienii loveau ca în nişte saci inerţi. Pe jos nu era decât sânge şi urină. Dărâmate şi istovite de bătaie, trupurile noastre zăceau risipite pe podea ca pe un câmp de luptă. Târziu, gardienii au părăsit camera. Am crezut că s-a terminat. Dar abia începea! Grupul lui Ţurcanu ne-a luat în primire. A urmat o percheziţie extrem de minuţioasă. Ni s-a luat tot ceea ce ar fi putut constitui o armă de apărare fie şi imaginară. Ni s-a lăsat numai îmbrăcămintea simplă. Şi ni s-a ordonat să intrăm sub prici. Cei care nu s-au putut mişca au fost târîţi de reeducatori în stăpânirea cărora rămăseserăm de acum. Mulţi din cei care l-au secondat pe Ţurcanu au regretat imediat. Imaginea celor petrecute însă şi alternativa de a se vedea în locul nostru i-a făcut să meargă mai departe pe drumul dezonorării. Nu crezuseră că se va ajunge până acolo. Odată angrenaţi în acest joc murdar, nu mai puteau da înapoi. Şi pentru că între noi şi ei se săpase o prăpastie dar pentru o mică durată numai; peste câteva luni şi eu am făcut altora ceea ce mi s-a făcut mie.

Planul era elaborat în toate amănuntele. S-a pus în aplicare progresiv, pe măsură ce se pregăteau elementele. Ceea ce s-a petrecut în camera patru spital, s-a repetat de sute de ori în celelalte celule doar cu mici modificări.

Imediat după bătaie, am fost puşi în poziţia de demascare."

— • —

Ceea ce a comis partidul comunist în închisorile din România, timp de mai bine de doi ani, intră de fapt în domeniul psihologiei patologice. După raţiunea de partid însă, o sarcină ca oricare alta care trebuia dusă la capăt cu orice chip. Considerentele de natură umană, morală sau socială nu puteau împiedica mersul unei experienţe care viza atât de departe.

În toată această tragedie, Ţurcanu nu a jucat decât un rol inferior. Acela al agentului introdus pentru a acoperi pe alţii. Ceilalţi care au pornit cu el nu au fost de asemenea decât braţe care au lovit, crezând că vor beneficia de eliberare.

Ceea ce constituie frâna pentru omul certat cu morala, este poate teama de represiunile ce se abat asupra lui din partea justiţiei ca factor de echilibru social. În împrejurăturile de la Piteşti, Ţurcanu era convins că niciodată nu va fi tras la răspundere pentru oricâte bestialităţi ar comite, când însăşi autoritatea care trebuia să apere pe deţinuţi de maltratări instiga şi punea la cale planul sinistru care urma să coste viaţa atâtor studenţi şi prăbuşirea morală a tuturor celorlalţi.

Probabil că nici el nu bănuia până unde va fi solicitat însă. Pentru că el nu putea concepe aşa ceva. Era un calcul demonic care viza dincolo de ceea ce el putea da prin braţul lui. Pentru că braţul lui Ţurcanu nu a făcut altceva decât să lovească. Cei care au gândit şi au dirijat însă, aceia nu au dorit numai schingiuirea victimelor. Au mers prea departe, au coborît în cotloanele cele mai ascunse ale sufletului, au scormonit, şi au descoperit cea mai mică fisură, tot ceea ce putea fi lovit, sfărâmat, nimicit, lăsând doar trupul, martor neputincios.

Fiara ucide din necesitate biologică. Să se hrănească. Omul fiară însă, atunci când foloseşte şi raţiunea ca element de sprijin al urii, nu cunoaşte limită. Numai un om capabil de ură mare poate concepe lucid aşa ceva. Nu este paradox. În lumea comunistă paradoxul a devenit normal. Dacă Ţurcanu este responsabil pentru schingiuiri fizice (pentru care de altfel a plătit) alţii sunt cei care trebuie să răspundă pentru întregul proces de distrugere. Şirul este lung. Şi începe cu cei care au distrus valorile din om, i-au surpat echilibrul fără ca în locul lui să pună ceva. Golul a născut dezorientarea. Şi dezorientarea a dezlănţuit nebunia.

Nu scuip pe-nfrîngerile mele
Ce-am adorat nu știu să ard
și nu ridic în vînt obiele
în locul ruptului stindard.

DĂRÂMAREA

Cei care au inițiat experiența cunoșteau deja foarte bine structura sufletului românesc precum și felul în care tinerii supuși experienței au fost educați în școală, acasă dar mai ales în formațiile ideologice la care aderaseră înainte de arestare.

Surparea definitivă nu se putea face deci decât distrugând sistematic tot ceea ce constituia pilon de ancorare. Și pentru că creștinismul, spiritualitate opusă diametral materialismului, avea sistemul cel mai complex și cel mai eficace, și pentru că printre studenții arestați majoritatea o formau tocmai cei care fuseseră condamnați ca având activitate legionară sau de inspirație legionară, jaloanele pe care s-au axat 'reeducatorii' au fost exact jaloanele pe care etica creștină încercase să structureze un om nou. Distrugîndu-le, ei distrugeau însăși rațiunea pentru care acești tineri preferaseră să ia drumul închisorilor.

Anchetele duse la minister sau prin diferitele securități regionale reușiseră să smulgă destul de multe secrete de la studenți. Aceasta nu pentru că ei ar fi fost slabi ci pentru că sistemul însuși de anchetă era astfel făcut, încât era aproape imposibil ca cel care trecea prin mâinile Securității să nu recunoască un delict, fie chiar nefăcut, sau ceea ce alții spuseseră despre el, sau el însuși pentru a scăpa de torturile fără limită în timp.

Dacă Securitatea reușise să smulgă secretele, nu putuse deloc să afecteze structura sufletească a lor. Dimpotrivă, trecând prin anchetă, studenții se convingeau mai mult de justețea cauzei pentru care sufereau și de absurditatea noului sistem impus. Câtă vreme deci sufletul rămânea întreg, nu se putea vorbi de o înfrângere. Tocmai

împotriva sufletului s-a luptat, și distrugerea lui a fost ținta.

Despre creștinismul poporului românesc mărturisesc pe lângă cronicile istoriei, de mai mule secole, mulțimea de troițe semănate pe la toate răscrucile drumurilor. Creștinismul Românului este împletit organic cu structura lui sufletească, poate pentru că s-au născut împreună. În Dumnezeu, poate mai mult ca alte neamuri, Românul își pune toate speranțele ori de câte ori vitregia vremurilor se abate peste capul lui. În Dumnezeu își puseseră speranța și copiii țăranilor ajunși studenți. Rugăciunea spusă din adincul sufletului, cu buzele tremurânde a fost de foarte multe ori mai necesară poate decât pâinea. Se spune adeseori că credința este invers proporțională gradului de cultură. În închisorile din România s-a dovedit tocmai contrariul. Cei care au crezut mai puternic, nelimitat, cei care au simțit mai imperios necesitatea rugăciunii au fost tocmai intelectualii. Aproape toți, fără distincție de crez politic. În închisoare s-a ajuns la descoperirea lui Dumnezeu. Golul sufletesc care afară putea fi înșelat cu aparențe, nu a putut fi umplut decât acolo cu ceea ce îi lipsea, cu credința adevărată.

Comuniștii cunoșteau această realitate. Și au lovit de la început, cu toată furia, vizând disperarea, desnădejdea, care aduce după dânsa distrugerea credinței și deci ineficacitatea preceptelor morale creștine. Iar pentru că tradiția e vadul acestor precepte s-a vizat distrugerea ei de asemenea.

Tot ceea ce trecutul putea oferi ca element de refugiu a fost răscolit și denigrat. Începând cu *istoria* și eroii ei și terminând cu folclorul... de inspirație creștină.

Familia, ca ultim refugiu, unde fiecare ancorează în clipe de deznădejde, a avut un tratament special. Sfărâmată dragostea de familie, omul se găsea izolat în propria lui mizerie.

S-a căutat să distrugă apoi admirația pentru individualitățile puternice care au jucat un rol în istoria neamului, sau care în acele vremi mai jucau un rol național important atât în viața publică cât și în cea educativă pentru a se sparge lanțul care creează comunități de gândire și dă sens unei lupte.

Și ca ultimă lovitură, și cea mai dureroasă, s-a urmărit distrugerea însăși a personalității celui supus demascării.

Acestea erau punctele asupra cărora 'reeducatorii' s-au oprit pentru ca la sârşitul experienţei să apară celălalt om, cel depersonalizat, epava, robotul.

Pentru a se putea trece la aplicarea planului, au pregătit terenul. Se spune că în timpul anchetelor făcute de către prima poliţie comunistă, un avocat rus arestat şi torturat, după ce a mărturisit totul, s-a apucat şi a scris o carte destinată anchetatorilor, în care luându-se ca exemplu şi cercetând propria lui persoană, a pus la îndemâna acestora un tratat psihologic de o importanţă covârşitoare. Descoperise analizându-se, punctele slabe ale omului, acolo unde se putea lovi pentru a se ajunge la dărâmarea lui. Fisurile acestea, pentru că aşa le numeşte el în carte, sunt foamea şi teroarea morală. Teroarea, incertitudinea în timp nelimitat, izolarea totală.

Alimentaţia insuficientă dată de-a lungul lunilor care se scurseseră pregătise terenul destul de bine...

Acestea erau premisele 'demascării.' Ea se compunea practic din două faze bine distincte : demascarea exterioară şi cea interioară. Prima era doar o amplificare până la paroxism a anchetelor făcute de Securitatea comunistă ale cărei metode de schingiuire erau împinse câteodată până la absurd. Adevărata ţintă era demascarea interioară şi asupra ei se insista mai cu dârzenie.

Demascarea exterioară era doar o anchetă poliţienească, o comportare. Printr-un sistem de schingiuiri se urmărea stoarcerea omului, aducerea lui în situaţia de a spune TOT, dar *absolut* TOT ceea ce comisese sau intenţionase să comită înainte de arestare. Trebuia să spună, să denunţe toate persoanele care veniseră în contact cu el, care-l ajutaseră cu bani sau alimente, cu sfaturi, sau îl încurajaseră moral, toţi cei care-l găzduiseră, cei care cunoşteau ceva despre activitatea lui chiar dacă nu participaseră activ, cei care nu simpatizau cu regimul comunist, oportunişti sau strecuraţi, persoane susceptibile de a desfăşura ulterior o activitate antipartinică, calomniatori, etc. Apoi trebuia să spună dacă a avut material ideologic (cărţi, documente, ziare, circulări, etc.) şi nu le-a declarat la anchetă, unde erau ascunse, cine mai cunoştea de existenţa lor, dacă dispunea de arme de foc şi unde erau ascunse. Se insista deosebit asupra armelor, mai ales asupra depozitelor create de ţărani la retragerea trupelor germane în 1944, a persoanelor din

armata 'populară' suceptibile de a fi 'mituite' sau 'corupte' pentru a pune la îndemâna 'duşmanilor poporului' armament sau tot ceea ce putea fi folosit de aceştia în lupta împotriva partidului.

Declaraţiile erau făcute mai întâi verbal, chiar sub schingiuiri, erau apoi scrise pe o placă de săpun, verificate şi confirmate de cineva din comitetul de reeducare sau de însuşi Ţurcanu, dacă cumva cazul era mai interesant, apoi erau trecute pe hârtie, semnate de declarant şi înaintate unei secţii speciale din Ministerul de Interne, cea care se ocupa apoi cu trierea informaţiilor şi arestarea celor denunţaţi.

Tot din demascarea exterioară făcea parte şi declararea activităţi din închisoarea în care ai fost până la venirea în Piteşti, apoi din închisoarea Piteşti.

Beneficiind iniţial de o oarecare libertate interioară, aceea de a fi supravegheaţi mai puţin sau mai superficial de către gardieni, studenţii îşi organizează timpul liber ca să profite la maximum de el. Lipsiţi de orice fel de material didactic, de hârtie sau creion (obiecte cu adevărat periculoase pentru cel la care erau găsite), studenţii decoperiseră încă odată stilul roman, înlocuind tabletele de ceară cu cele de săpun. Pe toate aceste tăbliţe se scria. Se dădeau cursuri de limbi străine, lecţii de matematici superioare, chimie, etc. Pe de altă parte, şi mai ales printre studenţii de la filosofie, litere, drept şi teologie, se duceau discuţii fructuoase pentru cunoaşterea multor aspecte ale vieţii spirituale ale ţării, colectivitatea românească, probleme de sociologie sau orientare, etc. Toate acestea erau considerate de comunişti ca tendinţe de reorganizare interioară, activitatea politică în închisori fiind pedepsită cu mult mai aspru decât cea dinafară.

Studenţii 'mistici' (sub denumirea aceasta erau cunoscuţi cei care se ocupau în mod deosebit de probleme de teologie, de cunoaştere mai aprofundată şi o înţelegere mai adâncă a creştinismului) au fost consideraţi că încercau să reorganizeze activitatea anticomunistă în închisori.

Nu au lipsit nici discuţiile cu caracter politic, între studenţi de convingeri diferite, cu intenţia de a se cunoaşte mai bine şi a lămuri diferendele din timpul când erau liberi. Un lucru care de altfel s-a petrecut în mai toate

închisorile din România, aceste discuţii au făcut să dispară multe păreri eronate născute în timpul confruntărilor pe teren unde patimile se dezlănţuiau mai lesne, şi să ducă la o apropiere şi stimă reciprocă necunoscută până atunci.

Ori tocmai aceste lucruri erau cerute cu insistenţă de 'demascatori.'

Şedinţe de educaţie naţională, momente politice, atitudini ostile organelor administraţiei închisorilor, ironiile, interpretările pe dos ale marxismului, glumele făcute pe socoteala 'învăţătorului' Stalin, etc., trebuiau povestite cu amănuntul de cel cercetat. Care dintre studenţi aveau atitudine fanatică, erau mai bine documentaţi, prezentau pericolul de a polariza împrejurul lor elemente mai tinere, cine a ajutat cu medicamente pe cei care erau la secţia muncă silnică, aceasta pentru a face o clasificare mai precisă a elementelor şi a le folosi pentru demascările celor care încă nu trecuseră prin foc.

Când studentul spunea tot, sau atât cât putea să convingă comitetul de reeducare că nu mai ascunde nimic, începea adevărata tragedie, 'demascarea interioară' adică a sufletului lui.

Dacă demascarea exterioară aducea un raport oarecare Securităţii prin faptul că erau denunţaţi toţi cei care nu fuseseră încă arestaţi, partea a doua tindea la anihilarea personalităţii studentului, deci constituia partea esenţială a experimentului. Demascarea exterioară era folosită pe alt plan ca o etapă de slăbire, de spargere a încrederii în persoana proprie, de clătinare puternică a credinţei; demascarea interioară aducea, sau trebuia să aducă, distrugerea suportului moral şi psihologic, transformarea studentului în material amorf, apt să primească o nouă structurare.

Pentru aceasta, studenţii erau obligaţi să calce în picioare tot ce aveau mai sfânt, Dumnezeu, familie, prieteni, iubire, soţie, colegi, amintiri, crez, tot ceea ce îi lega de trecut, tot ceea ce putea constitui un punct de suport interior în închisoare.

Când studentul trecea şi prin acest examen şi reeducatorii erau satisfăcuţi de rezultat, devenea de acum un om 'cinstit şi curat,' demn să primească doctrina nouă a umanismului marxist întruchipat pe acea vreme de 'genialul conducător al popoarelor,' I. V. Stalin.

În numele acestei doctrine, pentru a justifica în felul lui demascările, Țurcanu afirma : „mă banditule, eu bat în tine pe criminalul legionar (sau țărănist, după cum era cazul) nu am nimic cu tine personal : prin acțiunea mea te ajut să te lepezi de concepția criminală care te-a adus aici și să te pregătesc pentru o nouă cauză, dreaptă, cauza poporului muncitor.."

Acesta este tratamentul care pe alt plan și cu alți termeni de altfel se aplică întregii societăți de sub oblăduirea comunistă ; prin propagandă ciudată se tinde a face pe om să creadă că mizeria nu este reală, că totul merge cum nu se poate mai bine și că acesta este singurul drum care poate duce la fericire...

Pentru cei care au trăit sub comunism, nici un paradox nu mai este imposibil. Pe nimeni nu mai surprinde disproporția considerabilă între ceea ce se face și ceea ce se pretinde a se face. Se legiferează dezideratul uman de totdeauna, dar se practică exact contrariul. Și despre aceasta nu se poate vorbi în gura mare...

De-aş zări măcar o frîntură de stea ?
Ce fiară-i veşnicia, ce fiară !
I-aş cere să-mi dea un capăt de sfoară
şi de milenii să mă spînzur cu ea :

REFLEXELE CONDIŢIONATE

Prea cunoscuta teorie a reflexelor condiţionate care, explică oarecum actele animalelor, este aplicată de comunişti şi la om.

În medicina socialistă sunt cunoscute sub numele de ,reflexe pavloviene' după savantul sovietic Pavlov care le-a experimentat pentru prima dată ştiinţific asupra câinilor. Practic însă aceste experimente sunt foarte vechi ; ţiganii le-au aplicat din vechime pentru dresarea urşilor. La Pavlov actul reflex este legat de relaţia între sunetul unui clopot şi bucata de carne. După o repetare a acestei experienţe, câinele începe să saliveze abundent numai auzind sunetul clopotului, fără să vadă şi bucata de carne. La ţigani, jocul ursului este tot un act reflex. Încă de când este pui, ursul e pus pe o tavă de metal, dededesubul căreia arde încet un foc. Pe măsură ce metalul se încălzeşte, tălpile ursuleţului nu mai pot suporta şi atunci el începe să se mişte alternativ, când pe una când pe alta. Toată ceremonia aceasta este însoţită de bătaia darabanei. După mai multe şedinţe succesive, numai la auzul sunetului darabanei, el va începe 'să joace'. La această experienţă au supus comuniştii pe om, făcând totul ca să-l reducă mai întâi la condiţia animală.

Când în om se distruge suportul moral, se distruge conştiinţa superiorităţii şi a personalităţii sale, când este adus la situaţia de a nu mai dispune de facultăţile sale, între om şi animal nu mai poate exista diferenţă. El încetează de a fi o fiinţă superioară. Se va supune ca orice animal tuturor comandamentelor biologice.

Iată de ce într'o celulă, întâmpinând o rezistenţă neaşteptată, Ţurcanu a afirmat : „Vă opuneţi zadarnic. Sis-

temul este experimentat de 25 de ani şi nu a dat greş până acum. Vă veţi convinge singuri de acest lucru. Eu nu lucrez la întâmplare." Directorul închisorii, locotenentul Dumitrescu, membru de partid, a afirmat de mai multe ori şi în mai multe celule, cu puţin înaintea începerii reeducărilor : „Din granit dacă aţi fi şi totuşi nu veţi putea să ţineţi până la capăt. În curând veţi vedea că nu mint." Şi apoi faptul că la Piteşti, cel puţin din punct de vedere al metodei, nu s-a mers la întîmplare ci s-a trecut de la început la aplicarea unui sistem verificat ale cărui rezultate se scontau cel puţin la sigur pentru o mare parte din deţinuţi.

Cât era de verificat sistemul, nu ştiu, dar amintirea schingiuirilor, sigur ţinea locul clopotului profesorului Pavlov sau al darabanei ţiganului. Suficient să se invoce metodele de schingiuire, ca omul să fie paralizat şi să se comporte după placul experimentatorului.

Acţionînd iniţial asupra elementelor de la 'corecţie' şi lagăr, reeducatorii şi-au creat o masă de manevră suficient de numeroasă pentru a o folosi mai departe asupra celorlalte categorii de deţinuţi. A facilitat operaţia însuşi sistemul administrativ de repartiţie a studenţilor în celule. În grupuri care porneau de la cinci până la cincisprezece, ei erau izolaţi permanent, celulele fiind zi şi noapte închise pe dinafară. Această izolare pe unităţi mici a servit de minune.

La început câte puţini, apoi din ce în ce mai mulţi, toţi studenţii au trecut prin reeducare. Şi toţi au devenit în cele din urmă, nu importă cât timp au rezistat, simple elemente docile pe care inspiratorii le vor întrebuinţa mai departe după un plan bine stabilit. N'au existat excepţii. Numai cei care au avut norocul să moară în timpul schingiuirilor au putut scăpa neîntinaţi. Sau cei care, profitând de neatenţia celor care îi schingiuiau, au putut să se sinucidă.

Doi ani întregi, zi de zi şi noapte de noapte, cei care, riscând carieră şi viaţă de multe ori, au înfruntat schingiuirile şi gloanţele Securităţii comuniste, fără să mărturisească de multe ori nimic, s-au sfărîmat încet, încet, copleşiţi de disperare, de groază, de incertitudine, metamorfozaţi de aplicarea experienţei reflexelor.

Ce transformări radicale se pot petrece în sufletul aceluia care, ridicându-i-se dreptul de a se suprima biologic cu mâna proprie, ani de-a rândul este ţinut cu un picior în groapă prin metode satanice, nici că poate bănui psihologia experimentală modernă. Eroism, abnegaţie, convingeri etice, idealism ? Dacă păgânii, în timpul prigoanei lor împotriva creştinilor ar fi întrebuinţat metodele comuniste, calendarul creştin e îndoielnic c-ar fi numărat atâţia sfinţi sau martiri.

Ce poate fi mai deprimant ca acest gând ?

Că în faţa durerii fizice şi morale, că în faţa disperării născute din convingerea fermă că durerea nu va avea sfârşit, nu există, nu pot exista eroi. E oare eroismul o simplă stare de exaltare hrănită de circumstanţe, condiţionată de împrejurări şi mediu ? În condiţiile create la Piteşti, eroul nu numai că nu era posibil dar apariţia lui ar fi fost un non-sens care ar fi sfărâmat însăşi noţiunea de om creată acolo.

Dacă timpurile care vor veni, vor permite o anchetă de proporţii şi de lungă durată, atunci se va putea vedea ce adânci transformări se pot obţine în psihicul omenesc. Şi eventualul proces va fi nu al celor care au schingiuit ci al îngrozitoarei concepţii care a reuşit să aducă pe om pe o treaptă inferioară animalelor.

De la scena petrecută în camera patru spital a trecut un timp oarecare. Atât cât trebuia ca cei supuşi experienţei să fie aduşi în situaţia pe care o doreau iniţiatorii ei. De felul cum urma să reacţioneze acest grup depindea poate însăşi continuarea experienţei.

Rezultatele au fost însă cele scontate. Se putea trece la a doua fază, aceea în care deţinuţii urmau să se demaşte între ei fără ca administraţia să mai intervină.

Mutările dintr-o celulă în alta se făceau de organele închisorii, la dorinţa lui Ţurcanu. Acesta avea mână liberă să aranjeze pe deţinuţi în conformitate cu necesităţile demascărilor. Dispunea de întreg tabloul condamnaţilor şi pe baza lui îşi aranja celulele. Pentru camuflare cei care chemau pe studenţi erau însă ofiţerii închisorii.

Ţurcanu, a introdus astfel pe studenţii care trecuseră prin celula zisă spital, într-o altă celulă, aleasă tocmai pentru continuarea experienţei. Timp de două sau trei săp-

tămâni, studenții demascați provocau discuții, incitau împotriva regimului, culegeau informații, căutau cu alte cuvinte 'să tragă de limbă' pe cei care urmau să treacă în reeducare, pentru a avea la îndemână cel puțin câteva dovezi de care să se lege. Pentru aceasta erau speculate două stări de fapt. În primul rând încrederea care domnea printre studenți (nimeni la vremea aceea nu putea bănui nici măcar pe departe ceea ce se punea la cale) și în al doilea rând pornirea naturală a lor împotriva comunismului.

Încă cu mult timp înainte, studenții întrebuințau pe ascuns plăcuțele de săpun pentru a scrie. Cei introduși în celule, beneficiau de precedent pentru a înșira pe aceste plăcuțe tot ceea ce credeau că poate folosi demascărilor, în conformitate, natural, cu instrucțiunile primite de la șefii reeducărilor. Plăcuțele ținute erau ascunse pentru a nu trezi suspiciuni și erau transmise lui Țurcanu sau altora fie direct, dimineața când erau scoși la spălat, fie chemați de gardieni la grefă (în realitate ieșeau pe culoar și acolo dădeau raportul lui Țurcanu). La spălător plăcuțele erau ascunse în locuri dinainte stabilite. Când se închideau celulele, ele erau ridicate de cei însărcinați sau de ofițerii politici. Se mai foloseau plantoanele de pe coridor, persoane alese ca fiind de încredere, distribuirea hranei, sau oricare alt sistem prin care cel reeducat putea veni în contact cu coridorul fără să fie bănuit de cei din celulă.

Fără îndoială că reeducatorii se puteau lesne lipsi de aceste "documente" pentru că le puteau obține și așa în timpul demascărilor. Dacă sistemul era întrebuințat însă, acesta dădea mai mult posibilitatea de verificare a reeducaților introduși, și pe de altă parte pentru a avea cu ce lovi 'din interior' cum se spunea, pentru a putea provoca surprinderea. Culegerea informațiilor mai păstra în permanentă stare de alarmă pe cei introduși. Când se credea că sunt strânse destule 'elemente compromițătoare' se trecea la acțiune.

În celulă își făcea apariția Țurcanu (de cele mai multe ori) sau un alt element influent, dintre conducătorii O.D.C.C.-ului. Împreună cu acesta mai intrau și mai mulți dintre colaboratorii verificați. Prezența acestora avea darul de a aminti pe de o parte reeducaților introduși că sunt per-

manent sub supraveghere, să creeze adică complexul „reflexelor", iar pe de altă parte, din considerente mai practice, să întărească echipa bătăuşilor, pentru a evita scene de natura celei petrecută în camera patru spital, când a fost necesară intervenţia directă a oamenilor închisorii.

În general, grupul care intra în celulă înainte de începutul demascărilor era compus din elemente viguroase, bine hrănite, abstracţie făcând de însuşi Ţurcanu care era un adevărat Hercule pe lângă studenţii ruinaţi fizic de foametea îndelungată la care erau supuşi. Dat fiind faptul că cei care distribuiau alimentaţia prin celule erau tocmai bătăuşii, se poate lesne deduce 'cum' se hrăneau, mai ales că părerea care predomina în închisori era aceea că 'banditii' nu trebuie să trăiască pe spinarea poporului muncitor. 'Eminenţele cenuşii' care dirijau din umbră toată tragedia sinistră, calculaseră dinainte toate elementele pentru ca nimic să nu se petreacă contrar prevăzutului.

'Şedinţa' se deschidea de obicei printr-un discurs ţinut de unul din şefii reeducărilor, de cele mai multe ori Ţurcanu, şi se compunea din aceleaşi fraze stereotipe, întru nimic diferite de cele pronunţate în camera patru spital. 'Necesitatea reeducării', 'banditii care se opun', 'necesitatea' etc. La sfîrşitul cuvântării se cerea tuturor, implicit celor care erau deja trecuţi prin reeducare, să-şi facă 'demascarea' imediat. Răspunsul era întotdeauna acelaşi şi reacţiunea lui Ţurcanu de asemenea. Ridica fie căciula, fie mâna, pentru a da semnalul, apoi în camera patru spital începea schingiuirea. Deruta era şi mai mare când vedeau că înşişi unii dintre ei, cei 'aduşi dinainte', cei care înainte erau consideraţi ca fraţi, loveau cu disperare, pe la spate de cele mai multe ori. De unde puteau ei să cunoască motivul care-i determina pe aceştia să lovească ?

Acest prim moment al stupefacţiei era folosit la maximum de reeducatori. Iată cum mi-a descris studentul de la litere. . . . . acest moment :

„Când Ţurcanu şi-a terminat discursul am crezut că este nebun. Şi ne-am uitat unii la alţii uimiţi. Nu au trecut însă decât câteva clipe. A ridicat căciula. În aceeaşi clipă, un prieten, poate cel mai bun pe care l-am avut înainte de arestare şi în care aveam încredere oarbă, m-a izbit cu pumnul direct în obraz şi cu atâta furie încât am ameţit. M-am uitat îngrozit la el. Mâinile mi-au atârnat

deodată inerte. Nu eram capabil să spun un cuvânt, să-l întreb ceva măcar. El a continuat să lovească cu aceeași disperare. Nu puteam să opun nici cea mai mică rezistență. La început am crezut că este vorba de o nebunie colectivă care le-a întunecat mințile dintr-odată. Într-un târziu am încercat să-l întreb ceva, nici eu nu mai știu ce. Răspunsul a fost o ploaie de pumni însoțită de expresii atât de hidoase încât parcă m-au durut și mai mult decât pumnii. Abia atunci mi-am revenit oarecum și am încercat să mă apăr. Dar din spate un alt student venit odată cu prietenul meu în celulă cu două săptămîni înainte, s-a aruncat asupra mea. Acesta era înarmat cu un ciomag. Nu puteam să-mi închipui de unde-l are ! Nu am mai putut să mă feresc. Am lovit și eu în disperare, la întâmplare, unde nimeream, și în cine nimeream. Am încercat să-mi croiesc drum spre perete pentru a-mi adăposti spatele, dar cineva m-a lovit cu putere peste brațul stâng cu un ciomag. Apoi alt ciomag m-a lovit în cap. M-am clătinat. Au urmat altele... În celulă se produsese un vacarm îngrozitor. Gemetele se împleteau cu răbufnelile ciomegelor și cu înjurăturile.

Ciomegele s-au rupt într-un timp. S-a produs încăierarea corp la corp. Dar noi eram mult mai puțini și mai slabi decât cei care ne atacau. Unul câte unul cădeam la pământ fără a ne mai putea ridica. Târziu, am căzut și eu în nesimțire. Cât am stat așa nu știu. Când m-am trezit, eram plin de sânge și vânătăi. Corpul îmi era amorțit și mă durea peste tot. Nu puteam să mă mișc. Ceilalți colegi ai mei erau în aceeași situație. Țurcanu nu mai era în cameră. Ne lăsase pe mâna colaboratorilor, a 'comitetului de reeducare, dinainte stabilit din rândul celor 'aduși'. Ceea ce se consumase în celulă crease o prăpastie fără fund între noi și ei. Țurcanu putea pleca liniștit, fără să-i fie teamă de trădare... Nu-mi puteam închipui în clipa aceea că, numai peste câteva luni, eu însumi voi ajunge în situația de a schingiui pe alții pentru a-i 'reeduca'..."

Când a terminat de povestit — era la câțiva ani după 'demascare' — pe față i se imprimă o deznădejde indescriptibilă. Și a încheiat : „Printr-o fatalitate de neînchipuit, am devenit groparii propriilor noastre vise, propriului nostru suflet. Pentru că niciodată de acum înainte nu vom mai putea ridica fruntea sus. Creștinii mureau feri-

ciţi pentru un crez. Noi, tot creştini, nu am avut fericirea aceasta. Am devenit uneltele comunismului pe care l-am detestat din suflet, pentru a ne distruge reciproc, pentru a ne îngropa într-o nebunie unică visele cele mai scumpe, hrănite cu suferinţă şi renunţări la cele lumeşti, ca şi cum ne-ar fi smuls Satana din mâna lui Dumnezeu. Atunci dacă aş fi avut posibilitatea chiar să mă sinucid, aş fi fost mulţumit. Acum nu mai am această îndrăzneală... Par întreg poate, dar în realitate sunt numai o epavă discreditată în ochii prietenilor, lovită cu pietre de duşmani. Şi totuşi, nu am fost în fond cu nimic vinovaţi."

De obicei, raportul de forţe era de doi la unu. In plus, reeducaţii dispuneau şi de ciomege, cozi de mătură, scânduri, curele, etc. Şi de ura ciudată care se năştea în ei, şi care îi îndemna să facă din toţi unul ca altul, pentru ca nici unul să nu poată privi cu ochi de acuzator. Era răbufnirea durerii de a nu fi putut rezista, de a nu fi murit înainte de compromitere.

De cele mai multe ori intervenţia gardienilor era inutilă. Dar nu rare au fost cazurile când, disperarea şi revolta ce au urmat momentului derutei, au făcut necesară ajutorarea reeducatorilor de către directorul Dumitrescu, care prin vizeta uşii urmărea desfăşurarea scenelor de demascare, mai ales la început, când soarta se putea schimba.

De obicei prima bătaie dura între trei şi patru ore. Nu au fost însă puţine cazurile când s-a prelungit şi nouă ore în şir, pentru că disperarea trezeşte în om forţe puţin cunoscute. Pe măsură ce studenţii erau scoşi din luptă, în stare de leşin sau zdrobiţi, cu capetele sparte sau cu coastele rupte, erau trecuţi sub prici. Apoi urma o percheziţie generală, în care li se luau toate obiectele ce ar fi putut servi fie la atac, fie la încercare de sinucidere. Erau trecuţi aşa, dezbrăcaţi, sub prici, şi pe măsură ce-şi reveneau în fire, reluaţi în primire de ciomegele 'comitetului de reeducare.'

Situaţia aceasta dura zile la rând. Cei care erau în 'poziţie de demascare' erau supuşi unui regim draconic ce urmărea prăbuşirea definitivă 'din disperare.' Neavând posibilitatea de a riposta sau de a se apăra, şi nici aceea de a se sinucide, pentru că erau ţinuţi sub o supraveghere straşnică, disperarea pe care scontau iniţiatorii demască-

rilor punea stăpânire încetul cu încetul pe gândul lor. Şi se abandonau chinului aşteptând desfăşurarea tragediei.

Metodele intrebuinţate în demascări aveau o linie generală comună. Aceea că totul era permis numai rezultatul să fie 'pozitiv'. Dacă au existat unele diferenţe la aplicarea schingiuirilor, aceasta s'a datorat 'inventivităţii' şefului comitetului sau unei doze de criminalitate deja existente în ei, sau în ceilalţi membri din comitet.

Mă pipăiţi pe umeri, pe veşminte,
încredinţaţi că m-am întors ,napoi ?
Dar eu sînt numai sute de morminte
în leşul care umblă printre voi...

O ZI...

Dată fiind linia comună a defăşurării demascărilor în diferitele celulè din închisoarea Piteşti, voi descrie mai jos. programul unei zile de 'reeducare' în care nu se cuprinde bineînţeles bătaia, program oarecum sinteză a tuturor celor întrebuinţate :

Deşteptarea se dădea la orele cinci dimineaţa pentru a avea timp destul pentru curăţenie. Până la ora şase deci se făcea curăţenia în celulă. Aceasta cădea în mod obligatoriu în spatele 'catolicilor' adică a celor consideraţi mai fanatici sau mai refractari reeducării. 'Guguştiucii' sau cei mai puţin importanţi se ocupau cu spălatul geamurilor sau cu alte preocupări fără o importanţă deosebită Cei care spălau scândurile, erau obligaţi să ducă în spate câte un reeducat, sau doi sau trei, asta în raport cu calificarea dată de comitet. Frecatul scândurilor dura până la ora şase cînd veneau gardienii să facă 'numărul'. De multe ori însuşi directorul sau ofiţerii politici veneau să facă deschiderea şi să inspecteze curăţenia. Ţinuta obligatorie a deţinuţilor era natural, poziţia de drepţi. Şeful camerei, totdeauna un reeducat, sau chiar şeful comitetului, dădea raportul. Cei care în urma schingiuirilor nu se mai puteau ţine pe picioare, erau ridicaţi., sprijiniţi de subţiori de către reeducaţi şi aşezaţi în rândurile din spate, pentru a nu da prilej directorului să vadă(? !)...

După ce trecea inspecţia de dimineaţă, celulele erau în principiu 'deschise.' Atunci studenţii erau scoşi la 'spălat' şi la curăţitul 'tinetei' — un fel de putină de lemn în care se făceau necesităţile în celulă, în timpul zilei. Printr-o dispoziţie dată de comitetul de reeducare pe închisoare, folosirea acestui closet arhaic era numai pe jumătate permisă, adică numai pentru urinat, şi acesta con-

diționat de poziția celui care era în reeducare. Pentru alte necesități, studenții aveau dreptul să iasă de două ori pe zi la closetele comune de pe coridorul secției în care erau închiși. Sunt unele aspecte din viața de deținut asupra cărora se trece de obicei cu vederea pentru că amănuntele repugnă. Aici însă fiecare amănunt era dinainte analizat. și întrebuințat în scop 'reeducativ.' De aceea le redau.

Ieșirea la spălător și closet era doar un pretext special ales pentru a mări gama chinurilor și a degradării la care erau supuși studenții. Pentru că timpul care era lăsat la dispoziția celui 'în poziție de demascare' nu ajungea practic nici măcar pentru prepararea necesară... El varia între treizeci de secunde sau mai puțin și maximum un minut și era la discreția celui însărcinat cu supravegherea 'banditului.' Cei care nu reușeau să termine în timpul prevăzut, erau trași afară de guler, bătuți 'pentrucă sabotaseră curățenia' și duși la celulă unde trebuiau să aștepte fie până seara, fie până a doua zi dimineața, dacă incidentul se întâmpla la programul de seară. Dar de multe ori se întâmpla același lucru la rând în diferite ieșiri și atunci studentul era obligat să recurgă la alte mijloace mult mai degradante. Același lucru se întâmpla și la 'spălător' unde nu aveau timp nici măcar să se ude pe mâini. Programul acesta dura bineînțeles până când demascarea era completă. Sistemul era aplicat pe larg la toate Securitățile din România comunistă. Dau numai un singur caz, spre exemplu : în vara anului 1952 eram în anchetă la Securitatea din Constanța. Prin luna August a fost adus în celulă doctorul Papahagi, fost medic șef al județului Tulcea, membru de partid, arestat pentru activitate... 'fascistă' pe când era elev la liceul român din Grecia ! Deși cunoscut de paznicii de pe secție pentru că toți erau lipoveni din județul Tulcea unde el profesa, a fost literalmente smuls de guler și lovit cu cizma, dezbrăcat cum era, de către un gardian din Jurilovca, analfabet. Nu i se lăsaseră decât câteva zeci de secunde pentru a utiliza closetul. Doctorul a venit în celulă plângând. Până în clipa aceea credea că eu sunt pătimaș atunci când vorbeam despre tratamentul înuman la care eram supuși.

Întorși în cameră, studenții primeau rația de hrană pentru dimineața respectivă, hrană care consta dintr-un polonic de 250 grame supă de mălai — așa numitul terci — sau din aceeași cantitate de ceai. Studenții supuși expe-

rienței, cei în 'poziție de demascare,' nu aveau dreptul să mănânce cum mănâncă toată lumea. Erau obligați să mănânce 'porcește' adică servindu-se numai de gură ! Trebuiau să se așeze în genunchi, cu mâinile la spate, sau direct pe brânci dacă acesta era ordinul șefului de reeducare. Din poziția aceasta, trebuiau să consume cu gura, sorbind lichidul fierbinte din gamela pusă în fața lor. Rezultatul unei asemenea tentative era acela că studentul se alegea cu buzele arse, după ce rezistând cât putea, era bătut ca un hoț de cai. Era evident că nici unul nu se lăsa 'convins' de asemenea pretenții imediat ce i se cerea 'să facă pe porcul.' Numai după schingiuiri îndelungate studenții nu aveau încotro și acceptau.

„Bandiții nu aveau voie să spele gamela după ce consumau conținutul. Curățatul se făcea cu limba, pentru că apa dată în celulă era consumată numai de acei care erau deja reeducați, mai ales că mai niciodată nu era suficientă nici în zilele 'normale.' În celule nu era apă curgătoare. Se aducea de pe coridor de către plantoane, în ciubere de lemn, sau în alte vase, evitându-se bineînțeles orice vas casabil care ar fi putut da cuiva un mijloc de sinucidere.

Imediat după terminarea 'micului dejun,' cei în demascare treceau 'în poziție.' Studentul era obligat să stea pe marginea patului sau priciului, cu picioarele întinse, cu mâinile aduse deasupra genunchilor, cu capul ridicat și privind mereu înainte, fără dreptul de a mișca în nici o parte. Fiecare din ei era păzit de către un planton de serviciu, recrutat bineînțeles dintre cei care trecuseră deja prin demascare. Cea mai mică abatere era pedepsită pe loc și cu asprime de planton însuși, care apoi raporta șefului, acesta acordând un supliment de pedeapsă.

Între orele 11 și 12 se servea masa de prânz. Inaintea mesei se distribuia pâinea. Când gardianul se apropia de celulă, sau se auzea zgomotul specific pe coridor, la un semn totul intra 'în ordine' fiecare student adoptînd o poziție cât mai naturală 'pentru ca gardianul să nu știe ce se petrece în celulă,' chiar dacă acesta participa în alte împrejurări direct la demascări sub conducerea directorului sau a unui ofițer politic. Fiecare student trecea prin fața coșului cu pâine sau a hârdăului cu mâncare primindu-și porția. Imediat însă ce ușa era închisă cu zăvorul,

atmosfera de demascare era refăcută. 'Banditul' nu avea voie să mănânce pâinea cu ajutorul mâinilor. Era adeseori legat la spate, pâinea i se arunca în faţă, şi din poziţia de îngenunchiat era forţat să mănînce numai ajutându-se de gură. Cea mai mică fărâmitură trebuia culeasă de pe podea cu limba sau cu buzele ! Câteodată metoda era schimbată. I se permitea să consume pâinea folosindu-se de mâini dar atunci porţia de 250 de grame era ruptă în două sau trei părţi şi fiecare bucată trebuia consumată dintr'o-dată.

Mâncarea se servea ca şi ceaiul. Dar de data aceasta supliciul era şi mai de nesuportat pentrucă ceaiul sau terciul de dimineaţă putea să se răcească uşor tergiversând puţin, chiar şi sub bătaie. Mâncarea care era mai vâscoasă de obicei având ca bază orz decorticat, nu se răcea prea repede. Evident, comitetul O.D.C.C. cerea de la fiecare 'bandit' să consume mâncarea cât mai repede. Pentru aceasta, câte un reeducat se aşeza direct în faţa banditului şi-l obliga, bătîndu-l, să mănînce... Gamela era spălată şi de data aceasta cu limba. Sau se interzicea pur şi simplu spălatul, pentru că 'duşmanii poporului' nu au nevoie de curăţenie... după care se trecea din nou în poziţie.

O mică întrerupere avea loc la orele cinci când se servea cina, care nu era decât o reeditare a suferinţelor de la prânz.

La ora şase se făcea închiderea. Directorul, sau un gardian şef, trecea prin fiecare celulă, numărând pe deţinuţi. Poziţia acestora era natural, aceea de la deschidere, cu cei bănuiţi în spate, încadraţi între doi reeducaţi, pentru a nu produce 'tulburarea programului.' Statul în poziţie urma şi după închidere, până la ora nouă, când se dădea 'stingerea', noţiune anacronică rămasă de pe vremea când arestaţii puteau stinge lumina pentru a dormi în întuneric. În închisorile din România — în toate închisorile — nu se stinge lumina niciodată în timpul nopţii.

Când bătea clopotul pe coridor, fiecare deţinut era obligat să se culce. Orice vorbă era pedepsită de regulament.

'Stingerea' dată la Piteşti însă era începutul unui nou calvar. După treisprezece ore de chin, dormitul nu se permitea decât după un anumit sistem, mai draconic poate ca celelalte.

Întins pe spate, cu fața în sus, cu corpul întins drept, cu mâinile deasupra păturii care nu acoperea corpul decât până la piept, studentul nu avea voie să facă nici o mișcare ce ar fi putut să-i dea o poziție de somn mai comodă. La picioarele lui, cu un ciomag în mână, păzea plantonul ; chinuit și el de somn și deci și mai îndârjit de rezistența celui pe care era obligat să-l păzească.

Cui nu i se întâmplă în somn, involuntar, să se întoarcă într-o parte, sau să adune genunchii... O lovitură dată peste fluierul piciorului cu toată puterea, și cel care călca disciplina somnului, era readus în poziția 'corectă'. Plantonul era obligat să lovească tare nu numai de către comitetul de demascare ci chiar de către cel pe care-l păzea. Evident, nu cel lovit cerea să fie lovit cu putere, ci teama plantonului care ar fi avut puțină milă. Pentru că odată rezistența sfărâmată, studentul începea să vorbească despre 'toate' și dacă plantonul nu l-a lovit tare, el spunea în demascare că a fost menajat de planton pentru că îi fusese prieten sau pentru că plantonul nu-și făcuse demascarea completă sau că era încă cu prejudecăți sau gânduri burgheze...

Și nu au fost puține cazurile în care plantoanele au trecut pentru a doua oară în poziție de demascare, pentru că au fost denunțate de către cei pe care nu i-au lovit destul de tare atunci când au călcat 'disciplina somnului' ! !

După o singură lovitură, somnul nu mai revenea. Și priveghera ca la mort începea de obicei imediat sau la puțin timp după stingere.

Orele se scurgeau cu pas de melc ; studenții încercau să nu adoarmă de teamă să nu se răsucească în somn, pentru că lovitura primită în asemenea momente are un efect psihologic groaznic. Când totuși se întâmpla să adoarmă, somnul nu era un somn normal ci un fel de leșin rezultat dintr-o extenuare totală. Dimineața era așteptată cu ușurare și trecerea în poziție de demascare, ca o favoare ! !

Câte implorări tainice spre cerul închis, câte priviri deznădăjduite, așteptând de undeva din absurd o rază de mântuire, sau un semn al morții... dar nici una nici alta nu veneau. Prezentă era numai suferința fizică deocamdată. Cea sufletească urma mai târziu. Pentru studenți timpul nu mai exista practic decât ca un fenomen fizic de alternare a luminii zilei și a luminii becului electric al nopții.

Şi totuşi ei rezistau. Resemnarea, această minunată armă a sufletului care a ridicat pe treapta sfinţeniei atâţia muritori de rând, îşi dădea roadele şi aici.

Studenţii răbdau şi aşteptau. Era o aşteptare disperată, fără capăt, nenaturală pentru că în interiorul lor ei erau de mult convinşi că şi în celelalte închisori, şi afară poate, se aplica sistemul descompunerii prin schingiuire. Erau de asemenea convinşi că nu se va putea rezista la infinit pentru că fiecare vedea un fost prieten pe care-l cunoştea şi în care înainte crezuse, că a cedat, că s-a schimbat în neom. Totuşi, ceva din interior îi îndemna să reziste, să reziste...

Până când se termina răbdarea comitetului de reeducare, sau mai degrabă a celor care dirijau din umbră. Atunci urma întrebarea îngrozitoare pe care fiecare o aştepta, de care nimeni nu era scutit.

„Banditule, te-ai hotărât să-ţi faci demascarea ?"

Cei care erau deja frânţi, primeau întrebarea cu un fel de uşurare dureroasă şi începeau să vorbească. Aceştia erau trecuţi prin întreg procesul destrămării sufleteşti.

Cei mai mulţi însă, chiar în ciuda evidenţelor, urmau să se încăpăţâneze şi să răspundă sec. „Nu am nimic de demascat. Tot ce am avut am spus la Securitate."

Răspunsul acesta era considerat de reeducatori ca o sfidare. Atunci abia începea 'bătaia adevărată.'

Mulţi au fost studenţii care nu numai că provocau bătaia dar o doreau chiar cu ardoare : din disperare. Era singura posibilitate de a-i da o mică şansă morţii Pentru că fiecare dintre cei care credeau că este mai cinstit să moară decât să primească acest tîrg degradant, aştepta din această bătaie lovitura fatală care să-l elibereze de chin; de viaţa devenită un balast insuportabil. Dar experimentatorii ştiau aceasta. Şi chinuitorii din celule de asemenea pentru că mulţi dintre ei o doriseră în momentul în care se găseau în aceeaşi situaţie. Consemnul era dat destul de categoric. Nu erau permise loviturile în tâmplă, în dreptul inimii, în ceafă, sau în orice loc care ar fi putut prilejui moartea. Nu moartea fizică a studenţilor era necesară. Pentru că aceasta, de ar fi fost nevoie, se putea aplica destul de simplu. Erau exemple din istoria partidului rus, destul de multe. Se urmărea o experienţă

îndrăcită — moartea sufletului,, pentru înlocuirea lui cu reflexe condiţionate, creerea unui om nou, necesar societăţii de mâine aşa cum este concepută de materialismul dialectic, după teoria marxistă a 'dezalienărilor.'

Nu moartea fizică ci moartea morală, aceea care răstigneşte sufletul de balastul humei adică de propria neputinţă.

Dorit de asemenea — atunci când moartea nu venea — era leşinul, singura posibilitate de a evada pentru câteva clipe din acel infern născocit de cei care promit lumii paradisul pe pământ.

Trişt sună cornul sfintei cruciade
iar noi betegi şi jalnici seniori,
ne-mpleticim în platoşe schiloade
sub vechi armuri, cîrpite strîmb cu sfori,
baroni şi prinţi, ce-au fulgerat în spade
Ierusalimul altor aurori.

CATOLICII

Dela început, de atunci de când se constituiau dosarele celor care urmau să treacă în demascări, studenţii erau împărţiţi în două grupe, în raport cu tăria sufletească sau cu rolul jucat în organizaţiile de rezistenţă din care au făcut parte. În definitiv, însăşi activitatea lor dinainte de arestare era o mărturie evidentă a acestei tării.

Prima categorie, a acelor care nu prezentau un interes deosebit, era constituită din studenţi cu activitate nedeterminată, mai slabi de înger, care deci nu erau elementele necesare pentru o încercare din care trebuia să apară un nou fel de om. Slăbiciunea aceasta nu era un motiv suficient pentru a-i scuti de demascare. Erau trecuţi şi ei prin toată filiera descompunerii însă de obicei nu se insista prea mult şi nu erau chinuiţi prea mult timp. Aceştia erau cei care cădeau mai de vreme, atunci când li se punea întrebarea : "Banditule, te-ai hotărît să-ţi faci demascarea ?" Numărul lor nu a fost prea mare în raport cu totalitatea studenţilor arestaţi. Erau denumiţi de către demascatori 'guguştiuci,' termen ironic prin care erau comparaţi cu porumbeii sălbateci, deci nu prea vinovaţi de starea în care erau aduşi.

Categoria a doua, cea care a dat foarte mult de lucru iniţiatorilor şi cea care i-a interesat mai mult, era formată din studenţii fanatici, cei care rezistau mult, cei care trebuiau trecuţi prin a doua categorie de chinuri pentru a putea fi sfărâmaţi. Erau denumiţi 'catolici.'

Una din încercările la care era supus studentul fanatic era gimnastica forţată, în special lăsatul pe vine sau 'broasca.' Nu avea voie să atingă călcâiele cu spatele, mânile trebuiau să fie permanent ţinute fie în lături,

întinse, fie ridicate deasupra capului. Și în această poziție, trebuia să se ridice și să se lase, într-un ritm ținut de reeducatorul ce dădea cu un băț într-un lemn oarecare, ore întregi la rând, fără intrerupere.

In mod normal și fără constrângere, un om poate să facă până la 50 de flexiuni de genul acesta, după care picioarele și brațele încep să se înțepenească. Studentul A.D. dela Facultatea de Litere din București, arestat în 1948 și condamnat la zece ani, a făcut într-o singură noapte, cocoșat pe closetul portativ, peste o mie. Cînd s-a coborât de pe tinetă, mai avea putere să continue... Oboseala celui care bătea ritmul sau număra, a fost poate motivul pentru oprire. Cărui fenomen i se poate atribui această rezistență fizică din partea unui om epuizat de nopțile de veghe și de poziția obligatorie din timpul zilelor premergătoare încercării ? Pentru că acest caz nu este decât unul din sutele celor care au reușit să treacă de o mie de flexiuni fără să cedeze. Numai voința de a nu ceda, această formă de manifestare a spiritului, a putut înfrânge măcar temporar materia trupului și a reușit să-i comande.

Studentul M.M. tot dela Facultatea de Litere din București, a fost supus următorului procedeu de strivire morală : după ce a fost încercat în toate felurile și bătut până când corpul a devenit aproape insensibil la lovituri, a fost obligat într-o zi să se culce în mijlocul camerei. În raport cu gradul de 'banditism' adică de rezistență, au fost obligați să se așeze peste el și la rând unul peste altul șaptesprezece studenți, adică toți cei care erau în poziție de demascare. Peste ei s-a urcat cel care era șef de comitet în cameră. Sub presiunea acestei greutăți, studentul nu a mai putut răbda. Mușchii abdomenului au cedat presiunii și tot ceea ce ii fusese interzis să facă la closet, a făcut în celulă.

Ceea ce a urmat după acest tragic incident, intră pe de-a dreptul în domeniul nebuniei. Pretextând că a murdărit camera și că nu se permite spălatul rufelor în timp neprogramat, sărmanul student a fost obligat să-și curețe indispensabilii în gură. Refuzul lui de a se supune acestei nebunii a înfuriat pe șeful comitetului. Degetele i-au fost strivite între lemne, a fost călcat în picioare, a leșinat, a fost readus la cunoștință cu găleata de apă rece, apă ce i se refuzase pentru curățenie. A fost izbit cu capul de

podea, de perete, târît prin cameră de picioare, a început să-i curgă sângele din gură şi în cele din urmă nu a mai putut să se opună.

In faţa unei asemenea dureri nu există erou.

Studentul A.O. de la Facultatea de Teologie, unul dintre 'misticii' cei mai 'fanatici' din celulele Piteştiului, a fost-obligat să-şi facă nevoile în gamelă apoi să primească mâncarea în ea fără să i se permită înainte să o spele. Ce a putut să îndure până ca rezistenţa şi scârba să fie înfrânte în el, este greu de descris. În cele din urmă însă a trebuit să cedeze şi să accepte să mănânce...

Au fost obligaţi să stea ziua întreagă în picioare, fără dreptul să clintească măcar un muşchi.

Au fost siliţi să şteargă podeaua zile în şir, cu câte doi sau trei alţi deţinuţi peste ei.

Greu erau chinuiţi studenţii care, ne mai putând îndura, dar nevoind de asemenea să cedeze, au încercat să se sinucidă.

Măsurile de prevedere luate de reeducatori şi controalele permanente atât ale comitetelor O.D.C.C-ului cât şi ale administraţiei, făceau oarecum imposibile aceste încercări. Pentrucă nu exista practic nici un obiect cu care cineva să încerce şi să reuşească să se sinucidă. Totuşi, au fost cazuri de încercare. Chinuiţi erau nu numai cei care nu reuşeau să se sinucidă ci şi acei care erau bănuiţi că gîndesc la aceasta. Studentul R.M. de la Politehnica din Bucureşti a păstrat din greşeală proprie şi din lipsa de atenţie a comitetului, ochelarii în celulă. Într-o zi, pe când era bătut, i-au spart ochelarii. R. a fost obligat să culeagă cioburile de pe jos, sub lovituri, şi să reconstitue amândouă lentilele. Deşi a căutat timp îndelungat, totuşi o bucăţică nu a putut fi găsită. Pretextând că a ascuns-o pentru a se sinucide, studentul Diaca [1] de la Facultatea de Medicină din Iaşi, însărcinat cu supravegherea lui, l-a bătut în asemenea hal că R. a urinat sânge. Nimeni nu s-a sinchisit pentru aceasta şi nici un doctor nu a fost chemat să-l cerceteze.

Studentul C.S. dela Facultatea de Drept din Cluj, dotat cu o capacitate de rezistenţă uimitoare, în momentul când a ajuns la concluzia că nu va mai putea rezista

[1] Eliberat, se redresează moral, încearcă să treacă frontiera spre apus, e arestat din nou şi condamnat la 25 ani.

încă multă vreme, s-a hotărît să se sinucidă. Nu a găsit însă nimic la îndemână. În disperare, a mâncat o jumătate de kg de săpun păstrat sub pat pentru... scrierea declarațiilor ! După cum îmi povestea mai târziu, deși săpunul era făcut din reziduri de petrol, nu a avut nici măcar un deranjament gastric !

Studentul de la Facultatea de Teologie din Timișoara, N.V., după ce a încercat să-și taie venele și nu a reușit, s-a aruncat cu capul în ciubărul cu mâncare, sperând să moară ars de mâncarea fierbinte. Nu a reușit și aceasta l-a costat enorm de mult. Plămânii i-au fost dislocați în bătaie. După cinci ani, când a stat cu mine în aceeași celulă, încă suferea de infirmitatea căpătată pentru că nu a reușit să se omoare.

Nenumărați sunt cei care au încercat să-și taie vinele fie cu o așchie de tablă de fier găsită undeva, fie cu așchii de lemn, cu bucăți de geam, încercînd să-și strivească capul de pereți, etc. Nu au lipsit nici cei care au încercat să-și sfâșie arterele cu dinții. Toate măsurile necesare au fost luate de aceea contra acestor gesturi de 'sabotare la campania de demascare.'

Studentul Șerban Gheorghe, din orășelul Murfatlar, a fost arestat la București în 1948. A fost condamnat cu un grup mare și trimis la Pitești. Supus demascărilor, a reușit într-o zi pe când era scos pe coridor, să găsească mijlocul pentru a scăpa de chin. S-a aruncat de la etajul doi al închisorii, prin golul care era în spirala scării. Când, alarmați, cei care-l conduceau au ajuns la parter, Șerban trecuse în lumea cealaltă, necompromis. Măsura luată de administrație a fost... întinderea unei plase de sîrmă între etaje. Odată cu aceasta, supravegherea din interiorul celulelor a fost intensificată și noi percheziții, de data aceasta făcute de gardieni sub conducerea directorului Dumitrescu, au golit celulele de tot ceea ce ar fi putut servi pentru sinucidere.

Încercări de a atrage atenția administrației în mod direct de către cei care suportau chinurile, s-au făcut în mai multe rânduri. La toate sesizările administrația a rămas surdă. Nu numai că nu a reacționat în sensul dorit de cei care cereau apărarea ci dimpotrivă, a înăsprit măsurile și cei care au reclamat au fost trecuți printr-un așa numit supliment de demascare. Iată cîteva exemple :

Studentul A.D.-cel care a făcut cele o mie de flexiuni pe closet — după mai multe săptămîni de chinuri, cu toate că ştia ce-l aşteaptă, într-o seară, la ora închiderii, se smulge din rândul al doilea unde era ţinut de reeducatori şi iese în faţa directorului Dumitrescu venit să 'facă numărătoarea'. Îi raportează toate cele ce se petreceau în celulă şi îi cere să intervină cu autoritatea lui de director ca să înceteze chinurile şi cei vinovaţi să fie deferiţi justiţiei după o anchetă. Cu aceaşi ocazie, i-a mai spus că el personal nu are de gând să facă nici un fel de demascare, că ştie pentru ce este în închisoare şi nu regretă, în consecinţă deci să-l lase în pace să-şi execute pedeapsa primită, şi să hotărască el singur despre ceea ce crede că este nociv sau nu societăţii.

Directorul l-a ascultat atent, simulînd o surpriză perfectă. A răspuns că el nici nu bănuia că asemenea atrocităţi se petreceau în celulă (printre cei care 'demascau' de acum erau şi unii dintre cei care au fost bătuţi de directorul însuşi în camera patru spital la începerea demascărilor dar nu mai puteau să vorbească pentru că nu mai erau cei de odinioară). A promis să se ocupe a doua zi, fără să ia vreo măsură însă în seara aceea. A doua zi a venit în celulă... Ţurcanu. Acesta s-a răzbunat aşa cum a vrut pentru indiscreţia lui A.

Studentul U.S. profitînd de faptul că într-o zi, în timp ce era chinuit, uşa rămăsese neîncuiată datorită neatenţiei unui gardian, scapă de sub ciomag şi se năpusteşte pe coridor cu intenţia de a ajunge la grefă sau la cabinetul directorului. Spre surprinderea lui însă, la ieşire se izbeşte piept în piept cu însuşi directorul care urmărea prin vizetă cele ce se petreceau în celulă. Studentul i-a cerut în termeni categorici să intervină în celulă şi să pună ordine. De asemenea i-a cerut să fie scos la raport ofiţerului politic care era adevăratul conducător al închisorii. Surprins, directorul nu a mai avut cum să evite discuţia. A ascultat şi ca să se scape mai de grabă de el, i-a promis că va cere ofiţerului politic să-l primească.

În celulă, după ce s-a întors, a primit pedeapsa cuvenită. A doua zi a fost chemat dis-de-dimineaţă, dar nu pentru a fi dus la ofiţerul politic ci pentru a fi interogat de... Ţurcanu. Acesta ţinea în mînă un brici şi se juca cu el...

"Ai spus directorului că dacă nu te scoate din demascări și nu te duce în fața *ofițerului politic ai să faci tot* ceea ce poți pentru a te sinucide. Ai curajul pentru așa ceva ? Iată un brici, ia-l și sinucide-te, dar aici în fața mea și acum." Și cu mâna stingă îi întinde briciul.

"O rază de speranță m-a năpădit" — U.S. mi-a povestit într-o altă închisoare din România comunistă. "Dacă aș fi reușit numai pentru o clipă să pun mâna pe lamă, eram hotărît să mă arunc asupra lui și să-i retez gâtul. Aș fi găsit atâta forță, mai ales dacă reușeam să-l surprind. Apoi m-aș fi sinucis și eu. Dar nimic din ceea ce așteptam eu nu s-a petrecut. În momentul în care am întins mâna spre brici, Țurcanu a retras stânga și cu dreapta mi-a aplicat un pumn sub bărbie, care m-a întins pe ciment. Era puternic ca un taur. Apoi s-a năpustit asupra mea cu picioarele. Cât a durat această 'întrevedere' nu am putut ști pentru că am leșinat. Când m-au scos din baie, pentru că în baie s-a petrecut scena, aveam trei coaste rupte. Calusul format după aceea îmi va rămâne mărturie și după mormânt. Coastele rupte vor păstra permanent urma picioarelor lui Țurcanu." Și ca să mă convingă că spune adevărul, mi-a cerut să pipăi coastele sub pielea galbenă și slabă.

S-a raportat nu numai directorului. Gardienii șefi ai închisorii, Ciobanu și Mândruță au primit de nenumărate ori rapoarte verbale. Dacă Mândruță înjura de fiecare dată și ieșea trântind ușa spunând că asta nu este treaba lui, Ciobanu ridica din umeri și se uita în sus. Mai târziu, în închisoarea Gherla, am fost în aceeași celulă cu socrul lui Ciobanu, care între timp fusese dat afară din serviciu. Nu-i venea să creadă că ginerele lui a fost martor la asemenea atrocități. Acesta nu pomenise nici un cuvânt acasă, timp de doi ani consecutivi cât a durat perioada experienței la Pitești. Prin astfel de școală de amenințări erau trecuți cei care ajungeau să facă serviciul de gardă în interiorul închisorii Pitești. Ei erau doar fațada ce acoperea pe autorii acelei tragedii, politrucii partidului comunist.

Rezistența în închisori depindea bineînțeles de factorul de ordin moral. Câtă vreme încrederea în sine rămâ-

nea neatinsă, studentul înfrunta pe reeducatori pasiv, desigur. Cunosc câteva sute dintre studenții care au trecut prin demascări la Pitești. Am stat cu ei împreună ani de-a rândul în diferitele închisori din România. I-am analizat sub toate aspectele, și înainte, și după demascări. Am convingerea fermă că dintre ei poate mai bine de cincizeci s-ar fi dus senini în fața plutonului de execuție, pecetluindu-și crezul cu sacrificiul suprem fără nici o părere de rău, înainte de arestare sau de anchetele de la Securități. Cine nu cunoaște capacitatea de sacrificiu, împăcarea cu moartea, a tineretului român în condițiile războiului anticomunist ca și în rezistența de după ocuparea țării ? Legionarii Puiu Constantin Florescu, Spiru Obreja, Șerban Secu, spre exemplu, executați în urma sentinței date de Tribunalul din București în 1950/51 au refuzat să semneze cererea de grațiere prezentată de ofițerul trimis special de Ministerul de Interne.

Alți optsprezece arestați în munții Făgărașului au avut aceeași soartă în vara anului 1958. Între aceste două intervale, zeci de condamnări la moarte, sute de împușcați cu, sau fără sentințe, pe toate cărările. Am cunoscut, înainte de arestare, studenți care făceau parte din grupările de rezistență. Cei care nu au fost arestați și au putut să ajungă la munte, s-au bătut cu plutoanele Securității până când au fost uciși. Puțini dintre ei s-au lăsat făcuți prizonieri. Cei care au ajuns la Pitești însă s-au prăbușit...

De unde diferența aceasta de comportare ? Cred că numai din faptul că cei care erau liberi puteau dispune cum voiau de viața lor și deci preferau să moară pe când cei arestați nu aveau nici dreptul și nici posibilitatea de a-și suprima viața.

Intensitatea dramei însă și groaza momentelor care au stăpânit această perioadă nu vor fi cunoscute niciodată. "Ceea ce am trăit noi acolo trece de ceea ce mintea omenească poate să-și imagineze. Limbajul este prea sărac pentru a putea cuprinde complet ceea ce fiecare dintre noi am avea de spus, dacă vreodată va putea spune" îmi afirma un student, prieten dinaintea arestărilor și care trecuse prin demascări ca unul dintre cei mai fanatici.

Flămând, schingiuit, umilit săptămâni și luni de-a rândul, fără somn, terorizat, lovit de cel care cu o oră mai înainte îi era prieten și frate de lanț, obligat și el de amenințarea Satanei ca să lovească, fără nici o speranță de

scăpare, izolat de restul lumii printr-o cortină de oţel, adus pe marginea gropii fără să i se dea dreptul de a muri, acesta este calendarul unui student supus experienţei de depersonalizare, adică eticii partidului comunist prin care Satana vrea să-şi ridice împărăţia peste ruinele eticii creştine, desfiinţând orce virtute şi sentiment omenesc.

Acesta este fenomenul Piteşti, laboratorul Moralei Anticristului unde tineretul românesc este cobaiul metodelor comuniste de reeducare.

Unui asemenea tratament cred că nu poate rezista nici un om. Dau mai departe două exemple care se referă la diferenţa de comportare a doi studenţi în două anchete: la securitatea care i-a arestat şi apoi după judecată, la Piteşti, în demascări. (Prin comparaţia respectivă nu înseamnă nicidecum că bestialitatea anchetatorilor Securităţii era mai mică).

În faţa anchetatorului, studentul ca orişicare alt deţinut, dispunea de câteva elemente care îi erau favorabile: faptul că se aştepta la arestare, că ştia metodele de care se foloseau anchetatorii, că îl considera pe comunist ca pe un element străin sau vândut bolşevicilor — confruntarea deci a două forţe, una românească şi cealaltă străină, de ocupaţie. Al doilea element care contribuia oarecum la această diferenţă de comportare îl constituia faptul că numărul arestaţilor fiind foarte mare, Securitatea nu se putea ocupa în sensul experienţei de la Piteşti, cu fiecare deţinut în parte din lipsă de timp şi spaţiu. Ceea ce dorea Securitatea, era smulgerea unei declaraţii adevărate sau nu, dar suficiente ca să poată trimite pe cel arestat în faţa judecătorului militar.

În cazul Piteşti contribuiau la prăbuşire, în afara torturii, mai ales factorii psihologici neprevăzuţi de nici unul dintre cei chinuiţi.

Studentul ALUPOAEI, fost deţinut politic şi pe vremea lui Antonescu, a fost arestat în vara anului 1948 şi acuzat de activitate subversivă împotriva comunismului. A fost anchetat la Securitatea din Iaşi de către ofiţerii de securitate Fischer şi Pompilian. Nu a declarat nimic compromiţător, cu toată tortura la care a fost supus. Dar după câteva luni de anchetă, Securitatea din Iaşi raportează Ministerului de Interne că în regiunea Suceava nu există

organizație de tineret și că au fost doar câteva acțiuni izolate. După câteva luni de regim de demascare, studentul Alupoaiei a declarat la Pitești totul.

Studentul CUCOLE Gh. din Constanța a fost și el arestat tot în vara anului 1948. A fost anchetat de un fost muncitor comunist care a luptat în brigăzile internaționale din Spania și care acum avea gradul de colonel în Ministerul de Interne.[2] Schingiuitor i-a fost locotenentul Botea, un chelner bulgar, considerat ca unul dintre cei mai sângeroși securiști din întreaga poliție comunistă (azi arestat). Luni de zile Cucole a fost ținut în lanțuri, cu 200 de grame de pâine și o cană de apă ca mâncare zilnică. Deși i se puneau în față declarații date de alți colegi sau prieteni care activaseră împreună cu el, nu le recunoștea. În timpul cât era la carceră, maiorul X. arestat și el a putut să urmărească zi de zi calvarul acestui student. Și îmi vorbea în 1951 despre el la Aiud, ca despre un erou. A fost condamnat în cele din urmă, în baza declarațiilor date de ceilalți coinculpați.

Ajuns la Pitești, a vorbit. Și a spus nu numai ceea ce făcuse ci și ceea ce plănuia să facă, pe cine considera ca dușman al regimului și pe cine bănuia el că ar putea avea o activitate subversivă. În urma acestor declarații au fost arestați în regiunea Constanței și în București mai bine de 60 de Macedoneni. Despre demascarea lui îmi povestea studentul D. din Iași care a fost în aceeași celulă, că a trebuit să-l țină trei zile și trei nopți în cearceafuri ude pentru a evita moartea după ce fusese chinuit de Titus Leonida și de Țurcanu, o zi întreagă. L-am întâlnit după demascări și nu l-am mai recunoscut. Nu numai că nu era cel dinainte dar ceva se clătinase în însăși mintea lui.

În general, nu cred să fi existat un student care să nu fi spus totul la anchetă. Fiecare păstrase un secret, mai mare sau mai mic. La Pitești nu a putut să reziste însă. Numărul celor arestați după declarațiile date la Pitești în demascări se ridică cu aproximație la peste trei mii !

Ce nu s-a spus la Pitești ? Foarte puțin, și ceea ce era cunoscut numai de persoana care era anchetată. Pentru că dacă exista o mică bănuială că încă cineva mai cunoștea secretul, cel schingiuit se grăbea să spună de teamă ca celălalt să nu spună înaintea lui și astfel să fie trecut a

[2] Colonelul Câmpeanu, căzut în disgrație și din nou reabilitat.

doua sau a treia oară prin demascări. Or, cum studenţii au activat în grupuri şi adeseori în grupuri destul de mari, cu greu a putut cineva să tacă. Pentru că fiecare era convins că acelaşi sistem se aplică în toate închisorile şi deci chiar dacă colegii sunt la Aiud sau Gherla sau în altă închisoare, dosarul va fi uşor alcătuit şi declaraţiile conexate pentru clarificare. De nicăieri nu a pătruns la Piteşti cineva care să poată avertiza pe studenţi sau să le spună măcar ce se petrece în celelalte închisori. Chiar dacă soseau noi arestaţi, aceştia erau ţinuţi izolaţi ; natural, întâi pentru a nu spune celor din demascare ce se petrece afară şi deci să le întărească moralul şi în al doilea rând, pentru ca ei înşişi să nu afle ceea ce li se pregătea, înainte de a le veni rândul.

Cei care au avut totuşi îndrăzneala să ascundă ceva, au fost descoperiţi peste o lună sau peste un an şi au trecut a doua sau chiar a treia oară pe sub ciomegele călăilor. Şi de fiecare dată demascarea era mai draconică pentru că cel în cauză continua să fie 'bandit.' Altul, din altă celulă, a spus fără să ştie că celălalt a tăcut, sau de teamă să nu spună în clipa în care va fi dus în demascări pentrucă nu ştia că deja celălalt era de acum la rândul lui demascator ! Un ciclu infernal din care nimeni nu putea scăpa.

Iată bunăoară cazul studentului T. dela Facultatea de Medicină din Bucureşti. După ce trece prima dată prin demascări şi convinge O.D.C.C.-ul că a spus totul, cineva din altă cameră destăinuieşte lucruri pe care el le ştia dar pe care nu le spusese.

Este trecut a doua oară prin demascare şi chinuit până la desfigurare aproape. Recunoaşte în cele din urmă că a ascuns, mai spune un amănunt scăpat de el. Este adus a treia oară în demascare, de data aceasta însă numai ca spectator la chinuirea celorlalţi şi pus numai 'în poziţie.' Pe când stătea în izolare la marginea priciului, fără ca cineva să se ocupe în mod special de el, şi fără să i se ceară, a rugat pe planton să cheme pe Ţurcanu pentru că are să-i spună ceva. Acesta a venit dar nu a vrut să-l asculte. Atunci desperat, T. îl imploră "Este momentul să mă asculţi. Nu mai pot răbda, trebuie să vorbesc chiar acum.

Dacă scapi acest moment, n-ai să mai scoţi dela mine nimic, chiar dacă m-ai jupui cu briciul, de viu."

Natural, Ţurcanu a speculat momentul psihologic şi l-a ascultat. T. a spus totul, absolut tot ceea ce până atunci reuşise să tăinuiască şi care în raport cu ceea ce spusese în cele două demascări dinainte, era enorm de mult. "Nu-mi pot explica ce se petrecuse în sufletul meu ca să vorbesc atunci, mai ales că eram convins că O.D.C.C.-ul îşi făcuse părerea deja că spusesem totul" — spunea el la câţiva ani după aceea.

Un al doilea caz, studentul T. de la Medicină din Cluj. Trecut prin demascări, chinuit, considerat după aceea ca 'irecuperabil', chiar dacă acceptase să facă tot ceea ce i se ceruse, în momentul în care demascările încetaseră şi teroarea exercitată de administraţie prin elementele 'reeducate', pierduse mult din virulenţă apropiindu-se de stingere totală, Teodoru a trecut pe baricada cealaltă, adică a devenit unul dintre cei mai periculoşi denunţători, fără să fi avut un motiv cât de mic pentru a-şi justifica noua atitudine.

Şi se petreceau lucruri şi mai ciudate ; ele explică nenumăratele procese judecate la Moscova şi al căror rezultat a fost lichidarea tuturor celor care erau consideraţi ca duşmani personali ai lui Stalin. Se născoceau vini. Nu însă de cei care anchetau ci de cei care erau chinuiţi. Dacă cel însărcinat cu 'demascarea' nu putea fi convins de cel demascat că a spus tot adevărul, atunci deţinutul era obligat să mintă născocind o activitate care nu putuse avea loc nici în imaginaţia lui de multe ori, pentru a putea scăpa de schingiuiri.

Studentul de la politehnică O.O., arestat pentru omisiune de denunţ, în timpul primei faze a 'demascărilor,' a inventat şi construit din bucăţi o întreagă organizaţie subversivă în care a încadrat pe lângă foştii lui colegi de an, pe aproape toţi asistenţii, pe lectorii şi preparatorii de an, ba chiar şi pe câţiva profesori universitari, al căror şef bineînţeles era el ! A fost şi mai rău chinuit pentru aceea că induce O.D.C.C.-ul în eroare şi că-şi bate joc de demascări !

Nenumăraţi au fost de asemenea cei care şi-au băgat părinţii sau rudele în propria organizaţie pentru a da dovadă de 'sinceritate' la început din teama de tortură şi

apoi din nebunie lucidă, adică din dorința de a se 'restructura și reeduca în noul spirit.'

* * *

Toate declarațiile, după ce erau făcute verbal, erau trecute pe o placă de săpun și înaintate direct O.D.C.C.-ului care avea un birou special pentru cercetări. În acest atelier de filtrare și comparare, declarațiile venite din toate celulele sub demascare precum și cele de mai înainte, erau confruntate cu amănuntul pentru a descoperi concordanțele sau nepotrivirile pentru același fapt menționat de doi sau mai mulți anchetați.

După triere, se menținea ceea ce părea a prezenta o oarecare importanță pentru serviciile de Securitate ale Ministerului de Interne, apoi cel care declara era chemat în biroul respectiv și obligat să-și treacă pe hârtie declarația. Odată scrisă, era semnată și trimisă ministerului prin intermediul ofițerului politic.

Așa că Ministerul de Interne nu lua cunoștință oficial de cele ce se petreceau la Pitești, și nici acestea nu aveau ca scop, în fond, ancheta. Indiferent de felul în care decurgeau declarațiile, studentul rămînea pe mai departe în poziție, adică sub stare de chinuire, starea permanentă de teroare fizică și morală fiind condiția indispensabilă pentru ca reflexele condiționate să funcționeze fără greș chiar la multă vreme după ce acel student inculpat devenit 'anchetator', trecuse prin foc !

Strîmbi, chirciți, tîriș pe brînci, pe coastă,
trebuie să biruim genună.
Nu ne temem cîte rîpi ne-adastă
n-auzim cum mormăie furtuna,
știm atît, că mergem sus pe creastă,
sîntem jnepii și urcăm întruna.

ETAPELE

E*u, subsemnatul bandit* (urma numele și puținele date biografice pentru identificare)... *demasc !*

Acesta era începutul declarației care urma să ducă pe studentul care accepta să o dea (și nu a existat unul care să poată refuza, dacă un fapt independent de voința O.D.C.C.-ului nu-l scotea din închisoare), pe o treaptă de decădere și transformare pe care niciodată, în împrejurări normale, un om întreg nu și-ar închipui că poate cineva să o ceară ! Declarația care cuprindea 'activitatea exterioară' și care în perioada de demascare era cuprinsă în declarația 'demascării interioare' nu era decât prima și nu cea mai grea treaptă de trecut.

Până în momentul în care se încheia declarația aceasta, studentul mai păstra oarecum ceva din personalitatea lui pentru că interiorul propriu zis nu era afectat iremediabil (cel puțin aceasta era părerea demascatorilor la început). Nu era ușor ca cineva să trădeze pe cei pe care reușise, sub chinuri, să-i ferească în anchetele Securității. Dar oricum, exista în pricipiu o solidaritate morală între cei care s-au angajat pe drumul luptei anticomuniste și căderile nu erau reproșate decât atunci când exista într-adevăr posibilitatea de a fi evitate.

Adevărata tragedie începea însă imediat după terminarea demascării 'exterioare' și a 'activității din închisoare.' Acestea făceau oarecum parte din materialul solicitat de organele de anchetă ale ministerului, pentru reprimarea oricărei tendințe de reconstituire sau echilibrare a vieții axate pe principii de luptă antimarxistă.

Pilonii acestei vieți, repet, erau : credința în Dumnezeu, tradiția, familia, încrederea în personalitățile politice care conduceau material sau moral rezistența antico-

munistă, prietenia, dragostea în sensul ei lumesc obişnuit şi dragostea de om ca principiu moral, şi în cele din urmă 'eul' propriu, viaţa intimă şi frământările sufleteşti ale celui pus sub experienţă.

CREDINŢA ÎN DUMNEZEU. Poporul român s'a născut creştin. Nici o dată istorică nu aminteşte de o trecere de la o credinţă antecedentă la creştinism, cum s-a petrecut cu majoritatea popoarelor din Europa. Când osmoza între Romanii cuceritori şi Dacii cuceriţi s-a terminat, poporul care a rezultat a fost creştin şi român totodată.

Din momentul intrării sale în istorie şi până în ziua de azi, cu foarte mici perioade de linişte, existenţa poporului român este un şir întreg de înlănţuiri dureroase, axate pe apărarea credinţei creştine şi a independenţei ca neam.

Insulă latină pierdută în marea slavă, asaltat de-a lungul veacurilor de toate popoarele cu care a avut nefericirea să fie vecin, este singurul care nu a nutrit intenţii cuceritoare. Lupta lui a fost de apărare, trăire interioară şi apropiere de Dumnezeu. Pentru Român, altarul şi ogorul se contopesc. Când de nicăieri nu venea o rază de speranţă, de ajutor, Românul îngenunchia în faţa altarului prădat pentru a invoca ajutorul lui Dumnezeu. Nenumăratele mânăstiri, schituri, troiţe, cruci, risipite pe întinsul ţării, sunt mărturiile care atestă locul pe care Dumnezeu îl ocupă în viaţa şi în sufletul poporului român.

Această credinţă a constituit şi constituie şi azi încă unul din suporturile cele mai puternice ale rezistenţei împotriva comunismului. Românii s-au adunat azi sub umbra altarului ; şi acesta se ştie bine, este un mare risc ale cărui consecinţe nu pot fi măsurate de unul care nu a trăit real drama de azi a poporului nostru.

Dacă comuniştii nu s-au legat oficial de Biserică, e pentru că s-au temut de consecinţe. Revoltele în numele credinţei, mai ales atunci când au un suport naţional fanatizat de disperare, sunt mult mai periculoase decât cele cu caracter strict social-economic.

Acest menajament însă nu s-a făcut în închisori. Aici comuniştii au dezlănţuit o teroare susţinută, fără precedent. Bisericile din închisoarea Aiud au fost transformate în depozit de cărbuni (cea ortodoxă), depozit de ovăz pentru cai(cea catolică) şi cea protestantă în depozit de lemne de foc. Preoţii nu numai că nu aveau dreptul să

slujească pentru deținuți dar le era strict interzis să facă cea mai mică rugăciune în celule.

Acolo unde însă teroarea a depășit limitele a fost închisoarea Pitești, pentru că aici se găseau studenții.

Teroarea cea mai cruntă s-a revărsat asupra cercurilor 'mistice' formate din grupul studenților rămași în închisoare încă din 1941, la care s-a adăugat cu timpul un întreg șir de noi arestați proaspeți, mai ales de la Facultățile de Teologie și Filosofie din București, Cluj și Timișoara.

A fost o prigoană a creștinismului care ca intensitate, durată în timp și mai ales datorită mijloacelor folosite, poate că a depășit într-un fel pe cele din vremea începutului vieții creștine. În arene, pe cruci, sau pe rug, în gropile cu fiare sau transformați în torțe, martirii se stingeau în câteva minute. La Pitești martirajul dura luni de-a rândul, oră de oră. Dacă în demascările celor mulți se evita omorîrea, la demascarea misticilor ura nu a mai putut stăpîni mâna schingiuitorului.

Studentul Gafencu din Iași a murit ucis tocmai pentru că era unul din animatorii acestor cercuri mistice, care în perioada dinaintea demascărilor, avea ca preocupare esențială adâncirea pe cale de cunoaștere dar mai ales de trăire a vieții și credinței creștine.

Ceea ce se cerea pe vremurile împăraților păgâni se cerea și acum : lepădarea de credință, negarea lui Dumnezeu dar mai ales a lui Iisus.

Negarea nu era o simplă formalitate care ar fi constat dintr-un angajament de a nu crede, a nu se ruga sau a combate eventual pe alții în credința lor 'falsă'. Ea trebuia însoțită de o sumă întreagă de probe.

Primul lucru care era cerut era terfelirea numelui Mântuitorului, prin împerecherea lui cu calificativele cele mai insultătoare. Dacă unii îl luau de fachir specializat în India în timpul celor treizeci de ani cât este absent din Evanghelie, alții îl acuzau de șarlatan, de mistificator și speculator al credinței și superstiției poporului ținut în incultură de preoții vremii. Unii îi negau chiar existența istorică, îl prezentau drept revoluționar socialist utopic care poate a fost inițial animat de intenții bune dar care până la urmă a devenit pretendent la scaunul Iudeei, iar condamnarea lui a fost rezultatul conflictului pentru putere între el și conducătorii poporului evreu aserviți și deci complici cu Romanii ! Moralitatea Lui era pusă sub 'lupă'

și textele din Evanghelie care se referă la Maria Magdalena erau interpretate pentru a demonstra că acolo este vorba de o dragoste lumească reciprocă...

Fecioara Maria de asemenea era tratată drept o femeie de moravuri ușoare care ar fi meritat nu sanctificată ci trimisă la închisoare pentru adulter...

În fine ! Sloganul leninist : „Superstiția creștină, opiumul popoarelor".

Pentru a stinge ultima urmă de respect pentru cele sfinte, s-au organizat parodii rituale pe seama tuturor practicilor creștine. Studenții teologi, au fost siliți să modifice textele rugăciunilor, schimbând termeni religioși cu injurii triviale.

Săptămâna Patimilor sau Învierea erau ocazii speciale în care O.D.C.C.-ul punea tot zelul.

'Reabilitații erau obligați de multe ori, câteodată din pornire proprie, să inscenezе orgii spirituale pentru a-și bate joc de Iisus. Voi relata doar o singură scenă petrecută într-o celulă de la secția condamnaților la muncă silnică, de Paștele anului 1950.

Din câteva cearșafuri sau cămăși albe s-a improvizat 'cămașa lui Cristos' cum spuneau studenții. Din săpunul cu care se scriau declarațiile s-a confecționat un organ genital masculin pe care un student teolog ales ca personajul care trebuia să interpreteze pe Iisus fu obligat să-l poarte atârnat de gât cu o sfoară. Plimbat prin cameră, sub lovituri reale de cozi de mătură simbolizând drumul spre Golgota, fu oprit în cele din urmă lângă fereastră. Acolo, toți studenții fură obligați la rândul lor, să treacă prin fața lui și să se închine sărutând bucata de săpun și exprimându-se : 'Mă închin atotputernicei tale... singurul, adevăratul stăpân al celor care cred'... etc., etc.

A existat numai unul care nu a acceptat să se coboare la acest sacrilegiu. De altfel nici nu era încă student ci numai elev. A fost schingiuit ore întregi în fața tuturor celorlalți pentru a fi obligat să se aplece. Nu a cedat.

În cele din urmă reeducatorii au renunțat. Ce i-a determinat nu a putut afla nimeni. Poate vârsta încă prea fragedă să fi trezit în sufletele acestea uscate și terorizate în același timp o rază de milă ? Cu atât mai ciudat cu cât a fost poate singura dată când ceea ce s-a cerut cuiva nu s-a obținut. Aceasta nu i-a oprit de la martirizarea adevărată a lui B. care sub lovituri de ciomag a fost adus de

câteva ori în stare de leşin. Cel care mi-a relatat întâmplarea cu B. era în aceeaşi celulă cu el şi participase ca victimă. L-am întrebat ce a simţit în clipa în care a văzut că unul mai mic ca el, şi nu cu pregătirea lui, a putut avea tăria să sufere până la capăt. „La început milă pentru schingiuirea la care era supus, apoi un fel de ciudă pe faptul că nu ceda, apoi în cele din urmă ruşine şi dispreţ pentru mine însumi. Am încercat însă un adevărat şoc de teroare în clipa în care am surprins că gîndeam aşa. Dacă cel care mă demascase pe mine şi care mai era încă în celulă ar fi aflat ceea ce gândeam în clipa aceea, era în stare să mă sfâşie în bucăţi." „Cum putea să afle pentru că acesta era numai un gînd al tău ?..." „Nu avea decât să mă pună în poziţie de demascare şi să-mi ceară să spun ce am gîndit când B. a refuzat. În cele din urmă sunt sigur că aş fi spus..."

Parodii de genul acesta, unele mai murdare încă, au fost făcute în toate celulele, duminici la rând, pentru fiecare sărbătoare găsindu-se câte un pretext şi câte un aspect inedit.

Cu deosebită atenţie era urmărită rugăciunea. Cei sub demascare erau supravegheaţi, mai ales că seara, după ce li se permitea să se întindă în pat puteau avea tentaţia de a căuta sprijin în credinţă.

O privire pierdută sau concentrată într-un punct oarecare, mai lung, fixarea tavanului, seninătatea feţei, erau considerate că semne suficiente de rugă şi cel surprins într-o asemenea poziţie era readus la realitate printr-o lovitură puternică de ciomag pe fluierul piciorului. Dimineaţa următoare, pentru că în timpul nopţii schingiuirile nu erau practicate decât în cazuri speciale, cel surprins îşi primea ceea ce i se cuvenea din partea comitetului.

Un simplu tremur al buzelor era echivalentul unei rugăciuni spuse în gura mare. Bătaia era urmată obligatoriu de o declaraţie făcută în faţa tuturor, în care cel împricinat trebuiasă recunoască că a greşit, că 'banditul' din el nu a dispărut încă definitiv, că a comis o crimă incalificabilă, că regretă 'sincer şi din toată inima această slăbiciune' şi că promite solemn că nici nu se va mai gîndi măcar să se mai roage vreodată, iar dacă va observa pe

altul având aceeaşi poziţie ca aceea avută de el în clipa în care a fost surprins, îl va demasca fără cruţare pentru a-l ajuta să se lepede mai repede de 'banditism !'

La negarea credinţei erau supuşi toţi studenţii, indiferent dacă erau teologi sau nu, indiferent dacă credeau în Dumnezeu sau erau atei (de altfel extrem de rari).

Biserica trebuia deunţată ca o organizaţie unde sub masca credinţei se practica afacerismul, se puneau la cale comploturi, se perfectau întâlniri extraconjugale cu concursul preotului, se corupeau fetele tinere, veneau femeile să etaleze lux şi bărbaţii să vâneze corpuri, sau să organizeze lupta împotriva partidului comunist, să pună la cale, sub umbra icoanelor, asasinarea conducătorilor poporului muncitor, etc. Evident că asupra preoţilor se descărcau fulgerele.

La Piteşti nefiind închişi preoţi printre studenţi, mânia O.D.C.C.-ului se îndrepta asupra fiilor de preoţi.

Prin gura lor trebuia să se denigreze instituţia, să-şi descrie părintele în culorile cele mai negre posibil astfel ca ceilalţi să aibă informaţia 'de la sursă directă'.

Glumelor şi anecdotelor care circulau prin satele româneşti, pe seama preoţilor evident, li se dădea caracterul de autenticitate.

Preotul trebuia să fie descris ca beţiv, afemeiat, cartofor, hoţ, sfidător al mizeriei poporului şi în special al ţăranilor, avar, mincinos, vândut clasei exploatatorilor capitalişti, în trecut agent al nazismului sau al Siguranţei de Stat, vinovat de destrămarea moralităţii satelor.

Pentru fiecare dintre acestea trebuiau găsite dovezi : cel care povestea trebuia să fie cât mai convingător posibil, pentru ca relatările lui să fie luate drept mărturie mai departe, pentru alte demascări.

Despre absurditatea afirmaţiilor erau convinşi nu numai cei care povesteau ci înşişi cei care dirijau demascările. Dar cu cât aceste invenţii erau mai monstruoase, cu atât mai mult conveneau demascatorilor ; minciunile acestea îi făceau incapabili de acum pe cei care le povesteau, de a se uita în ochii fie ai părinţilor, fie ai prietenilor pe de o parte, apoi îi obligau să nu mai calce niciodată pragul unei biserici, în clipa în care s-ar fi găsit în libertate. Amintirea demascatorilor urma să-i tortureze moral după eliberare.

Metoda aceasta de a deforma o realitate şi a o prezenta cu totul altfel, în sensul în care ea le poate fi de folos, este tipică în sistemul comunist. Ea trebue alterată şi pentru aceasta este suficientă trăirea permanentă într-o stare anormală, artificial creată cu ajutorul, pe de o parte al minciunii, iar pe de altă parte al teroarei.

Un al doilea element folosit pentru distrugerea credinţei, a fost denigrarea vieţii monahale.

Studenţii au fost obligaţi să spună că au auzit sau că au văzut 'cu proprii ochi' ; călugărul cunoscut trebuia să aibă la activul lui cel puţin câteva adultere prin satele din jurul mănăstirii în care trăia ; călugăriţele, la fel, trebuiau să aibă pe conştiinţă cel puţin cîteva avorturi ! Printre cele povestite de un student din Moldova, a fost şi următoarea monstruozitate : într-o mănăstire de maici, la cererea unui mare demnitar (al cărui nume însă nu îl cunoştea), s-a procedat la secarea unui mic lac din preajma mănăstirii respective. În fundul lacului s-au găsit scheletele câtorva sute de copii mici de câteva zile. Copiii fuseseră înecaţi la naştere, pentru a nu compromite mănăstirea. Toate acestea erau bineînţeles făcute cu ştiinţa stareţei şi natural şi a forurilor conducătoare ale Bisericii. Dacă s-a 'muşamalizat afacerea' aceasta a fost din dorinţa Patriarhiei ! Nici un fel de măsură nu s-a luat ci dimpotrivă, s-a continuat traiul desfrânat. Singurul care a avut de suferit a fost cel care a cerut să se facă ancheta !

Despre călugări în special, s-a spus că sunt toţi spioni ai agenţiilor secrete americane. Că la ei se ascund cei care sunt paraşutaţi pentru acte de sabotaj politic sau militar. Că prin schituri se fac depozite de arme pentru clipa în care va începe războiul. Că preocuparea de aşa numitele 'probleme de credinţă' este ultima din cele care îi interesează pe călugări. Că cei căutaţi de organele de securitate pentru activităţi anticomuniste erau ascunşi de călugări şi hrăniţi de ei. Că mai degrabă puteau fi consideraţi ca briganzi de drumul mare decât slujitori ai unei idei care se vrea umană.

Pentru ca studenţii să fie în stare să spună toate acestea, a fost necesară — este lesne de închipuit — o întreagă gamă a torturilor.

Se trecea astfel cea dintâi etapă a demascării interioare, aceea a ruperii de Dumnezeu. Studentul era de acum pregătit suficient pentru a trece la cea de a doua ;

mai puţin importantă, dar verigă puternică în procesul de transformare comunist.

Era ruperea de tradiţie.

Educaţia studenţilor, structurată pe ceea ce fiecare din ei aveau deja de acasă, era axată pe cultivarea tradiţiei sănătoase ţărăneşti pe de o parte, şi istorice pe de alta.

Ancorarea în trecut a fost piatra pe care s-a sprijinit poporul ori de câte ori vremelnicia l-a pus la încercare. Dacă încercările din ultima vreme n-au reuşit să-i clatine nici credinţa şi nici speranţa intr-un viitor liber, aceasta se datoreşte întoarcerii în trecut. În acest trecut plin de încercări dureroase, Românul găseşte exemple de îmbărbătare.

În mediul ţărănesç mai cu seamă, conservatorismul tradiţionalist este atât de adânc încât şi azi, tocmai ţăranii sau fiii de ţărani ajunşi intelectuali, dau cel mai mult de furcă moscoviţilor.

Pornind dintr-o asemenea lume, în facultăţile oraşelor studentul a păstrat nealterată concepţia ţărănească şi tradiţia ei. Vitregia vremurilor i-a tonificat-o şi a intrat în închisoare după ce şcoala adăugase şi elementul ştiinţific sau argumentul istoric necesar.

Pentru aceasta, sfărâmarea concepţiei tradiţionaliste, piedică în calea internaţionalismului proletar, a fost o preocupare de seamă a demascatorilor şi ea a fost atacată în punctul ei principal : şcoala.

Propaganda comunistă spune că majoritatea copiilor din şcoli proveneau din rândurile elementelor burgheze sau moşiereşti, iar şcoala a fost şi ea fără echivoc în slujba clasei stăpânitoare. Înainte de 1944 — spun comuniştii — şcoala era o instituţie reacţionară ale cărei intenţii nu erau de a pregăti şi educa 'pe fiii poporului' ci de a pregăti elementele necesare clasei stăpânitoare pentru continuarea regimului respectiv.

Dacă numele unor reprezentanţi ai intelectualităţii nu puteau fi denigrate, ele erau date ca excepţie dela linia generală. Se repetau la infinit formulele : 'şcoala a fost în slujba imperialismului;' 'a semănat discordia între minorităţi ;' 'a denaturat istoria ;' 'a alterat sufletul elevilor printr'o educaţie şovină şi în afara oricărui criteriu ştiinţific.'

'Ea a alimentat ideologic ura împotriva poporului rus înainte, apoi împotriva comunismului ;' 'a sprijinit răz-

boiul fascist din 1941/44;' 'a mistificat ajutorul dat de ţar pentru câştigarea independenţei prezentând realitatea invers (1877);' (Şi care dintre studenţi nu cunoştea intervenţia lui Bismark, pentru ca abia în 1880 Ruşii să fie obligaţi să părăsească principatele după ce, drept mulţumire pentru ajutorul dat în războiul împotriva Turcilor, ne-au reluat cele trei judeţe din Sudul Basarabiei ! Ei cunoşteau destul de bine şi infiltrarea agenţilor comunişti care au provocat răscoala din 1924 din Basarabia, aceeaşi Basarabie care urma să fie răpită pentru a treia oară în 1940 şi apoi din nou în 1944 !).

Se mai reproşa şcolii îmbibarea sufletului copiilor cu misticism creştin, provocând fanatism religios şi intoleranţă; că a cultivat superstiţia pentru a menţine poporul în întuneric şi a dat posibilitatea reacţionarilor să-l oprime cu mai multă uşurinţă : trebuiau găsite exemplele materiale ale acestei 'deformări istorice' şi pacostea a căzut cum era şi firesc pe capul educatorilor. Începând de la învăţător şi până la profesor universitar, tot ce a contribuit la educaţia tineretului a fost 'corupt, vândut, imoral, arivist'. Preocuparea de seamă a educatorilor nu a fost calitatea elevilor ci cariera lor în special politică. Şcoala a fost folosită ca un fel de trambulină pentru a ajunge la situaţii mai interesante şi deci mai rentabile. Anecdotei i s-a dat caracter de fapt ; glumelor, de argument irefutabil. Dacă un învăţător a primit din partea unui elev 'mită' pentru a-l promova, implicit toţi învăţătorii au făcut acelaşi lucru. Deosebit de mult se insista asupra profesorilor universitari pentru că aceştia erau ultimii şi cei mai importanţi cu care studenţii veneau în contact şi a căror influenţă o resimţeau. Denigrarea corpului didactic îşi avea şi ea rostul ei bine definit. Numai cu asemenea educatori a fost posibil ca un aşa de mare număr de studenţi să se afle pe partea opusă partidului comunist, deci duşmani ai poporului şi ai progresului ştiinţific-realist-socialist, etc.

Prin atacarea şcolii se ataca în mod direct şi elementul creator în materie de artă şi literatură, ca un produs direct al ei. Dacă operele scriitorilor oglindeau realitatea socială, aceasta se datora faptului că fuseseră îndepărtaţi prin educaţie de la problemele adevărate care trebuiau puse în literatură. Dacă poezia a fost simbolică sau progresistă sau gândiristă aceasta era tot vina şco-

lii. Dacă bună parte din creaţia romancierilor avea un caracter naţional şi uneori naţionalist tot acolo trebuia căutată vina. Nici Eminescu, de care comuniştii nu îndrăznesc să se lege public, nu a fost scutit de critică.

Legată de şcoală, pentru că în afara ei nu putea fi concepută ca element de educaţie, era istoria şi din ea, în special, perioada monarhică.

O.D.C.C.-ul avea în program să strivească şi acest sentiment. Material nu lipsea. Era suficient să se pomenească fie scandalurile lui Carol II, fie furtul ca în codru timp de zece ani cât a domnit, fie chiar masacrele pe la toate răspântiile. Nu prea avea mare importanţă că înaintea lui România a avut parte de doi regi adevăraţi. Defectele lui Carol erau generalizate şi puse în seama tuturor regilor. Pentru o mai mare eficacitate se făcea recurs la argumentele istoriei comuniste, concluzând toate, natural, în preamărirea lui Stalin.

Până acum încercările la care era supus şi cărora trebuia să 'corespundă' după demascarea exterioară (tortura fizică în special) erau oarecum dinafara lumii studentului. Erau elemente exterioare chiar poate când era vorba de credinţă. Urma de acum latura cea mai grea şi lovitura decisivă:

Studentul trebuia să se lepede de familia lui. Lepădarea trebuia făcută însă în forma cea mai hidoasă pentru ca să fie cât mai puţine şanse de revenire.

Dacă paginile cele mai frumoase au fost scrise pentru lauda mamei, la Piteşti cuvintele cele mai grele au fost pronunţate pentru terfelirea numelui ei. Condiţia primă care trebuia să o îndeplinească mama studentului în demascare era desfrânarea şi cum numai o mamă desfrânată era capabilă să dea naştere unui monstru moral, toţi studenţii înainte de demascare erau monştri morali.

Relatez aproape cu propriile-i cuvinte, ce a putut să spună un student al cărui nume am vrut să-l uit din respect pentru suferinţa lui. Mi-a repetat 'şedinţa de demascare a familiei', la mai bine de doi ani după îngrozitoarea scenă care a avut loc într-o celulă de la parterul închisorii Piteşti. Durerea ce se zugrăvea pe chipul lui nu cred că era mai mare în clipa în care pronunţa în faţa lui Ţurcanu următoarele: "Eu sunt fiul unei familii destul de bogate din... Natural că bogăţia acumulată de tatăl

meu este rodul escrocheriilor făcute la serviciul de aprovizionare la care era afectat ca funcționar al Statului. Dispunând de bani mulți, întreaga familie trăia destul de liber, mai mult chiar decât un om poate să-și închipue. Tata cunoscuse o tânără femeie, măritată cu un coleg de-al lui. Trăia cu ea aproape oficial, mai în fiecare seară se culca acolo, lipsind de acasă. Cea mai mare parte a câștigului o lăsa de la o vreme acolo. Mama nu s-a revoltat pentru aceasta. Dimpotrivă a profitat pentru ca să-și găsească și ea un prieten care nu era altul decât cel mai bun tovarăș al tatălui meu. Acest fapt nu era un secret pentru nimeni dintre noi. Pentru că înainte de a se retrage singuri, se sărutau deseori în fața noastră. Tata îi lăsa în pace pentru că astfel avea și el libertatea de care avea nevoie pentru a petrece cu prietena lui.

"Prietenul mamei avea o fată de aceeași vârstă cu mine. Am cunoscut-o mai bine după ce mama a intrat în raporturi intime cu el. Venea și ea adesea pe la noi. Încurajat atât de mama cât și de tatăl fetei, am început să fac curte acesteia și ea nu a refuzat, ba dimpotrivă parcă aștepta să o provoc. Între noi s-a petrecut ceea ce se petrecea între mama și tatăl ei. Raporturile noastre sexuale erau încurajate de amândoi pentru că așa, spuneau ei, pot să înving mai ușor prejudecățile sociale. Intrat pe linia aceasta, am făcut cunoștință surorii mele cu un prieten de la școală — eram elev pe atunci — și am început să-l invit des pe la noi. De la un timp, el nu a mai avut nevoie de invitațiile mele pentru că îl aducea sora mea care a legat cu el o prietenie asemănătoare cu a celorlalți din cerc. De altfel, influențată de ceea ce vedea în casă, sora îmi ceruse să-i fac cunoștință cu un prieten 'viril.' Adeseori în casa noastră se petreceau adevărate orgii la care participam cu toții, inversând rolurile și amestecându-ne pe întuneric..." Ceea ce mi-a povestit mai departe nu-mi pot permite să încredințez hârtiei din respect doar pentru numele de mamă.

Explicațiile cerute de mine pentru înțelegerea acestei atitudini mi-au fost date fără insistență dar cu o durere greu stăpânită. Și aveau ca motivare singură, de a ieși odată din ciclul acesta infernal, din care se părea fiecăruia din ei că nu va putea scăpa niciodată și că tortura se va prelungi mereu.

De asemenea tatăl era supus desconsiderării și oprobiului. Exista o gradație a vinovăției după starea, atitudinea sau familia din care provenea tatăl respectiv. Dar nici părinții țărani nu erau scutiți. Trebuiau zugrăviți în culorile cele mai murdare pentru ca astfel copilul să apară chip și trup aidoma cu cel care l-a creat fizic și moral.

Defectele tatălui erau determinate de profesia pe care o exercita. Dacă era țăran simplu, atunci obligatoriu trebuia să fi fost sluga boierului, informatorul lui, denunțătorul celorlalți țărani care se opuneau exploatării. Dacă era comerciant, atunci trebuia să fi furat la cântar, să fi vândut marfă ieftină pe preț scump, să nu fi plătit pe eventualii funcționari sau muncitori folosiți, să-i fi bătut atunci când își cereau drepturile sau să-i fi amenințat cu denunțarea pentru agitație comunistă. Dacă era din corpul didactic, pe lângă acuzațiile aduse atunci când se vorbea de 'falsificarea istoriei', trebuia neapărat să fi persecutat pe fiii de muncitori, să fi promovat pe plată, să fi folosit elevii la creșterea vitelor sau la grădinărit pe proprietatea lui, să fi făcut toate corvezile din casă cu copiii de muncitori care astfel nu puteau să învețe și să se confrunte cu fiii celor avuți. Dacă a făcut parte din corpul judecătoresc, trebuia să fi vândut justiția pe bani, să fi condamnat pe muncitori la pedepse grele pentru motive inventate, cu gândul de a reprima revendicările sociale ale acestora. Trebuia să fi fost la dispoziția poliției în materie de procese politice și să fi condamnat neapărat și pe nedrept cel puțin câțiva comuniști. (Numărul comuniștilor activi în toată România era de opt sute douăzeci și doi, după mărturia a însuși secretarul partidului, Gh. Dej !) De o deosebită atenție se bucurau părinții studenților care erau în cadrele armatei. Calomniile romanului *Desculț* al lui Zaharia Stancu sau *Negura* lui Eusebiu Camilar erau amplificate patologic aproape, pentru a demonstra vina "instituției de oprimare a elementului muncitoresc și a provocatorilor la războiu împotriva Uniunii Sovietice."

Printre studenții în demascări erau și câțiva mai vîrstnici care proveneau tocmai din armată. Dați afară imediat după ocuparea României de Ruși, fără altă posibilitate de existență, cei mai curajoși s-au apucat să studieze la facultăți pentru a-și face o altă profesie.

Ajunşi în demascări, au fost obligaţi să povestească grozăvii care cu greu se pot naşte chiar în imaginaţia unui om bolnav. Căpitanul de artilerie Coriolan Coifan, student la Politehnică, ajuns sub ciomagul reeducatorilor, a povestit de pe frontul de răsărit adevărate orgii. Jafuri inimaginabile, asasinate fără număr, violuri, incendieri de locuinţe muncitoreşti fără motiv, numai din plăcerea sadică de a vedea foc, executări de femei şi copii fără altă vină decât aceea de a fi comunişti convinşi, 'copii ai lui Stalin.'

Făcând pe părinţi vinovaţi de defectele copiilor, se urmărea crearea unui complex de 'culpabilitate familială,' încercând să convingă pe student că el este numai o victimă, pentru a-i înlesni prăbuşirea. Iată un exemplu care demonstrează până unde s-a putut ajunge : când deţinuţii politici au fost trimişi la canalul Dunăre-Marea Neagră pentru muncă, rudele lor libere au avut dreptul să-i viziteze şi să le aducă pachete cu alimente şi îmbrăcăminte pentru că ceea ce li se dădea de către administraţia lagărelor era insuficient. Un fost militar, Dorneanu după nume, tânăr trecut printr-o altă şcoală de reeducare decât cea de la Piteşti, şi-a primit mama la prima vizită cu următoarea frază : "Pleacă de aici curvă, din cauza educaţiei care mi-ai dat acasă am ajuns la canal. Nu vreau să te mai revăd. Eu nu am mamă !" Un student trecut prin Piteşti de data aceasta, Enăchescu, găsea la Canal, unde fusese trimis după demascări, o plăcere deosebită să-şi chinuiască unchiul, deţinut şi el, fostul deputat ţărănist Piţigoi. Aceasta pentru a demonstra conducerii lagărului de la 'Peninsula' că s-a rupt definitiv de familie şi de mentalitatea burgheză reacţionară. Nenorocirea sărmanului fost deputat a fost şi mai mare atunci când a ajuns să lucreze într-o brigadă al cărei conducător (brigadier) era tocmai nepotul reeducat !

Gradul de vinovăţie a părintelui mai era determinat şi de 'banditismul' de care era acuzat feciorul închis ! Cu cât studentul era mai rău văzut de reeducatori, cu atât mai mult trebuia să-şi insulte părinţii, să-i acuze de păcate grele.

Acuzaţiile aduse părinţilor trebuiau justificate cu dovezi 'irefutabile.' Câteodată aceste dovezi erau atât de năstruşnice încât ar fi trebuit în mod normal să provoace râsul. Dar se spuneau la Piteşti... Demnă de relatat este

'povestea despre tatăl meu' spusă de un elev de liceu care pe vremea când era trecut prin demascări nu avea mai mult de cincisprezece ani. Mi-a fost relatată de însuşi elevul respectiv în închisoarea Gherla, în 1953, prin luna Iulie.

"Tatăl meu," spunea el, "avea o moară în satul X din Muntenia. La moară munceau câţiva ţărani de prin satele vecine. Nici unul nu rămânea însă multă vreme pentru că tata avea obiceiul să-i schimbe repede nevrând să le plătească cât convenise. Nu făcea niciodată contracte scrise cu ei pentru a nu fi dat în judecată. Îi hrănea cu ceea ce rămânea de la masa noastră şi cu mămăligă din făina de porumb destinată hranei porcilor pe care tata îi creştea pe lângă moară. Dormeau într-un grajd având drept aşternut numai paie vechi, fără nici un fel de învelitoare. Erau obligaţi să muncească câte 16 ore în şir, fără altă pauză decât pentru masa de la prânz pe care o luau în moară, acolo unde se găseau la lucru. Munca era foarte grea pentru că trebuiau să descarce saci, să-i urce în coş, apoi să-i încarce în vagoane sau în căruţe. Dacă tatei i se părea că nu muncesc destul, le tăia din puţinul salariu care-l primeau iar dacă se împotriveau îi bătea. Când un muncitor l-a ameninţat că-l dă în judecată, l-a bătut crunt de tot apoi l-a denunţat la jandarmi că face propagandă comunistă. Muncitorul a fost arestat şi dus. Tata fura sistematic din ceea ce ţăranii aduceau la măcinat. Pentru aceasta îşi asigurase complicitatea unui morar mai bătrân care avea şi el partea lui. Cântarele erau aranjate astfel ca la primire să arate mai puţin, iar la predare mai mult decât era în realitate. În făina de grâu se punea nisip pentru ca să crească greutatea atunci când se fura prea mult. Ţăranii ştiau că sunt furaţi dar nu aveau încotro pentru că tata era prieten cu primarul şi cu autorităţile şi nu permitea deschiderea altei mori în sat. Din ceea ce fura tata dădea o parte primarului şi alta şefului de post de jandarmi astfel că, chiar dacă cineva încerca să se plângă, hârtia nu trecea mai departe de post. Pentru că eram singurul lui fecior şi normal, trebuia să moştenesc moara, tata începu să mă introducă în secretele meseriei. Îmi arăta cum se aranjează cântarul pentru a trage, cum se pune nisip în grâu, cum se fură la uscat, etc. ..."

Era în perioada de 'reflux' şi mulţi studenţi trecuţi prin demascări începuseră să capete curaj. Întrucât eram

mereu cu elevul respectiv, am reuşit să-i deschid sufletul. După ce mi-a povestit toată demascarea lui, l-am întrebat cum a 'fabricat povestea' pentru că îmi spusese că tatăl lui nu făcea nimic din ceea ce născocise el la demascări.

"A fost destul de simplu din clipa în care mi-am dat seama că nu voi mai putea rezista şi că va trebui să spun şi eu ceva despre tata în 'şedinţele de demascare a tarelor familiei' cum se mândrea să spună şeful comitetului din camera noastră. Când mă duceam vara în vacanţă la moară, mai ales când eram încă copil mic, seara îmi plăcea să stau cu un morar bătrîn care îmi povestea multe basme. Printre eroii acestor basme nu lipsea nici Făt-Frumos şi nici Zmeul Rău. Din poveştile lui am aflat cum chinuiau zmeii pe cei care îi prindeau şi-i puneau la lucru în morile lor. Cum îi hrăneau şi-i băteau etc. Mi-a fost deci destul de uşor să pun în locul unui zmeu pe tata şi să le povestesc basmul ca şi când s-a petrecut în realitate la noi la moară. Cât priveşte latura 'politică' adică aceea cu denunţarea comuniştilor sau a raporturilor cu jandarmii, le ştiam deja dinainte de arestare din propaganda care se făcea la sate de către agitatori împotriva 'chiaburilor' sau a acelora care se împotriveau colectivizării. Ceea ce era mai interesant însă de toate acestea, era faptul că în cameră cu mine erau şi alţi colegi care-l cunoşteau pe tata. Nici-unul nu a încercat să 'demaşte minciuna.' Ba dimpotrivă, spuneau că şi ei cunosc amănuntele acestea pentru că şi părinţii lor au fost furaţi de tata.

"Fiecare din noi ştia că celălalt minte. Dar dacă ni se cerea să minţim şi singura modalitate de a scăpa de tortură era aceasta !? Dacă cineva ar fi îndrăznit să spună că eu mint, nici el nu ar mai fi avut libertatea să-şi ponegrească părinţii cum vroia pentrucă eu sau altul am fi 'demascat' minciuna lui. Chiar odată când a ajuns şef de comitet unul care-mi cunoştea familia, şi eu am povestit la cererea lui alte minciuni, nu a îndrăznit să mă întrerupă. Pentru că atunci când îşi făcuse demascarea eu eram de faţă şi-l auzisem ce spusese despre părinţii lui. Tot minciuni. Ajungeam astfel solidari în minciună şi ne distrugeam sufletul numai din dorinţa de a salva trupul."

'Mărturisirile' studentului erau 'cîntărite' de comitetul de reeducare. Când acesta credea că cel în cauză a spus destul pentru a nu se mai putea uita drept în ochii părin-

ţilor toată viaţa lui, trecea la altă etapă... Cea mai slabă urmă de menajament în aceste declaraţii era considerată ca abatere gravă dela 'purificare' şi pedepsită aspru.

Când studentul trecea şi de această încercare, golul care se crea în el era atât de imens încât ce urma chiar dacă era mai de nesuportat, reacţia nu mai era atât de violentă ca la început. Se crease dispoziţia spre alunecare în mocirlă şi pe măsură ce se distrugea, creştea în el sentimentul de ură împotriva lui însuşi.

Distrus sentimentul de dragoste faţă de familie, urma distrugerea încrederii în ideea pe care o slujise şi mai ales în personalităţile politice sau educatoare sub a căror influenţă crescuse.

Dintre toate aceste personalităţi politice sau educatoare, în perioada în care se petrec evenimentele tragice dela Piteşti, două rămân pe prim plan de preocupare atât pentru studenţi cât mai ales pentru partidul comunist. Este vorba de Corneliu Codreanu ca educator al unei întregi generaţii de tineri, care deşi ucis, rămâne totuşi prezent în inima şi spiritul celor ce l-au urmat, cel de-al doilea fiind Iuliu Maniu, conducătorul Partidului Naţional-Ţărănesc, singurul Român în care se concentraseră toate speranţele pentru eliberare, dată fiind ţinuta ireproşabilă adoptată faţă de ocupanţi, faţă de comuniştii importaţi sau de provenienţă străină. Iuliu Maniu se bucura necondiţionat de simpatia tuturor Românilor arestaţi, indiferent de opţiunea lor politică. Corneliu Codreanu devenise de-a lungul anilor de prigoană un simbol greu de clătinat din sufletul acelora dintre studenţi care intraseră în închisoare tocmai pentru că acceptaseră să servească ideii lui de însănătoşire morală a neamului românesc.

Amândouă aceste personalităţi simbolizau deci pentru tineret ceea ce neamul avea mai de valoare iar pentru comunişti, inamicii cei mai de temut deşi Iuliu Maniu era deja anihilat fizic prin condamnarea la 25 de ani închisoare printr-un proces înscenat cu doi ani înainte, iar Codreanu mort, sugrumat cu mai bine de zece ani înainte, dar amândoi prezenţi spiritual în rândurile studenţilor. Stimat era de asemenea George Brătianu.

Prima grijă a celor care vorbeau despre personalităţile proeminente din viaţa românească era să însoţească numele acestora cu calificativele cele mai degradante po-

sibil. Subiectele erau de obicei alese de cel care trebuia să-şi facă 'demascarea interioară.' De foarte multe ori însă, şeful de comitet sau Ţurcanu în persoană, însărcinau pe 'conferenţiar' să vorbească despre o anumită persoană, tocmai aceea care li se părea lor că s-a bucurat de mai multă consideraţie în faţa studentului. Era evident că 'portretul' care trebuia făcut urma să fie cât mai hidos posibil, cât mai negativ.

Iuliu Maniu era 'vânzător de ţară' pentru că, se spunea în demascări, repetându-se sloganul la modă pe vremea aceea, a vrut să vândă România, Americanilor !

Referitor la Codreanu, Ţurcanu avea obiceiul să se laude cu următoarea frază : "Un moldovean a creat Mişcarea Legionară, un moldovean o va înmormânta pentru totdeauna."

Lui Maniu i se mai puneau în sarcină : trădarea din Parlamentul maghiar, trădarea cauzei muncitoreşti în Ardeal după unirea lui cu România, trădarea intereselor ardelenilor pentru avantaje politice la Bucureşti, cedarea Ardealului în 1940, inspirarea războiului 'criminal' împotriva Sovietelor în 1941, sabotarea comuniştilor în perioada pertractărilor pentru încheierea armistiţiului, opoziţia la formarea guvernului 'democrat.'

Acuzaţii 'mai recente' în afară de cele legate de prerioada ocupaţiei comuniste a României, erau : participarea lui Maniu ca martor în procesul generalului Antonescu, proces în care el s-a solidarizat cu o parte din actele făcute de general ; participarea la procesul mai vechi al lui Codreanu, proces la care Maniu a luat apărarea ; încercarea de a aduce tineretul legionar după 1944 în sânul partidului condus de el ; crearea unor 'gărzi albe' în Transilvania imediat după eliberarea ei în 1944, etc. Pentru toate acestea era considerat ca 'vândut imperialiştilor, fascist, sabotor al prieteniei româno-sovietice, duşman de moarte al comunismului (poate singura acuzaţie dreaptă), aţâţător la ură între Români şi Unguri în Ardeal, etc.'

Pentru Codreanu s-au dezgropat toate calomniile aduse pe vremuri de presa de stânga sau comunistă camuflată.

Au fost 'demascaţi' şi 'prezentaţi în adevărata lor lumină' refugiaţii în Occident: Tilea, Vişoianu, Niculescu-Buzeşti, Gafencu, Horia Sima, Papanace, Gârneaţă, Iasinchi cu toţi legionarii din exil, Titel Petrescu şeful socialist, etc.

Dată fiind însă vârsta tânără a studenților pe de o parte, pe de alta cunoașterea multor aspecte mai vechi din istoria politicii românești indirect sau fragmentar, mai ales când era vorba de aspecte cu totul de minimă importanță, se petreceau lucruri cu adevărat ridicole. Acuzațiile nebuloase erau aduse de-a valma, se inversau rolurile și se amestecau perioadele, se imputa unuia fapta atribuită altuia, câteodată apăreau doi autori ai aceleiași fapte la perioade diferite. (Maniu a fost acuzat de afacerea Skoda ! !)

Ca și în celelalte domenii, și aici se mințea: fără urmă de jenă. Dar ce importanță avea minciuna în asemenea momente ? Exact aceeași care o are de-a lungul întregii istorii a partidului comunist, și a propagandei lui. De a semăna neîncrederea.

Dărâmată încrederea în persoane, se punea sub semn de întrebare întreg trecutul imediat al vieții politice din România și a orientării ei în lumea relațiilor internaționale. Golirea trecutului de personalități însemna anularea lui sau încriminarea nemijlocită a unor întregi generații de Români.

Consecința vine dela sine : încercarea de a găsi o nouă orientare, justă de data aceasta, orientare care natural, nu putea fi alta decât cea a partidului comunist, deci trecerea în orbita politică a Rusiei Sovietice.

Ultima fază a demascării și ultima lovitură era destrămarea studentului însuși, făcută cu propria lui gură, în fața întregii celule. În urma ei studentul nu mai era capabil de inițiativă fie chiar simbolică, fiind în situația de a-i fi rușine să se uite în interiorul lui, în propriul lui suflet, pe care și-l deforma într-atât, că privindu-l îl cuprindea groaza.

Era autobiografia.

De cind tot merg cerşind din poartă-n poartă,
de cind tot mor in temniţa turbată,
lung piriind din negură şi soartă,
mi-aud troznind ciolanele pe roată.

DISTRUGEREA PERSONALITĂŢII – „AUTOBIOGRAFIA“

Surparea eului era rezultatul unui adevărat plan de luptă, pus la punct cu minuţiozitate până în cele mai subtile elemente ale Psihologiei şi Eticii. Numai Satana atotcunoscătorul sufletului omenesc, descoperindu-l în toate fisurile-i posibile ca să-l subjuge, se putea încumeta să pună persoana umană la o asemenea încercare. Pe măsură ce experienţa înainta şi se consuma destrămarea studenţilor, se certifica şi provenienţa instrucţiunilor. Dacă unii erau dispuşi mai la început să creadă cu totul nu era decât produsul deznădejdii unora care au ajuns în închisoare împotriva vrerii lor, ori s-au văzut într-o postură la care nu gândiseră şi acum încercau prin orice mijloace să iasă din ea, părerea se schimba pe măsură ce se complica însăşi experienţa.

Tactica adoptată de mânuitorii din umbră ai demascărilor se baza pe lichidarea opoziţiei încetul cu încetul pornind de la periferie, adică de la probleme oarecum exterioare 'eului' şi culminând cu persoana însăşi.

Când studentul 'dovedea prin fapte' că s-a rupt de tot ceea ce constituia până acum lumea şi gândul lui, era supus ruperii de sine însăşi, adică distrugerea întregului edificiu sufletesc propriu, prin defăimarea propriei lui persoane.

Elementele culese până acum în demascare erau accesorii. De acum trebuia să-şi facă 'autobiografia.' Toate cele spuse constituiau jaloane care trebuiau să certifice lipsa 'sănătăţii interioare' boală care l-a adus pe student în poziţia respectivă.

Autobiografia trebuia începută de la vârsta cea mai fragedă, din momentul în care memoria începe să înregistreze.

Elementul predominant trebuia neapărat să fie cel negativ, şi luat la superlativ !

Viciile şi deficienţele trebuiau să apară din primii ani astfel încît construcţia defectuoasă să iasă cât mai consecventă.

Contactul cu lumea dinafară era făcut prin şcoala primară. Aici, fiecare student trebuia neapărat să fie învăţat să fure, să dispreţuiască pe cei mai săraci ca el, creindu-şi complexul de superioritate pe plan social, complex care trebuia să-l ducă mai târziu, în contact cu doctrinele reacţionare, pe baricada idealist-burgheză (!)

Frecventarea liceului trebuia în mod obligatoriu să adâncească criza interioară, să dezvolte egocentrismul, dragostea de bani, intenţia de parvenire prin mijloace incorecte. Delaţiunea trebuia să constituie prima armă prin care se începea captarea bunăvoinţei celor care dispuneau de 'putere', în speţă profesorii.

Complicitatea educatorilor în opera de desfigurare a caracterului se constată prin traficul de influenţă exercitat de părinţi care fiind influenţi în arena politică, compensau 'favoarea', prin sprijinirea educatorului respectiv în 'competiţia promovării sociale'.

Atmosfera putredă în care era crescut elevul trebuia să-l împingă de asemenea în mod obligatoriu la frecventarea localurilor interzise 'oficial' tuturor dar practic numai copiilor de muncitori sau de săraci adică celor care nu dispuneau de bani pentru a plăti...

Literatura citită (fiecare student trebuia să citeze nume de cărţi) nu putea fi decât romanul poliţist, literatura pornografică (Petre Bellu nu a avut mai mulţi cititori ca din rândul studenţilor naţionalişti), romanul tedenţios scris pentru exacerbarea sentimentului de ură pentru muncitori şi pentru apărătorii clasei proletare. Totul era natural completat cu filmul de gansteri, de aventură sentimentală, de spargeri, eroii cărora trebuiau să devină idoli şi modelul celor care acum erau supuşi metodelor comuniste de reeducare.

Produsul unui asemnea mediu nu putea fi apt decât pentru cariera politică specifică vieţii româneşti dintre cele două războaie, caracterizată de comunişti prin necinste, corupţie, furt, şantaj, asasinat politic.

Dispreţ faţă de inferiori şi linguşire faţă de superiori cu singurul scop de a parveni, ţinta finală fiind îmbogăţirea

prin exploatarea clasei muncitorești, piatra de încercare a tuturor răutăților și în toate vremile.

Pentru a ilustra cât mai plastic decadența morală a mediului din care provenea, studentul trebuia să-și asume toate tarele posibile, toate pervesiunile inimaginabile. Toate aspectele deformate ale omului, tot ceea ce patopsihologia consideră ca anormal, constituiau arsenalul sufletesc al studenților. Fără nici un fel de excepție. Cel care nu vroia să recunoască aceste păcate însemna că nu e pătruns încă de ceea ce înseamnă demascare și cei însărcinați cu 'reeducarea' lui nu pierdeau prilejul de a-i aminti aceasta cu ciomagul.

În cele din urmă era natural ca cel solicitat nu numai să recunoască defectele, dar să le povestească cu amănunte. Pederastie, incest, onanism, sau tot ceea ce un student citise sau aflase că se practică în nu importă ce colț al lumii trebuiau să fie calitățile lui. Nici măcar bestialismul (raportul sexual cu animalele) nu a lipsit.

Astfel trebuia studentul să se scalde în mocirlă cît mai adânc. Parcă cineva din adânc punând stăpânire pe el i-ar fi poruncit să se încarce cu tot ceea ce în mod normal trebuia să-i producă repulsia cea mai profundă.

Această autoinsultare devenea un fel de isterie psihică care contopea la un moment dat cerința reeducatorului cu dorința de autonimicire a reeducatului.

Presiunea reeducatorului avea calitatea de a infiltra pe încetul de-a lungul întregii perioade de chin, subconștientului, altă realitate decât cea trăită de cobaiul supus experienței. Alterarea sau degradarea constantă a acestei realități existente și înlocuirea ei cu una fictivă căpăta pe încetul exact sensul dorit de reeducatori. În clipa în care minciuna devenea pregnantă, studentul începea să uite cea ce constituise pentru el un sens. Starea haotică și coordonatele ireale pe care se mișca de-a lungul lunilor de tortură făceau din minciună un adevăr și invers, ca după un fel de otravă cu care organismul se obișnuiește puțin câte puțin, ca după un stupefiant.

Atâta vreme cât sistemul nervos răspundea comandamentelor raționale, studentul se putea menține pe o linie de conduită oarecum normală. În momentul însă în care teama altera această subordonare, sistemul nervos devenea dușmanul cel mai mare al studentului. Toate reacțiile negative erau posibile atunci când întreg organismul tre-

sărea ca atins de foc în clipa în care vedea ciomagul, instrument care căpăta proporţii apocaliptice în memoria turmentată a chinuitului. Şi dacă demnitatea ar fi încercat să ascundă ceva în suflet, spre exemplu, sistemul nervos îl trăda fără putinţă de echivoc. În clipa aceea survenea tocmai ceea ce aşteptau iniţiatorii experienţei. Răsturnarea completă şi pentru timp nedeterminat a valorilor în care studentul crezuse până atunci. Din clipa aceea lumea îi apărea ca o ecuaţie cu două rădăcini din care una era ireală, acea descoperită înainte ; obsesia căutării celei de a doua rădăcini pentru realitatea care se impunea, căpăta ea singură valoarea unică în preocuparea studentului.

Lumea trecută, supusă unui refuz obstinat, începu să se refugieze undeva în subconştient. Minciuna prezentată cu aceeaşi persistenţă cu care se refuză adevărul, începea la rândul ei să-şi facă loc, să năpădească întreaga fiinţă, indiferent de opoziţia, poate disperată a celui supus experienţei. Rezultatul final nu putea fi decât acceptarea minciunii, pentru salvarea biologicului. Permanent însă, şi aceasta mi-au mărturisit-o toţi studenţii care mi-au povestit drama lor, o teamă instinctivă, un fel de avertisment din subconştient va tulbura noua ordine stabilită, reamintind, ca de dincolo de mormânt, că ceva nu este la locul lui.

Această formă instinctivă de apărare, subordonată şi ea legilor biologice de conservare, se va închista în adânc, va dormi până în clipa în care eventual condiţiile exterioare se vor schimba şi atunci chistul în care era învăluită se va putea topi pentru a permite revenirea la adevărata stare dinainte.

Atâta vreme cât pericolul însă persistă, orice reacţie din interior va fi frântă de frica născută din suferinţa biologică. Frica, decepţia şi suferinţa duse la extrem, ca poziţii ale sufletului, se vor alia pentru o perioadă nedeterminată şi vor face din om un duşman al lui propriu, paralizându-i orice reacţie posibilă pentru salvare.

Odată conştiinţa sufocată, omul va lupta împotriva lui însuşi, pentru ca numai urlând în cor cu lupii să se poată menţine, indiferent dacă preţul menţinerii este sacrificarea a înseşi singurelor valori reale pentru care existenţa este justificată.

Dedesubturile sufletului omenesc constituie o necunoscută permanentă. Cu toate experienţele făcute, comuniştii

nu au putut nici măcar ei să ajungă să descifreze toate aceste elemente neclare care pot da la un moment oarecare rezultate cu totul neprevăzute, poate chiar contrarii celor presupuse la începutul experienței. Dacă comuniștii ar fi știut rezultatele, nici o justificare nu este de presupus pentru reeditarea ei în condițiile de la Pitești (făcînd cu totul abstracție de morală).

* * *

Se pare că distrugerea personalității proprii a demascatului nu era suficientă pentru mântuitorii din umbră ai reeducării. De aceea au mai scotocit prin labirintul formelor de manifestare ale spiritului omenesc și au descoperit că mai era un colț care nu trebuia lăsat nerăvășit. Acest colț era refugiul sentimentului de solidaritate umană. Izolarea trebuia să fie totală. Dacă totuși în sufletul studentului mai rămânea o umbră de care să se poată eventual sprijini, aceasta era prietenia. Mai ales că soarta comună a prietenilor putea avea darul de a cimenta și mai mult legătura veche. De aceea se cerea în ultima instanță lepădarea de prietenie pentru ca botezul în noua lege să fie posibil. În afara diferitelor povestiri înscenate pe seama prietenului (demascatorii erau informați de prietenii fiecărei victime și îi cereau în mod expres să-i denigreze) era necesară o probă materială de lepădare. Pentru aceasta se puneau cei doi prieteni față în față și se cerea celui care era în probă să-l pălmuiască. Refuzul era greu sancționat. Pe măsură ce demascarea înainta, pedepsele erau din ce în ce mai aspre cu scopul de a reaminti permanent că nu există scăpare. Pălmuirile reciproce erau deci un fapt curent impus fiecăruia dintre studenți. Nu a putut scăpa nici unul pentru că sentimentul de prietenie îl nutreau toți ; în închisori s-au legat cele mai sincere, cele mai devotate prietenii, din cauza suferinței în comun. De multe ori au fost aduși studenți din alte camere dacă se cunoștea că între ei și cel demascat există o legătură de prietenie.

Și nu rare au fost cazurile când aceste confruntări au îmbrăcat aspecte de adevărată demență. Studentul Oprișan Costache a fost luat din salonul bolnavilor de oftică și adus într-o celulă de la temnița grea pentru a pălmui și a fi pălmuit la rândul lui de cel mai bun prieten al lui.

A putut scăpa cineva de această terfeleală morală ? NIMENI. Cu excepția celor care au murit în timpul schin-

giuirii din lovituri greşite sau hemoragii interne, provocate de lovituri cu picioarele în abdomen.

Câteva nume dintre aceştia :

Prima victimă, studentul Bogdanovici, fostul prieten şi colaborator la început al lui Ţurcanu, din perioada 'reabilitării prin convingere.' Bogdanovici a murit de mâna lui Ţurcanu care s-a răzbunat de faptul că i-a înşelat speranţele. *Diagnosticul la infirmeria închisorii a fost : moarte* provocată de dezinterie acută ! Dezinteria era însă în realitatea o spargere a arterelor pentru că Bogdanovici a murit eliminîndu-şi tot sângele prin scaun.

A doua victimă a fost studentul Gafencu, din Iaşi, deţinut politic în continuare de pe vremea guvernării antonesciene. A avut această soartă şi pentru faptul că era considerat ca unul din şefii grupului de mistici. Tot de la Iaşi era şi studentul Cantemir de la chimie, ucis in celulă, în prima fază a demascării pentru refuz total de a vorbi de rău.

Paul Limberea originar chiar din oraşul Piteşti, a murit de asemenea schingiuit. În demascări exterioare studentul Gheorghescu a avut aceeaşi soartă.

Numărul total al celor morţi în timpul sau imediat după schingiuire, ca o urmare a acesteia se ridică la calm cincisprezece. Cei care au ucis nu au avut de suferit nici o consecinţă. Ordinele celor care conduceau demascările erau formal împotriva uciderii. Dar dacă aceasta s-a întâmplat, vinovaţii au fost doar avertizaţi să nu se mai repete ; pedeapsa le-a fost... promovarea ca membri în comitetele de demascare ; pătarea mâinilor cu sânge era o garanţie — dovada cea mai plauzibilă de completă încadrare pe linia noii morale. Majoritatea celor care au ucis proveneau din rândurile celor care au trecut prin demascări la început, cei din organizaţiile de rezistenţă 'ciuperci' adică grupările apărute spontan după ocupaţia sovietică, formate de obicei din patru, cinci studenţi fără apartenenţă politică sau ideologică, ci simplă expresie a revoltei spontane instinctive faţă de comunism. Dintre aceştia, au fost doi care ulterior au ţipat în gura mare că au ucis. Faptul a provocat la unul o criză de conştiinţă care l-a dus la nebunie.

O particularitate ciudată, ţinând seama de imoralitatea acţiunii şi de dispreţul faţă de persoana umană, o con-

stituie faptul că cei bolnavi de tuberculoză sau internaţi cu decizie de transferare în spital, erau scutiţi de bătaie dacă conveneau să-şi facă demascarea. Pentru a fi 'convinşi' că nu trebuie să refuze, erau aduşi de obicei în celulele în care se petrecea demascarea violentă şi obligaţi să 'asiste.' Iar dacă au fost unii care au refuzat, ameninţarea că vor fi supuşi aceloraşi metode, a fost transformată în fapt. Majoritatea au preferat să vorbească ; mai ales că nu li se cerea decât demascarea exterioară, adică aceea care folosea Securităţii. La asta au contribuit şi demoralizarea datorită boalei, lipsa de tratament, de medicamente, de alimentaţie, de aer. Nu se insista prea mult asupra lor, nereprezentând interes pentru experienţă. De aceea erau lăsaţi să se stingă cu încetul, măcinaţi de boală şi descurajare.

E de prisos să spun de ce nu relatez nume, iar informaţiile ce le dau nu epuizează nici pe departe realităţile zilelor negre de la Piteşti. Posibilităţile de informare erau limitate de însăşi organizarea închisorilor comuniste. Circulaţia de la celulă la celulă era practic imposibilă. Cei care se încumetau să vorbească nu se coborau de obicei în adâncimea fenomenului pentru că poate nu-l sesizaseră, sau se fereau să povestească, şi din teamă, şi pentru că amănuntele provocau revoltă, dezgust.

Iată totuşi unele aflate de mine în timpul când am căutat să-mi explic acest fenomen demonic :

Studentul Costache Oprişan care a murit în 1957 [5] în închisoarea Văcăreşti de pe urma tuberculozei contractate la Piteşti, fost şef al grupului Frăţiilor de Cruce pe ţară după 1945, a fost schingiuit în camera patru spital. Pe peretele camerei se mai puteau vedea până în 1952 urmele sângelui cu care a stropit în jur. Camera nu fusese văruită de atunci.

Multă vreme după demascări, în închisoarea Gherla, mergând într-o zi la baie cu un întreg grup de deţinuţi, am remarcat pe trupul unui tânăr nişte urme ciudate Păreau un fel de brazde verticale, trase de-a lungul spatelui. Cicatricele formate erau roşii şi hidoase.

Am întrebat pe un student pe care-l cunoscusem mai înainte şi care era de mai multă vreme în închisoarea

[5] Părintele Calciu — cu Costache Oprişan la moartea acestuia — în *Prefaţă*, dă data exactă şi locul (*Ed.*)

Gherla, dacă cunoaşte cauza acestei deformări ciudate. Mi-a răspuns : "Este studentul de la medicină din Cluj, Pop Cornel. Semnele care le vezi pe spatele lui sunt urmele lăsate de demascări : a fost printre cel mai greu solicitaţi pentru că era una din speranţele grupării din care făcea parte." Pe chipul prietenului se aşternu un nor de tristeţe amestecată cu teamă. Trecuse şi el pe acolo şi deşi fusese numai 'guguştiuc', orice vorbă despre Piteşti îl făcea să se cutremure. În zilele acelea, Pop Cornel era considerat în închisoarea Gherla ca unul dintre cei mai periculoşi denunţători folosiţi de directorul Goiciu, mai ales în rândurile deţinuţilor de origine macedoneană, pentru că Pop avea dinainte de arestare o deosebită prietenie pentru ei, pe care o specula acum în folosul comuniştilor !... Astăzi Pop Cornel nu mai trăieşte. Victimă şi călău pe rând, fără să vrea, a fost tradus în faţa unui tribunal militar comunist din Bucureşti, judecat cu uşile închise, şi condamnat la moarte de către cei care l-au pus să schingiuiască după ce l-au adus în stare de robot...

Studentul Cucole Gheorghe a trecut prin demascări în iarna anului 1949/50 : l-am întâlnit în 1951 toamna. Era complet schimbat. Echilibrul interior zdruncinat şi bolnav de stomac. Făcea apologia comunismului în faţa mea, şi eu îl cunoşteam cu ani înainte cine a fost şi ce dovadă de credinţă a dat la Constanţa !

Fiecare student în parte are drama lui şi eroismul lui mut. Fiecare student în parte are vina lui. Înlănţuirea aceasta ciudată de vinovăţie şi victimă concomitent, constitue unul din cele mai rare aspecte ale problemelor etico-psihologice. Este oare vorba de o metodă ştiinţifică operând în Filosofia Morală la răsturnarea şi anularea etosului uman ? Sau afectează planul Patologiei ?

N'ai desmierda, de n'ai şti să blestemi ;
surid numai acei care suspină.
Azi n'ai zîmbi, de n'ar fi fost să gemi,
de n'ai fi plîns, n'ai duce-n ochi lumină.

PREGĂTIREA PSIHOLOGICĂ

Ar fi greu de afirmat că demascarea surprindea pe studenţi în completă necunoştinţă. O sumedenie întreagă de elemente se acumulau în timp, fără să dea o explicaţie dar care pregăteau pe plan psihologic terenul pentru slăbirea rezistenţei. În acest sens, rolul ţinut de administraţia închisorii era capital. Cu mult înainte ca grupul de şoc să fie introdus pentru pregătirea loviturii dinăuntru, *metoda sugerării* era aplicată de oamenii de pază sau de Dumitrescu în persoană, pe plan general. Se lăsa să se înţeleagă că se petrece ceva monstruos, că deasupra fiecăruia planează ceva, ca o fatalitate de la care nu putea să se scape. Toţi studenţii ştiau că se petrece 'ceva.' Cu toate că celulele în care s-au început demascările erau situate oarecum izolat de cele locuite de deţinuţi, din când în când se auzeau ţipete înfundate, bufnituri, urlete. Nimeni nu putea afla de unde vin, nimeni nu putea şti ce se petrece şi unde exact.

Încetul cu încetul în interiorul fiecăruia se întărea convingerea că şi el va fi solicitat într-o zi. Aşteptarea aceasta începea să facă să încolţească teama, incertitudinea, care era cultivată cu deosebită perseverenţă de gardieni la cererea directorului politic.

Sergentul Georgescu, un specimen de o brutalitate fără pereche printre gardienii dela Piteşti, avea grijă să reamintească ori de câte ori i se prezenta ocazia, unele lucruri care dădeau de gândit : „Mă banditule, eu te bat, dar îţi dau şi de mâncare. Să vezi însă ce te aşteaptă mai departe..." şi cu mâna arăta spre celulele din care se auzea geamătul. Toate acestea contribuiau la creşterea tensiunii. Iată în câteva cuvinte starea aceasta rezumată de un stu-

dent care a trecut prin demascări printre primii din seriile de după 6 Dec. 1949 când s'a dezlănţuit demascarea în masă. "Aşteptam deznodământul într-o tensiune dramatică. Nu ne era teamă în sensul obişnuit pentru că de la comunişti ne puteam aştepta la orice chiar înainte de a fi aduşi la Piteşti. Dacă nu toţi, cea mai mare parte dintre cei care erau cu mine în celulă, erau pregătiţi să trecem prin orice încercare, cu convingerea că nu ne vom frânge. Dar era o nelinişte ciudată. Nu cunoşteam metoda, nu puteam ghici data când urma să înceapă... cine erau cei care schingiuiau. Şi atunci parcă doream, eram nerăbdători să trecem şi prin această încercare. Dar deznodămîntul venea când nu ne aşteptam şi ceea ce era mai tragic, de la cine nici măcar nu puteam ghici că pot fi capabili de a gândi aşa ceva..."

Pentru că exista şi aici ca în tot planul comunist, strategia surprinderii. Tactică întrebuinţată în toate celulele şi care nu a dat greş.

Peste aceste stări pregătitoare aş putea spune, mai era un factor de altă natură care paraliza şi el în felul lui o reacţie violentă a studenţilor. În marea lor majoritate erau convinşi de o resemnare ciudată, care crea climatul favorabil poate pentru primirea oricărei schingiuiri ca un fel de pedeapsă meritată pentru cine ştie ce păcat. Nici unul dintre studenţii care mi-au vorbit despre aceasta nu a putut să-mi explice cum se năştea acest sentiment. Numai unul care avea pregătire medicală destul de serioasă a încercat fără prea multe argumente să pună aceasta în sarcina prea marii slăbiciuni cauzate de lipsa de alimentaţie pe de o parte, iar pe de alta de convingerea subconştientă că dintru început rezistenţa era sortită eşecului. Se consuma pe nesimţite un fel de trecere dintr-o lume reală într-o lume fictivă creată de idei în care viaţa însăşi nu era decât un fapt de minimă importanţă, un fel de accesoriu.

Cel din urmă element care poate contribui la explicarea straniei resemnări, era însăşi prezenţa demascatorilor în clipa critică, atunci când se dezlănţuia atacul care crea o stare de quasi-hipnoză.

Căci nu te'nalți în slăvi pînă nu cazi
cu fruntea grea, în pulberea amară.
Și dacă'nvii în cîntecul de azi,
e c-ai murit în lacrima de-aseară.

VERIFICAREA METODEI...

Timpul material în care se petrecea trecerea unui student de pe poziția inițială la aceea de 'reabilitat' varia de la caz la caz. Au fost unii, cei mai puțini dealtfel, care au cedat după puține zile numai. Alții au rezistat câte trei sau patru săptămâni. Cei mai mulți însă au trecut prin toată faza demascării două, trei și chiar patru luni.

Odată studentul trecut prin filiera întreagă, devenea un element docil, timorat, capabil să execute cele mai absurde dispoziții. Starea aceasta era folosită imediat pentru a verifica gradul de 'reeducare.' Studentul era trimis, încadrat bineînțeles de câțiva 'mai verificați,' să ia parte la demascarea altor colegi în alte celule. Ceea ce suportase el trebuia să aplice altora pentru a demonstra 'prin fapte' că s-a lepădat de trecut.

Aceasta era doar în principiu. Cei care conduceau din umbră demascările procedau practic altfel. Nu fiecare din cei reeducați era însărcinat cu reeducarea altora. O triere minuțioasă era făcută înainte. Pe lângă faptul de a fi acceptat demascarea, studentul trebuia să mai îndeplinească și alte condiții pentru a fi folosit ca 'pedagog.' Pentru fiecare categorie de deținuți elementele erau alese din însăși categoria respectivă. Se conta însă mai mult pe primul grup, format la începutul demascărilor. Puține au fost elementele luate 'pe drum' și mai mult din necesitate administrativă. Pentru cei al căror trecut prea încărcat sau prea încurcat nu prezenta garanții suficiente, Țurcanu avea următoarea explicație : "Eu cunosc marfa. Niciodată banditul din voi nu se va lecui definitiv. Voi vă închistați în voi, faceți pe reeducații dar în subconștient așteptați momentul în care să vă puteți întoarce acolo de

unde eu am încercat să vă scot. Nu vă veți putea debarasa niciodată de păcatele concepției care v-a otrăvit sufletul. Dincolo de ceea ce arătați, tot în ea credeți, poate fără să mai vreți..."

Dacă cele spuse de el s-au verificat mult mai târziu, pentru momentele acelea se pare că nu era tocmai așa. Pentru că, paradoxal, o bună parte din cei care au mers alături de el, au fost dintre cei care au trecut prin cele mai grele încercări, cei deci care aveau trecutul mai încărcat... Studenții care au fost cei mai chinuiți au devenit la rândul lor, atunci când Țurcanu i-a întrebuințat, cei mai crunți aplicatori ai demascărilor. Dintre ei majoritatea nu mai trăiește astăzi. Parte au murit în urma bolilor contractate în demascări, parte au fost împușcați atunci când au devenit inoportuni. La ora la care scriu, mai sunt puțini care își caută vindecarea rănilor sufletești sau se consumă în remușcări în cine știe ce colț întunecat din închisorile comuniste din România. Iată câțiva dintre cei mai cunoscuți :

POP Cornel, student la medicină anul cinci la Cluj. Împușcat în urma procesului Țurcanu din 1954 ;

JUBERIAN Constantin tot dela Cluj, student la drept, a avut aceeași soartă ca și Pop în același proces ;

PĂTRĂȘCANU Nuti (Ion ?) medicinist la București originar din Constanța, astăzi probabil dispărut sau încă în închisoare ;

BUCOVEANU Ion, bucureștean, student la construcții anul cinci, liber.

COIFAN Coriolan, din Turnu-Sverin, fost ofițer de artilerie apoi student la construcții, renumit pentru loviturile aplicate în stomacul celor care-i cădeau în lot ;

MAGIRESCU Eugen, dela pedagogie din Iași, poate unul din cei mai chinuiți în perioada în care a trecut prin demascare, azi probabil mort...

DIACA, student la medicină la Iași (se mândrea că este criminal din fire dar se ocupa în realitate cu probleme de matematică superioară...), își imputa o crimă în demascări, poate reală poate sugestionată. A bătut pe mulți până au urinat sânge ... Eliberat și apoi arestat din nou, condamnat la 25 ani.

Pe lângă aceștia, iată numele unora care s-au distins mai cu zel atunci când au fost obligați să treacă la demascarea altora : HENTEȘ, elev din Târgul-Mureș, trecut

în demascări la Gherla : împreună cu RECK Ludovik, fost secretar al tineretului comunist din Ardeal și... agent al Siguranței antonesciene, au ucis pe deputatul socialist FLUERAȘ în luna Iunie 1953 într-o celulă de la parterul închisorii Gherla, bătându-l cu saci de nisip — Flueraș avea aproape 70 de ani... POPESCU Florin, ploieștean specializat la chinuirea bătrânilor măturători pe care-i punea în genunchi, pe coji de nucă sau în lipsă pe grăunțe de nisip colțuros, în genunchi atunci cînd i se părea lui că nu au frecat bine podeaua. ENACHESCU, COJOCARU, LUPAȘCU, STOICĂNESCU, MARTINUȘ, POPA, PĂVĂLOAE, GRAMA (trei frați...), CLIMESCU, IONESCU Eugen, etc., etc...

Dacă pentru cei care nu aveau o atitudine bine definită în clipa în care au fost arestați și care au cedat repede la demascări, trecerea în echipele de schingiuitori apare oarecum explicabilă în limitele metodelor intrebuințate, pentru cei care au rezistat cu îndârjire care ar fi explicarea ?

Cum s-ar putea explica răutatea demonstrată atunci când au trecut ei la demascări ? Mai ales că de obicei nu li se încredința șefia comitetului și nici nu erau acceptați în O.D.C.C.

Țurcanu și prima echipă nu au fost decât un accident în desfășurarea premeditată a experienței. El însuși, student, nu era la urma urmei decât o verigă neinsemnată dintr-un lanț satanic scuturat de altă mână. O nebunie lucidă, o sinucidere conștientă care însă niciodată nu va putea fi împinsă până la a se consuma în actul liberator, moartea.

Cumplit ne-au surzit paşii Tăi, care tună,
călcînd peste noi în genună ;
şi-urechea de lut, culegînd veşnicie,
nu poate-adevărul să-l ştie.

UCIDEREA TIMPULUI MORT

Studenţii care treceau prin demascare nu aveau întotdeauna o poziţie definită faţă de organizaţia care patrona, adică faţă de O.D.C.C. Nu toţi cei care erau consideraţi ca reeducaţi aveau dreptul să devină membrii ei. Nu erau cooptaţi decât un număr foarte mic, ales de către Ţurcanu personal şi aprobat bineînţeles de cei care conduceau din umbră. Nu s-a putut afla numărul exact al celor care se considerau membri. Se presupunea însă că nu depăşeau numărul de cincizeci sau şaizeci dintr-un total de peste o mie de studenţi reeducaţi. Dintre cei 'înscrişi' se recrutau de obicei şefii de comitete, trimişi să conducă demascările în diferite celule.

Pe măsură ce creştea numărul reeducaţilor, devenea destul de grea posibilitatea tuturor la demascări. Se făcea tot ceea ce era posibil pentru ca fiecare să participe măcar la o etapă pentru cá dizolvarea lui în noua stare să fie cât mai completă. Erau în schimb cei devotaţi care duceau greul, fiind purtaţi din celulă în celulă ori de câte ori se simţea nevoia.

Restul studenţilor reeducaţi îşi consumau zilele după programul stabilit, indiferent dacă demascarea se termina complet. De obcei programul venea 'de sus' adică de la direcţiunea O.D.C.C.-ului. De multe ori însă era lăsat la aprecierea comitetelor de celulă, conducerea fiind convinsă că nimeni nu ar fi îndrăznit să treacă peste ceea ce se considera ca permis de ea. Temele de discuţie odată alese, erau date spre dezvoltare fie unuia care trebuia să se murdărească, fie unuia considerat ca mai capabil. Erau destui şi cei care se ofereau să vorbească despre diferite subiecte 'agreate' din dorinţa de a adormi orice suspiciune

a celor din comitet. În felul acesta s-a ajuns până la organizarea a mici scene de teatru, în care se defăima vechea orânduire sau organizațiile din care 'creatorii' făcuseră parte înainte. De asemenea poezia și în special epigrama erau practicate cu subiecte... alese de comitet ! Din creația impusă de conducerea O.D.C.C.-ului s-a remarcat în mod special un caiet de versuri la care au colaborat aproape trei ani în șir mai mulți studenți. Caietul purta titlul de *Caietul Roșu* și cel însărcinat cu completarea lui și cu trierea diferitelor creații prezente era studentul Sergiu Mandinescu, un băiat destul de talentat de altfel. Caietul a fost prezentat ofițerului politic de la închisoarea Gherla, Avădanei, care pe lângă schingiuirea deținuților se mai ocupa și cu 'mecenatul' artei. Conținutul acestui caiet, cum era și de așteptat, a dispărut prin anul 1954 la Gherla. Cuprinsul lui — laudă dezlănată adusă partidului comunist, luptătorilor din ilegalitate, diferitelor mașini din fabrică ; ode aduse muncii creatoare din închisori care 'forja alți oameni' (dacă bineînțeles nu-i trimitea într-o dimineață cețoasă în cimitirul de lângă închisoare, fără cruce și fără lumânare).

Cei care făceau parte din O.D.C.C. participau la ședințele educative comuniste, cu material dat de direcțiunea închisorii. Se puneau la cale în ele, planurile de acțiune pentru etapele de demascări și se analizau diferite rapoarte ale celor care conduceau demascările 'pe teren.'

Tot în aceste ședințe denumite 'ședințe de analiză' se luau în cercetare declarațiile celor supuși torturii, în special cele care priveau demascarea exterioară și care se trimiteau prin curier special lunar Ministerului de Interne.

Membrii O.D.C.C.-ului supravegheau respectarea programului, precum, și mai ales toate gesturile susceptibile de interpretare tendențioasă.

Se urmăreau îndeosebi diferitele faze cu eventual caracter alegoric sau simbolist, și se ajungea câteodată la situații ridicole. Iată un exemplu : într-o după-masă, un student s'a apucat să fredoneze o melodie la modă prin 1947. Din toată melodia, de reținut e doar refrenul pentru că el a fost cel care a dat pretextul la interpretare :

...Dar nu pot, și alene trec anii,
așteptînd să'nflorească iar castanii...

Câteva cuvinte banale Prin 1947 însă, Românii modificaseră ultimul vers înlocuind cuvintele cu "așteptând să sosească americanii". Fără îndoială că melomanul nu s-a gândit la versul proscris în situația în care se găsea. Cineva însă care l-a auzit a strigat tare : "Demasc." (Era momentul prin care cineva anunța că are ceva de spus pentru el sau pentru un altul care nu a spus singur. Toată lumea trebuia să întrerupă orice fel de preocupare. și să fie atentă.) "Banditul X. a cântat un cântec cu dedesubt. Nu poate uita ce-a fost și așteaptă pe Americani pentru a se răzbuna pe reeducatori." Studentul respectiv surprins, a fost obligat să recunoască că banditul din el nu a dispărut încă și că se consideră vinovat și demn de o pedeapsă strașnică !

Perioada de acalmie era determinată în primul rând de ritmul demascărilor. Când se simțea nevoia, cei care până acum erau lăsați în celule, erau trimiși fie în celulele în care urma să se treacă la demascare fie în celulele în care erau încarcerați noii sosiți. Acolo erau obligați să culeagă informațiile necesare care ofereau un motiv pentru declanșarea bătăii dar mai ales să constituie 'calul troian' în momentul ales.

Ziua pîndim cu nările în vînt
năluca unui abur de mîncare.
Ziua pîndim cu nările în vînt,
poate din cer, din iad, sau din mormînt,
or să arunce restul ca la fiare.

AMPLIFICAREA EXPERIENȚEI

După o asemenea pregătire, adică sub presiune, reflexele condiționate ale lui Pavlov trebuiau să fucționeze ireproșabil. Ceea ce se și petrecea.

Înainte de a fi trimiși în celule, studenții erau triați de comitet. Se alegeau, în baza declarațiilor făcute, cei care aveau prieteni printre cei care urmau să intre în demascări. Aceasta pentru informare și pentru efectul surprizei în clipa declanșării demascării, adică după aproximativ două săptămîni, când apărea Țurcanu, ținea discursul, apoi ridica căciula și declanșa trăsnetul ciomegelor peste cei care nu se așteptau.

Se închidea și se deschidea un nou ciclu. Cei chinuiți chinuiau pe cei care urmau să fie pregătiți pentru chinuirea altora...

Ritmul acesta creștea pe măsură ce creștea și numărul celor pregătiți, trecându-se cu grabă la amplificarea experienței, la extinderea ei și asupra altor închisori din România. Pentru aceasta era necesar un număr cât mai mare de elemente deja pregătite.

De ce comuniștii nu au început concomitent în toate închisorile ? Greu de răspuns.

În acea vreme lucrările la canal începuseră. Ministerul de Interne decisese deja trimiterea deținuților politici la munca de exterminare. Aportul studenților în această materie era destul de promițător.

Declanșarea demascării în masă în Decembrie 1949 nu a rezolvat însă definitiv problema din lipsă de reeducați pentru că între timp, din diferitele părți ale țării tribunalele militare continuau să trimită la Pitești noi studenți condamnați, și era nevoie aici, pentru demascarea lor, de elemente vechi ; demascarea aceasta era în cele din

urmă foarte rapidă din cauză că pe de o parte cererile pentru canal începuseră (erau făcute de către direcţia acestuia) iar pe de alta, acţiunea surprinderii celor noi veniţi părea să dea mai multe roade decât lăsarea lor în celule pentru pregătirea psihologică. De asemenea, prin trecerea noilor veniţi direct în demascări, se evita posibilitatea circulării diferitelor informaţii dinafară, capabile să schimbe atmosfera sufletească din celule. Când sosea deci câte un nou transport, trecea în demascare chiar de la intrarea în scriptele administraţiei.

Ca exemplu poate fi dat transportul de studenţi din Cluj, în mare majoritate de la Facultatea de Drept. Au fost debarcaţi în închisoare pe data de doi sau nouă iulie 1950. Printre ei, câţiva studenţi pe care i-am cunoscut ulterior : Glodeanu Inocenţiu, Suciu Silviu, Hosu, Pitea, etc. Au fost duşi în camera patru spital. Nici nu li s-a lăsat timp să se odihnească, şi nici să se culeagă informaţiile obişnuite. Grupul a reacţionat violent. S-au bătut ore întregi. Până la urmă însă numărul cu mult mai mare al reeducatorilor a impus norma 'eticii' pe care o apărau şi schingiuirile au fost la înălţimea cazului. Din cei patru pe care i-am recunoscut, trei aveau deja plămânii atinşi...

Datorită acestei accelerări a demascărilor s-au comis o sumedenie de erori în trierea transportărilor de deţinuţi. Astfel s-a întîmplat că au ajuns la Piteşti şi câţiva tineri care nu erau nici pe departe studenţi. Cazul studentului 'ocazional' Opriş. Era un tânăr de aproape 20 de ani, crescut în mahalaua Bucureştiului, de meserie... hoţ de buzunare. A fost arestat pentru tentativă de trecere frauduloasă a frontierei (probabil că meseria nu mai renta în ţară, lumea fiind prea săracă). Infracţiunea era asimilată celor politice şi Opriş s-a trezit la Jilava în aceeaşi celulă în care eram şi eu, nr. 23 de pe secţia a II-a, prin toamna anului 1949. Se dădea drept fiu de deputat implicat într'o organizaţie anticomunistă dar se ocupa în realitate cu informaţii pentru directorul Maromet... Judecat, a fost trimis să-şi ispăşească pedeapsa la Piteşti printre studenţi. Şi aici a fost trecut prin demascări. Dar ce să spună ? Şi-a 'demascat' adevărata profesie din prima şedinţă, înainte chiar de a fi bătut. A fost obligat să demonstreze practic cum fura, fiind prezentat ca o victimă a educaţiei burgheze.'

Ciudată a fost şi trimiterea avocatului D. printre studenţi pentru că vârsta lui nu permitea nici o confuzie şi dosarul de la Securitate era completat cum trebuie. Fusese arestat bănuit că face parte dintr-un grup de rezistenţă condus de colonelul Arsenescu. Deşi în mâna Securităţii, nu a fost dus la proces ci a fost condamnat în contumacie la zece ani. Poate că Securitatea l-a trimis la Piteşti ca să afle de la el mai mult decât în ancheta propriu-zisă.

Aceeaşi soartă a avut-o şi inginerul Bolfosu Eugen, judecat de Tribunalul Militar din Bucureşti într-un lot cu studenţii de la politehnică.

Printr-o coincidenţă oarecare, am călătorit cu el în aceeaşi dubă de la Piteşti la Aiud, în iarna anului 1951. Deşi cele două sau trei sute de km. au fost parcurse în două zile pentru că duba făcea 'colectări' pe la diferite închisori din provincie, contrar obiceiului, el a pronunţat mai mult de două sau trei cuvinte şi aceasta numai când a fost întrebat. Odată ajunşi la Aiud, inginerul a fost izolat în pripă pentru că venea din închisoarea Piteşti şi ofiţerul politic l-a vizitat de mai multe ori. După trei zile a apărut şi tăcerea lui a continuat mai pronunţată chiar, când peste trei luni l-am întâlnit în fabrică.

Din greşeală şi un elev originar din Constanţa a fost trimis la Piteşti. Transferarea lui de acolo la Aiud a fost ciudată pentru că elevii erau trimişi de obicei în alte închisori. Nici el nu a vorbit nimănui de ceea ce s-a petrecut la Piteşti, deşi şi el a fost scos la muncă în atelier unde era oarecare libertate.

Am aflat cu mult mai târziu că aceia care erau transferaţi de la Piteşti la Aiud primeau înainte de plecare instrucţiuni de la Ţurcanu. Le punea în vedere că în curînd se va transfera şi el acolo pentru a începe demascarea 'bătrânilor'. În consecinţă ei trebuiau să ia contact cu ofiţerii politici de acolo şi să raporteze tot ceea ce ar fi fost folositor ulterior pentru demascări. Asta sub ameninţarea cu o nouă trecere prin furci dacă vor fi uitat consemnul... Nu ştiu dacă mediul sănătos de la Aiud le-a putut înfrânge teama, oprindu-i să se ocupe cu ceea ce li se ceruse.

Ei : ziduri, lanțuri, temniceri,
noi, numai cremenea tăcerii.
Ei, biciuri cu bătăi și ură,
noi, uriaș inghet pe gură.

PRIMELE ROADE

După cum era firesc, capitalul acumulat cu atita 'trudă' nu putea să rămână neutilizat.

Prima Securitate care s-a servit direct de studenții 'reabilitați' pentru a stoarce de la cei arestați mai mult decât se putea scoate cu ciomagul, a fost Securitatea din Pitești. O aripă a închisorii, compusă din câteva celule, era pusă la dispoziția Securității pentru deținuții încă nejudecați. Se întâmpla ca în timpul descinderii să nu fie arestați toți cei care făceau parte din același grup ; sau cazul prea complicat al unora să necesite timp prea mult. Mai erau unii care în ciuda schingiuirilor nu vorbeau suficient. Toți aceștia erau trimiși 'în depozit' adică păstrați pentru mai târziu. Au fost care au stat în această situație peste un an de zile. În celulele acestora erau introduși 'reeducații' recomandați de Țurcanu pentru a reuși ei unde nu a reușit Securitatea.

Obișnuit, metoda era foarte simplă. Cel introdus trebuia să poarte câteva semne de maltratări. La intrarea în celulă adopta o atitudine prescrisă, de tăcere completă, de suspicionare a tuturor, refuz de a lega discuții de teama să nu fie denunțat la Securitate. Peste câtva timp, când lăsa să se vadă că acum cunoaște pe cei închiși cu el în celulă, încerca să se apropie de cel care îi era recomandat. Îl sfătuia cu grijă, ca fiind mai vechi, să se ferească de toată lumea pentru că 'nu se poate ști dacă cel cu care vorbește nu este agent strecurat.' Aceasta pentru a-i căpăta increderea, după care cu încetul, se interesa de cazul lui, mereu cu intenția de a-l sfătui cum să se comporte în anchetă. Succesul era de obicei sigur. Pentru că în general Românii aveau mare incredere în studenți, pentru atitudinea lor dinainte. Apoi, unii aveau nevoie de un

confident, de un sprijin moral, ca să poată suporta mai uşor schingiuirile. Când cel tras pe sfoară îşi dădea seama de greşeală (afla la anchetator tot ceea ce spusese în celulă). la întoarcere, confidentul nu mai era acolo.

Amploare deosebită a avut metoda aceasta chiar la Ministerul de Interne unde câţiva studenţi demascaţi au fost plimbaţi mai bine de un an din celulă în celulă pentru a stoarce secrete. Iată câteva exemple :

Studentul CARAVIA a fost întrebuinţat la Ministerul de Interne pentru spionarea lotului de paraşutişti condus de Alexandru Tănase în 1953. Eliberat în 1956 pentru o perioadă foarte scurtă, a fost rearestat.

La Iaşi, apoi la Bârlad şi la Hunedoara a fost folosit un fost elev de liceu industrial, TUDOSE, originar din Panciu. Prin 1956/57 se ocupa încă cu această meserie murdară.

La Securitatea din Braşov-Codlea a fost folosit prin 1954 studentul CRĂCIUNESCU de la Facultatea de Agronomie. Era însărcinat cu depistarea grupului legionar care forma scheletul rezistenţei în munţii Făgăraş.

La Securitatea din Constanţa a fost folosit timp de mai bine de doi ani studentul ANAGNOSTU IULIU, de la Facultatea de Litere din Bucureşti, mai ales pentru macedonenii arestaţii prin satele dobrogene. Lui i se datoreşte arestarea unui grup de peste douăzeci şi cinci de macedoneni din satul Mihai-Viteazul şi din Başchioi ; de asemenea arestarea unor Turci din jurul Constanţei. Se recomanda ca legionar şi doctor, nefiind nici una nici alta. Pentru serviciile aduse a fost făcut 'evadat' prin 1954 şi trimis prin satele din Nordul Dobrogei (natural pentru a mai aduce servicii). Deşi condamnat la 15 ani a fost eliberat definitiv în 1956 după o rejudecare a procesului în timp ce el era 'evadat' (fapt pentru care alţii erau împuşcaţi).

— * —

Plaga cea mare a delaţionismului reeducaţilor va face însă ravagii în penitenciarele mari, zise de execuţie, adică acolo unde erau trimişi condamnaţii să ispăşească pedepsele date de Securitate (după înscenările grosolane care se denumeau 'proces').

Şi dacă singur rana nu-ţi legat,
cu mina ta n-ai unge răni străine.
N'ai jindui după un colţ de rai
de n'ai purta un strop de iad în tine.

PAUZĂ ÎN VEDEREA EXTINDERII ?

Într-o zi din luna Aprilie 1951, pe când aproape toată închisoarea Piteşti era trecută prin demascări şi nu se mai găseau decât doar cazuri izolate de 'fanatici' sau loturi de noi sosiţi, se ordonă încetarea. Închisoarea capătă astfel oarecum aspectul unuia din cele zece penitenciare care există în R.P.R.

Începe o nouă perioadă. Deja, transporturi masive de deţinuţi părăsesc penitenciarele regionale sau închisorile principale cu destinaţia canalului care se construia între Dunăre şi Marea Neagră. Adevărate cirezi mânate spre cel mai mare abator de vieţi omeneşti care a existat vreodată.

Din grupul studenţilor, cei care aveau condamnări la zece ani, cu excepţia celor inapţi ori consideraţi periculoşi sau necesari pentru alte munci 'educative", luau drumul canalului unde li se promitea mult...

În acest interval, la Piteşti continuau să sosească noi transporturi de studenţi condamnaţi. Şi nu numai studenţi, ci şi elevi, a căror vârstă nu trecea de 15 sau 16 ani, părăsindu-se astfel sistemul de până atunci al izolării lor de la Gherla.

Înclinarea firească a elevilor a fost observată şi speculată într-un mod cum nu se poate mai murdar.

În majoritatea cazurilor elevii comiseseră infracţiuni pentru care pronunţarea unei sentinţe de către un judecător cinstit ar fi constituit o dezonoare. Dar justiţia comunistă nu condamnă infracţiunea ci capacitatea celui care o comite.

Pentru a nu fi trecuţi prin demascări deci, ceea ce se putea imputa elevilor era suficient. Trebuia să se găsească

modalitatea de a distruge în ei o atitudine, o concepţie pentru ca prăbuşirea să fie spectaculară şi definitivă.

Soluţia a fost draconică : încadrarea în 'Legiunea Arhanghelului Mihail,' prin care Codreanu educase tineretul ţării în spirit creştin.

Din rândul studenţilor legionari, care se ocupaseră în libertate cu educarea cadrelor de 'Fraţi de Cruce' au fost aleşi cei care erau consideraţi de O.D.C.C. ca definitiv reeducaţi.

Li s-a ordonat să treacă la pregătirea tinerilor şi la încadrarea lor în cuiburi legionare. Nu a fost omis nici un detaliu. Totul era axat pe forma de pregătire în prigoană. Şedinţele se ţineau 'în cel mai strict secret.' Aderarea elevilor a fost caldă, sinceră şi totală. Pregătirea lor a durat mai multe luni. În vara anului 1951 s-a trecut la încadrarea lor şi depunerea legământului faţă de Arhanghel.

Printre primii care au căzut victime ale acestui joc satanic au fost elevii dintr-un grup trimis disciplinar tocmai de la canal...

Iată cum povesteşte studentul O.C., unul din cei care a fost obligat să 'pregătească' pe elevi, la mult timp după aceasta :

"În celula în care eram închişi după demascare, ne-au fost aduşi într-o zi câţiva tineri elevi, pentru a-i pregăti în conformitate cu ordinul primit prin Ţurcanu. Ordinul era categoric. Trebuiau încadraţi cu orice preţ în Garda de Fier pentru ca 'pe cât de mare e înălţimea pe atât de adâncă şi definitivă căderea.' Efectul demascării deci sigur. Am primit această sarcină cu o strângere de inimă dureroasă deşi omul din noi fusese ucis. Cine putea să refuze ? Din clipa intrării elevilor celula a luat aspectul care-l avea înainte de demascări. Toţi ne comportam ca şi când nimic nu s-ar fi petrecut. Am procedat ca afară în timp de prigonă. Educarea a pornit după toate regulile. Speculînd înclinarea spre credinţa creştină, i-am învăţat psalmi şi rugăciuni, am discutat cu ei teologie, i-am îndrumat, le-am indicat cum să postească, etc. Ceea ce mi-a părut mai monstruos chiar decât distrugerea demnităţii noastre proprii, a fost faptul că eram obligaţi să mâncăm mâncarea lor atunci când posteau ! Aceasta pentru a demonstra comitetului de reeducare că suntem definitiv lecuiţi de boala creştinismului. În ceea ce priveşte înclinarea

spre patriotism, am stimulat-o prin învăţarea cântecelor patriotice, legionare, legile şi normele de conduită care trebuiau respectate cu mare grijă de către un tânăr dornic să se încadreze.

"Când s-a considerat pregătirea lor suficientă, au fost luaţi din celula noastră şi trecuţi în alta. Acolo au fost băgaţi în grindina de ciomege a 'demascărilor.'

"Noile victime erau trecute prin demascare de către alţii. 'Educatorii' erau ţinuţi la o parte pentru momente mai dificile. Atunci când elevii refuzau să vorbească cu toate chinurile la care erau supuşi, cu un fel de satisfacţie diabolică, şeful comitetului aducea pe cel care, îi pregătise,' pentru confruntare ! Uşor de imaginat răsturnarea care se producea în sufletul unui tânăr de mai puţin de douăzeci de ani atunci când cel care îi fusese cu câteva zile înainte exemplu de demnitate şi corectitudine, apărea în faţa lui ca denunţător ordinar.

"Nici acum, când am trecut prin demascare" povesteşte un tânăr elev "şi ştiu mobilul murdar al acestei inumane înscenări, nu pot să cred că N. care mă pregătea pentru încadrare, făcea totul numai pentru că îi fusese dictat de comitetul de reeducare. Dincolo de aparent, era o chemare interioară, poate subconştientă dar izvorîtă din suflet, care transforma totul în momente de adevărată înălţare sufletească. Stăteam amîndoi într-o celulă singuri. Când se lăsa amurgul, pe chipul lui se zugrăvea o tristeţă sfâşietoare. Atunci întrerupea vorba, şi privirea i se pierdea departe, trecând printre gratii spre dealurile acoperite de fumul înserării. De multe ori l-am întrebat să-mi spună motivul acestor tristeţi. Nu a vrut niciodată. Când insistam, se uita la mine lung, dureros, aproape implorator, apoi întorcea privirea în altă parte. Şi mai totdeauna după asemenea întrebări, începea să-mi vorbească despre omul nou, omul cu adevărat creştin, capabil să vindece multe răni de pe trupul şi sufletul Românului. Era atâta patimă, atâta căldură, atâta sinceritate în vorba lui, încât sunt convins că momentele acestea erau pentru el singurul mijloc de a evada din ciclul infernal în care era vârît peste vrerea lui. Şi cine ştie ? Poate că atunci îşi imagina că este liber cu adevărat şi că ceea ce spune nu o spune cu intenţia de a nimici un suflet ci din dragostea adevărată de a contribui la salvarea lui. În cele mai grele clipe din demascare, chiar atunci când a fost adus în faţa

mea pentru confruntare şi s-a purtat aşa cum îi cerea cel care-l însărcinase cu misiunea aceea murdară, nu am putut să-l urăsc. Târziu, după demascări, când pericolul trecuse şi puteam vorbi mai uşor, eu am fost primul care am încercat să mă apropii de el, cu dorinţa de a înnoda o prietenie la care ţineam mult de tot. Era bolnav de plămâni şi slăbise mult. Din puţinul care-l primeam, m-am oferit să-l ajut. A refuzat nu numai să primească ajutorul dar chiar să stea de vorbă cu mine. Am citit în ochii lui aceeaşi durere sfâşietoare, ca pe vremea când în celula din Piteşti, dincolo de drama care se pregătea, mă ajuta să mă orientez cinstit în viaţă. Şi doi ani de-a rândul, muncind împreună în acelaşi schimb şi în acelaşi atelier, până când a fost izolat, a evitat să mă întâlnească. Durerea lui era de sigur mult mai mare ca durerea mea. Nu ştiu dacă mai trăieşte şi dacă s-a vindecat de infirmitatea cauzată de demascări. Aş da însă mult să mai pot sta de vorbă cu el o singură dată... numai pentru a-l convinge că în ochii mei el a rămas pentru totdeauna cel care a fost în clipele din celulă."

Asemenea relatări am auzit dela mai mulţi. Deosebit de semnificativ este faptul că mai toţi elevii care au trecut prin această încercare unică în felul ei, atunci când li s-a dat răgazul să se întoarcă şi să privească în linişte asupra furtunii, au distins limpede ceea ce era demonic şi ceea ce era permanent uman, creştin şi românesc în faza pregătitoare ; elementul timorat care acţiona sub impulsul unui reflex, şi sursa permanentă care ţâşnea de dincolo de temporar ca purtătoare a unui adevărat sens uman. Reechilibrarea lor ajutată de înţelegerea căpătată prin însăşi trecerea prin demascări a făcut distincţia. Dintre ei, dintre elevii torturaţi la Piteşti sau Gherla, se vor releva mai târziu adevărate personalităţi coapte în suferinţă, capabile să înfrunte perioada de întuneric la care este supus poporului român, purtând pe mai departe, în izolările inumane din închisorile comuniste, speranţa unei noi generaţii.

— * —

Se încheiase un ciclu. Munca de reeducare dăduse roadele. Rezultatul era cu adevărat unic în felul lui. Ce deveniseră toţi acei care din dragostea de a salva neamul

şi a permanentiza noţiunea de om liber, sacrificaseră tot, dar absolut tot? Prin excitarea satanică a fricii născută din chin şi disperare, prin excitarea permanentă a terorii, prin sădirea cu ciomagul a urii reciproce, prin groaza la gândul că oricând şi din orice motiv — plauzibil sau nu — reeditarea trecutului apropiat era mai mult decât posibilă, toţi se transformaseră într-o masă imbecilizată. Personalitatea fiecăruia dispăruse făcând loc robotului. A vorbi, a face, a reacţiona la ordin, totul era simplu. Reflexele condiţionate apăreau la cea mai mică excitare. Realitatea exterioară era ucisă prin obligaţie, uitată din ordin. Ceea ce rămânea permanent, dureros de prezentă în trup şi suflet era numai durerea. Pentru evitarea acestei dureri fizice dar mai ales morale, omul se preschimba cu febrilitate în animal. Comandamentele morale care până la prăbuşire îi serviseră de jaloane, deveneau de acum un coşmar insuportabil.

De aici mărturisirea unor acte imaginare pentru a aşterne cenuşa uitării asupra trecutului, asupra realităţii pentru desfiinţarea acelor comandamente morale, sursă de suferinţă interioară, mincinos, dar pe placul celor care experimentaseră 'metamorfoza umană.'

Tendinţa permanentă de falsificare, la început impusă prin metodele arătate, devine ulterior un fel de necesitate în ea însăşi. Printr-un amestec de inteligenţă şi îndobitocire forţată, de fals şi real, de cinism şi fanatism comandat, se ajunge la un amestec şi identificare a contrariilor, la crearea unei lumi fictive impusă ca o necesitate în suflet.

Nebunia colectivă devine de acum o realitate. În numele ei se vor consuma toate fără-de-legile comandate. Nebunia aceasta va fi menţinută, întreţinută, hrănită insistent, prin toate mijloacele, nu la întâmplare, incoerent, din nebunie, ci sistematic, dintr-o logică — paradoxală dar logică — pentru a fi folosită ori de câte ori va fi nevoie, şi în oricare parte.

De acum înainte cei care au avut îndrăzneala să înfrunte legile craniilor de ceară vor gândi din ordinul lor şi vor acţiona după placul acestor creieri. Chiar dacă beznele nopţii care le inundă raţiunea şi conştiinţa vor fi din când în când înţepate de câte o slabă fâşie de lumină venită de undeva, din adâncul de unde au îngropat trecu-

tul, din acel necunoscut adânc al ființei umane care scapă oricărei logice, deci controlului omenesc, scânteia aceasta de lumină se va stinge repede, ca la suflarea unui crivăț purtător de ghiață, pentru că suportul voință va lipsi pentru multă vreme.

Acest amestec ciudat de logic și de absolut, creează o stare psihologică de negare a realității evidente și înlocuirea ei cu o ficțiune născută din teroare, din degradare, din umilire și din dispreț. Iată unde s-a reușit să se ajungă prin experimentarea a ceea ce deținuții politici din închisorile comuniste din România au numit : FENOMENUL PITEȘTI.

Bătrini. cu obrazul de ceață,
cu pași năclăiți in tristețe,
prin moarte-am trecut nu prin viață,
noi nu am avut tinerețe...

RĂSPÎNDIREA

Primăvara a adus răspândirea. Capitalul creat cu atâta perseverență nu putea rămâne nefructificat.

Sub supravegherea directă a trimișilor Ministerului de Interne, studenții au fost triați exact ca și vitele de muncă. Cei considerați destul de bine 'reeducați' dar insuficient de apți pentru a li se încredința misiuni aparte, au fost trimiși la 'colonia de muncă,' în realitate lagărul de exterminare de la canal ce trebuia să lege Dunărea de Marea Neagră (nu a fost dus la capăt nici până azi [4]). Aceștia au fost încadrați de studenți considerați ca definitiv câștigați, studenți care trebuiau să supravegheze nu numai munca dar și 'randamentul pe plan educativ.'

Grupul care a rămas a fost repartizat în felul următor :

a) La închisoarea Gherla, în Nordul țării, spre frontiera ungară, au fost trimiși cei mai bine formați, greul 'reeducaților.' În felul acesta, selecționarea care separase pe studenți la început după pedepse, era folosită indirect după reeducare. Cei care aveau pedepsele cele mai mari, fiind cei mai solicitați, au dat contingentul cel mai mare de 'reeducați de încredere.' Categoriile de la muncă silnică și temniță grea au luat deci drumul Gherlei. Printre ei s-au mai adăugat și cei care aveau pedepse sub zece ani dar care nu prezentau încă destulă siguranță. Au fost trimiși pentru a fi ținuți sub supraveghere și eventual să mai fie trecuți încă odată prin demascări (fapt care s-a și petrecut destul de repede).

[4] Azi' se referă la data publicării primei adiții. În prezent canalul este terminat (*Ed.*)

b) Închisoarea din Târgu-Ocna din regiunea Bacăului a fost destinată studenţilor bolnavi de plămini. I s-a spus sanatoriu dar diferenţa între ea şi celelalte închisori nu consta decât în denumire. Acolo trebuiau să fie trimişi bolnavii de plămini din toate închisorile. Cum însă tendinţa era de a extermina cât mai mulţi deţinuţi fără a face zgomot, numărul celor care erau aleşi era infim. În cele din urmă s-a constatat că majoritatea o formau studenţii pentru a avea elemente reeducate suficiente. În 1951 efectivul deţinuţilor bolnavi se ridica la aproximativ o mie.

c) Studenţi consideraţi de încredere dar care nu aveau o condamnare dată de o instanţă judecătorească, adică cei 'în poziţie de lagăr,' au fost trimişi la închisoarea Ocnele-Mari în Nordul Olteniei. Aici executau pedepse nedate un mare număr de Români, mai toţi arestaţi prin 1948 pentru vina de a fi ocupat diferite funcţii în aşa numitele guverne burgheze dinainte de ocupaţie.

Nu s-au trimis reeducaţi doar la închisoarea Aiud, cea mai renumită prin tratamentul de exterminare. Începând din 1947, tot ceea ce constituia o valoare în orice domeniu printre condamnaţi, era trimis acolo, şi natural atenţia Occidentului fiind oarecum concentrată asupra acestei închisori, comuniştii probabil din această cauză s-au reţinut să trimită reeducaţi. Sau poate numărul prea mare al celor închişi — pe vremea aceea trecea de 3.500 — ar fi solicitat mai toată producţia de 'oameni reeducaţi.' Se spunea că Aiudul va fi lăsat la urmă.

Răspândirea aceasta a studenţilor, după felul cum a fost făcută, lăsa să se creadă că a fost o iniţiativă a lor, în care partidul comunist nu a avut nici un fel de amestec. De altfel, de la început comuniştii au evitat un amestec direct, n-au intervenit decât prin organe secundare şi numai în cazul când era absolută nevoie, cum a fost la răsturnarea forţelor în camera patru spital. Firul duce însă direct la Ministerul de Interne, sau poate mai departe.

În primăvara anului 1951 şi cu mult înainte de desfiinţarea închisorii Piteşti, s-a ţinut o şedinţă secretă la care au participat numai cei care erau în O.D.C.C.

Şedinţa a fost condusă de Ţurcanu : nici un reprezentant oficial nu şi-a făcut apariţia. S-a analizat 'munca depusă până în clipa aceea.' S-a constatat că 'reeducarea studenţilor era un fapt împlinit şi că rezultatele erau încura-

jatoare.' Că prin demascări 's-a adus un serviciu mare partidului și clasei muncitoare' reușindu-se descoperirea tuturor 'bandiților care nu fuseseră demascați în anchetele anterioare,' și că s-a sfărâmat rezistența 'din interiorul închisorii Pitești.'

Constatările făcute de Țurcanu le-au urmat 'propunerile.' S-a redactat un memoriu în care se solicita aprobarea Ministerului de Interne pentru extinderea experienței în toate închisorile din România pentru reeducarea tuturor deținuților !

În ce măsură 'memoriul' era o 'inițiativă' a studenților, cred că lămurește următoarea întâmplare povestită de studentul S.B. : "Fusesem adus din camera în care suportam chinurile demascării exterioare în celula care servea de birou O.D.C.C.-ului pentru a completa și scrie pe hârtie unele declarații făcute cu o zi înainte pe placa de săpun. În această cameră se afla Țurcanu cu încă trei sau patru și analizau împreună niște declarații date de altcineva. Nu puteam auzi ce discutau pentru că vorbeau încet. La un moment dat însă, între ei s-a iscat se vede o neînțelegere referitor la veracitatea unor afirmații din declarația respectivă. Discuția a devenit din ce în ce mai aprinsă. Unul, destul de înalt, pe care nu-l cunoșteam însă, se opunea lui Țurcanu. Prins de o furie fără margini, acesta s-a repezit dintr-un salt asupra înaltului și l-a copleșit cu lovituri de pumn ! Apoi l-a trecut imediat din comitetul de demascare în categoria de 'bandit' supunându-l unei noi perioade de demascări și acesta nu pentru că s-ar fi descoperit ceva ce el nu declarase, ci pentru că a avut curajul să-l contrazică pe Țurcanu ! Trebuia sacrificea din când în când câte un colaborator mai gureș pentru a se avea țapul ispășitor și stimulentul necesar supunerii oarbe."

Dacă numai o simplă controversă asupra unei declarații care privea pe un al treilea a fost în stare să-l aducă pe Țurcanu în starea aceea, apoi cine ar fi avut curajul să nu semneze sau să nu aplaude un memoriu care era înaintat Ministerului de Interne.

Conținutul memoriului se aseamănă ca două picături de apă cu orice fel de rezoluție adoptată de orice fel de 'consfătuire comunistă.' Elogiilor aduse partidului urmau rezultatele obținute. Apoi cum este clasic în comunism : 'propunerile constructive' și în cele din urmă 'angaja-

mentele' pentru a duce la bun sfîrşit munca respectivă 'pentru victoria clasei muncitoare,' etc., etc. Nu lipseau nici calificativele cunoscute la adresa imperialştilor, fasciştilor, moşierilor şi tuturor celor care uneltesc din umbră răsturnarea ordinii instaurate cu ajutorul Uniunii Sovietice, etc....

După ce a fost citit de Ţurcanu, memoriul a fost semnat de aproximativ patruzeci de O.D.C.C.-işti, apoi înaintat după spusele celor care au participat, direct Ministerului de Interne prin ofiţerul politic al închisorii.

Această 'iniţiativă' ar fi cu atât mai monstruoasă cu cât lozinca 'distrugerea lor prin ei înşişi' apare evidentă. Măsurile de precauţie luate de partidul comunist însă nu au fost suficiente pentru a acoperi întreg fenomenul. Amploarea lui a solicitat intervenţia directă a organelor politice.

Acum apare pe scenă pentru prima dată oficial, un ofiţer superior trimis direct de Ministerul de Interne la Piteşti, colonelul Zeller din Direcţia Generală a Penitenciarelor. Deşi venea prin închisori îmbrăcat în uniformă de miliţie, Zeller era colonel de securitate şi lucra direct sub ordinele unui alt colonel, Dullberger (ulterior Dulgheru), şi a generalului Nicolschi, Director General al Serviciului de Anchete din minister.

Una din multiplele misiuni încredinţate colonelului Zeller era şi aceea de a aproviziona canalul cu mână de lucru, cu deţinuţi. Acum era însărcinat cu selecţionarea studenţilor 'apţi pentru plecare.' De altfel, convingerea majorităţii studenţilor era că Zeller a condus direct demascările sau că este cel puţin unul din responsabilii direcţi ai dezastrului dela Piteşti.

Iată unele amănunte care demonstrează amestecul lui :

Condiţia necesară pentru plecarea la canal era trecerea prin demascare. Condiţia 'oficială' era aceea fizică. Dar înainte de a se face vizita medicală care în fond era o formalitate lipsită de cel mai elementar sentiment uman, Zeller întreba pe Ţurcanu care stătea alături de el : "Merită să plece la muncă ?" De răspunsul lui Ţurcanu depindea hotărîrea lui Zeller !

Acestuia i s-au raportat direct şi în plină şedinţă de demascare de către studenţi însângeraţi cele ce se petreceau în celule. La fel la Gherla, puţin după desfiinţarea Piteştiului, un disperat care poate mai credea în sentimentul

uman al ofiţerului comunist, a ieşit din rânduri şi a început să povestească cu lacrimi în ochi cele suportate de el şi de ceilalţi în celula 99 de la etajul trei al închisorii, in toamna anului 1951. Zeller nu a luat nici o măsură deşi s-a arătat foarte surprins. El personal nu a permis nici unui student să plece la canal inainte de a-şi fi făcut demascarea. (De aceea, poate când în 1952 grupul Pauker-Tescovici a fost lichidat şi experienţa suspendată fără termen, Zeller şi-a tras un glonte în cap, tocmai într'un cimitir ortodox. Destinul câteodată e just. Zeller s-a sinucis printre morţii a căror credinţă a vrut să o distrugă din sufletul studenţilor.)

Că Securitatea regională din Piteşti participa sau era ţinută la curent cu tot ceea ce se petrecea în închisoare, dovedeşte mărturisirea studentului O.C. dela Politehnica din Bucureşti :

"Fusesem arestat la Bucureşti la câteva săptămâni după ce majoritatea colegilor mei trecuseră deja prin anchetele de pe Calea Rahovei sau ale Ministerului de Interne. Deoarece dosarul grupului era aproape încheiat, ofiţerul anchetator nu a prea insistat asupra unor amănunte şi după declaraţiile date la Piteşti de către cei care au trecut prin demascări înaintea mea, ministerul a cerut un supliment de anchetă asupra mea. Deplasarea la Bucureşti nefiind considerată necesară, un ofiţer de la Piteşti fu însărcinat să completeze lacunele printr-o anchetă care a durat mai multe zile. Ori întâmplarea a făcut ca pe acest ofiţer să-l cunosc încă din liceu. Surpriza lui a fost, natural, mare dar cum în birou mai era încă un ofiţer, fostul meu coleg s-a făcut că nu mă cunoaşte. A doua zi însă, când ancheta a intrat în aşa zisul curs normal, ofiţerul a rămas singur şi atunci ca prin farmec limba i s-a dezlegat. La un moment dat, schimbând sensul discuţiei, m-a întrebat oarecum în treacăt despre cele ce se petrec în închisoare. Eu nu-mi făcusem încă demascarea şi nici nu bănuiam în realitate grozăvia tragediei care se consuma poate într-o celulă alăturată de a mea. Auzeam şi eu strigătele şi răbufnirile care străbăteau prin pereţi dar nu ştiam cauza. Era perioada de aşteptare, sau de pregătire a sistemului nervos. Eu i-am spus ofiţerului sincer despre toate acestea. El a stat puţin pe gânduri apoi m'a întrebat :

" 'Ce ştii despre demascări ?"

" 'Ce sunt acestea ?" am întrebat la rândul meu surprins.

"Ascultă-mă bine" — spuse locotenentul. "În închisoare la voi se petrec unele lucruri neobişnuite până acum. Nu pot să-ţi dau amănunte. Te pot însă sfătui prieteneşte să nu te opui la ceea ce ţi se va cere pentru că este inutil şi foarte periculos. Fă-ţi demascarea, adică povesteşte tot ceea ce ştii şi eventual în anchetele Securităţii nu ai declarat. Pentru a-ţi uşura calea, te sfătuiesc să ceri să ieşi la raportul ofiţerului politic din închisoare. El te va sfătui mai bine. Spune-i că vrei să te demaşti dar că nu ştii cum să procedezi şi te va ajuta."

Am vrut să cer mai multe explicaţii. A fost zadarnic...

Întors la penitenciar, am cerut şefului de secţie să mă scoată la raport ofiţerului politic. Eu sunt mai fricos din fire şi apoi în anchetele dela Ministerul de Interne şi mai ales de la biroul poliţiei secrete dela Malmaison am suferit unele decepţii de care încă nu m-am putut lecui. Decizia de a face cum mi-a spus locotenentul de la Securitatea din Piteşti am luat-o oarecum pe negândite. Şi drept să-ţi spun, acum nu regret decât în măsura în care răul pe care l-am făcut celor care mi-au ieşit înainte după demascare nu poate fi justificat prin propria mea suferinţă. Însă exemplul celor care au pătimit înainte de-a face ce am făcut eu este destul de elocvent. Cu sau fără suferinţă tot acolo ajungeam. După cum ţi-am spus deci, am cerut să fiu scos la raport ofiţerului politic pentru a-mi face demascarea deşi nu ştiam ce este aceasta. Spre surprinderea mea însă, a doua zi am fost dus direct la Ţurcanu ! Acesta mă aştepta la baie. Şi el era puţin surprins de o asemenea hotărîre pentru că eram singurul care cerea să-şi facă demascarea fără să fie chinuit şi nici măcar întrebat. Mi-a vorbit încruntat însă cu destulă bunăvoinţă. Mi-a explicat pe larg cele ce se cereau în demascare (era vorba numai de cea exterioară) şi mai ales a insistat asupra sincerităţii totale, punîndu-mi în vedere consecinţele. Cum în ancheta de la Malmaison am fost pus în faţa unor declaraţii care mi-au dărâmat moralul, ceea ce am adăugat la închisoare nu prea avea mare importanţă. Credeam că aceasta este toată demascarea... Am fost trecut apoi într-o celulă şi pus în poziţie de asistare. Cele ce am văzut m-au îngrozit. Într-adevăr orice rezistenţă era

inutilă. Apoi a urmat catastrofa cea mare, demascarea interioară și consecințele..."

În afară de cei bolnavi de plămâni, O.C. a fost singurul student cunoscut de mine care și-a făcut demascarea fără să treacă pe sub ciomagul O.D.C.C.-iștilor. A fost de altfel și un caz aparte pentru că la Gherla, ulterior, va juca unul din rolurile cele mai murdare posibil, teroarea de care era stăpânit nepărăsindu-l decât atunci când mai toți studenții își reveniseră la starea normală.

Sub directa supraveghere a colonelului Zeller, studenţii dela Piteşti au fost împărţiţi în mai multe categorii, după natura pedepsei, după condiţia fizică şi în special după gradul de încredere pe care-l prezentau. Aceste grupuri au fost apoi trimise prin diferite închisori.

Cei consideraţi inapţi pentru muncă, tuberculoşii, adică aşa-zişii irecuperabili au fost expediaţi prin dubă la închisoarea din Târgu-Ocna, botezată pentru circumstanţă sanatoriu ; mai erau şi alţi deţinuţi veniţi din alte închisori, tot bolnavi de plămâni sau infirmi.

Asupra lor s-a aplicat de la început demascarea (conducerea demascărilor fusese încredinţată studentului medicinist din Bucureşti Pătrăşcanu Nuti), cu unele diferenţe totuşi faţă de sistemul întrebuinţat înainte. Nu s-a recurs la bătaie decât în cazuri mai aparte, adică atunci când celelalte metode nu au dat rezultat. Dar metodele acestea erau pentru bolnavi cu mult mai greu de suportat. În afară de camera neagră, unde lipsea atât aerul cât şi lumina, în afară de reducerea la jumătate a hranei, cei solicitaţi să-şi facă demascarea erau puşi în faţa următorei alternative : "Dacă vrei să obţii medicamente, trebuie să-ţi faci demascarea banditule !"

"Uite, banditule, aici este închisă sănătatea ta. Accepţi să-ţi faci demascarea, primeşti medicamente, te vindeci şi pleci acasă înainte de termen. Poţi să-ţi vezi mama, familia, să trăieşti liber, să-ţi continui studiile. Ai de ales între viaţă şi moarte..." Deşi valoarea medicamentelor respective era foarte discutabilă, totuşi în mintea bolnavilor ele căpătau puteri miraculoase, exagerate de faptul că nu puteau intra în posesia lor, iar modifi-

area destinației medicamentului accelera procesul de distrugere.

Starea aceasta a determinat o reacție dramatică. Studentul IONESCU Virgil de la Facultatea de Drept din București care trecuse parțial prin demascare la Pitești, pentru a pune capăt chinului, a încercat să se sinucidă tăindu-și vinele cu o lamă. A fost descoperit la timp și pansat după ce însă a pierdut o bună cantitate de sânge. Cazul lui a ajuns la direcțiunea închisorii. Ceilalți studenți au declarat greva foamei și au avertizat pe director că nu vor ieși din ea până nu va fi adus în închisoare procurorul pentru a-l informa și a pune capăt demascărilor.

Într-o duminică dimineața, pe terenul de sport din apropierea închisorii, se disputa o întâlnire de foot-ball. În jurul echipelor erau o sumedenie de civili, printre care și mulți ofițeri de securitate din trupele de pază (afectate lucrărilor de la centrala electrică ce se construia la Bicaz). Între închisoare și teren era doar o mică distanță, despărțirea fiind făcută de linia ferată. Remarcând aglomerația de la stadion, studenții s-au adunat la ferestrele celulelor care dădeau într-acolo și au început să urle „Să vină procurorul, să vină procurorul, ne omoară, ajutor..." Personalul închisorii nu a avut nici timp și nici posibilitatea să împiedice pe studenți. Cei adunați pe stadion au fost intrigați de strigăte. S-a început să se discute în oraș. Ofițerii de securitate, după unele indiscreții ale personalului închisorii, au venit și au întrebat pe director despre cele ce s-au strigat. Alții, și mai ales civilii, au anunțat pe procurorul dela Tribunalul din Bacău. Comandantul Securității, probabil neanunțat de partid și din inițiativă proprie, a ordonat să se facă o anchetă în închisoare. Ancheta a fost formală. S-a promis studenților că nu se va mai atinge nimeni de ei și că cei vinovați vor fi sancționați. Dar dacă bătăile și șantajul au încetat și demascările deci au fost întrerupte practic, cei care schingiuiseră nu au fost atinși cu nimic. Au continuat pe mai departe să facă mizerie deținuților și să dețină pozițiile cele mai bune în închisoare.

Soartă mai bună nu au avut demascările nici în închisoarea dela Ocnele-Mari.

Efectivul închisorii era destul de mare. Pe lângă 'deținuții politici' se mai aflau aici și un mare număr de deținuți de drept comun, asimilați pentru infracțiuni deri-

zorii. Cum marea majoritate, deşi bătrâni, mai puteau totuşi ţine o unealtă în mână, Direcţia Penitenciarelor a deschis un mare atelier de mobilă în care erau obligaţi să muncească toţi cei apţi. Aceasta nu permitea o izolare riguroasă ca la Piteşti. Deţinuţii se puteau întâlni mai liber şi-şi puteau comunica fie informaţii fie zvonuri din interior, mai ales în ateliere.

Sosirea studenţilor a modificat starea veche. Toate muncile pe coridor au fost date în seama lor. Bucătăria, plantoanele, distribuirea alimentelor, spălătoria, baia, etc., au trecut direct sub conducerea studenţilor, fapt care a creat gelozia şi ulterior ura deţinuţilor de drept comun, singurii beneficiari de până atunci.

Pe nesimţite toată viaţa interioară a închisorii a început să fie controlată de studenţi. Circulau nestingheriţi pe coridoare, intrau în celule atunci când vroiau, sub pretext de curăţenie sau alt motiv, ascultau pe la uşile celulelor şi înregistrau tot ceea ce se discuta în interior, mai ales la celulele în care erau închise personalităţi politice mai de seamă ; se amestecau neobservaţi printre grupurile din curte atunci când se permitea ieşirea la aer ; se aflau peste tot, cu urechea atentă, culegând informaţii pentru 'dosarul' acelora care urmau să fie trecuţi în demascări.

Primele victime au fost alese şi izolate în celulele mici dintr-o aripă de la Nordul închisorii. Dintre aceştia făceau parte următorii : Atanase Papanace, deţinut preventiv de trei ani, avocatul Mateiaş din Făgăraş, muncitorul Caranica Gheorghe, deţinut încă de pe vremea lui Antonescu (împlinea nouă ani de detenţie şi deşi mandatul expirase, comuniştii nu-l eliberau), avocatul Nicolae Mătuşu, fost secretar al partidului ţărănesc din Grecia şi refugiat în România în timpul războiului, etc. Numărul se ridica la aproximativ zece.

Reeducatorii, după cum au afirmat mai târziu, nu se aşteptau la prea mare rezistenţă din partea lor, dată fiind vârsta. Au fost deci foarte surprinşi când au venit în celulele celor izolaţi. Pe lângă rezistenţă, ceilalţi deţinuţi au fost informaţi imediat.

Personalităţi politice de mâna întâia, ca : prof. Mihai Manoilescu, fost ministru, Solomon, Pop Gheorghe, Petre Ţuţea, Vojen, etc. au adoptat imediat atitudine categorică şi au avertizat direcţiunea închisorii că dacă nu încetează schingiuirile vor declara greva foamei şi vor trece la si-

nuciderea în masă. Dat fiind faptul că deţinuţii de aici veneau în contact cu exteriorul fie prin vorbitor, fie prin deţinuţii de drept comun, direcţiunea demascărilor s-a temut de o eventuală divulgare a atrocităţilor şi a ordonat sistarea reeducării prin violenţă.

Un caz mai aparte îl constituie colonia de exterminare prin muncă de la canalul Dunăre-Marea Neagră.

Aici, elementul principal asupra căruia s-a insistat a fost munca. În slujba ei, devenită un fel de zeitate mitică, s-au făcut cele mai crunte abuzuri, s-au consumat cele mai mari crime. Acţiunea studenţilor reeducaţi şi trimişi de colonelul Zeller pentru 'verificarea sincerităţii adeziunii' se înscrie în acest context.

'COLONIA DE MUNCĂ PENINSULA' cum era intitulat pompos acest lagăr de concentrare şi de muncă, pepiniera crimei împotriva fiinţei umane, cu nimic mai prejos de metodele lagărelor de exterminare din Rusia comunistă, a fost înfiinţată în toamna anului 1950. Pe un teren viran pe care nu creşteau decât scăieţi, şi unde înainte păşteau oile satului Valea-Neagră, pe malul lacului Siut-Ghiol, deţinuţi de drept comun şi 'frontierişti' au ridicat primele barăci, după ce înainte s-au înconjurat ei înşişi cu trei rânduri de sârmă ghimpată.

Sub supravegherea trupelor de securitate înarmate până în dinţi, din diferitele închisori din ţară au început să sosească aici transporturile masive ale acelora care timp de trei ani urmau să lupte cu foamea, cu frigul, cu pământul ud dar mai ales cu răutatea comuniştilor pentru a face o simplă groapă în pămînt lungă de câteva zeci de kilometri şi fără nici un alt rost decât acela de a îngropa câteva mii de trupuri istovite...

De la Piteşti a fost trimis un grup de aproximativ 300 studenţi. Toţi, evident, trecuţi prin reeducare şi toţi avînd pedepse mai mici de zece ani. La sosirea studenţilor colonia număra peste 3.500 de deţinuţi politici. Studenţii au fost încartiruiţi în barăcile 13 şi 14, fiecare baracă având capacitatea de cazare de 150-170 de persoane. Măsura izolării studenţilor, era pentru a-i feri de un contact care ar fi putut să le deterioreze 'condiţia,' mai ales seara, după reîntoarcerea de la muncă, în interiorul barăcilor unde controlul administrativ era oarecum imposibil. O răspândire a studenţilor în diferite barăci ale lagărului ar fi slăbit nu numai temeinicia noilor convingeri ci şi capacitatea de şoc

pe care se pare că comuniştii au mizat exagerat la început.

Condiţiile de trăire şi mişcare la canal erau cu totul diferite decât cele de la închisoarea Piteşti. Celulei ermetic închisă şi supravegheată de administraţie prin vizetă, aici îi corespundea baraca compusă din patru despărţituri cu câte patruzeci de paturi.

Ieşirea la lucru, dimineaţa, se făcea de pe platou, în grupuri mari, unde se amestecau toate brigăzile şi unde se putea discuta mai mult sau mai puţin deschis în raport cu stricteţea şi izolarea permanentă de la închisoare. Deşi dispoziţiile administraţiei aveau un caracter categoric în ceea ce priveşte neamestecarea brigăzilor în timpul apelului, practic măsura era fără valoare pentru că nu se puteau controla eficient câteva mii de persoane ieşite din zeci de barăci, mai ales dimineaţa pe întuneric.

De asemenea, spiritul de solidaritate care exista pe vremea aceea la canal, între deţinuţi, cerea o măsură de prevedere serioasă, pentru a nu permite o contaminare imediată, un şoc invers, studenţii necunoscând nimic, dar absolut nimic din ceea *ce se petrecea* în alte închisori.

Pe lângă diferitele personalităţi influente care executau pedepse mai mici la canal, existau trei barăci speciale, numite A, B şi C unde fuseseră selecţionaţi legionarii consideraţi periculoşi pentru disciplina coloniei, care erau supuşi unui *control* şi *unei supravegheri* foarte riguroase şi care ar fi fost capabili să răstoarne (sic) brusc un nou asalt masiv de reeducare pentru că solidaritatea lor era dată de exemplu : în plus baraca O, unde erau adunaţi toţi cei pedepsiţi în interior de către administraţie şi cunoscuţi sub numele *de brigada pedepsiţilor*, mai toţi refractari, nesupuşi, în permanent conflict cu birourile şi cu ofiţerii politici trimişi de Ministerul de Interne (pentru latura 'educativă' în formă, pentru cea represivă în fond, pentru că ei erau cei care judecau şi sancţionau pe cei cu atitudine 'banditească').

În cele două barăci destinate studenţilor, în măsura posibilului, s-a încercat încă din prima seară să se păstreze climatul de teroare dela Piteşti.

A fost lăsat un timp oarecare pentru supravegherea primelor reacţii ale studenţilor. Şocul a fost suportat destul de bine, pentru experimentatori cel puţin. Studenţii nu s-au clintit de pe poziţia de supunere oarbă. Ofiţerii

politici însărcinați cu aplicarea pe mai departe a planului stabilit la București (sau, sigur, mai sus), au considerat oportună 'utilizarea' capitalului acumulat.

În realitate deci, experiența trecea în faza ei mai importantă, aceea a verificării metodei pe tărâm practic.

Prima misiune încredințată studenților (și nu tuturor ci numai celor care veneau cu recomandații de la Pitești), a fost aceea a muncii de răspundere pe șantier. Studenții au fost numiți șefi de brigăzi, deci responsabili direct de productivitatea celor care le erau dați sub stăpânire. Misiunea lor era pe de o parte de a mări cât mai mult randamentul, iar pe de alta de a face în așa fel ca 'bandiții' să fie exterminați pe încetul încât să se stingă fără ca cineva să poată acuza direct de exterminare premeditată.

Mulți dintre studenți și-au îndeplinit 'misiunea' cu deosebit zel.

Dintre numele celor care nu vor fi lesne uitați dau pe câteva mai 'reprezentative :' BOGDĂNESCU... șeful tuturor studenților veniți la canal și prim-brigadier, LAITIN, frații GRAMA (dintre care unul se va spânzura în clipa în care norul descompunerii se va risipi), ENĂCHESCU, COJOCARU, CLIMESCU, STOICESCU, LUPAȘCU, MORĂRESCU, etc., etc.

Pe lângă 'contribuție' la realizarea canalului, studenții fiind obligați să continue și opera de demascare asupra celorlalți deținuți, s-a recurs la o metodă nouă care să dea rezultatele dorite dar care să verifice și eficacitatea aplicării sistemului în condiții și cu posibilități diferite. Iată în linii mai mari la ce se rezuma metoda aceasta :

După numărătoarea de seară, când practic orice fel de circulație era strict interzisă în interiorul lagărului și când gardienii se plimbau între barăci înarmați, persoana vizată era chemată discret afară din baraca în care locuia și invitată să urmeze pe individul care o aștepta și care nu era decât un student trimis de la baraca treisprezece. De obicei, cel chemat era acoperit imediat cu o pătură pentru a nu ști unde este dus. Toate acestea se petreceau sub ochii gardienilor (care, evident, nu vedeau nimic). Singurii care aveau dreptul să circule printre barăci după ora stingerii erau studenții însărcinați cu aducerea victimelor. Odată persoana respectivă adusă în baraca studenților, era supusă metodelor de schingiuire cu-

noscute. Aici însă nu se putea trece cu vederea un fapt : acela că cel chinuit urla. Dacă la Pitești izolarea închisorii erau un remediu ideal, aici apropierea celorlalte barăci creea un mare inconvenient. Și acest inconvenient a fost rezolvat prin aplicarea unei metode vechi destul de dragi primei poliții politice ale regimului comunist în Rusia. Pentru acoperirea strigătelor celui torturat un grup de studenți era permanent ocupat cu... gălăgia ! Se cânta cu voce tare (pentru că în lagăr nu se puteau aduce mașini ale căror motoare să acopere zgomotul) dar acest cântec numai cântec nu putea fi numit (era și el condiționat) ! Studenții erau obligați să transforme melodiile în adevărate urlete de... bucurie, pentru a acoperi pe cele de durere ale chinuitului din baracă.

Dacă la început metoda a prins pentru că s-a contat pe surpriză, puțin mai târziu, deținuții au aflat de crimele care se petreç în barăcile studenților. Și măsurile de precauție au fost luate imediat. Prima a fost aceea că nici un deținut nu părăsea baraca în care locuia după închidere, mai ales când era invitat de un alt deținut. Întrucât administrația se ferea să fie amestecată în acest lucru, gardienii nu interveneau atunci când invitatul refuza să iasă din baracă. Fapt care obliga pe student să se întoarcă fără rezultat !

Reacțiune în masă imposibilă. Cazurile de demascări au fost destul de izolate deși numărul nu trebuie neglijat. Execuțiile sumare erau un fapt destul de frecvent și destul de simplu pentru motive adeseori inventate. Deținuții s-au ferit, la îndemnul celor mai bătrâni, să adopte o poziție deschisă și s-au mărginit la împiedicarea pe toate căile extinderii experienței asupra întregii colonii.

Dacă unii dintre cei 'invitați' au reacționat puternic și decis, alții, și în special bătrânii 'politicieni, au acceptat să meargă în barăcile care trebuiau să le fie apoi coșciug.

Iată două exemple numai : un țăran din Dobrogea, dintr-o comună destul de aproape de chiar locul unde era construit lagărul, printr-un concurs de împrejurări a putut afla că este 'planificat pentru demascare.' Pentru aceasta, în cea mai mare taină, și-a pregătit un cuțitaș pe care-l păstra ascuns în interiorul pantalonului și nu-l scotea niciodată din interiorul lagărului pentru a nu fi descoperit la perchezițiile care se făceau la intrare. În clipa în care într-adevăr un student a venit într-o seară

și l-a invitat să treacă în baraca treisprezece, țăranul nu a spus nici un cuvint ci s-a mulțumit să-i arate discret cuțitul. Argumentul a fost foarte convingător pentru student...

Destule au fost victimele demascărilor la Peninsula și unele dintre ele au plătit chiar cu viața slăbiciunea de a se fi lăsat conduse în barăcile studenților. Una dintre acestea însă care a zguduit întreaga "colonie" și care a cauzat poate un deznodămint prematur și o oprire nedorită a demascărilor, a fost cazul doctorului SIMIONESCU.

Din noianul victimelor demascărilor, am ales cazul lui pentru că dovedește participarea directă a administrației la asasinat, la lumina zilei și în prezența a sute de deținuți, martori.

Doctorul Simionescu este o personalitate destul de cunoscută atât în vechea lume politică românească cât mai ales în lumea medicală. Foarte bine pregătit profesional, a fost unul din cei mai buni chirurgi pe care i-a avut România de dinainte de război. Nu a ocupat în scara oficialităților o poziție deosebită. A fost mai ales un om al faptelor.

Arestat în anul 1949, a fost condamnat la șapte ani închisoare pentru vina de a fi 'complotat împotriva ordinii sociale legale ! ! !' Deși înainte militase în partidul cuzist, se pare că a fost arestat pentru că era în contact cu un grup de personalități politice țărăniste. După condamnare a fost trimis spre ispășirea pedepsei la Aiud, unde în anul 1951, în primăvară, am avut ocazia să stau în aceeași celulă cu dânsul câtăva vreme. La începutul lunii Martie a aceluiași an, este înglobat într-un mare lot de deținuți și expediat în dubă la canal pentru a-și continua pedeapsa muncind deși vârsta nu-i mai permitea. Muncile în stil faraonic însă cereau cât mai multe brațe, și ce era să facă partidul comunuist cu miile de deținuți care se stingeau în celule fără să producă nimic (într-un regim în care munca este singura condiție de existență) ? Înzestrat cu un fizic destul de robust doctorul nu s-a plâns nici măcar cînd am fost obligați să descărcăm vagoane de pământ ud sub crivăț și lapoviță. După un scurt popas la lagărul Poarta Albă, a fost trimis mai departe la Peninsula, pe data de 5 Mai 1951.

Prezența lui în lagăr a fost imediat remarcată pentru că era singurul 'ministru' ajuns până la ora aceea la canal.

Reeducatorii au dat imediat pe doctorul Simionescu pe mâna lui Bogdănescu. Cu greu putea fi uitat faptul că doctorul făcuse parte din acea generaţie care pusese în România piedică definitivă comunismului.

A fost chemat într-o seară în baraca studenţilor şi din seara aceea a şi început calvarul. La ce chinuri a fost supus în noaptea aceea nu am putut afla — doctorul nu a povestit nimănui. Urmele lăsate nu au putut fi şterse însă. În dimineaţa care a urmat, înainte de a pleca brigăzile la muncă, doctorul s-a prezentat la infirmerie cu trei coaste rupte. Întreg trupul era acoperit cu pete negre şi din loc în loc cu sânge închegat. De faţă, în afara personalului infirmeriei mai era şi directorul lagăruluui, locotenentul Georgescu. Directorul a asistat la vizita medicală fără să rostească un singur cuvânt. Indiferent de diagnosticul pe care doctorul îl putea pune, înainte era necesar avizul directorului lagărului. Doctorul l-a întrebat pe Simionescu de cauza acestor leziuni numai de formă, pentru că, şi el ca şi ceilalţi din lagăr ştiau destul de bine cine şi cum le-a provocat. Simionescu a povestit scurt, fără prea multe detalii, că a fost dus în baraca 13 şi torturat de studenţi, fără să ştie de ce şi fără să i se ceară ceva deosebit. A intervenit directorul Georgescu şi iată ce a spus cel care prin lege era însărcinat să păzească 'legalitatea interiorul lagărului :'

"Banditule, eşti victima propriilor tale convingeri ! Te-au bătut cei cărora tu erai pus să le faci educaţie în calitate de ministru ! Păcat că te-ai ales numai cu atât ! Marş la lucru şi să nu te mai prind pe aici că-ţi rup şi picioarele !!" La care medicul lagărului nu a mai putut adăuga nici un fel de recomandaţie.

Din clipa aceea doctorul Simionescu a fost condamnat oficial. Noapte de noapte în baraca studenţilor chinuit, zi de zi în brigada specială compusă numai din studenţi, supus la eforturi fizice dincolo de puterile lui, cu trupul secătuit de bătaie, cu coastele rupte. Şi când pe şantier nu putea să facă muncile la care era supus, studenţii îl băteau sub privirile absente ale paznicilor securişti. Vârsta i-ar fi permis să fie părintele oricăruia dintre studenţii care-l torturau. (Reflexele condiţionate la Piteşti lăsaseră un oblon de fier peste orice fel de reacţie de demnitate, peste orice sentiment uman. Cei care loveau nu făceau decât să mai împingă — pentru câtă vre-

me ? — la carul dezumanizării la care au fost înhămați, după ce își mistuiseră în chin propria persoană, propriul suflet.)

Peste chinul oarecum comun tuturor celor care au trecut prin demascări, doctorului Simionescu i s-a mai aplicat încă unul și mai sadic decât toate celelalte.

La canal era o situație puțin diferită și pe planul contactului cu cei rămași acasă. Datorită lipsei permanente de alimente și mai ales datorită principiului comunist că 'dușmanii poporului nu trebuie să se hrănească pe spinarea poporului.' hrana dată de direcțiunea lagărului era insuficientă, contribuția fiecărui deținut destinat muncii neavând desigur mare valoare. Așa că, nu din considerațiuni de umanitarism, comuniștii au permis familiilor să aducă sau să trimită prin poștă alimente deținuților dacă bineînțeles îndeplineau anumite condiții și în special dacă respectau norma la muncă (în felul acesta deținuții secătuiau

De
scris
mări
zitat
care
a treb
ducă
ția...
dată).
De
studen
camer
împre
ce cu
acasă.
"D
tule.
tru că
nistru
tru ca
În
Suplic

rea să pună stăpânire pe sufletul lui ca să se hotărască să-și curme firul vieții. Dar nu a atentat cu mâna proprie asupra ceea ce îi fusese dat de Dumnezeu. A vrut să moară de mâna călăilor.

În plină zi, pe șantier, așa istovit de nesomn și bătaie, de muncă și umilințe nemăsurate, s-a încumetat spre linia de paznici în uniformă, încercând să treacă dincolo. Dar unde ? În plină zi și în mijlocul unei zone împânzite de ochi de pază. Oricare dintre ostașii securiști, fără nici un efort deosebit, putea să îl apuce de mânecă și să-l aducă din nou între ceilalți. El abia mai putea merge. N-a alergat deci. Gestul era premeditat și s-a consumat așa cum prevăzuse el. Pentru că misiunea celor care păzeau în jur nu era de a salva viețile celor care cuprinși de disperare ar fi încercat un gest necugetat. Misiunea lor era să lichideze cât mai mulți, mai ales când li se oferea și ocazia 'legală.' Când doctorul a atins linia considerată primejdioasă, s-a auzit un răpăit scurt. Un securist a descărcat pistolul automat. Doctorul s-a prăbușit nu departe de el, numai la câțiva metri. Soldatul nu a somat înainte de a trage pentru că nici nu era necesară somația. Nici cerută de altfel. Câțiva l-au adus în mijlocul brigăzii. Doctorul nu era mort. Rafala de pistol nu-l atinsese decât la picioare. Putea fi salvat. Dar n-a fost așa. A fost împușcat în mijlocul studenților, uluiți și ei de ceea ce vedeau pentru prima dată. Corpul a fost dus în colonie pentru ca bandiții să vadă și să ia aminte. Apoi îngropat în cimitirul de la Năvodari, printre alți colegi de osândă, răpuși de gloanțe, de foame și chinuri ; fără cruce, fără slujbă, fără lumânare, așa cum e obiceiul la comuniști...

Și culmea cinismului, ostașul care a tras a fost recompensat cu bani, concediu și avansare !

Moartea doctorului Simionescu nu a mai putut fi ascunsă cum a fost aceea a lui Paul Limberea, a lui Gafencu, Cantemir, Șerban și a multor altora de la Pitești. Nici administrația de altfel nu a luat vreo măsură pentru a o ascunde cum doreau ofițerii politici. La canal circula multă lume. Contactul cu cei din 'închisoarea mare' cum era numită țara de către muncitorii de la canal era inevitabil pentru că o mulțime de tehnicieni și ingineri se serveau fie de colegii lor din lagăr fie de brațele celor

rea să pună stăpânire pe sufletul lui ca să se hotărască să-și curme firul vieții. Dar nu a atentat cu mâna proprie asupra ceea ce îi fusese dat de Dumnezeu. A vrut să moară de mâna călăilor.

În plină zi, pe șantier, așa istovit de nesomn și bătaie, de muncă și umilințe nemăsurate, s-a încumetat spre linia de paznici în uniformă, încercând să treacă dincolo. Dar unde ? În plină zi și în mijlocul unei zone împânzite de ochi de pază. Oricare dintre ostașii securiști, fără nici un efort deosebit, putea să îl apuce de mânecă și să-l aducă din nou între ceilalți. El abia mai putea merge. N-a alergat deci. Gestul era premeditat și s-a consumat așa cum prevăzuse el. Pentru că misiunea celor care păzeau în jur nu era de a salva viețile celor care cuprinși de disperare ar fi încercat un gest necugetat. Misiunea lor era să lichideze cât mai mulți, mai ales când li se oferea și ocazia 'legală.' Când doctorul a atins linia considerată primejdioasă, s-a auzit un răpăit scurt. Un securist a descărcat pistolul automat. Doctorul s-a prăbușit nu departe de el, numai la câțiva metri. Soldatul nu a somat înainte de a trage pentru că nici nu era necesară somația. Nici cerută de altfel. Câțiva l-au adus în mijlocul brigăzii. Doctorul nu era mort. Rafala de pistol nu-l atinsese decât la picioare. Putea fi salvat. Dar n-a fost așa. A fost împușcat în mijlocul studenților, uluiți și ei de ceea ce vedeau pentru prima dată. Corpul a fost dus în colonie pentru ca bandiții să vadă și să ia aminte. Apoi îngropat în cimitirul de la Năvodari, printre alți colegi de osândă, răpuși de gloanțe, de foame și chinuri ; fără cruce, fără slujbă, fără lumânare, așa cum e obiceiul la comuniști...

Și culmea cinismului, ostașul care a tras a fost recompensat cu bani, concediu și avansare !

Moartea doctorului Simionescu nu a mai putut fi ascunsă cum a fost aceea a lui Paul Limberea, a lui Gafencu, Cantemir, Șerban și a multor altora de la Pitești. Nici administrația de altfel nu a luat vreo măsură pentru a o ascunde cum doreau ofițerii politici. La canal circula multă lume. Contactul cu cei din 'închisoarea mare' cum era numită țara de către muncitorii de la canal era inevitabil pentru că o mulțime de tehnicieni și ingineri se serveau fie de colegii lor din lagăr fie de brațele celor

'fără calificare profesională' (avocați, preoți, medici, elevi și studenți, etc.). Foarte mulți aveau chiar printe cei din lagăr un frate, un părinte, o rudă, un coleg sau prieten, iar dacă nu aveau pe nimeni vedeau în cei deținuți pe frații lor, se vedeau pe ei înșiși. De aceea și ajutorul lor, al celor relativ liberi, a fost necondiționat material și moral, și cu tot riscul care-l comporta. Pentru că nu au fost puțini cei care au terminat între sârme, alăturea de cei pe care i-au ajutat.

Unul dintre aceștia, direct sau printr-o scrisoare, a anunțat familia doctorului. Cineva a venit și a cerut corpul. Altul se pare că a cerut audiență la Ministerul de Interne pentru a i se explica de ce a fost împușcat. Nu se putea trece cu o explicație sumară, pentru că între timp destule amănunte au trecut dincolo de sârmă și au ajuns la București. Toate acestea au determinat oficialitatea să facă o anchetă. Nu au fost suficiente probabil rapoartele trimise de ofițerii politici de la lagărul respectiv.

La puțin timp a sosit colonelul de securitate Cosmici împreună cu un coleg al său colonelul Crăciunaș. Și au început să cerceteze ! Superiorii veneau să ancheteze pe inferiori pentru executarea unui ordin sau a unui aspect dintr-o dispoziție dată tocmai de ministerul în care ei purtau responsabilitatea experienței !

Câteva persoane au fost chemate la biroul de anchetă și cercetate destul de sumar, de cele mai multe ori pentru alte chestiuni. Apoi coloneii au plecat să raporteze mai departe.

La începutul lunii septembrie, sau la sfârșitul lui august, un grup de circa zece studenți au fost ridicați de la canal și duși. Nimeni nu a știut unde. S-a aflat mai târziu că fuseseră duși la Ministerul de Interne și cercetați. (De la lagărele de muncă comuniste nu pleca nimeni decât fie pentru continuarea anchetei fie pentru transfer disciplinar în altă închisoare.)

Studenții chemați 'cu bagajul' au crezut că vor constitui excepția așteptată de mult, eliberarea înainte de termen pentru comportament conform cerințelor comuniste. Mai ales ei care aveau și promisiunea semi-oficială din 'demascări.' Dar la poartă au fost puși în lanțuri ! (Atenție de care nu se bucurau decât cei care erau con-

damnaţi la mai mult de 15 ani sau erau prinşi după evadare. Dar studenţii erau convinşi prin ciomag că aşa ceva nu se va întîmpla, de aceea au plecat oarecum bucuroşi.)

Lanţurile acestea anunţau o schimbare pe care cei mai iniţiaţi în tainele logicii comuniste au putut-o prevedea.

Când se pregăteşte o schimbare, fie ea şi de importanţă minimă, elementele precursoare sunt simple — se schimbă responsabilii. Aceasta este o axiomă nedezminţită niciodată până acum în tactica comunistă şi porneşte dintr-un raţionament pe atât de fals cât inuman. Comunismul, ca ideologie este infailibil. Greşelile, dacă se întâmplă, spun comuniştii — sunt datorite oportunismului sau incompetenţei celui care este chemat să aplice 'linia partidului.'

Fiind aşa, cel care plăteşte, natural, este întotdeauna nu cel care ordonă ci cel care execută : indiferent dacă a executat orbeşte ordinul primit, indiferent dacă toată viaţa şi-a închinat-o partidului. Dacă timp de cincizeci de ani Molotov nu a putut să înveţe toate dedesubturile marxismului, cu atât mai puţin un neofit aventurier postbelic. Totdeauna, un act care iniţial a fost aplaudat şi considerat ca o victorie a partidului, în clipa în care nu mai convine noii conjuncturi va fi aruncat asupra celui care a avut ghinionul să-l execute. 'Ţapul ispăşitor' a intrat atât de adânc în tradiţia comunismului încât a devenit o lege.

Acelaşi lucru se va petrece şi la Peninsula, imediat după ancheta celor doi colonei.

Semnul schimbării a fost... schimbarea directorului administrativ, Georgescu, poate cel mai puţin responsabil în realitate. În locul lui fu adus un alt director de închisoare, căpitanul LAZĂR, ofiţer de miliţie. Era renumit pentru teroarea impusă la închisoarea FĂGĂRAŞ unde stăteau închişi poliţiştii acuzaţi de colaborare cu Antonescu, sau care făcuseră parte din brigăzile anticomuniste, practic cam toată Poliţia de Siguranţă a vechilor regimuri... democrate. Cum fiecare dintre directorii închisorilor avea un mijloc de pedepsire preferat, Lazăr îşi alesese... parul. Directorul Georgescu a fost trimis într-o altă muncă de mai puţină importanţă. Nu a fost pedepsit. Crimele care s-au consumat sub ochii lui erau folositoare partidului (cel puţin în perioada aceea).

Şi la Peninsulă totul s-a schimbat ca prin farmec. Barăcile 13 şi 14 au fost desfiinţate, studenţii risipiţi prin toate celelalte. Brigăzile speciale care instauraseră teroarea necunoscută până atunci, au fost şi ele destrămate şi studenţii consideraţi ca cei mai 'reeducaţi' au fost îndepărtaţi de la posturile de încredere pe care le avuseră. Dar schimbarea nu s-a limitat numai la aceasta. Lazăr a devenit şi el un altul. În locul criminalului de la Făgăraş, a apărut un om civilizat cu care se putea vorbi !! (Şi aceasta era enorm de mult într-o închisoare comunistă.) A respins vagoane întregi de morcovi şi murături destinate hranei deţinuţilor sub pretext că nu se poate munci cu oameni prost hrăniţi. Condiţiile de higienă au devenit acceptabile, orele de muncă au fost limitate şi normele oarecum mai umane. În afară de cei veşnic dispuşi să citească mersul politicii internaţionale în gradul de 'vâscozitate a ciorbei' nimeni nu a considerat schimbarea ca o nouă epocă. Pentru că ceea ce făcea Lazăr era consecinţa directă a unui ordin primit de la Bucureşti. În orice caz, faptul acesta trebuie menţionat pentru că constituie o excepţie unică. Nici un director înainte şi după el nu a avut o atitudine similară, pe de-a dreptul uimitoare.

Şi ca o ironie a soartei, însăşi fiica lui, s-a îndrăgostit de un deţinut şi a făcut tot ce i-a stat în putinţă să influenţeze pe tatăl ei să se comporte uman, ea însăşi contribuind nu cu puţin şi adeseori peste ceea ce se putea considera ca permis, la sprijinirea bolnavilor sau la protejarea celor pedepsiţi.

Desfiinţarea brigăzilor de studenţi reeducaţi şi schimbarea directorului Georgescu a dezlănţuit însă desfăşurarea experienţei la Piteşti pe cu totul alte coordonate ca până acum. S-ar putea — ca iniţiatorii experienţei să fi vrut să verifice pe 'reeducaţi' şi în alte condiţii decât cele în care prezenţa în memorie a demascărilor era menţinută prin însăşi elementele 'captate' şi ţinute sub imperiul reflexelor create de teroare. Oricum ceea ce se petrece de acum înainte printre studenţi merită o deosebită atenţie pentru că descoperă aspecte ale sufletului omenesc cu totul neprevăzute, sau cel puţin în sufletul acelora care timp de mai bine de doi ani au fost transformaţi în altceva decât oameni.

Scăpând de sub teroarea mediului propriu, din acel iad închis în care se coceau reciproc fără ca ei să-l fi dorit

sau provocat voluntar şi văzând că însăşi administraţia rămâne indiferentă la comportarea nouă, că nu sprijină pe cei însărcinaţi cu continuarea păstrării mediului creat la Piteşti, ba dimpotrivă se uită la ei cu *o* semnificativă 'lipsă de înţelegere,' studenţii încep să-şi modifice comportamentul. Atât faţă de colegii lor cât şi faţă de ceilalţi deţinuţi. Încetul cu încetul, acolo unde înainte era imposibil numai gândul, a început un proces de examinare interioară, de analiză critică cum se spune în ţară, a început dezgroparea problemelor acoperite de cenuşa terorii. Timid la început, apoi din ce în ce mai îndrăzneţ şi în număr din ce în ce mai mare, studenţii au reînceput să privească prin proprii lor ochi, să folosească din nou ideea ca element de comparaţie şi analiză, să tragă concluzii logice fără să tresară sub teama de a fi suspectaţi că au gândit altfel decât cum le fusese ordonat.

Procesul a fost destul de lung şi mai ales destul de dureros. Era o reîntoarcere parcă din iad, dintr-o lume hidoasă, diformă, o reîntoarcere parcă din alte tărâmuri, trezirea dintr-un coşmar lung care lăsase semne materiale pe trup şi pe suflet. Păreau nişte orbi care încep să vadă şi se tem de lumină, o suspectează, o consideră ireală, imposibilă. Revenirea era dureroasă.

Dureroasă dar constantă. Ca un dig ros permanent de persistenţa apelor, îndoiala începea să se destrame. În locul ei, dragostea de viaţă, de cinste, de demnitate, se înfiripa pe încetul. Neomul de acum câtava vreme se îmbrăca în haina nouă a omului de altădată.

Diversitatea sufletească a determinat o scară foarte largă în ceea ce priveşte termenul timp în această revenire. Au fost unii care s-au regăsit aproape imediat. Cei care suferiseră mai puţin dar şi cei care erau predispuşi din născare la oscilări mai repezi. Alţii şi-au revenit foarte greu. A trebuit să treacă timp îndelungat, luni de-a rîndul. Rănile lor erau mult prea adânci pentru ca să se vindece lesne. Structuri mai adânc conturate au cedat greu la demascări însă tot greu au putut să regăsească drumul de pe care au fost rătăciţi. Peste toate acestea a mai fost factorul împrejurărilor şi al anturajului în care au căzut studenţii, după spargerea brigăzilor 13 şi 14. La care s-a adăugat şi amestecul administraţiei, al ofiţerilor politici, al 'turnătorilor' de meserie, cei care au adus servicii comuniştilor fără să fie forţaţi, uneori fără să fie nici so-

licitaţi. Aceştia vedeau în revenirea studenţilor un pericol pentru 'cariera' lor personală deşi scăderea numărului informatorilor le dădea în mod normal mai multă 'valoare.' Un cerc întreg de atitudini care se interferau altfel decât într-o lume normală. Lumea lagărelor căpătă sub imperiul teroarei şi incertitudinii dacă nu alte coordonate de existenţă, cel puţin o diferenţiere netă faţă de cele normale.

Incetul cu încetul, viermele care rodea dinăuntru a fost ucis.

Peste rănile trecutului, ale căror cicatrice vor rămâne poate pentru totdeauna, a început să se aştearnă liniştea. Nu uitarea însă. Aceasta n-a venit şi nici nu va putea veni vreodată.

Comuniştii vor muta aplicarea 'reeducării' pe alt teren, cu alte metode.

Copil bălai, Crăciun și brad
s-au stins în altă zile.
Azi numai lacrimile cad,
pe'ngalbenite file...
Azi nu mai vine Moș Crăciun
cu barba-i jucăușe,
ci doar tristețile mi-adun
să-mi plîngă lîngă ușe...

DEMONUL PERSISTĂ

În clipa în care se termina un capitol al experienței, la Gherla, închisoare situată în Nordul țării, pe malul râului Someș, demascările ajungeau un fel de culme a absurdului, poate negândită nici în momentele cele mai grele de la Pitești.

Spre deosebire de ceea ce s-a încercat în celelalte închisori pomenite până acum și despre care se poate spune că au fost, cu excepția lagărului dela Canal, un fel de tatonări ale posibilităților pe loc, ceea ce s-a consumat în închisoarea Gherla era rezultatul unei pregătiri minuțioase, de a împinge tragedia și a o extinde și asupra altor categorii de deținuți.

Pentru aceasta, cam pe vremea când de la Pitești s-a expediat faimosul memoriu al organizației comuniste interioare, puțin mai târziu (fapt care confirmă că memoriul a fost luat în considerație), un grup important de studenți reeducați erau trimiși de către Ministerul de Interne la Gherla. Printre ei se aflau unii care căpătaseră adevărată faimă. Aceștia constituiau un fel de avangardă însărcinată cu pregătirea terenului și cu culegerea informațiilor cu caracter general în ceea ce privește atmosfera și orientarea deținuților de acolo. Când s-a expediat la canal tot ceea ce s-a considerat ca bun de muncă, cu ultimul transport, a plecat și Țurcanu spre Gherla, luând cu el pe cei mai destoinici colaboratori din anturajul său imediat. Un fel de gardă personală devotată prin destoinicia ciomagului.

Măsuri speciale fuseseră luate de direcțiunea politică a închisorii încă înainte de sosirea acestui grup.

Pentru continuarea demascărilor fusese evacuat întreg etajul trei al închisorii și pus la dispoziția lui Țurcanu.

Toţi studenţii veniţi de la Piteşti au fost încarceraţi în celulele din acest etaj, ultimul din construcţia principală a închisorii.

Alături de închisoarea AIUD, cea din Gherla era a doua ca importanţă cât priveşte capacitatea de cazare şi supraveghere. Destinată înainte reeducării delicvenţilor minori, a fost adaptată altor necesităţi, determinate de conflictul între poporul român şi comunism şi dotată cu ateliere speciale în care condamnaţii, indiferent de pedeapsă şi de starea sănătăţii, erau supuşi unei munci de exterminare cu mult mai grea chiar decât cea de la canal. Munca era obligatorie.

Studenţii au fost lăsaţi o bună bucată de vreme în celule, izolaţi complet de restul închisorii. Apoi a început trierea lor, din nou, sub directa supraveghere a noului 'însărcinat politic cu reeducarea,' locotenentul de securitate Avădanei şi repartizarea în ateliere, în toate grupele, cu misiuni precise.

Contactul între noii veniţi şi deţinuţii vechi s-a stabilit imediat, fără nici un fel de dificultate. Consemnele au fost respectate, cel puţin iniţial, cu atâta stricteţe încât nimeni nu a putut nici măcar bănui că în sufletul lor ei trăiau altfel de acum, mişcaţi de alte legi decât cele omeneşti. Primirea a fost cât se poate de firească, cu multă căldură, cu bucurie şi uşurare. Prezenţa corpului studenţesc printre muncitori a fost considerată ca o greşeală a comuniştilor !

Avertismentele n-au întârziat să apară !

Dincolo de teroare, acel mic sâmbure de uman ascuns sub crusta ce crescuse pe sufletul lor, n-a putut să nu se deschidă. Din sutele care sosiseră s-au găsit câţiva care să aibă curajul să dea semnalul de alarmă. Dar pe cât era pericolul de mare pentru ei, pe atât de mare a fost şi incapacitatea celor avertizaţi de a înţelege ceea ce li se spunea. Li se păreau acestea din domeniul mitului anticomunist sau chiar din domeniul campaniei de defăimare pe care comuniştii o duceau de multă vreme împotriva studenţilor. Şi dacă un student a vorbit de rău despre colegii lui, de la cine altul decât de la un alt student cunoscut încă de afară, prieten de activitate şi credinţă, se putea informa cel avertizat ? Un cerc fatal din care nimeni altul decât ofiţerul politic nu putea câştiga, pentru că prin

studentul respectiv, care afişa ostentativ poziţia cunoscută de ceilalţi dar care era obligat să raporteze tot ceea ce credea că poate constitui o mică informaţie folositoare, tot ceea ce se petrecea în fabrică ajungea la urechile direcţiunii.

Zadarnică a fost deci încercarea nebună a acestora. Nici un muncitor nu putea crede ca adevărate monstruozităţile puse în spinarea studenţilor. Cu atât mai mult cu cât şi cei care au vorbit nu au avut nici timpul material şi nici posibilitatea contactului îndelungat pentru a demonstra clar ceea ce abia puteau să şoptească între două rânduri, la ieşirea din closet sau în drum spre percheziţia de la intrarea în celulă. Peste acestea mai era şi pericolul supravegherii reciproce, cea mai cruntă dintre metodele de menţinere a reflexelor condiţionate. Pentru că, dacă studenţii au avut curajul să vorbească muncitorilor în fabrică, nici prin gând nu le putea trece să discute între ei o posibilitate de modificare a atitudinii născute din reeducarea de la Piteşti. De aceea şi încercările de avertizare au fost făcute de unul singur ! Dar aceasta nu a împiedicat pe Ţurcanu să afle imediat. Iată unul din puţinele şi cu adevărat nebuneştile cazuri despre care am aflat :

Printre studenţii sosiţi cu primele loturi şi scoşi la muncă în fabrică se afla şi unul originar din Ploieşti, RODAŞ. La ieşirea în atelier a întâlnit foşti prieteni de activitate, oameni în care avea încredere oarbă. Profitând de o mică clipă de libertate, a mărturisit unuia dintre ei toată drama Piteştiului, în cuvinte simple şi încercând să-l facă să priceapă cât mai repede. Nu avea prea mult timp. Prietenul l-a ascultat cu atenţie apoi surprins de cele auzite, a încercat să verifice autenticitatea întrebând... pe un alt student în care avea şi el aceeaşi încredere ! Mai de grabă, cerea de la acesta infirmarea spuselor pentru că de crezut nu putea crede ! Şi într-adevăr, studentul l-a liniştit ! "Rodaş este informatorul Securităţii şi cele spuse fac parte dintr-un program vast, pus la cale de comunişti pentru compromiterea studenţilor !" Muncitorul a plecat liniştit să se culce. I se luase o piatră grea de pe inimă. Studentul a plecat imediat să raporteze lui Ţurcanu. I se luase şi lui o piatră de pe inimă pentru că se pare că el era însărcinat să-l supravegheze pe Rodaş. Muncitorul a spus şi altor prieteni să se ferească de Rodaş. Dar acesta nu a mai avut prilejul să se ducă în atelier.

A doua zi, într-o celulă dela etajul trei a apărut Țurcanu. A ordonat tuturor studenților să se întoarcă cu fața la perete. Apoi a făcut pe cineva să intre în celulă. A ordonat din nou studenților să revină cu fața spre ușă. Cineva stătea lîngă el, dar nimeni nu putea ști cine este pentru că avea capul acoperit cu un sac. Când toți s-au întors și liniștea s-a lăsat din nou, a smuls sacul de pe capul celui adus. Nimeni nu a cunoscut pentru început cine era acesta. Pentru că în fața lor era numai un chip desfigurat. Obrazul întreg era numai o rană tumefiată, vânătă. Pete mari de sînge acopereau întreg chipul prelungindu-se în jos peste haine. Omul se clătina pe picioare abia ținându-se drept. Tremura din tot corpul ca apucat de friguri. O paloare cadaverică s-a lăsat pe chipul tuturor acelora care erau în celulă. În frica lor, zadarnic încercau să desluşească chipul și motivul care a determinat desfigurarea lui.

"Rodaș a vorbit" a spus Țurcanu. Și toți au înțeles. "Eu am urechi peste tot. Aviz tuturor celor care eventual se vor lăsa tentați să vorbească. Este primul caz. Altul nu va mai putea fi adus în fața voastră pentru că nu va mai trăi. Asta ca să se știe numai." Scena a fost repetată în mai toate celulele de la etaj. După un asemenea spectacol se mai putea gândi cineva să destăinuiască ?

Am observat de mai multe ori de-a lungul anilor de închisoare că suferința și tortura altuia în fața ta are un efect psihologic mult mai puternic decât însăși propria tortură.

În urma unui chin fizic îndelungat se produce un fel de stare de analgezie care dacă nu eclipsează complet durerea la lovituri, îi diminuează din intensitate. Dar întotdeauna, după ce cineva a trecut prin schingiuri, imaginea unui chinuit va produce o amplificare în minte, o exagerare fantastică cu efect pe de-a dreptul paralizant. Fenomenului i s-a dat și un nume — 'asistarea la spectacol' și a fost întrebuințat sistematic în anchete dar mai ales în demascările de la Pitești. Cel care asistă este cuprins de o spaimă care face să înghețe și intestinele din el.

Este ușor de imaginat efectul care l-a avut apariția lui Rodaș în fața studenților dela Gherla.

Scăpată poate unica posibilitate de a se afla ce s-a petrecut cu studenții, lucrurile începuseră să se desfă-

şoare după cum se prevăzuse. Studenţii manifestau ostentativ atitudinea anticomunistă provocatoare, obţineau informaţii pentru dosarele viitoarelor victime, apoi seara întocmeau rapoartele pentru comitet unde se făceau confruntările.

Aspectul studenţilor ieşiţi la muncă era din cele mai deplorabile. Teroarea, foamea şi regimul de izolare la care fuseseră supuşi luni de zile, făcuseră din ei un fel de fantome vii. Din dragoste sau din milă, mulţi muncitori au rupt din porţia lor sărăcăcioasă pentru a le veni în ajutor. Studentul primea, pentru că foamea era invincibilă. Dar odată astâmpărată, teroarea îi lua locul. Şi atunci raporta că a primit ajutor legionar de la cutare sau cutare bandit!

Încetul cu încetul dosarele au început să se formeze. Se căuta mai ales depistarea muncitorilor care aveau mai multă influenţă.

Demascările reîncepură. Pentru acest scop fusese reţinută camera 99 de la etajul trei. Situată spre Nord-Est, deci nu înspre oraş, cu ferestrele dînd în curtea închisorii şi cu două uşi, camera 99 era cea mai potrivită. Din ea nu se puteau auzi urletele şi loviturile. Nu se învecina cu nici o altă celulă. Alături de camera 99 pe aripa interioară a închisorii şi tot în acelaşi etaj, au fost reţinute celulele mai mici 96, 97, 98, precum şi camera 101 de pe aripa din faţă. Celulele acestea, destul de mici, erau destinate cazurilor mai deosebite de rezistenţă. În aceste celule se vor petrece adevărate orgii de tortură, scene necunoscute nici măcar la Piteşti.

Pe vremea aceea director al închisorii Gherla era un căpitan de securitate numit GHEORGHIU. Caracteristică unică — cinismul. Se supăra când un nou venit spunea că este condamnat la cinci sau zece ani. Se bucura când auzea de 25: „Aici este universitatea Gherla," spunea. „Când o vei absolvi dar eu nu cred să o absolveşti vreodată, o să fii un adevărat om. Până atunci însă eu sunt stăpânul tău"...

Ofiţer politic era locotenentul AVĂDANEI, moldovean de prin regiunea Botoşani, fost învăţător după spusele unora. Nemaipomenit de rău. Simţea un fel de satisfacţie să calce trupurile deţinuţilor în picioare, până la leşin. Gherla dovedeşte că bestialitatea dezlănţuită şi întreţinută de spaimă devine un fel de necesitate care nu se

poate satisface şi creşte în raport direct cu aplicarea...

Dacă cele petrecute la canal nu ar fi repercutat probabil şi asupra închisorii Gherla, numărul celor morţi sau înnebuniţi în demascări nu s-ar fi calculat cu zecile...

Aici s-a bătut numai din dragul de a bate. Nu pentru a distruge o credinţă sau a o înlocui cu alta. Nu pentru a smulge secrete sau a desfigura sufletul. S-a bătut fără scop. Muncitori şi studenţi, elevi tineri, intelectuali sau analfabeţi au fost chinuiţi de-a valma ; chiar când nu mai aveau nimic de spus, chiar când spuseseră mai mult decât făcuseră.

Din noianul atrocităţilor dau un prim caz : Căpitanul MAGIRESCU fusese trimis pe frontul rusesc de unde se întorsese fără un picior. A fost arestat şi condamnat în 1948 la Iaşi pentru activitate anticomunistă şi trimis la Gherla, unde lucra în fabrică. Apoi mutat în camera 99 a fost trecut prin demascări. Pentru a i se frînge rezistenţa a fost chinuit săptămîni. Şi când au crezut că prea s-au ocupat de el şi că trebuia să vorbească de acum, l-au bătut cu cozile de mătură peste cicatricea jumătăţii de picior. I s-a deschis gura dar şi rana.

Aici, la Gherla, cei în demascare au fost siliţi să-şi facă necesităţile fiziologice în gamelele în care primeau ciorba şi apoi prin bătăi, obligaţi să mănînce din propriile excremente. Nu pomenesc nume din respect pentru suferinţa lor.

Ţăranul BALL din regiunea Hunedoara a fost ţinut nopţi întregi atârnat de subsori, cu o raniţă plină cu pietre pe spate, cu picioarele la abia două degete de pardosea ca să nu poată să se sprijine. Şi pentru că povara se părea a fi cam mică, chinuitorii i se agăţau de spate. Şi de-ar fi singurul caz !...

Zeci şi zeci de încăpăţînaţi au fost obligaţi să lustruiască şamotul (un fel de material cauciucos cu care era acoperită pardoseala) deşi era o imposibilitate, frecând ore întregi cu cârpa uscată şi ducând în acelaşi timp câte doi, trei sau mai mulţi din comitet în spinare. Şi când sfărâmaţi de oboseală şi cu gâtlejul uscat de praful înghiţit se prăbuşeau, în loc de odihnă erau bătuţi !

Aici au fost obligaţi să se târască pe coate cu corpul întins perfect, fără să se folosească de genunchi, pe sub patul de lemn, de la un cap la celălalt, aşteptaţi la fiecare de către cei din comitet cu ciomege pentru a le indica în-

toarcerea. Ore întregi, dimineața sau după-masa, atunci când reeducatorii aveau chef. Numai cei care aveau fericirea să leșine în timpul marșului erau lăsați în pace.

Li se ordona să se vâre sub pat. Apoi dintr-odată, să se ridice drepți în picioare, trecând cu capul printre scândurile patului, dărâmând totul, amestecându-li-se bruma de rufe rămase după ani de detenție pentru ca apoi să li se ordone cu ciomagul 'refacerea patului' într-o jumătate de minut, cu căpătâiul aranjat la aceeași înălțime.

Aici s-au făcut două serii de bătuși, cu aceleași veșnice cozi de mătură, cei în demascare obligați să treacă printre rânduri cu spinarea frântă pentru a primi de la fiecare câte o lovitură și pentru ca ajunși la capăt, să li se ordone întoarcerea.

Aici s-a interzis complet folosirea W.C.-ului cu consecințele descrise mai înainte.

Alături de schingiurea sadică se mai practica și schingiuirea însoțită de glumă ! Cel considerat mai bandit era obligat să se urce pe spinarea unuia mai puțin bandit și de acolo să simuleze zborul... avionului. Cu repetarea până la aterizarea perfectă sau ruperea coastei.

Nu mai era 'experiența' pură ci scopul Securității de a descoperi pe cei care scăpaseră din primele arestări. Pentru aceasta era însărcinat locotenentul Avădanei. Sub îndrumarea lui directă declarațiile erau selecționate și trimise la minister pentru a se proceda la arestările respective. Parte activă, au luat atât directorul Gheorghiu, cât și medicul oficial al închisorii, doctorul Bărbosu. Se pare că nebunia inoculată educatorilor a fost contaminatoare și n-au scăpat de ea nici elementele de legătură, adică ofițerii politici ai închisorii. Aici, la Gherla, amestecul lor brutal a fost de mai multe ori direct, în plină celulă.

Nici declarațiile care se făceau nu mai erau ca cele de la Pitești. Acolo exista o limită poate peste care nu se trecea. Aici declarațiile cerute au îmbrăcat forma demenței. Nu era suficient adevărul.

Iar minciunile nu numai că nu erau refuzate ci dimpotrivă stimulate :

"Banditule, nu ai spus tot ce știi... mai ai... mai spune..."

Atît de dulce știu să cad
și-atît de greu mă'nalț în sfere,
că rădăcina mea în cer e,
iar fructul meu se coace'n iad.

ÎNCERCĂRI DISPERATE

Ca la Pitești, și aici au fost deținuți care speculând o cât de mică posibilitate, o neatenție abia perceptibilă sau o slăbire temporală a supravegherii, au început să se sinucidă, sau să atragă atenția administrației despre cele ce se petreceau deși nimeni nu credea că o măsură salutară putea veni din partea acelora care patronau, dirijau și culegeau roadele experienței. Erau acte de domeniul demenței. Administrație și deținuți, cuprinși parcă de o nebunie colectivă, se întreceau în a distruge tot ceea ce se mai putea chema om, într'o lume în care omul de mult devenise un simplu număr destinat exterminării prin foame și chin.

Primul care a încercat să avertizeze administrația a fost un muncitor macedonean dintr-un sat din Banat, condamnat la zece ani temniță grea, mi se pare. În plină demascare, celula a fost vizitată de un director de la Ministerul de Interne. Cel venit în inspecție se pare că era însuși generalul Nicolschi, însărcinat cu Direcția Generală a Anchetelor din toată țara. Scena s-a petrecut cam în același fel cum se mai petrecuseră și la Pitești. Din grupul aliniat în poziție de drepți, pe când nimeni nu se aștepta, pentru că avertismentul fusese dat numai cu puțin înainte, muncitorul se desprinde și cere să raporteze. Surprins, inspectorul respectiv îl lasă să vorbească.

În câteva cuvinte spuse grăbit, pentru a profita de răgazul acordat, E.O. povestește inspectorului ce a pătimit el și ce pătimesc împreună cu el toți cei din celulă. După care, pe un ton categoric, îi cere să ia toate măsurile cuvenite atât pentru încetarea schingiuirilor cât și pentru pedepsirea celor vinovați. Directorul Gheorghiu, care asis-

ta la scenă şi-a simulat atât de perfect surprinderea încât înşişi cei chinuiţi puteau să creadă că nu ştie nimic. I-a spus inspectorului că nu a auzit despre aceste schingiuiri, că lui nu i s-a raportat niciodată nimic, că va cerceta să vadă ce este adevărat şi că va lua măsurile cuvenite pentru îndreptare dacă va constata că cele spuse sunt adevărate măcar în parte. Inspectorul a promis că se va ocupa şi el personal şi că va pedepsi pe vinovaţi. Vânătăile de pe trupul celui care raportase şi de pe chipurile celorlalţi nu erau probe pentru că nimeni nu s-a uitat la ele. Cortegiul de stele a părăsit camera iar directorul nu a uitat să privească semnificativ înapoi...

Anchetă nu s-a făcut şi nici măsuri n-au luat. Măsurile le-a luat în schimb Ţurcanu : au constat în smulgerea unghiilor de la picioare cu cleştele (de unde l-au găsit când în celule nu era permis nici măcar acul fără consimţământul comitetului sau gardianului ?) într-una din celulele mici în care E.O. a fost izolat după raport. Când l-am întâlnit în 1954, se hrănea cu cartofi şi cu pâine pentru că din celulă a ieşit cu ficatul distrus pentru totdeauna.

Dacă administraţia nu lua măsuri pentru încetare, au fost deţinuţi care au încercat să iasă din demascări fără să se compromită, alegând soluţia supremă : sinuciderea. Ţăranul P. din regiunea Constanţei, arestat şi condamnat la 15 ani închisoare, fu adus la Gherla în vara anului 1951 şi trecut în camera 99 la puţin timp după aceea. Pentru că opunea o rezistenţă considerată contaminatoare, fu izolat într-o celulă mică şi supus demascării de unul singur sub permanentă supraveghere. Dar s-a întâmplat să rămână singur pentru câteva clipe şi i-a fost deajuns să smulgă o bucată de geam şi să-şi taie venele de la gât, ciopârţindu-se amar. A fost găsit lungit pe jos, într-o băltoacă de sânge. Reeducatorii s-au speriat pierzându-şi cumpătul, au cerut ajutorul administraţiei. A sosit directorul Gheorghiu, cu ofiţerul politic şi cu medicul oficial al închisorii care intervenind i-a putut opri hemoragia. La întrebările ofiţerilor, P. a răspuns că a încercat să se sinucidă pentru că nu mai putea suporta chinul la care era supus de mult timp de către deţinuţi ca el, fără nici un motiv. Directorul i-a spus că de acum înainte nu i se va mai întâmpla nimic, că cei care l-au schingiuit o să fie pedepsiţi de el aspru, dar să promită că nu va mai

încerca să se omoare. P. a promis şi directorul a plecat, ca în urma lui să intre în celulă Ţurcanu împreună cu ceilalţi. Din clipa aceea P. nu a mai fost părăsit până când nu a fost adus în starea de a nu mai avea curajul să se sinucidă. Capitulase.

Un al doilea ţăran, acesta din Câmpu-Lung-ul Moldovei, a căutat o altă modalitate de a se sinucide, crezând că el nu va da greş. Pentru a-şi scrie declaraţiile în demascare, i se dăduse o placă de săpun şi un ac, după cum e obiceiul. A rupt acul şi l-a înghiţit, în speranţa că va scăpa de chinuri. Dar nu a fost să fie după cum a dorit el. Acul s-a oprit probabil undeva într-un ţesut mărginaş, şi nu i s-a întâmplat nimic.

La ora când i s-a cerut să depună declaraţia scrisă şi, natural, şi acul încredinţat, nu a avut decât plăcuţa de săpun ! A spus că a pierdut acul. A fost chinuit şi obligat să-l găsească. Dar cum ? Până la urmă a trebuit să mărturisească că l-a înghiţit ! Pe lângă torturi, a fost obligat să-şi facă nevoile în gamelă timp de trei sau patru zile şi să controleze conţinutul pentru a vedea dacă nu cumva bucăţile de ac au putut fi eliminate. N-a găsit nimic. Iar consecinţa imediată a fost distrugerea ficatului în bătaie, fapt care l-a dus mai târziu la o operaţie complicată şi care l-a obligat pentru restul vieţii să se hrănească numai cu pâine prăjită şi cu cartofi copţi. Când l-am cunoscut în 1953, încă în fabrică, lucra pe coridor la distribuirea pâinii şi i se acordase de către administraţie favoarea de a-şi coace o mână de cartofi la bucătăria închisorii. Cine ştie dacă azi mai trăieşte. Ar fi cu adevărat o minune.

Izolarea de la Gherla nu putea atinge nici pe departe pe cea de la Piteşti. Pentru că dedesubtul etajului unde se petreceau demascările se afla restul deţinuţilor care lucrau în fabrică. Pe pasarelele restului închisorii, spre deosebire de aceea de la etajul trei, era un permanent du-te-vino. Unii dintre muncitori simţiseră că acolo se petrece ceva neobişnuit. Iar într-o bună zi câţiva dintre ei au şi asistat la o scenă unică.

De la camera 99, care se găsea în colţ, a ţâşnit un om plin de sânge pe faţă, a parcurs coridorul în fugă şi s-a aruncat pe scări în jos, ţipând cât îl ţinea gura că este asasinat de alţi deţinuţi. Încerca să ajungă la administra-

ție ca să raporteze ! Pe urmele lui, tot de la camera 99 au alergat câțiva studenți O.D.C.C.-iști, l-au prins și l-au adus din nou în celulă. Studentul, pentru că era un student cel care urlase, se cheamă Bubi Roman ; era de la Politehnica din Timișoara, unul din cei mai convinși în lupta anticomunistă. Pentru a liniști rumoarea care s-a creat între muncitori, cei care băteau la 99 au lansat zvonul că Roman înnebunise și că suferea de mania persecuției. Și pentru a da și mai mare greutate zvonului, timp de câteva zile în șir, a fost scos din celulă și dus la infirmeria comună, unde doctorul Bărbosu îi administra injecții calmante, în realitate simplu ser fiziologic. Din clipa aceea, măsurile de supraveghere au fost strașnic întărite : nu se mai lăsa ușa deschisă pentru nici un motiv și nici unul din deținuții în demascări nu era slăbit din ochi. La care se adăuga și suplimentul de bătaie pentru orice semn care putea fi interpretat drept tentativă de 'sabotare a demascărilor'.

Pentru orice fel de abatere se găseau metode de pedepsire, unele mai grozave decât altele. Doi studenți care trecuseră prin demascări încă de la Pitești, fuseseră chemați la un supliment de anchetă de către Ministerul de Interne la București : Popescu și Andreescu. Au stat în celulele palatului de pe Calea Victoriei câteva luni. De acolo, pentru că Piteștiul fusese evacuat, și probabil și dintr-o scăpare a ofițerului însărcinat cu transportarea lor, au fost aduși la Jilava și băgați cu alți deținuți, unde au rămas mai mult timp. Climatul cald din celule și încrederea care domnea între deținuți a făcut ca teama din ei să se topească, și se pare că au povestit la câțiva despre cele ce se petrecuseră mai înainte la Pitești, evident, fără prea multe amănunte. Fapt ciudat, în clipa în care au ajuns la Gherla, deja comitetul O.D.C.C. cunoștea tot ce au povestit ei la Jilava. Prin informatorii ei, administrația aflase și transmisese ministerului, care la rândul lui avertizase pe Țurcanu. A fost suficient ca să fie considerați 'oportuniști' ('oportuniști' însemna că s-au arătat convinși la Pitești, dar că, în realitate rămăseseră tot 'bandiți'), și să fie trecuți din nou prin toată filiera descompunerii, alături de alții care treceau pentru prima dată prin demascare.

'Asistarea la spectacol' a fost întrebuințată ca și la Pitești dar pe o scară cu mult mai mare. Cel mai mic

semn de îndoială sau de abatere, era sancționat imediat, cu aducerea în camera 99. Sentimentul trăit la aceste 'asistări' mi-a fost rezumat foarte plastic de unul dintre zecile de studenți cu care am stat de vorbă : "Privind schingiuirile celorlalți, aveam impresia că sunt așezat legat pe un butoi cu pulbere și că un nebun necontrolat se învârte permanent în jurul butoiului cu o lumânare aprinsă. Așteptam din clipă în clipă ca flacăra să atingă praful și odată cu butoiul să sar și eu în aer. Pentru aceasta nu era nevoie de mare lucru. Ajungea ca unul dintre reeducatori să considere că pedeapsa dată era prea mică în raport cu vina bănuită. Trecerea din poziția de 'spectator' la cea de 'actor' era imediată.

După felul în care se desfășurau demascările, se credea, și pe bună dreptate, că în mai puțin de jumătate de an nu va rămâne nici un deținut netrecut prin noua școală. Dacă în primele săptămâni numărul celor 'selecționați' era aproximativ zece 'de repriză', încetul cu încetul s-a dublat și tendința era de a face tot ce este posibil ca întreaga operă să se termine până la primăvara noului an. Această grabă a contribuit și ea în felul ei la înăsprirea nemaipomenită a metodelor. Iată bunăoară o scenă povestită de un elev care a trecut printre ultimii pe la camera 99. Făcea parte dintr-un lot de tineri arestați și condamnați cu puțin înainte de desființarea 'Centrului de reeducare Pitești' și ca prin miracol, printre puținii de asemenea care a trecut prin Pitești și nu a fost supus reeducării. Pentru acest motiv de atlfel nu a fost trimis la canal. Redau cuvintele lui :

„Odată sosiți la Gherla (plecaseră de la Pitești cu ultimul transport) am fost cazați într-o celulă de la etajul trei, destul de mare. Printre noi, au venit mai mulți studenți mai în vîrstă. Au reușit foarte repede să intre în intimitatea noastră și să cunoască în scurt timp pe fiecare dintre noi, sub toate aspectele. Era dealtfel parcă o necesitate și a noastră de a solicita concursul lor, în domeniul diferitelor probleme care se puneau și cărora noi nu le puteam răspunde. Fiecare dintre noi și-a găsit astfel un confident, un îndrumător, un prieten. Nici unul nu a observat că întreaga lor grijă se concentra spre două puncte : activitatea noastră anticomunistă și atitudinea noastră față de administrația închisorii, în special față de ofițerii politici.

"Pe la începutul lunii septembrie am fost mutați în camera 99. Aici am întâlnit alți studenți care ne-au primit cu aceeași căldură ca și cei din camera precedentă."

"Ziua ne era organizată după un program care în limita regulamentului închisorii, a fost respectat riguros. Era faza de încadrare pe care noi nu o bănuiam că se va solda cu o catastrofă. Ziua începea cu rugăciunea spusă în genunchi. Apoi venea educația național-creștină care cuprindea un timp destul de lung. După-masa era rezervată unor preocupări mai libere. Studiul limbilor străine în grupuri, după dorința fiecăruia, apoi conferințe cu subiecte variate care aveau ca scop lărgirea cunoștințelor generale. Seara, erau momentele cele mai plăcute. De obicei, unul care avea darul povestirii ne reda o operă a unui scriitor român sau străin. Toți eram așezați roată în jurul lui și o atmosferă caldă, de familie, făcea să uităm în ce infern eram cufundați cu toții. Nu era neglijată nici poezia patriotică, nici chiar cântecul deși era interzis cu strictețe, mai ales cel patriotic. Ziua se încheia tot cu rugăciunea spusă în genunchi..."

"Cine ar fi putut crede că cei ce se rugau aproape cu transfigurare erau niște sperjuri ? Sau poate în acele momente, profitând de situație se rugau și ei cu adevărat..."

"Așa s-au scurs mai bine de două săptămini. În cameră domnea o armonie perfectă. o atmosferă, că nu de puține ori parcă simțeam o satisfacție că prin arestarea mea, am putut gusta, din asemenea momente ! Prietenia înflorea ca un mugure în primăvară. Nimeni nu ar fi bănuit nici în ruptul capului" că gerul îl pândea de foarte aproape.

"Șeful camerei era un student din Iași, Popa Alexandru. Nu prea strălucit în raport cu alții dar foarte activ. În cameră era și Țurcanu. El însă nu lua parte decât cu foarte multă discreție. Mai că trecea neobservat. Doar din când în când, se retrăgea împreună cu Popa și cu încă doi sau trei și discutau cu voce scăzută într-un colț. Pentru că erau cu toții din Iași și prieteni, nimeni nu bănuia ceva necurat în aceste consfătuiri misterioase."

"Și deodată s-a surpat cerul. Într-o seară, după închiderea obișnuită și după ce zăvorul a fost pus pe dinafară, pe când ne pregăteam pentru programul obișnuit, Țurcanu abandonând sistemul întrebuințat la Pitești (ședința de 'lămurire') a dat ordin ca toată lumea, cu excepția celor

care venisem ultimii, să se așeze pe două rânduri lăsând la mijloc un coridor nu prea larg. Toți erau fie cu un ciomag în mâini fie cu o coadă de mătură, fie cu o curea, etc. Întorcându-se spre noi, ne-a dat ordin să trecem prin culoarul format. Am crezut că este o glumă făcută cu intenția de a ne mai distra puțin. Dar în câteva secunde camera răsună de urletele noastre și de înjurăturile celor care loveau. Eram din întâmplare tocmai în coada șirului. M-am oprit uluit și uitând că trebuie să trec și eu pe unde treceau prietenii mei, m-am așezat în capătul unuia din șirurile care băteau, lângă unul din cei vechi și am început să urlu îngrozitor, fără să știu ce fac, literalmente înebunit de spectacolul care mi se desfășura în fața ochilor. Gesticulam cu mâinile deasupra capului, ca un dement apucat de criză. Dar cel care era alăturea de mine m-a recunoscut că sunt dintre cei care trebuiau să treacă pe sub ciomege și, apucându-mă de gât, m-a îmbrâncit în coridorul de trupuri. Așa am intrat în demascări. Cum am ieșit, ai putut constata singur atunci când m-ai cunoscut. Și de atunci a trecut multă vreme și eu am reușit oarecum să văd mai lucid. Pentru faptul de a mă fi sustras primului ordin, chiar în seara aceea am primit primul supliment de demascare."

L-am întrebat : "Cum a reacționat grupul bătut, pentru că tot trebuie că a făcut ceva ?"

"N-aș putea să spun că cineva a încercat să se apere. Totul s-a petrecut atât de fulgerător ! De altfel totul era inutil. Iar dacă a fost vreo reacție spontană, nu a putut dura mult. E adevărat că mai mulți dintre cei care băteau s-au ales cu capul spart. Dar aceasta mai degrabă din cauza dezordinii care s-a creat, a învălmășelii. Poate că intenționat, printre cei care aveau uneltele în mâini, să se fi găsit cineva care să fi lovit pe un 'coleg' ca să se răzbune pentru bătaia primită în propria-i demascare.

"Oricum, până la urmă s-a ales 'neghina de grâul curat' într-un morman de trupuri frânte și însângerate, grămadă pe podea. Printre acestea era și trupul meu. Sufletul plecase din seara aceea. Întreg nu cred că s-a întors în mine nici acum. Ca și la Pitești, poate și mai rău ca acolo, surparea sufletească a venit înaintea celei fizice. Pnetru că spre deosebire de acolo, de data aceasta au luat parte chiar din prima ședință și studenții care ne făcuseră educația în celula mare, dinaintea venirii la 99. Prezența

lor printre bătăuşi a contribuit, cred, la paralizarea oricărui spirit de apărarea conştientă.

"După aceasta am trecut în faza obişnuită a demascărilor. A durat mai bine de o lună. Nu a diferit prea mult de cele cunoscute la Piteşti. Apoi au mai trecut încă două serii... La prima am asistat în 'poziţie' pentru că eram considerat ca nereeducat încă. La cea de a doua, o parte din colegii mei au trecut în rândui reeducatorilor. Eu am asistat impasibil de acum la descompunerea lor, încercând doar să văd în ei ceea ce nu putusem să văd în mine : cum se demască un suflet. Din când în când, câte unul dispărea pentru mai multe zile. Nu ştiam unde era dus. Erau dintre cei consideraţi ca fanatici sau prea rezistenţi. Se întorceau prăbuşiţi. Am aflat apoi că erau trecuţi în celulele mici de pe coridor unde li se făcea demascarea de unul singur."

Aici se termină povestea studentului. Ce a urmat este simplu...

Numai la câteva luni au trecut pe aici mai bine de două sute de persoane. În câteva luni comuniştii şi-au mărit cercul credincioşilor cu încă două sute. Credincioşi care nu mai credeau nici în ei înşişi, credincioşi coborîţi pe scara instinctului animalic de conservare până la ferocitatea tigrului rănit care face ravagii în calea lui.

De aceea educaţia 'progresistă' a ales ciomagul ca metodă şi nu glonţul. De aceea nu lăsau pe nimeni să se omoare. Pentru că nu urmăreau să distrugă pe om în individualitatea lui, ci specia umană însăşi, creând reflexele condiţionate, făcând adică din oameni, tigri răniţi, întorşi în turbarea lor asupra umanităţii, s-o devoreze.

Dar cum orice început are un sfârşit, şi demascările trebuiau să intre într-un făgaş care să ducă spre un deznodământ, indiferent care.

Aceasta s-a petrecut pe neaşteptate.

Din rănile şi'nfrîngerile noastre
întindem punte noilor destine
o punte de mărgean peste dezastre,
s-o urce paşii lumii care vine.

CÂINII SLOBOZIŢI

Pe neaşteptate, în seara zilei de 14 Noembrie 1951, după doi ani şi mai bine de la începerea experienţei, demascările au încetat. Nu complet însă — ca schimbarea să nu fie prea bruscă. Ceea ce a urmat era o etapă, identică oarecum celei de la canal ; cu o supraveghere mai bună însă pentru că condiţiile de penitenciar o permiteau. A încetat adică faza de 'violenţă', bătaia.

Propriu-zis, demascările au încetat în luna februarie sau martie a anului care urma, când acelaşi colonel de securitate Zeller îşi face apariţia şi la Gherla. Misiunea lui oficială era aceea de a mări capacitatea de producţie a atelierelor închisorii, deci trimiterea în atelier a cât mai multor deţinuţi, aşa că au fost scoşi la muncă şi majoritatea studenţilor, atât reeducaţi cât şi reeducatori. Dar modificarea aceasta a însemnat o nouă repartizare pe celule, după schimbul de lucru, după ateliere sau echipe, pentru facilitarea birocratismului.

S-a produs astfel un nou amestec între studenţi şi ceilalţi deţinuţi. Dar în loc ca această schimbare să contribue la o revenire a studenţilor cum s-a petrecut la canal, intrarea lor masivă în ateliere şi ocuparea tuturor posturilor cheie a înveninat într-un mod indescriptibil întreaga atmosferă. Timp de mai bine de doi ani, delaţiunea reeducaţilor şi cruzimea administraţiei vor instaura la Gherla o teroare unică în analele deţinuţilor din toate închisorile. În atelier sau în cameră, la masa de lucru sau la rând în aşteptarea distribuirii ciorbei, la closet şi la baie, în fiecare clipă a vieţii, delatorul va avea de acum urechea permanent aplecată la 'ceea ce se discută' şi administraţia va fi informată pe cât de prompt, pe atât de

tendențios, pentru ca măsurile de reprimare să fie cât mai conforme cu spiritul creat de demascări.

Pedepsele pentru vini imaginare vor curge cu nemiluita. Carceră, bătaie cruntă, izolare fără îmbrăcăminte decât strictul necesar, reducerea rației alimentare la o jumătate după douăsprezece ore de muncă de sclav, regimul sever cu mâncare la trei zile odată vor continua să alimenteze fie secția specială a tuberculoșilor, fie cimitirul 'Roja Șandor' cu sute și sute de deținuți.

Pentru că O.D.C.C.-ului i se ridicase dreptul de a bate, schingiuirile vor fi făcute de acum direct de comuniști, prin persoanele lor cele mai calificate, prin ofițerii din direcțiunea politică a închisorii și în special prin ofițerul politic principal, locotenentul Avădanei.

Pentru a da terorii un caracter cutremurător, directorul Gheorghiu a fost mutat, iar în locul lui a fost adus un căpitan, fost tinichigiu în atelierele C.F.R. Galați, GOICIU PETRE. Bulgar, de o ferocitate devenită faimoasă, cu mult deasupra lui MAROMET, găgăuțul, director al depozitului JILAVA. Iar ca ajutor șef al biroului producție, i-a fost dat un alt scelerat maniac, MIHALCEA, locotenent.

Acest 'trio' va domni fără nici un fel de răspundere peste crimele făcute cu sânge rece, ani de zile. Drept pedeapsă vor fi înaintați în grad și posturi de răspundere 'pe linia de partid', adică verificarea capacității de credință prin 'aplicarea luptei de clasă.'

Țurcanu împreună cu zece din colaboratori au fost chemați în zilele din preajma Crăciunului 1951 la grefa închisorii, cu bagajul. La grefă au fost puși în lanțuri și expediați cu duba.

Nimeni nu-și putea închipui că erau duși, sau că ar fi putut fi duși, pentru anchetă. Toată lumea, pentru că toți au aflat de plecarea 'ălui cu șuba' credea că demascările de la Gherla se terminaseră sau că intraseră pe un asemenea făgaș și prezența lui nu mai era necesară acolo, sau că fusese chemat să înceapă etapa cea mai interesantă, aceea trecerii la Aiud. Țurcanu afirmase de multe ori : "În curînd voi pleca la Aiud să fac demascarea capilor."

Nici el și nici unul din colaboratorii lui nu credeau că puteau fi duși în altă parte decât la Aiud. "Pe tot parcursul până la Jilava," povestește unul care fusese chemat

ca martor odată cu ei și care a călătorit în același compartiment al dubei cu ei, "cei zece au cântat și s-au distrat de parcă plecau acasă. Când au trecut de Aiud și nu s-au oprit, au crezut că sunt duși la interne pentru a li se da drumul, gândindu-se la promisiunea făcută de comuniști, considerînd 'meritele.' "În primele zile ale șederii la Jilava," povestește același deținut. "Țurcanu a povestit romane și filme cu cow-boys, destins, radios, satisfăcut..."

Dar într-o zi a intrat în celulă un ofițer din Ministerul de Interne.

"Pentru ce ai fost adus aici banditule ?" Era prima dată de la începerea demascărilor când și lui i se punea o întrebare urmată de acest calificativ.

"Am fost adus ca să fiu eliberat" răspuse acesta oarecum nemulțumit.

"Banditule, ai fost adus ca să dai socoteală pentru crimele pe care le-ai făcut în închisoare." și ofițerul plecă trântind poarta celulei. Pe chipul lui Țurcanu zîmbetul s-a schimbat brusc într-un fel de rânjet neputincios. Aceasta a fost ultima lui imagine văzută de un supraviețuitor. Pentru că din clipa aceea și timp de mai bine de trei ani, cât a durat ancheta de la ministerul de pe Calea Victoriei, nimeni în afară de ofițerii care-l anchetau nu a putut să-i vadă chipul...

De la plecarea lui de la Gherla, rând pe rând, au fost chemați la Ministerul de Interne alți și alți deținuți, martori — chinuiți și chinuitori — pentru completarea celui mai monstruos dosar făcut vreodată în camerele de anchetă ale acestui minister.

Și rând pe rând, pe măsură ce plecau reeducați, deținuții de la Gherla își întăreau convingerea că Țurcanu este la Aiud în demascări și că cheamă noi colaboratori pentru intensificarea muncii...

Într-un timp au început să se întoarcă unii dintre cei plecați la anchetă. Consemnul dat de ofițerii de la minister, de a nu scoate nici o vorbă despre cele pentru care au fost chemați, nu a fost respectat de toți. Încetul cu încetul mai toată lumea, cu excepția celor care se păstrau mereu la temperatura reeducării violenței, a început să audă de anchetă. Nimeni dintre cei ce auzeau nu credeau. Nu puteau crede posibilă pedepsirea lui Țurcanu. Pentru că nu puteau intra în dialectica marxistă ci judecau cu biata lor logică 'reacționară.' De aceea rămâ-

neau sceptici, crezând că este vorba de o nouă cursă. Se mai adăuga şi faptul că nici un fel de epurare senzaţională nu avusese loc în cadrele superioare ale partidului, şi nimic nu se schimbase nici la Gherla, unde teroarea domnea şi totul se petrecea pe cea mai perfectă linie de conduită comunistă. Ba dimpotrivă, pe măsură ce trecea timpul, teroarea se înteţea, pedepsele devenind tot mai severe pentru abateri de la un regulament pe care nici un deţinut nu-l citise vrodată. Locotenentul Avădanei era din ce în ce mai brutal. Şi spiritul O.D.C.C.-ului stăpânea netulburat întreaga masă a deţinuţilor.

Dar ca în bezna adâncă, o licărire palidă a unui muc de lumină, la Gherla, în teroarea aceea cruntă, se naşte pe încetul o reacţie la iniţiativa deţinuţilor cu curaj.

Cînd porţile sparge-se-or toate
şi morţii vor prinde să urle,
cînd lanţuri şi ziduri cădea-vor sfărîmate,
voi nu ştiţi ce'nseamnă'nvierea din moarte,
căci n-aţi fost cu noi în celule.

A DOUA FAZĂ

Reacţia a venit din partea deţinuţilor care scăpaseră de demascare în urma sistării ei. A fost un adevărat proces de transformare. Dar până la împlinirea lui, până la spargerea definitivă a zidului de neîncredere şi delaţiune care măcina viaţa deţinuţilor, au trebuit să se comită, multe, foarte multe fărădelegi.

Unii care au avut norocul să fie scutiţi de iadul acesta, să nu cunoască nimic din ceea ce descompusese sufletul până a-l face de necunoscut, sau din diferite motive, deşi trecuţi prin focul care mistuia alăturarea de cel al studenţilor vieţile lor şi ale multor zeci de mii de Români, n-au putut înţelege ceea ce în realitate s-a întâmplat ; n-au înţeles nimic din zguduitoarea răsturnare sufletească, nimic din adâncimea rănii create, rană care mulţi dintre noi, cu greu putem crede că se putea cicatriza definitiv vreodată. Au fost alţii care, venind în contact direct cu studenţii şi suportînd pe proprie piele consecinţele transformării care a reuşit pentru o perioadă de mai bine de cinci ani să prezinte un tip de om monstru, s-au întrebat miraţi, atunci când li s-a dat răgaz de gândit : şi totuşi sunt oare toate acestea adevărate ?

Ceea ce constitue însă un paradox şi mai mare este că o bună parte din victime chiar din rândurile studenţilor înşişi, nu a putut desprinde din toată experienţa a cărei materie a fost, nimic mai mult decât o dezlănţuire pătimaşă a urei cultivate de ideologia partidului, beţia care a rupt zăgazurile logicii, în clipa în care comunismul din România s-a văzut beneficiarul unei victorii niciodată gândite.

Puţini la început, dar din ce în ce mai mulţi, deţinuţii care au avut darul şi persistenţa de a căuta dincolo de

fenomen motivul real al experienței, au pornit la, aș putea spune, un fel de contrareeducare, o poziție de ostilitate intransigentă față de tot ceea ce părea că izvorăște din spiritul reeducării. Conflictul inițial nu a fost între ei și administrție cum era normal ci între ei și partea aceea dintre studenții reeducați care fuseseră atât de puternic marcați de experiență încât păreau că s-au identificat cu ea și orice fel de atingere de noile adevăruri pe care le profesau cu atâta fanatism, constituia un nou supliciu imposibil de suportat, poate mai dureros chiar decât trecerea prin demascare.

Întreaga masă a deținuților care nu trecuseră acest prag al durerii s-a împărțit, prin opțiunea la care s-a oprit inițial și care evident nu a fost definitivă decât pe măsura în care lucrurile evoluând, au decoperit realitatea în toată cruzimea ei.

Cei mai mulți făceau parte din categoria acelora care nu puteau pricepe ce-i aceea demascare. Au reținut aspectele exterioare, bătaia sau răul făcut lor direct, și au caracterizat întregul pe baza elementelor care nu erau decât de un ordin cu totul secundar.

În marea lor majoritate, aceștia proveneau din mediul oamenilor simpli, neobișnuiți cu complicații de ordin sufletesc și dispuși prin însăși natura lor să interpreteze totul prin ceea ce se vede. Raționamenul lor era simplu de tot : "Eu cred că au suferit. Și eu am fost schingiuit în anchetă și poate că am făcut rău celorlalți. Dar în clipa în care demascările au încetat și studenții au fost dispersați pe la ateliere sau prin coloniile de muncă de ce nu au încetat imediat cu munca murdară și au continuat să servească administrția și să facă rău celorlalți deținuți pentru a le fi bine lor ?" Discuția cu ei era destul de grea. Atitudinea lor era simplă și fără ascunzișuri. Și nici ostilă fățiș. La întrebarea : "Cu ce ai ajutat dumneata personal pe studenți ca să-și poată reveni ?" răspundeau : "Ei au fost mai învățați ca noi, deci cu mai multă putință de a pricepe ceea ce se petrecea cu ei și de a găsi clipa pentru revenire. Și apoi cum puteam eu să-mi risc pielea când știam că de mă voi apropia de el cu duh blând mă va denunța imediat ca dușman al administrației și aș fi avut de suferit consecințele ?" Și dădeau exemple de muncitori care au vrut să ajute inițial pe studenți.

Grupul celălalt, mic ca număr, dispus să facă speculaţie pe fenomen, era compus din cei care înainte de arestare colaboraseră copios cu comunismul, sperând că li se va ierta apartenenţa la diferite partide. Aceştia făceau o confuzie voită între actele lor deliberate şi ceea ce au făcut reeducaţii sub imperiul reflexelor condiţionate

Raţionamenul lor era şi mai simplist decât cel al oamenilor simpli : "Sufletul omului este slab. Supus presiunii sau fricii, foamei sau nesiguranţei zilei de mîine cedează ; nu se poate păstra pe o poziţie de refuz total atunci când este solicitat de cel mai puternic."

Şi mai era o a treia categorie, indivizi care toată viaţa lor n-au făcut decât să umble după expediente şi trambuline ; pozând drept victime, cu intenţia destul de vădită de a se cataloga drept eroi ai rezistenţei, cu un certificat de detenţie de multe ori provocată, cu scopul de a dispune de capitalul politic necesar. Aceştia s-au păstrat departe de orice fel de contact cu lumea reeducaţilor.

Împotriva studenţilor dar şi împotriva acestor categorii de deţinuţi a fost necesară o muncă adeseori răsplătită cu carcera şi cu regimul sever pentru a se putea desţeleni o cărare prin care să se pătrundă în labirintul în care se mistuiau toţi reeducaţii de la Gherla.

A trebuit deci să treacă multă vreme până când atmosfera să se cureţe suficient încît convieţuirea în celule să devină posibilă şi neîncrederea să fie definitiv învinsă. Dar până atunci contribuţia reeducaţilor la suferinţă a fost destul de mare pentru a trece peste ea fără a o menţiona.

Şi de-or pleca şi cei ce n-or s'adune
pe frunte nici un spin aurifer,
cu toţii ştim — la porţile de ger —
că veşnicia-i tot ce ne rămîne
şi nu rămîn doar cele care pier —.

PEDEPSE INUMANE ŞI CONTRIBUŢIE REEDUCATIVĂ

Scena se petrece în curtea închisorii, cu câteva luni înainte ca Ţurcanu şi colaboratorii lùi să fi fost duşi la Interne.

Un deţinut se plimbă între cei patru pereţi ai clădirilor care mărginesc o curte interioară de câteva sute de metri pătraţi. Cu mâinile la spate şi cu capul plecat, gândeşte cine ştie unde. Probabil că un zgomot sau un fâlfâit de aripă l-a făcut să ridice capul în sus. Mărtinuş era în faţa lui tocmai în clipa aceea.

"Banditule, te uiţi în sus crezând că de acolo o să vie americani ?"

Deţinutul pleacă din nou capul fără să răspundă.

"Banditule, pleci capul, te uiţi în pământ pentru că mă dispreţuieşti ?" Un gardian stă alăturea şi priveşte zâmbind lui Mărtinuş. Deţinutul este gata să răspundă pentru că nu-l cunoaşte, nu ştie încă de ceea ce se petrece la etajul trei şi pentru că este unul dintre cei care nu prea suferă să fie luat în felul acesta. Un prieten de celulă îl stăpâneşte cu privirea. Apoi îi spune încet :"Nu răspunde, acesta este cel mai tare după director aici. Poate să-ţi facă tot ce vrea." Deţinutul se uită lung în urma lui Mărtinuş care pleacă fără să aştepte răspuns, notându-l pentru a-l trece prin demascări. Ghicise în privirea lui un nou duşman al clasei muncitoare.

În aceeaşi curte, la ora când schimbul de seară iese la muncă, două chipuri palide stau de vorbă. Un student însărcinat cu culesul informaţiilor se apropie încet, pe nesimţite şi trage cu urechea la cele ce discută cei doi. În curte însă este gălăgie. Câteva sute de deţinuţi stau de peste o oră aşteptând numărătoarea înainte de a intra în atelier. Cei doi continuă să vorbească de ale lor fără să observe pe cel care 'trage cu urechea.'

A doua zi, unul dintre cei doi este chemat la biroul ofiţerului politic şi luat la palme. Surprins, bătutul întrebă de ce.

"Banditule, mai întrebi şi de ce. Nu vrei să-ţi bagi minţile în cap ? Ce discutai despre Hitler ieri când stăteai la rând înainte de a intra la lucru ?"

După palme şi picioare, după discuţii întrerupte de înjurături şi după un efort disperat, nefericitul işi aduce aminte că, întrebat de prietenul lui despre slăbiciunea prea mare ce se vedea pe chipul lui, îi răspunsese că a avut un icter recidivist. Cel care trăsese cu urechea auzise în schimb "Hitler redivivus" şi raportase ofiţerului politic că cei doi discutau politică şi vorbeau despre revenirea lui... Hitler ! O informaţie dată de un reeducat era luată drept un adevăr absolut şi cel denunţat nu mai avea nici un fel de posibilitate de apărare. Nu că direcţiunea politică a închisorii ar fi fost convinsă că reeducaţii nu mint. Ceea ce o interesa era doar pretexul pentru pedeapsă, ofiţerii politici considerând pe fiecare deţinut drept un duşman personal care nu merită decât să fie exterminat. Nu importă mijloacele, numai prea multă gălăgie să nu se facă.

Numărul victimelor a deschis destul de târziu ochii celor care aveau încredere neţărmurită în studenţi. Vălul s-a risipit complet în momentul în care colonelul Zeller a risipit pe cei de la etajul trei şi a triplat numărul celor care munceau în fabrică. Încetul cu încetul, între studenţii reeducaţi şi restul deţinuţilor s-a creat o prăpastie. Ea s-a adâncit şi mai mult după reorganizarea atelierelor, când întreaga conducere a atelierelor şi a biroului tehnic a fost încredinţată lor.

Şi drama cea mare era că opresiunea administraţiei se exercita, nu direct ci prin intermediul acestora, ei fiind responsabili direct de tot ceea ce se petrecea în ateliere, de calitatea şi de cantitatea produselor, de disciplină şi randament. Cel care nu dădea dovadă de zel era considerat ca oportunist, indiferent faţă de efortul direcţiunii, şi deci trimis 'la munca de jos' cum se numeşte în termen comunist degradarea din funcţie. Ori această muncă de jos devenise infernală.

Numărul prea mare de reeducaţi nu putea fi întrebuinţat numai în funcţiile administrative pentru că, cu toată

birocrația care domnea, aceste funcții erau puține. Cei care nu au prea dat dovadă de aderare necondiționată la reeducare, au fost trimiși la muncă alături de restul deținuților. Și ei, pentru a fi considerați ca și colegii lor care au avut norocul să lucreze 'de pe scaun,' se omorau muncind, depășind normele cu procentaje pe de-a dreptul de neînchipuit într-un regim de muncă normal. Alăturea de aceștia, mai erau cei care trecînd prin demascări, care trăiau alăturea de ei fără să facă rău și totuși fără ca cineva să le taie capul. Pentru aceasta, au început să depășească și ei normele, nu pentru a intra în grațiile ofițerului politic ci pentru a fi lăsați în pace de ceilalți reeducați.

Întrecerea aceasta satanică se resfrângea însă asupra întregului colectiv de muncă. Pentru că normatorii aveau o misiune specială. Aceea de a supraveghea cât de aproape posibil normele și a raporta orice depășire în douăzeci și patru de ore. Norma depășită devenea a doua zi norma de bază și ciclul începea de la cap. S-a ajuns astfel să se lucreze în proporție cu 250% mai mult ca norma inițială și acest 250% să fie considerat ca normă minimă !

Pentru a se vedea cât de grea devenea munca cu asemenea procedee, dau doar un singur exemplu din miile petrecute în închisoarea Gherla :

În iarna anului 1952 s-a primit o comandă de albii de spălat rufe, destinate unităților militare. Lipitul tablei care îmbrăca albia pe dinăuntru a fost cronometrat inițial și stabilit la 92 de minute. Un deținut trebuia să facă deci în cele 12 ore de lucru opt unități. La numai trei luni după aceea, reeducații ridicaseră norma la 30 de minute, deci de trei ori și mai bine. Când am intrat eu în atelier, se cereau 28 de albii în 12 de ore. În vara anului 1953 numărul lor crescuse la treizeci și opt. Un muncitor care lipea în iarnă zece albii pe schimb era considerat ca unul care lucra peste normă. Unul care lipea treizeci și cinci în vară, era pedepsit cu jumătate de rație alimentară pentrucă nu-și îndeplinea norma !

Principiul după care se stabileau normele era fără nici un fel de excepție cel al celui mai mare randament. Indiferent dacă dintr-o echipă de treizeci de muncitori numai unul sau doi reeducați făcea mai mult ca restul. Producția lor era considerată ca normă valabilă pentru fiecare.

La neîncrederea şi dispreţul iniţial, faţă de reeducaţi dar în special faţă de studenţi, se mai adăuga deci şi revolta împotriva felului lor de a munci.

Unii studenţi, pentru a scăpa de a mai fi informatori, îşi asigurau mai întâi încrederea biroului politic. Apoi, solicitaţi să dea informaţii, făceau în aşa fel ca să fie 'descoperiţi', fie printr-un denunţ complet neacoperit prin care lăsau celorlalţi posibilitatea să vadă cu ce se ocupă, fie prin zvonuri lansate de ei înşişi prin care se 'denunţau' deţinuţilor, pentru ca până la urmă vestea să ajungă la urechile O.D.C.C.-ului sau a ofiţerului politic punând astfel capăt 'carierei de denunţător.'

Încetul cu încetul se diferenţiază deci o categorie aparte, în mare majoritate formată din studenţi. Ei trăiesc de o anumită manieră, complet izolaţi atât de cei care dirijau, cât şi de cei care erau dirijaţi.

Delaţiunea studenţilor şi cruzimea celor care erau puşi să conducă şi să dispună de viaţa deţinuţilor a dat naştere la abuzuri fără număr. Toate acestea se soldau bineînţeles cu pedepse ce deveniseră atât de frecvente că pierduseră din valoarea de exemplificare, căzînd în simplă beţie de putere. Carcerele, camera neagră şi izolarea, cele trei formule mai obişnuite erau pline, şi deveniseră pepiniere de tuberculoşi. Le voi descrie.

Carcerele erau construcţii paralelipipedice, cu baza de 40/40 centimetri, înalte între 1,80 şi doi metri. Afluenţa pedepsiţilor făcea ca şi în aceste sicrie verticale să fie închişi câte doi deodată !

Pentru a încăpea, gardianul mai dădea şi el concurs cu ajutorul pumnilor, al picioarelor şi al înjurăturii. Imobilitatea la care erau supuşi cei pedepsiţi făcea ca cel mai târziu în două zile, corpul, de la mijloc în jos, să ia o formă ciudată : picioarele deveneau adevăraţi butuci, fiind împiedicată circulaţia sîngelui şi buna funcţionare a rinichilor. Dar pedeapsa trebuia executată în întregime ! Şi de obicei era între opt şi cincisprezece zile, deţinutul având dreptul să iasă numai în orele de lucru ! Când cazul era mai grav, directorul dispunea ca pedepsitul să-şi petreacă toată pedeapsa în carceră, nefiind scos decât de două ori pe zi pentru necesităţi. Nu rare au fost cazurile când cel pedepsit pleca de la carceră direct la infirmerie sau la secţia specială destinată celor bolnavi de plămâni.

Cel mai tragic era faptul că aceste carcere erau așezate direct pe ciment. În vreme de iarnă, sub douăzeci de grade, cei închiși deveneau adevărate mumii înghețate. Rar a putut răbda cineva 12 ore în șir fără să leșine. Singura sursă de aer fiind o deschizătură de câțiva centimetri pătrați, când în carceră erau închise două persoane, deschizătura fiind astupată cu spatele, respirația devenea imposibilă. Din fericire, carcerele erau construite tot de deținuți și aceștia fie din neglijență fie din... prevedere, au lăsat între scânduri distanțe de la unu la trei milimetri, astfel că puțin aer tot mai intra.

Când carcerele erau pline (și niciodată în cei trei ani de teroare a O.D.C.C.-ului nu au fost libere măcar pentru câteva ore), deținuții erau îngrămădiți în camera neagră. Fiecare închisoare din România dispunea de una sau mai multe camere, numite negre datorită faptului că sunt lipsite de ferestre, de aer și de lumină, singura posibilitate de comunicare fiind ușa care dă pe coridorul închisorii. Dimensiunile obișnuite sunt de trei metri pe trei. Capacitatea normală de două persoane era impusă de directorul Goiciu până la treizeci sau chiar și mai mult. Deținuții, în cămașă și izmană, striviți unul peste altul într-o atmosferă permanent viciată cu un singur closet neacoperit, fără pat, fără pătură, fără apă, fără altceva decât cimentul de pe jos sau corpurile celor care nemai putând suporta să stea în capul oaselor, se lăsau în voia soartei lungindu-se pe jos. Nimeni nu putea dormi. Dacă iarna aglomerația aceasta putea fi oarecum suportată pentru că corpurile se încălzeau unul de la altul, pe vreme de vară era un adevărat infern care provoca pe trupul deținutului plăgi infecțioase. Lipsa de apă, special provocată de director, făcea insuportabilă putoarea din cameră. Pentru ca cineva să poată ajunge la closet, era necesar un imposibil efort, la care destul de mulți renunțau. Și atunci în cameră se puteau vedea adevărate scene de groază. Pentru a nu fi siliți să urineze pe jos, din decență, deținuții se băteau pe locurile din apropierea closetului, deși aici era imposibil de suportat emanațiunea. Dacă vara provoca o stare endemică de furunculoză, iarna în schimb venea cu pneumonii care degenerau în tuberculoze galopante. Spiritul de ironie mai exista încă : deținuții bote-

zaseră cele două locuri de chin 'mon caprice' (carcera) și 'mon jardin' (camera neagră).

Un aspect însă și mai sumbru, de zeci de ori mai periculos, era la izolare. Un etaj intreg din vechea inchisoare, era destinat celor considerați prea vinovați ca să stea zece zile la carceră sau trei săptămâni la camera neagră. Izolarea se acorda pe trei luni sau și mai mult. Dealtfel, întreaga clădire era destinată izolării a două categorii de deținuți. Prima era natural aceea a celor pedepsiți. Cea de a doua era formată din bolnavii de plămâni, definitiv condamnați. Primii locuiau la etaj. Ceilalți la parter : ca din întîmplare, mătura pentru curățenie, hârdaiele pentru apă, rufele date la spălat, erau amestecate ca microbul să poată circula mai în voie. Izolații aveau dreptul la o plimbare zilnică de un sfert de oră. În restul timpului curtea era lăsată celor bolnavi care 'aveau mai multă nevoie de aer.' Amestecul acesta de bolnavi și sănătoși era un asasinat premeditat. Dar cine putea să schițeze fie măcar un gest de protest ? Între noi și Dumnezeu era numai directorul comunist și, natural, moartea.

Dar deși atât de periculos pentru sănătate, în închisoarea în care viața nu mai avea nici un fel de valoare, deținuții făceau premeditat greșeli mai mari pentru a putea fi trimiși acolo ! Cel puțin puteau să doarmă sau să stea lungiți toată ziua. Această iluzie a fost curmată tot datorită unui reeducat care fiind izolat, a raportat directorului că pedepsiții vin acolo din proprie inițiativă pentru a nu munci în fabrică. Atunci s-a redus rația alimentară la jumătate, pentru cei mai recalcitranți la un sfert ; a început bătaia fără motiv, sub pretexte inventate. Și pentru că nimeni nu putea cere socoteală ofițerilor politici, aceștia își făceau un fel de program de distracție zilnică din chinuirea celor dela izolare.

Contribuția celor reeducați a fost alimentarea carcerei, a camerei negre și a izolării cu tot ce li se părea lor că este adversar partidului ! Dintre acești pedepsiți, mai bine de 75% au devenit tuberculoși pentru ca mai târziu să ia drumul cimitirului.

În primăvara anului 1953, demascările de la Pitești și pedepsele de la Gherla au făcut dintr-un efectiv de trei mii de deținuți să fie trei sute cincizeci de bolnavi într-un

stadiu înaintat. Procesele incipiente sau cele mai camuflate nu intră în acest număr. Abia când sângele năvălea în spută directorul dădea permisiune doctorului ca bolnavul să fie trecut la categoria T.B.C. Dar de acum soarta lui era pecetluită.

Din marele număr de deținuți morți datorită denunțurilor care le-au adus izolarea și boala, voi da un caz.

Este vorba de un tânăr de vreo douăzeci de ani. Se chema ONAC : era țăran de prin regiunea Bihorului. Fusese condamnat pentru că 'voise să răstoarne regimul.' Crescut în munții lui, împrumutase parcă din tăria, din mândria lor. Toate ingerințele administrației și toate provocările reeducaților nu l-au putut face să se clintească. Atitudinea lui dârză însă l-a făcut să fie urît de 'turnători' pentru că nu-i cruța atunci când se ivea prilejul. Și ei îl pândeau pentru a-l da pe mâna directorului. Ocazia a venit într-o zi, la plecarea spre atelier.

Unul dintre informatori se afla lângă el. Pentru a-i arăta cât îl apreciază, Onac se adresează unui prieten arătând clopotul de pe hol : "Banditul acesta trebue spânzurat de limba clopotului pentru că este unul din cei mai înrăiți." Vorbind în felul în care vorbeau reeducații, informatorul a înțeles că era vorba de el și a raportat în felul acesta : "Directorul va fi spînzurat de limba clopotului când vor veni Americanii ! !" Fără să se cerceteze, Onac a fost pedepsit cu 15 zile de carceră. Era iarna. În cămașă și izmană, Onac nu a stat decât câteva zile la carceră. A făcut o congestie pulmonară și doctorul i-a prescris medicamentele care existau și a vrut să-l trimită la infirmerie. Directorul l-a azvîrlit la camera neagră, unde congestia a dat în pneumonie și în câteva zile, în tuberculoză galopantă.

La mai puțin de două luni de la încarcerare, Onac și-a trăit ultimele clipe. Când nu mai exista nici un fel de speranță, a fost transportat într-o celulă, separat, în curtea tuberculoșilor, celulă care făcea oficiu de morgă. Aici a fost vizitat de studentul care i-a cauzat nenorocirea : remușcările l-au adus în celula morgă, în fața muribundului, și îngenunchiat, cu lacrimi în ochi i-a cerut să-l ierte. Muribundul l-a privit lung, fără să-i spună nici un cuvânt. A murit în dimineața următoare. O dimineață tristă și

ceţoasă cum sunt multe dimineţi în închisoare. Corpul neînsufleţit a fost lăsat pe cimentul morgii încă două zile. Apoi seara, după ce deţinuţii au fost închişi în celule şi în curte s-a lăsat liniştea apăsătoare, un gardian şi doi deţinuţi de drept comun, l-au dus la groapă. Nu în cimitirul de alăturea, ci pe malul Someşului, într-un loc special ales, unde se îngropau deţinuţii, în afara cimitirului creştin. Groapa fusese săpată de dimineaţa. Până seara s-a umplut cu apă, pentru că lunca Someşului este joasă, îmbibată cu apă până la rădăcina ierbii. Când l-au azvârlit în groapă, apa a ţâşnit alăturea împroşcând pe deţinuţi... Ultim protest împotriva nedreptăţii !...

Onac şi-a adăugat numele şirului întreg de Români morţi sau ucişi în închisori. Dar dacă cineva ar dori vreodată să aprindă o lumânare la capul lui, nu va putea găsi mormântul, pentru că nici un semn nu distinge o groapă de alta.

Am ales cazul lui Onac, nu pentru că ar prezenta o particularitate oarecare ci pentru că dă prilej acestei mari reflexii — că fiecare deţinut care va supravieţui închisorii va avea un Onac al lui. Unul sau mii. Diferenţele constau într-o nuanţă. Cauza morţii lor este însă întotdeauna aceeaşi. Victime ale unor alte victime.

Alte cazuri. Muncitorul J. din Hunedoara a avut încredere în studentul P. Şi i-a spus ceva ce nu spusese la anchetă. Locotenentul Avădanei a fost informat. Cum a fost chinuit J. nu se poate povesti.

Paul era un copil. La arestare abia împlinise paisprezece ani. Fu condamnat pentru că era 'un pericol pentru regim.' Voise să îl răstoarne ! La Gherla s-a apropiat de studentul F. şi când a făcut o mică pagubă în atelier, i-a cerut sfat pentru a nu fi descoperit 'de cei răi.' În loc de sfat, F. l-a dat pe mâna lui Mihalcea care a acoperit pereţii biroului cu sângele copilului. Şi pentrucă bătaia i s-a părut insuficientă, l-a băgat la carceră.

Călin fusese primar într-o comună de lângă Bucureşti prin 1928 sau 1930. În închisoarea de la Gherla nu-şi putea îndeplini norma niciodată. Pe panoul statistic, altă invenţie a reeducaţilor, era întotdeauna în dreptul racului, codaş.

"Mai bine codaş decât codoş" a spus într-o zi, privindu-şi numele pe panou. Un reeducat l-a auzit. Călin

a stat o lună de zile la izolare cu jumătate de rație alimentară.

Popescu era un muncitor simplu, dintr-un port oarecare de pe Dunăre. Comuniștii îl arestaseră pentru că fusese condamnat de... Antonescu dar nu-și executase pedeapsa fiind trimis pe front 'pentru reabilitare.' Băgat cu de-a sila să muncească la forjă, într-o noapte a spus unuia că nu crede să fie mare diferență între torturile din iad și munca de la fierăria din Gherla. Un reeducat se afla acolo și Popescu a fost trimis la izolare de unde s-a întors atât de slab că-l sufla vântul.

Mi-ar fi imposibil să enumăr toate cazurile de denunț cunoscute. Ele erau fructul teroarii care stăpânea pe studenți. Pentru a ilustra această teroare voi povesti numai un singur fapt.

Era în vara anului 1953. Într-o celulă din Gherla, printre alți deținuți, era împreună cu noi un student de la politehnică. Tocmai se dăduse masa de prânz și fiecare era cu gamela în mână (în închisori nu existau mese). Un alt student care intră ultimul, spune în glumă : "Cu ultimul transport venit aseară, a fost adus 'ăl cu șuba'." Vorba lui a căzut ca un trăznet. Ceilalți studenți care erau cu noi în celulă au lăsat gamele jos cuprinși de panică. Cel de la politehnică fu atât de înspăimântat încât nici nu a putut măcar să aranjeze gamela alăturea de el. A scăpat-o jos, la picioare, și a rămas uluit, cu chipul devenit dintr-odată ca de ceară, incapabil să articuleze un singur cuvânt.

Părea că întreaga lui ființă a fost cuprinsă de o neputință care-i paraliza până și gândul. Toți trei se uitau unul la altul, așteptând parcă ceva care să le dezmintă vestea. În realitate nu era nimic adevărat. Imediat s-a verificat că totul fusese doar o glumă. Dar aceasta nu a folosit mult. Timp de mai bine de trei zile, cu toată foamea endemică de care sufeream cu toții, cei trei studenți n-au putut mânca. La fiecare izbitură mai puternică a ușii celulei, tresărea și priveau cu groază, așteptînd să intre Țurcanu și să reînceapă demascarea.

Ulterior, unul din ei mi-a spus că tocmai faptul că au început să se dezmeticească din nebunia de la Pitești i-a făcut să se înspăimânte mai mult. Pentru că O.D.C.C.-ul putea ierta orice fel de abatere. Niciodată însă abandonarea 'principiilor reeducării.'

Mai târziu cu câteva luni, unul dintre studenţii cu care am avut discuţii mai multe şi mai amănunţite, atât despre ceea ce s-a petrecut cât şi despre alte probleme, m-a avertizat că, de vor reîncepe demascările, să nu ascund nimic din cele ce ne-am spus reciproc pentru că el nici nu se gândea să facă altfel. "Pentru tine de altfel va fi mult mai uşor pentru că nu cunoşti nimic din realitatea existenţei în sine. Pe când eu, voi fi considerat ca un trădător !"

Toţi vom pleca, dar nimeni nu va spune
că n-a avut în el un strop de cer
şi toţi vom duce'n noi cîte-o minune...

PUTEREA DRAGOSTEI

Din ziua în care deţinuţii au putut constata pericolul pe care îl reprezentau reeducaţii, a şi început lupta surdă, dusă cu tot felul de mijloace, întâi pentru limitarea răului pe care-l puteau face şi apoi pentru spargerea zidului de mişelie cu care fuseseră înconjuraţi şi care devenise cu timpul un fel de a doua lor natură. Dacă pentru prima parte dificultăţile erau oarecum mici şi nu trebuia decât avertizarea celor care aveau în special despre studenţi părerile vechi, cea de a doua parte era cât se poate de grea pentru că aici era vorba de un front cu mai multe feţe. Fie intransigenţa celor care, netrecând prin demascări, credeau că pot comanda de pe poziţia de judecător infailibil, fie sfaturile celor care, temându-se de consecinţe, încercau să paralizeze acţiunea celor care doreau să participe la opera de asanare sufletească, fie reacţiunea administraţiei şi mai ales a ofţerilor politici direct interesaţi de starea studenţilor şi în cele din urmă pericolul însuşi pe care-l reprezentau cei reeducaţi, toate acestea făceau din luptă una din problemele cele mai complicate pe care le-au avut de înfruntat vreodată deţinuţii politici din închisorile din România. Se recomanda o extremă prudenţă. Se lucra izolat, fără un contact de coordonare, pentru că în clipa în care biroul politic ar fi descoperit ceva, rândurile celor angajaţi să nu fie destrămate şi nici ofiţerii politici să nu cunoască adevărata amploare a acţiunii.

Una din dificultăţle cele mai mari era depistarea elementelor reeducate mai puţin timorate sau oricum mai dispuse să angajeze o discuţie, fie în contradictoriu (ei de pe poziţia de reeducaţi), fără ca imediat după aceea să raporteze ofiţerilor politici.

Ori, neîncrederea, singurul element pe care sconta victoria comuniştilor cauzase izolarea în bloc a studenţilor, păstrându-i într-un întuneric complet ; chiar în ceea ce priveşte evoluţia evenimentelor din interiorul sau exteriorul ţării ; în special asupra celor din exterior, care au jucat un rol de o importanţă deosebită în menţinerea moralului la o mare parte din deţinuţii politici.

Practic, informaţiile lor se opriseră la intrarea în demascare. De atunci nimeni nu avusese posibilitatea să le spună ceva. În schimb, ofiţerii politici prin elementele lor le intoxicau mintea cu tot felul de veşti favorabile 'frontului socialist.' Aceste minciuni, repetate cu insistenţă ani de-a rândul, deveniseră pentru ei un fel de axiome. Toţi erau convinşi că Rusia comunistă se pregăteşte de marea revoluţie mondială care va instaura regimul defititiv peste întreaga suprafaţă a globului. Şi pentru acest lucru, diferitele evenimente consumate înainte de arestarea lor, în special politica defetistă a Occidentului le era cel mai bun argument.

Suspendarea demascărilor la Gherla (ei nu ştiau despre ce se petrecea în celelalte închisori şi erau convinşi că demascări au avut loc nu numai în toate închisorile dar poate şi afară) era considerată ca un simplu incident fără valoare deosebită şi că mai de vreme sau mai târziu, totul urma să reînceapă pentru trecerea tuturor prin experienţa care le modificase interiorul în asemenea măsură făcându-i de nerecunoscut ! Convingerea aceasta era atât de înrădăcinată în ei încât chiar mai târziu, după ce aproape nici unul nu mai trăia sub imperiul reflexelor, când un grup de deţinuţi transportat de la minele de plumb la Gherla a văzut ferestrele blocate cu obloane, studenţii din grup au fost convinşi că demascările reîncepuseră şi că erau aduşi să plătească 'trădarea !' Partea oarecum tragi-comică a faptului a constituit-o un fel de inversare de sentimente. Cei care s-au speriat cel mai mult nu au fost studenţii, cei care înainte, la Baia Sprie, acuzau pe reeducaţi de lipsă de curaj ! Pentru studenţi teama s-a manifestat printr-un fel de resemnare mută, o acceptare a unei fatalităţi implacabile.

Despre situaţia din interiorul ţării studenţii ştiau că colectivizarea se împlinise deja, că toată lumea acceptase regimul, unii ,cei mai mulţi, din convingere, restul de teamă sau din interes. Că cel puţin o parte din 'nedrep-

tățile dinainte fuseseră vindecate de comuniști și că totul tinde spre definitivarea unei ordini noi prea puternice pentru a fi răsturnate.

Dintre toate închisorile, situația cea mai dificilă din acest punct de vedere era la Gherla. La Aiud, grupul de studenți reeducați trimiși dela canal, nu era suficient pentru a putea stăpîni întreaga închisoare. Printre ei, o bună parte avusese posibilitatea să-și revină la starea normală de oameni încă de la canal, venind în contact mai ales cu un grup de ofițeri, în mare majoritate legionari, trimiși din lagărele din Rusia direct la săpat canalul. La Aiud, negăsindu-l pe Țurcanu, și aflând că acolo nu avuseseră loc nici un fel de demascări, și cei care mai aveau oarecum rezerve, s-au redresat definitiv. Asaltul moral de aici a fost puternic și personalitățile care au participat erau prea mari pentru ca ei să poată avea teamă sau să se gândească la consecințe ulterioare. Cele mai reprezentative elemente ale Mișcării Legionare și ale Partidului Național-Țărănesc (mai ales ale tineretului acestuia), păstrau asupra aderenților intactă influența pe care o avuseseră afară.

La cele trei ocne de plumb, Baia Sprie, Cavnic și Valea Nistrului, situația a fost oarecum cu totul diferită. Presiunea reeducaților a fost minimă pentru că aici nu cobora nici un fel de reprezentant al administrației. Totul era lăsat pe mâna deținuților. Oricând deci se putea întâmplă 'un accident' cu unul care s-ar fi arătat prea zelos în a servi pe ofițerii politici.

Cine ar fi putut să caute în adâncul minei pe adevăratul vinovat de prăbușirea unei stânci de câteva sute de kg. peste un 'turnător ?' Mai ales acolo unde măsurile de protecție lipseau cu desăvârșire. În aceste băi de exterminare nu se mai punea nici un fel de problemă cu reeducații. Cei care mai păstrau influența de la Pitești s-au retras într-un fel de izolare și s-au limitat la a nu mai participa la diferitele acțiuni ale deținuților îndreptate împotriva comuniștilor.

La canal și în special la lagărul de la Valea Neagră situația se clarificase definitiv după schimbările survenite în urma morții doctorului Simionescu. Pe poziția de 'reeducat' nu rămăseseră decât vreo zece studenți dar nici aceștia nu mai puteau face rău pentru că erau complet izolați de restul deținuților.

La Gherla situaţia era însă cu totul alta. Direcţiunea politică a închisorii luase prea în serios moştenirea reeducării.

Biroul tehnic, compus din studenţi de la politehnică număra printre membrii lui, reeducaţi care căpătaseră o mare faimă. Tomuţă Octavian, din ultimul an de la Politehnica din Bucureşti, pe cât de capabil, pe atât de devotat administraţiei, era de altfel şeful biroului de planificare şi responsabilul cu producţia globală, un fel de director tehnic. Fiecare secţie îşi avea şef un reeducat deşi oficial aceste posturi erau încredinţate unor plutonieri majori sau sergenţi din miliţie, cooptaţi în grad. Munteanu Eugen era responsabil cu 'muncă şi salarii', ceea ce îi dădea ocazia să pedepsească în felul lui, luând deţinuţilor 'bandiţi' şi bruma de lei ce le revenea pe munca de o lună. Duţă, Bucoveanu, Costăchescu, Dănilă, erau tot atâtea urechi ale administraţiei. Se adăugau apoi foşti comunişti, condamnaţi pentru că pe vremea lui Antonescu preferaseră închisorii, poziţia de informatori şi trimiseseră pe alţi tovarăşi de-ai lor între gratii sau în lagărele de concentrare ! Toţi aceştia aflaseră că printre deţinuţi se găsesc unii care se ocupă cu redresarea reeducaţilor şi căutau prin toate mijloacele să le zădărnicească acţiunea, trimiţându-i, în momentul în care-i descopereau, la izolare.

În primăvara anului 1953 deja un număr mic de reeducaţi începuse să se rupă de turmă şi să caute un echilibru. Pentru aceasta însă au fost poate mai mulţi acei care au ajuns la izolare.

Asaltul definitiv ar fi fost imposibil, sau cel puţin cu mult mai târziu, dacă un eveniment extraordinar nu se petrecea în primăvara aceluiaşi an.

Moartea lui Stalin. Şi cu ea modificarea politicii ruseşti faţă de ţările ocupate, cel puţin pe plan economic. Prin desfiinţarea diferitelor sovromuri (societăţi de exploatare mixte în care Românii puneau capitalul şi materia primă iar Ruşii luau jumătate din beneficiu) s-a dezechilibrat şi planul canalului Dunăre-Marea Neagră. Deja, la data aceea, se zvonise că bugetul prevăzut pentru întreaga lucrare fusese epuizat abia la o pătrime din lucrări şi că diferitele sondări făcute erau superficiale, necorespunzătoare realităţii, ceea ce provoca mereu reveniri şi deci cheltuieli suplimentare neprevăzute. Prin plecarea tehnicienilor ruşi pe de o parte şi prin condamnarea

inginerilor români capabili să ducă lucrarea la bun sfârşit (cazul faimosului proces de la Valea-Albă unde au fost condamnaţi la moarte patru dintre cei mai capabili ingineri români) lucrările de la canal au fost practic paralizate.

S-a mai întâmplat ca tocmai atunci să fie şi deschiderea festivalului mondial al aşa zisului tineret 'democrat !' Lagărele canalului care se întindeau ca un colier de-a lungul liniei ferate Bucureşti-Constanţa constituiau o problemă spinoasă pentru regim. Străinii 'ar fi văzut lagărele' dacă treceau cu trenul spre litoral. Ori aceasta era incompatibil cu noţiunea de 'democraţie' pe care comuniştii o mestecară în gură ca pe o gumă.

'Ministerul canalului' a fost obligat astfel să procedeze la o evacuare grabnică a tuturor deţinuţilor spre închisorile din Nordul ţării, ferite de privirea curioşilor. (Un fenomen 'migratoriu de sens invers' se va observa cu trei ani mai târziu, cu ocazia revoluţiei din Ungaria, când deţinuţii politici vor fi evacuaţi noaptea spre închisorile dinspre partea de centru, mai ferită de surprize.)

Verificând destul de sumar dosarele, administraţia a trimis în decurs de cîteva zile, în vagoane de vite ermetic închise, aproape două mii de condamnaţi spre Aiud şi Gherla. Deşi iniţial se prevăzuse trimiterea celor mai periculoşi la Aiud (în special din tineretul legionar şi câţiva ţărănişti), au nimerit şi aceştia la Gherla, printre cei opt sute repartizaţi acolo, dintre care o sută cincizeci de studenţi trecuţi prin demansările de la Piteşti şi redresaţi moral la canal.

Numărul celor care luptau să smulgă pe reeducaţi din ghiarele administraţiei a crescut dintr-odată. Asaltul asupra reeducaţilor a devenit deschis şi agresiv. Dar reacţia administraţiei a fost şi ea violentă. Carcerele şi izolarea erau arhipline. Directorul Goiciu şi noul ofiţer politic Sebestény nu mai puteau pridídi cu pedepsele.

Situaţia s-a complicat şi mai mult când printr-o nouă dispoziţie a Ministerului de Interne toţi deţinuţi veniţi de la canal au fost scoşi la muncă în ateliere. Controlul a devenit imposibil. Informatorii administraţiei ameninţaţi deschis de tinerii de la canal şi chiar de foştii lor colegi de demascare, au început să se teamă.

Un vânt de nesupunere de neconceput cu o lună mai înainte a dus la neîmplinirea normei de muncă.

Noilor veniţi li se păreau aici infernale condiţiile în raport cu cele de la canal. Şi acolo muriseră câteva mii, istoviţi.

Măsurile severe şi pedepsele administraţiei au frânt puţin din elanul celor veniţi dar iremediabilul se produsese. Zidul de mişelie cu care se înconjuraseră reeducaţii a fost zdruncinat din temelie. Discuţiile se angajau de acum deschis în contradictoriu şi rând pe rând se îngroşa numărul celor care se trezeau la un fel de viaţă nouă. Starea de apatie şi refuz de mai înainte a fost înlocuită cu o fierbere binefăcătoare. Adâncul sufletului necontaminat şi inaccesibil opresiunii a început să se reverse sfărâmând digurile teroarei.

Şi parcă înadins, spre sfârşitul lunii August, au fost aduşi de la închisoarea Ocnele-Mari peste două sute de legionari 'lagărişti' (fie arestaţi şi necondamnaţi, fie cu pedepsele expirate de ani de zile, o bună parte din ei închişi încă de pe vremea lui Antonescu), închisoarea de la care veneau fiind destinată... ofiţerilor din Ministerul de Interne, arestaţi şi condamnaţi în urma diferitelor valuri de verificări care bântuiau rândurile partidului.

Contribuţia acestora la lupta de redresare a studenţilor a fost considerabilă, mai ales că printre studenţi erau mulţi care aveau prietenii vechi cu dânşii.

Spre sfârşitul anului 1953 problema reeducării se discuta deschis în celule, şi nu numai între cei nereeducaţi şi reeducaţi ci între deţinuţi în general pentru determinarea unei poziţii generale în raport cu fenomenul în sine.

Reacţia administraţiei, foarte viguroasă la început, a fost pe încetul domolită. Nu se mai putea opune curentului. Certurile care destrămaseră prima echipă a comitetului central comunist pare că s-au repercutat şi asupra comportamentului faţă de cei din închisori. Ezitările din 1953 şi mai ales din 1954 au avut influenţa lor favorabilă asupra recâştigării terenului pierdut până atunci. Experienţa începea să se descompună într-un şir de pedepse, de cele mai multe ori un fel de reacţie a neputinţei şi a urii decât dorinţa de a păstra ceea ce de acum era imposibil de păstrat.

Pierzând sursa de informaţii, administraţia pierdea controlul asupra sufletului şi gândului deţinuţilor.

Pedepsele date studenţilor erau din ce în ce mai aspre. Dar rezultatul era invers decât cel pe care administraţia

îl sconta. Reeducații primeau pedepsele ca un fel de necesitate pentru restabilirea unui echilibru rupt, ca un fel de ispășire. Regimul sever și lanțurile — care începuseră să populeze din nou celulele speciale — deveneau în felul acesta un fel de stimulent, un mijloc de verificare a noii vieți abia începute. Opresiunea și nedreptatea comunistă provocau acum din nou o reacție firească. Începea din nou să domnească armonia interioară, spartă de violența unei experiența monstruoase.

Nu știu dacă venea din paradis
sau numai de pe-o cruce pămînteană
dar m-a privit cu ochii ca de rană
și tremura de frig cînd i-am deschis.

REÎNTÂLNIRI

Prieteniile legate în lupta împotriva comunismului între membri din aceleași organizații locale, sau în numele aceluiași crez politic, fuseseră rupte și ele. Mai ales între studenți și ceilalți. Spre deosebire de vremurile normale când fiecare partid încerca să se organizeze pe apartenențe sociale sau profesionale, în aceste grupuri ilegale, diferențierile între oameni nu existau pentru că angrenajul însuși al luptei nu permitea. De aceea se făcuse un fel de amalgam în care se topeau toate particularitățile și rămânea singură valabilă dragostea de patrie și libertate. Prin supunerea studenților și muncitorilor experienței demascărilor, dialogul dinainte se frânse. Era necesară reluarea lui mai ales acum când împrejurările făcuseră ca oamenii să se regăsească unii pe alții, uneori în aceeași celulă.

Shimbarea atitudinii studenților nu implica și reîntegrarea lor în viața de închisoare obișnuită. De cele mai multe ori, un fel de jenă greu camuflată îi făcea să se păstreze departe, să trăiască izolați, închiși în ei înșiși. Se ajungea astfel la un fel de viață paralelă, fără nici un fel de contact, fără nici un fel de apropiere. Deși prieteni înainte, deținuții se fereau să-și amintească de prietenia lor veche, pentru că se ridica între ei acel spectru teribil al reeducării.

Era mai mult ca necesară risipirea acestei neguri. Era necesar un prim pas de apropiere. Pasul acesta nu putea fi făcut decât de cei care aveau sufletul întreg și o bună doză de dragoste, dispuși să o împartă celor care aveau nevoie de ea.

Pentru a fi posibilă abordarea unei discuții trebuia cunoașterea adâncă a întregului fenomen, trebuia găsită

spărtura prin care să se poată intra în intimitatea celui rănit, fără a-i adânci şi mai mult rana.

Evident că o coordonare a acestui sistem de a aborda discuţii era extrem de grea pentru că totul se făcea pe ascuns, cu multă prudenţă. Voi schiţa însă felul în care am procedat atât eu cât şi câţiva prieteni mai apropiaţi, cu care m-am găsit în aceeaşi celulă sau am putut comunica mai lesne.

La început, când atmosfera era încă încărcată şi suspiciunea mare, ne-am apropiat de reeducaţii care lucrau împreună cu noi. Am simulat a fi de acord cu ei, pentru a putea menţine dialogul.

Când climatul devenea oarecum mai cald, începeam să restabilim încrederea în propria lui persoană. Despre demascări nu pomeneam nimic, nici măcar printr-o aluzie îndepărtată.

Toate noţiunile şi valorile distruse de reeducatori erau restabilite din nou, un proces oarecum invers având loc, dar axat pe dragoste, pe înţelegerea durerii şi pe dorinţa de a face binele.

De multe ori aceste discuţii duse de pe picior de egalitate durau timp îndelungat înainte de a se ajunge a se pune degetul pe spinul care le rodea sufletul şi le provoca un dureros complex de culpabilitate.

Târziu, când ne convingeam că de acum interlocutorul este pregătit să suporte şi o discuţie în care intra direct ca parte, şi ca parte vinovată, se intra în adevărata problemă, aceea a determinării responsabilităţii personale în actele comise şi a responsabilităţi ireale a celor care au iniţiat experienţa.

Majoritatea studenţilor aveau o credinţă destul de adâncă, ce nu a putut fi distrusă cu adevărat, în ciuda tuturor încercărilor. Intrată şi ea în poziţia de vegetare, în clipa în care a fost posibil, a reapărut, constituind suportul hotărâtor al redresării.

De reţinut faptul că în tot acest proces de redresare, nu este vorba decât de discuţii duse cu studenţii care au fost victime, înainte de a deveni schingiuitori sau simpli informatori ai ofiţerilor politici. Ceea ce vine din afară, şi include responsabilitatea Ministerului de Interne sau a partidului comunist însuşi, sau a celor doi sau trei care deliberat şi voluntar au acceptat să se transforme în unelte, rămâne problemă de Cod Penal.

Dacă reîntronarea valorilor atacate de reeducatori nu constituia o greutate în sine pentru că de cele mai multe ori era nevoie doar de o simplă stimulare pentru revenirea la echilibrul inițial, prezenta o mare greutate acea teamă subconștientă, închisă în însăși fibra victimelor demascărilor, credința că într-o zi s-ar putea reîncepe reeducarea. Împotriva acestei temeri nu exista nici un fel de argument din viața de interior a închisorii, ci dinafara închisorii sau chiar dinafara granițelor țării : evoluția evenimentelor politice.

Pentru aceasta foloseam tot felul de informații venite prin noii arestați sau prin bunăvoința unor paznici mai puțin îndoctrinați în teoriile luptei de clasă. Evident că în împrejurări similare, deținuții interpretează sau transmit diferite informații modificate în raport cu dorința lor. Faptul că acestea corespundeau sau nu realității, nu prezenta pentru noi un interes particular. Esențialul era că ele serveau.

Pentru liniștirea reeducaților și chiar pentru propria noastră liniște (pentru că în noi înșine nu am negat niciodată posibilitatea reeditării experienței de la Pitești) diferitele forme pe care le-a îmbrăcat teroarea în închisoare precum și oscilarea acestei terori de la maxim la minim, în aparență fără nici un fel de raport cu realitatea politică a țării, ne îndreptățeau să considerăm totul posibil.

În afară de teama aceasta mai trebuia distrusă și convingerea invincibilității Rusiei comuniste. Posibilitatea de comparație pentru formularea unui adevăr este practic inexistentă în țările de sub dominația comunistă. Singurul adevăr este cel decretat de organele oficiale ale partidului.

Denaturarea adevărului practicată cu atâta perseverență anulează capacitatea de discernămînt. Asta se poate vedea și în lumea occidentală. Diferiții coexistențialiști sau 'idioți utili' sunt doar produsul aceleeași intoxicări.

În închisoare, pentru destrămarea acestui văl care le acoperea discernământul, discuțiile în contradictoriu nu aveau nici un rost. Adeseori o glumă bine plasată făcea mai mult decât o oră de argumentare.

Un suflet care nu a zâmbit ani de-a rândul are mai multă nevoie de o vorbă caldă decât de un argument logic, ca o floare ținută în întuneric : are mai multă nevoie de soare decât de hrană !...

Încremenise vîntul ostenit
ca un arcuş pe o vioară spartă...
Azi noapte-un înger mi-a bătut la poartă,
cu glasul stins, cu pasul obosit.

IZOLARE FĂRĂ CAPĂT

Munca de atelier, discuţiile cu studenţii sau ceilalţi reeducaţi, foamea şi teroarea administraţiei completau zilele şi nopţile de închisoare, normalizau timpul s-ar spune. Fiecare număra sau nu zilele... Dar logica noastră s-a înşelat şi de data aceasta. Comuniştii aveau felul lor de a proceda care scăpa oricărei logici.

Era în ajunul Sf. Nicolae, 5 Decembrie 1953. Pe atunci lucram în atelierul de tinichigerie al închisorii. Atelierul se afla în curtea clădirii principale. Împreună cu noi ieşeau la masa de prînz şi cei care lucrau la biroul tehnic. Printre aceştia reuşisem să capăt încrederea unui fost elev al şcolilor de meserii care era considerat pe drept cuvânt unul dintre cei mai periculoşi informatori proveniţi dintre reeducaţi. Oprindu-se pentru o clipă lângă mine şi privind în jur să nu fie remarcat de alţii ca el, mi-a şoptit. „O să se facă o mare triere a deţinuţilor şi toţi cei consideraţi 'bandiţi' vor trece la cameră pentru toată ziua. Nu vor mai ieşi la muncă decât cei consideraţi inofensivi sau devotaţi." "De unde deţii informaţia ?" l-am întrebat. „De la locotenentul Mihalcea." „Despre mine ce ştii, te-ai uitat pe tabele ?" Nu mi-a răspuns ci doar a plecat capul.

A doua zi dimineaţa, de Sf. Nicolae, cu puţin înainte de deschiderea uşilor pentru plecarea la muncă, a intrat în celulă Eugen Munteanu, şeful real al biroului muncă şi salarii şi ne-a anunţat că nu vor ieşi în atelier decât cei care-şi vor auzi numele...

Măsura nu avea un caracter de pedeapsă precisă. În afară de faptul că eram lăsaţi la cameră nimic deosebit nu venea să ne îngreuneze traiul. De aceea atât eu personal cât şi majoritatea celor care erau cu mine în celulă am considerat măsura ca o favoare, mai ales că de acum

venea iarna. Majoritatea 'epuraților' era formată din cei veniți de la canal sau din alte închisori după încetarea demascărilor, deci cei care nu suferiseră influența experienței. Majoritatea reeducaților a rămas pe mai departe să lucreze în ateliere.

Dispoziția ministerului prevedea de fapt încetarea totală a muncii pentru reorganizarea interioară dar diferitele comenzi militare din atelier (se lucra numai pentru unitățile Ministerului de Interne) nu puteau fi anulate fiind în curs de executare. Peste aceste comenzi mai erau în atelier și zece dube-auto ale Ministerului de Interne, destinate transportului deținuților, care trebuiau livrate până la începutul lunii Februarie 1954...

Trecerea la starea de repaos a fost însoțită cum era și firesc cu mutarea în alte camere, cu privarea de plimbare, de saltele și natural de suplimentul derizoriu de mâncare care se dădea atunci când lucram.

Situația aceasta nu a durat nici ea însă prea mult. Abia după două luni o nouă modificare s-a făcut, de data aceasta cu un caracter mult mai sever.

Era în dimineața zilei de 20 februarie. Încă de cu noapte, toată lumea, indiferent dacă muncea sau nu, a fost adunată în holul de la parterul închisorii. Între etaje, peste plasele de sârmă se așternuseră sute de metri de rogojini, ca să nu se vadă nimic de la un etaj la altul. Nimeni nu putea bănui ce se va petrece. O sumedenie de ofițeri și sergenți de miliție, în parte necunoscuți, se plimbau printre noi, încruntați, interzicând orice fel de vorbă. Între ei, directorul Goiciu împreună cu cei doi ofițeri politici, amândoi unguri, cu un vraf de hârtii pe care erau scrise probabil numele deținuților.

În atmosferă plutea o tensiune deosebită.

Pe chipul tuturor se putea citi o teamă parcă molipsitoare. Celor reeducați chiar li se schimonosise chipul de teroare. Sufletul li se reflecta în privire. Ceea ce se zugrăvise pe fața studentului în celula X când cu gluma despre venirea lui Țurcanu la Gherla era acum pe chipul tuturor reeducaților. Lângă mine s-a nimerit un student cu care eram în relații de prietenie. Era unul care își revenise din demascări. Profitând de o clipă de neatenție a ofițerului care stătea lângă noi, mi-a strecurat în palmă un țigaret lucrat din corn de bou, foarte frumos, apoi mi-a pus o întrebare la care mă așteptam dar pentru

care nu aveam răspuns : „Crezi că vor reîncepe demascările ?" Ce puteam să-i răspund ?

Am încercat în două trei cuvinte să-l liniştesc, poate mai mult să mă liniştesc pe mine. Ofiţerul ne întrerupse frântura de discuţie.

Trecuseră mai bine de două ore de când eram pe coridor şi nimic nu se petrecuse. Doar diferiţi subofiţeri dela grefă intrau şi ieşeau din închisoare, raportând cu voce scăzută directorului.

Pe la ora şapte sau opt începu un apel ciudat. Deţinuţii erau chemaţi în ordine alfabetică, după 'culoarea politică' trecută pe dosar şi numărul anilor de pedeapsă ! Toată lumea a fost împărţită în două categorii mari. Nici un fel de importanţă nu s-a acordat faptului că unii erau condamnaţi la muncă silnică şi alţii la închisoare corecţională.

Pe data de 20 februarie 1954 a început izolarea definitivă care durează pînă azi [5], şi care constituie una din cele mai teribile metode de ucidere lentă a sufletului, de tocire a nervilor, o moarte spirituală înaintea morţii fizice.

Rând pe rând, în ordinea în care erau strigaţi, deţinuţii dispăreau pe scară în sus, la diferite etaje, unde alţi ofiţeri îi aşteptau pentru a-i închide în celule.

Din ziua aceea n-am mai văzut o sumedenie de camarazi de temniţă şi prieteni buni şi nu-i voi mai revedea, deşi încă ani de zile voi sta acolo sub acelaşi acoperiş cu ei. Cu mulţi nu mă voi mai întâlni niciodată de acum... decât dincolo, unde s-au dus înaintea mea.

Am fost trimis într-o cameră de la etajul trei, cel mai de sus, împreună cu încă alţi treizeci şi cinci sau şase deţinuţi. Aproape jumătate proveneau din reeducaţi ! Fiecare cu sacul cu bruma de rufe ce-i mai rămăsese după ani de închisoare, încercam să găsim un loc mai apropiat de fereastră, mai apropiat de un prieten sau în lipsa unui prieten, de un cunoscut măcar din vedere ! (În clipele de incertitudine, fiecare deţinut caută să fie mai aproape de cineva în care are încredere, sub falsa iluzie că poate va fi mai bine...)

Şocul zilei a repercutat brusc şi de o manieră profundă asupra celor trecuţi prin demascare. Chiar şi o bună parte din cei care începuseră să se trezească din letargia în care fuseseră aduşi, a reculat brusc pe poziţia de ex-

[5] La data apariţiei primei ediţii, 1963 *(Ed.)*

pectativă, cu vădită intenție de a luneca alături de cei care se păstraseră permanent reeducați 'convinși'. Cât de precară era schimbarea ce se produsese în sufletele lor am descoperit după aceea : natural uzând de o doză mai mare de curaj.

Încă de la prima izolare, aceea din 6 decembrie, o bună parte dintre reeducații care acceptaseră discuția și începuseră să se lepede de atitudinea reeducată, au avut un șoc puternic. Cei care participaseră la reeducări ca șefi de comitete, crezând că o nouă perioadă de reeducare începe, s-au pregătit de... muncă. Pentru început s-au apucat să amenințe pe foștii lor colegi care trecuseră de partea cealaltă a baricadei în mod deschis ! Cât de bine funcționau reflexele condiționate chiar după doi ani dovedește următoarea întâmplare : studentul A.B. care se menținuse pe o linie destul de decentă de la încetarea demascărilor până la 6 decembrie, care nu denunțase pe nimeni dar se păstrase în favoarea administrației printr-o muncă de adevărat rob, s-a apucat și a denunțat pe propriul său unchi cu care discutase cu câteva zile înainte ! "De ce l-ai denunțat când nimic nu justifica această atitudine ?" l-am întrebat mai târziu când mi-a povestit. "Dacă reîncepeau demascările," mi-a răspuns, "prima acuzație care mi-ar fi fost adusă și care singură ajungea pentru a fi trecut din nou prin întreaga gamă, era că nu aveam nici un denunț la activul meu ! Ori, după 6 decembrie, fiind convins că demascările vor reîncepe în curând, mi-am luat și eu măsurile de prevedere."

După izolarea a doua, când ofițerii politici pedepseau cele mai mărunte abateri, cei trecuți prin demascări credeau cu temeinicie că totul se va reedita.

Chiar în camera în care am fost adus, din prima zi, răutatea câinească a ofițerului politic Sebestèny și-a făcut dovada pe spatele șefului de cameră ales tocmai de el ! Pentru că la intrarea lui în celulă șeful de cameră nu a strigat tare 'drepți', l-a pedepsit cu douăzeci și patru de ore de lanțuri la picioare și cătușe la mâini într-o carceră ce căpătase faimă în perioada terorii din fabrică ! Când s-a întors a doua zi, avea mâinile încercuite cu dungi vinete și picioarele sângerate de lanțuri.

A fost un moment dramatic : erau gata să constituie în celulă comitetul de reeducare, lucru ce s-a și întîmplat de altfel în alte celule, acolo unde ei au fost majoritari și

unde a lipsit o persoană măcar care să poată să-i înfrunte şi să strângă în jurul ei elementele nereeducate pentru a pune ordine în celulă.

În celula noastră, de la început s-au constituit trei grupuri. Cele două extreme, reprezentate respectiv prin piteşteni şi cei care erau deschis împotriva lor, la mijloc rămânând cei timoraţi care nu se manifestau în nici un fel, aşteptând evoluţia situaţiei pentru a se decide. 'Sufleteşte'' erau cu noi dar teama era prea mare pentru a îndrăzni să se 'demaşte'.

Primele trei sau patru zile le-am petrecut într-un fel de supraveghere reciprocă. Noi urmărind evoluţia comportamentului administraţiei şi a celor reeducaţi iar aceştia aşteptând dezlegarea din partea ofiţerilor politici pentru a reîncepe demascările ! Constituisem un grup de câteva persoane şi deşi cunoşteam ordinea fatală în care urmau să se desfăşoare demascările, dacă aveau loc, hotărâsem să nu ne lăsăm sub nici un fel surprinşi şi să ne apărăm, încercînd chiar sinuciderea dacă ne-ar fi fost posibil. Pentru aceasta ne-am şi grupat de altfel în colţul de lângă fereastră astfel ca să avem spatele acoperit...

Nervii se încordaseră până la a plesni. Fiecare deschidere a uşii era urmărită de zeci de ochi dar cu intenţii diferite ! Aşteptînd ordinul, noi ne pregăteam pentru apărare iar piteştenii pentru atac. Şi dacă nu a fost aşa, aceasta se datoreşte numai faptului că iniţiatorii experienţei renunţaseră la ea, fie pentru că rezultatele de până acum îi decepţionaseră, fie pentru că nu o mai considerau necesară, fie poate că în frământările care au avut loc în comitetul central, echipa respectivă pierduse terenul...

Observând că administraţia se mărgineşte numai la a păstra ordinea interioară, cu tot comportamentul ei extrem de sever, am profitat de situaţie şi am trecut noi la atac.

Primii vizaţi au fost cei care adoptaseră atitudinea de mijloc. Aveam nevoie de ei pentru a ajunge la forţa celor reeducaţi şi pentru că le era teamă să discute cu noi, am procedat astfel ca ceea ce aveam de spus să le ajungă la urechi fără ca ei să participe la discuţie. Sistemul s-a dovedit foarte eficace. În decurs de numai câteva zile o bună parte din ei s-au apropiat de grupul nostru. Discuţiile acestea le-am botezat în ironie 'şedinţe ARLUS', aluzie deschisă la organizaţia comunistă pentru propagandă, camuflată

sub titlul de 'Asociaţia pentru strângerea legăturilor cu Uniunea Sovietică.' Nu era vorba de fapt de discuţii ci de o serie de anecdote pe seama Ruşilor care aveau menirea pe de o parte să ridiculizeze pe comunişti iar pe de alta să le arate că noi avem destul curaj pentru a înfrunta situaţia şi că nu ne era teamă de reeducaţi.

Rezultatul a fost cât se poate de pozitiv. Eficacitatea glumelor cu caracter politic ostil comunismului era verificată de altfel destul de bine încă din viaţa liberă. Dacă este ceva care menţine ostilitatea faţă de Ruşi la un nivel constant este tocmai anecdota. Pericolul reprezentat de ea este bine cunoscut de partid şi măsurile de reprimare luate demonstrează atenţia acordată. Au fost Români trimişi la închisoare pentru zece ani numai pentru că au povestit o glumă pe spatele comunismului.

Peste puţin timp atmosfera se clarificase. În celulă rămăseseră de acum numai două grupuri. Timoraţii prinseseră curaj. De acum au început discuţiile deschise, în faţa întregii celule. Dintre cei care se mai păstrau pe poziţia de reeducaţi, au fost unii, pe care îi cunosc nominal, care au raportat ofiţerului politic Mezaroş, tot ungur, despre cele ce făceam în celulă. Rămâne un semn de întrebare faptul că el nu a luat nici un fel de măsură : doar o singură dată, când m-a chemat pentru că se găsise în celulă un joc de şah şi eu spusesem gardianului că este al meu, mi-a dat să înţeleg că ştie tot ce se discută în celulă şi că este bine să mă feresc să nu-i cad în gheare. Când am negat, mi-a spus şi numele celui care mă denunţase.

Dintre reeducaţii din celulă, cel mai periculos pe vremea aceea era un fost student la medicină CALCIU GHEORGHE, poreclit 'eminenţa cenuşie' a directorului Goiciu, unul din cei mai devotaţi informatori pe care i-a dat reeducarea şi care a luat oarecum locul lui Ţurcanu. Atitudinea lui în celulă nu a fost deloc defensivă, cum era cazul celorlalţi din grupul lor. A mers până acolo încât a încercat într-o după-masă să povestească 'Poemul pedagogic 'al lui Makarenko !

Fără a discuta despre valabilitatea pedagogică a poemului respectiv, însuşi faptul că el a îndrăznit să amintească în celulă de un scriitor sovietic şi încă pe deasupra foarte apreciat de partid, cel puţin pe vremea aceea, a stârnit râsul. Pedagogia lui Makarenkö fu pe loc comparată cu pedagogia lui Ţurcanu iar demascările de la Pi-

teşti... nici mai mult nici mai puţin, 'Poem pedagogic.' De aici şi până a-i schimba numele lui Ţurcanu nu a fost prea mult. Peste câtva timp, în celulă se adoptase noua nomenclatură. Evghenii (Eugen) Semenovich Makarenko era acum numele lui Ţurcanu iar când cineva vroia să întrebe pe altul dacă a trecut prin demascări, îl întreba dacă a citit poemul pedagogic. Aluzia nu făcea decât să demonstreze convingerea reeducaţilor că experienţa la care au fost supuşi nu putea avea altă provenienţă decât U.R.S.S.-ul.

Calciu nu a rămas prea multă vreme în celulă. A fost scos de ofiţerul politic şi trimis la infirmerie. Dacă în celula noastră nu a putut aplica 'în parte' metodele reeducative, aceasta nu l-a împiedicat să stăpânească perfect de bine pe cei care de o anumită manieră îi fuseseră colaboratori în ateliere. După plecarea lui însă atmosfera s-a curăţit complet şi restul reeducatorilor, încetul cu încetul, fără să fie presaţi sau provocaţi măcar, începuseră să se regăsească. Luna mai veni cu vindecarea completă a rănilor şi cu integrarea aproape totală a tuturor celor trecuţi prin reeducare în viaţa normală a închisorii.

Pe alocuri, mai rămăsese câte unul să-şi macine deznădejdea sau încăpăţânarea, închis în sine.

Dacă celula noastră a beneficiat de o linişte totală, nu aceeaşi a fost situaţia în altele. Acolo unde reeducaţii au crezut că îşi pot aplica metodele nefaste s-au petrecut scene destul de grave. Într-o celulă, studentul N. a fost bătut măr pentru că a vrut să oblige pe ceilalţi să păstreze patul neatins în tot timpul zilei. Aceeaşi soartă a avut-o şi studentul Stănescu care, din prea mult zel informativ, s-a apucat într-o zi să scotocească prin lada în care se arunca gunoiul pentru a arăta ofiţerului politic o plăcuţă de săpun pe care cineva scrisese cuvinte germane... Peste bătaie, s-a ales şi cu o izolare totală din partea întregii celule pe o perioadă foarte lungă. Nu cred că există pedeapsă mai dureroasă ca asta într-o celulă.

S-ar prea putea ca unele abateri ale reeducaţilor să se fi făcut şi datorită lipsei de tact a celorlalţi. Am stat de vorbă cu unul care continuase să denunţe şi după izolarea din februarie şi l-am întrebat de ce făcea aceasta când nimeni nu-l obliga. "E bine ca un câine rănit să fie lăsat în pace să-şi vindece singur rănile lingându-le. Dacă ci-

neva nu-l poate ajuta, e mai bine să nu-l asmută pentru că din disperare sau durere va încerca să se apere mușcând."

Câteodată demascările au provocat anumite drame de familie. Iată bunăoară cazul celor doi frați M. Amândoi au trecut prin demascări. Unul pleacă la canal cu pedeapsă mică. Celălalt mai mare este dus la Gherla. Aici ajunge șeful serviciului muncă și salarii. După închiderea lagărelor de la canal cel mic este trimis la Gherla și el — dar complet vindecat de răni. Prin forța împrejurărilor, aici ajunge în conflict cu fratele mai mare care continua să se păstreze 'pe poziție.' Considerându-l 'bandit și sabotor' fratele mare îl pedepsește tăindu-l de pe lista cartelelor ! Conflictul continuă și după prima izolare. Se despart definitiv fără să se fi împăcat. Prin nu știu ce mijloc fratele mai mic află că celălalt continuă să facă pe informatorul. Vrea să-l convingă de absurditate dar nu poate pentru că sunt în două celule din cele două capete ale închisorii. În disperare, declară greva foamei și spune directorului că nu va mânca până în clipa în care nu va fi dus cu fratele în aceeași celulă. Drept răspuns directorul dispune izolarea în lanțuri. El persistă zile de-a rândul slăbind din ce în ce mai mult. Alarmată, administrația recurge la o minciună. Îi spune că a cerut avizul ministerului pentru că repartizarea pe celule s-a făcut de acolo ! Peste câteva zile îl anunță că fratele a fost mutat în altă închisoare. A trebuit să renunțe la grevă. Dar a plătit încercarea cu o izolare ulterioară de trei săptămâni și cu regim sever — mâncare la trei zile odată, dormitul pe gratii de fier, fără saltea și fără acoperământ.

O dispoziție categorică a Ministerului de Interne interzicea ca doi membri ai aceleiași familii să fie în aceeași celulă. Măsura, din exces de zel, se întindea și asupra prieteniilor cunoscute.

Personal am avut de-a face cu un caz destul de dureros și ciudat simultan. Un student dela Politehnica din București, condamnat la 25 de ani, rămas pe poziție de reeducat și după izolare, este surprins de un gardian cu o plăcuță de săpun pe care făcea calcule de matematici. Era un matematician pasionat. Fu pedepsit cu patruzeci de zile de izolare într-o celulă lângă a noastră. Am încercat să stau de vorbă cu el prin semnele MORSE adaptate. Nu le cunoștea. Am profitat de faptul că ferestrele se aflau în unghi drept și deci oarecum față în față și

foarte aproape. Cum un oblon greu ne ferea de gardienii din curte, puneam pe cineva să păzească la vizetă și vorbeam cu el peste oblon. Era posedat de puterea Rușilor și convins că vor stăpâni toată lumea. Mă uluia această convingere care aducea cu un fel de profeție. "O să vedeți, poate mai târziu, sigur Rușii vor cuceri toată lumea. Nu se poate să fie altfel." Altădată mi-a spus : "Occidentul este descompus moral, este o mocirlă în care tot ce e pur se îneacă. Rușii vor veni ca o pedeapsă, pentru că având puterea, nu s-au folosit de ea când trebuia : acum e prea târziu, Rușii sunt un fel de destin !" Era un om cu o inteligență cu mult deasupra comunului. Strădania mea de a-i demonstra că tot ce afirma este doar o reflexie a teroarei subconștiente de care era permanent stăpânit, a fost zadarnică. Peste câteva zile am fost izolat și eu pentru că s-a găsit pe perete un întreg dicționar în mai multe limbi. Și cum în celulă s-a întâmplat ca numai eu să cunosc limba germană... am fost trimis pentru zece zile la gratii de fier și celulă fără încălzire (era februarie 1953). Când m-am reîntors, el fusese mutat în altă parte. Nu am putut afla dacă și-a modificat felul de a gândi. Era printre ultimii care mai trăiau cu mintea stăpânită de reflexele condiționate.

Pedepsele date de directorul Goiciu studenților erau incomparabil mai mari ca cele date celorlalți deținuți. Încerca mereu să recâștige ceva din terenul pierdut, dar în zadar.

Pentru aceeași faptă, zisă neregulamentară dacă un deținut era pedepsit cu două săptămâni de izolare, studentul primea dublul și regimul sever pe deasupra. Iată de exemplu cazul studentului Petre N. care a avut curajul să înfrunte pe ofițerul politic la sosirea dubei, în chiar gara din Gherla. Fu trimis pentru o lună la izolare cu lanțuri de zece kg. la picioare, în plină iarnă și cu regimul sever de care am mai spus. La expirarea pedepsei, ofițerul l-a întrebat dacă nu a regretat faptul de a se fi purtat obraznic cu el. "Nu prevede regulamentul vostru atâta pedeapsă câtă trebuie să-mi dați pentru cât vă disprețuiesc." Ofițerul a scrâșnit din dinți și l-a lăsat în pace întorcându-i spatele...

După ce totul revenise la normal, de multe ori încercam să fac o comparație între felul de a se comporta al unui reeducat acum și înainte de demascări. La prima ve-

dere, nu prea se putea observa mare deosebire. Aceeaşi ţinută demnă, aceeaşi preocupări serioase, aceeaşi bunătate şi dragoste creştină. Dar dincolo de aparenţe era o adevărată prăpastie între ceea ce fusese înainte şi ceea ce era acum. Demascările au cicatrizat suprafaţa dar în adânc încă sângera. Nu mă pot opri de a gândi la eventualele întâlniri între victime şi reeducaţi, în libertate: cu toate că mai toţi deţinuţii au înţeles drama şi nu păstrează nici un fel de resentiment pentru acei care i-au schingiuit sau le-au provocat pedepse grele. Omul poate ierta, pentru că trebuie să ierte. Dar de uitat nu poate uita niciodată pentru că uitarea nu-i de resortul lui. Nu poate uita nici victima dar nici cel care a asuprit, indiferent dacă a făcut-o fără vrerea lui, împotriva credinţei lui.

Se vor putea încadra oamenii aceştia în viaţa normală sau vor simula numai, rămânând în adâncul sufletului lor nişte veşnici naufragiaţi, răstigniţi pe propria lor neputinţă, în definitiv comună tuturor oamenilor ?

Ați luminat cu jertfe sfinte
pămîntul, pînă'n temelii,
căci arde țara de morminte,
cum arde cerul de făclii.

PROCESUL

Mă întorc la cuvintele lui A. Camus din prefață. „Filosofia poate schimba pe ucigași în judecători."

Tragedia piteștenilor își are și ea, ca orice tragedie un deznodământ fatal. De data aceasta însă invers. Aici nu mai învinge adevărul ca la Grecii antici ci minciuna, cel tare (se confirmă cele spuse de Camus).

Există un adevăr 'ineluctabil,' comunist bineînțeles. Tot ce servește partidului este 'just,' apreciat, stimulat. Dacă peste puțin, din motive niciodată suficient de clare, acest 'just' nu mai servește noului aspect pe care-l îmbracă linia de circumstanță a partidului, devine imediat 'injust' și deci condamnabil, 'înfierat cu indignare.'

Exemple cred că nu sunt necesare. Numai pleiada de 'capi ideologici' care au luat drumul surghiunului sau al plutonului de execuție în Uniunea Sovietică în ultimul deceniu este suficient. De-a lungul anilor de închisoare mi-a fost dat să stau de multe ori în aceeași celulă cu 'foști membri de partid.' Printre ei erau unii care aduseseră servicii mari partidului și nu precupețiseră nici un efort pentru a aplica 'linia.' Din neștiință sau din neatenție însă au sărit alăturea de 'linie' sau au fost făcuți 'țapi ispășitori.' Au fost azvârliți în tagma adversarilor fără nici un pic de reticență. La protestele lor li se răspundea întotdeauna și în orice loc cu un stereotip „pentru ce ai făcut bun, partidul îți va ridica o statue. Pentru ce ai făcut rău, plătești chiar acum". Chiar dacă ceea ce făcuse era rezultatul executării unui ordin dat de... partid, dar care între timp schimbase de direcție.

În cazul demascărilor, consecința logică era ca cei care s-au oferit voluntar pentru începerea experienței să fie răsplătiți măcar cu punerea în libertate la expirarea pe-

mic altceva decât să execute, poate cu exces de zel, ordinele date de inițiatorii experienței.

Neposedând dreptul de a schingiui, tribunalul nu putea forța pe cei trimiși din diferite închisori pentru judecată, să spună ceea ce dorea el. Misiunea aceasta o îndeplinea Ministerul de Interne. Care au fost mijloacele întrebuințate pentru obținerea declarațiilor nu se știe, dar lesne se poate bănui, cunoscându-se metodele obișnuite întotdeauna.

Intenția inițială, din câte au transpirat neoficial, era să se facă un proces public, cu ziariști și delegații de muncitori 'indignați,' cu fotoreporteri și publicitate. Rezultatele obținute în anchetă și mai ales sondarea diferiților martori care trebuiau să depună i-a făcut să-și schimbe părerea. Riscul unei răsturnări nu era exclus și partidul putea să apară în adevărata lui lumină tocmai în clipa în care credea că a găsit o soluție convenabilă.

De ce a fost necesar procesul ? Este unul din multele semne de întrebare care încep cu însăși experiența de la Pitești. Debarasarea de cei care 'știau prea multe pentru a putea trăi' se putea face foarte simplu într-o noapte, undeva, sub tăcere, pentru o 'încercare de evadare de sub escortă.' Procedeul nu era nou și dăduse rezultate mulțumitoare, cel puțin aparent, cu zeci de ani înainte.

Au avut nevoie de o justificare sau de o formă legală pentru a pune capăt unei experiențe care a eșuat, eliminând pe cei care puteau vorbi când nu trebuia ? Timpul poate va lămuri aceste întrebări.

Procesul s-a judecat după cum era de altfel și de așteptat, cu ușile închise. Nu au asistat decât cei invitați. Directori de închisori, ofițeri anchetatori și personalități publice comuniste, puțin cunoscute sau complet absente din contactul cu lumea.

Evident că adevăratul proces nu putea fi deschis pentru că în acest caz rolurile trebuiau inversate și adevărații vinovați căutați în altă parte.

Despre dezbaterile care au avut loc nu s-a putut deci afla decât foarte puțin. Nimic din ceea ce au spus cei acuzați. Diferitele aspecte cunoscute au transpirat fie de la membrii de partid care nu și-au putut ține gura, fie de la cei patruzeci de martori aleși dintre cei care au trecut prin demascări sau au fost de o anumită manieră victime, deci în totalitatea lor deținuți. Că un deținut nu

poate depune într-un proces, aceasta nu are importanţă în faţa 'justiţiei comuniste.'

Din aceste informaţii, puse în corelaţie cu diferitele scăpări ale ofiţerilor politici din închisori, s-a putut reconstitui o parte din proces, aceea a acuzării. Martorii au depus separat şi nici unul dintre ei nu a fost lăsat să asiste la altă şedinţă în afară de timpul cât a fost întrebat de preşedinte. Nici măcar componenţa tribunalului nu s-a putut afla. Se ştie numai că atât judecătorii cât şi procurorul erau ofiţeri superiori, probabil din cadrul justiţiei militare.

Greutatea mare pentru comunişti era aceea de a găsi un ţap ispăşitor. Şi oricât de absurd s-ar părea iată-l : acţiunea de la Piteşti a fost iniţiată de conducătorii studenţimii naţionaliste. Crimele comise împotriva deţinuţilor trebuiau să le servească lor, naţionaliştilor, pentru a pune sub acuzaţie regimul comunist şi a-l discredita în faţa poporului şi a opiniei publice internaţionale ! (Ca şi cum mai era nevoie de vreo discreditare. Închisorile, milioanele de morţi, nu erau deajuns. Dar este interesantă monstruozitatea aberanţei : demnă de perfecţiunea crimei !)

Procurorul militar a cerut pedepsirea vinovaţilor pentru crimă împotriva umanităţii. Pentru că toate crimele comise au fost puse în spinarea celor judecaţi. Şi pentru ca totuşi eşafodajul minciunii să ţină cât de cât, s-a căutat şi un responsabil care să fi dat dispoziţii din afara închisorii. Aceste dispoziţii trebuiau să ajungă în închisoare printr-un student şi de ele să nu aibă cunoştinţă decât un număr restrâns de 'iniţiaţi.' Pentru determinarea responsabilului nu a fost greu pentru că s-a găsit unul din străinătate. Greu a fost să se găsească elementul care a stabilit contactul între acest conducător din străinătate şi cei din închisoare. S-a recurs la mai multe persoane, printre care şi la un avocat din Iaşi dar până la urmă a fost ales tot un student, dacă nu mă înşală memoria, după nume Simionescu. Acesta a fost chinuit luni de zile la Ministerul de Interne, ţinut mereu în lanţuri şi cătuşe pentru a accepta să depună în felul în care îi cerea Securitatea. Simionescu însă nu a acceptat. Dacă s-ar fi insistat mult şi s-ar fi căutat cu persistenţă unul care să depună în acest sens, poate că s-ar fi găsit. Principalul element în toată această chestiune ar fi fost timpul necesar pentru desfigurarea sufletească a aceluia care ar fi avut ghinionul să fie ales ca victimă-

martor. Graba care a caracterizat judecarea procesului după trei ani de anchetă şi după ascultarea a peste o sută de deţinuţi trecuţi prin demascări, nu se explică decât prin necesitatea de a da o soluţie cât mai rapidă, fără a se mai insista asupra metodelor propice celei mai bune rezolvări.

În cele din urmă, responsabilitatea celor din afara închisorii a fost eliminată sau trecută sub tăcere. Capul responsabil a rămas Ţurcanu ! Pe bancă stăteau următorii : Ţurcanu Eugen, Popa Alexandru zis Ţanu, Mărtinuş, Juberian Constantin, Pop Cornel, Levinschi, doctorul Bărbosu (medicul oficial al închisorii Gherla devenit şi el acum inutil şi periculos) şi încă alţi cîţiva.

Procesul a început în luna octombrie 1954. Nu se ştie cât a durat. Numai audierea celor patruzeci de martori a luat cîteva zile. Sentinţa s-a dat destul de târziu, pe la jumătatea lunii decembrie. În închisoare, vestea a ajuns prin februarie sau martie anul următor, deoarece izolarea făcea ca orice fel de veste să treacă mai întîi prin Jilava sau altă închisoare pe unde era plimbat acel care o aducea. Eu am aflat-o de la infirmeria închisorii, transmisă de o mână printr-o crăpătură a oblonului. Ulterior mi-a fost confirmată de mai mulţi şi indirect prin Tribunalul Militar din Bucureşti care a prezentat actul de deces al unuia dintre cei condamnaţi.

Martorii au depus sub escortă şi îndrumaţi în deaproape de ofiţerii care îi anchetaseră la Ministerul de Interne. Erau introduşi unul câte unul, separat, astfel că nu şi-au putut forma o idee de ansamblu asupra desfăşurării procesului.

Nu s-a menajat nimic în timpul depunerilor. Cele mai mici amănunte au fost descrise cu lux (sic). De la bătaie până la gamela cu fecale ; de la statul pe vine până la insultarea a tot ce fiecare dintre ei avea mai scump. Acuzaţiile erau aduse celor care schingiuiseră material, cei care erau în boxă. În realitate fiecare din cei prezenţi putea foarte lesne descoperi cine era vinovatul adevărat...

Printre martori au fost şi cei doi muncitori dintre care la Gherla, unul a reclamat inspectorului să pună capăt demascărilor iar celălalt a încercat să se sinucidă, tăindu-se în celula-izolare cu bucăţi din geamul spart. S-a spus despre promisiunile făcute de ofiţerii cărora se raportase şi de faptul că după aceea schingiuirile au fost şi mai sân-

geroase. Zadarnic încerca președintele să schimbe cursul răspunsurilor spunând că acesta nu are referință la întrebarea care vizează direct pe inculpați și crimele săvârșite de ei.

Ce au spus acuzații nu se știe. Dacă s-au apărat, descoperind pe adevărații făptași, sau și-au asumat răspunderea întreagă, sperând ca prin aceasta să obțină indulgența Securității, totul prezintă o importanță destul de mică pentru că ei nu erau acolo pentru a fi judecați ci condamnați. Numai despre Țurcanu se spune că ar fi recunoscut tot ce i s-a cerut și și-a asumat integral toate faptele imputate. În felul acesta și-a pecetluit soarta deja decisă dealtfel, dând judecătorului piesa justificativă pentru sentință. Dintre judecători, numai președintele a fost recunoscut de un student care mai fusese arestat și pe vremea lui Antonescu. Acest judecător se numește Alexandru Petrescu și este una din figurile cele mai sinistre pe care băncile Facultății de Drept le-a putut azvârli în viața românească. Mă voi opri puțin asupra lui pentru că este un caz aparte. Judecător militar de carieră, pe vremea lui Antonescu era Director General al Penitenciarelor. Legionarii îl cunosc bine de pe vremea aceea, pentru că de multe ori soarta lor era în mâinile lui, înainte de a fi în cele ale lui Antonescu. Adept al dictaturii, era pe ascuns în legături și cu comuniștii facilitând lui Burăh Tescovici (alias Teohari Georgescu) intrarea ajutoarelor comuniste în închisoarea Lugoj.

Pe punctul de a fi epurat în 1948, ca toți colegii lui, se trezește cu gradul de general (până atunci era colonel) pentru că acceptă să prezideze tribunalul care l-a condamnat pe Iuliu Maniu. În afara câtorva zeci de condamnări la moarte, are la activul lui peste 100.000 de ani închisoare, dați numai în procesele legionare.

Obișnuit să execute orbește toate ordinele date de Securitate, Petrescu a pronunțat sentința care era cerută : moartea. Pentru toți inculpații. Singurul asupra căruia există îndoială este doctorul Bărbosu despre care nu se știe dacă a fost condamnat la moarte sau la detenție pe viață. Ceea ce este identic, în închisorile comuniste.

Sentința a fost executată. Pentru Mărtinuș, citat martor într-un proces, s-a prezentat din partea tribunalului un extras de deces în care se spunea că a murit în 1955...

Nici unul dintre cei care nu erau considerați ca fanatici 'fasciști' sau agenți ai serviciilor de spionaj americane, nu a fost judecat, indiferent dacă au avut la activ acte voluntare, cum este cazul lui Titus Leonida, sau crime, ca Diaca, sau schingiuiri care întrec pe cele puse în spatele lui Pop, cum sunt Coifan Coriolan, Henteș, Bucoveanu. A lipsit din proces de asemenea unul dintre cei mai răi, un comunist, pentru că fusese agent informator al poliției lui Antonescu, Rek Ludovik. Are la activul lui, printre alte crime și aceea de a fi ucis cu mâna proprie pe fruntașul socialist Flueraș, în cea de a treia săptămână a lunii iulie 1953, într-o celulă mică de la parterul închisorii Gherla, ajutat de Henteș, de față fiind și Juberian. Flueraș a fost ucis cu saci de nisip, cu care a fost bătut până și-a scuipat plămânii.

De la proces au lipsit ca acuzați : Căpitanul Goiciu, căpitanul Gheorghiu, locotenenții Dumitrescu, Avădanei, Mihalcea, toți amestecați în demascări și nu cu calitatea de victime cum este cazul studenților condamnați la moarte ci ca părtași ai ideilor celor care au inițiat experiența.

Din motive tehnice cum se spune, în proces nu au fost încadrați toți acei care trebuiau 'judecați'. S-a mai regizat un proces, cu inculpați aleși tot în sistemul dintâi. Acuzatul principal de data aceasta era studentul CALCIU GHEORGHE, zis Ghiță între prieteni.

A fost ridicat de la Gherla în primăvara anului 1954 și dus la Ministerul de Interne pentru anchetă. La plecare era încă reeducat convins. Nu știu cât a rămas așa dar peste doi ani exact, am avut ocazia într-adevăr unică să aflu despre trecerea lui prin minister și despre ceea ce i se pregătea, direct de la el ! În 1956, într-o celulă din arestul principal al ministerului de pe Calea Victoriei, mai exact în celula care se găsește în fața camerei ofițerului de serviciu sau 'șeful arestului' cum i se mai spune, am găsit tras cu acul, în litere Morse, următoarea frază care m-a înfiorat : CALCIU GHEORGHE AM FOST ADUS AICI PENTRU CA SĂ FIU OMORÎT. NU SUNT VINOVAT. Alături, tot spre colțul din stânga, lângă ușă, acolo unde unghiul nu poate fi prins de privirea strecurată prin vizetă : BĂLAN GHEORGHE SUNT COMPLET NEVINOVAT.

Despre procesul lui Calciu, unele informații fragmentare au putut ajunge la urechile unora. Le-am aflat nu cu mult înainte de a părăsi România. Procesul s-a judecat în vara anului 1957, tot la București și tot la Tribunalul Militar. Cineva care a asistat la proces în calitate oficială a lăsat să se cunoască puținele amănunte care însă dovedesc mult și-l fixează pe Calciu într-o cu totul altă lumină decât cea a lui Țurcanu.

Președintele era același general Petrescu. După citirea actului de acuzație, Calciu este chemat să răspundă, sau mai degrabă să recunoască acuzația de crimă împotriva umanității. Spre surprinderea tuturor dar în special a anchetatorilor, acuzatul sfidează tribunalul și-i aruncă în față întreaga realitate fără nici un fel de rezervă. Calciu acuza pe cei care în realitate erau responsabili de toate crimele. Depoziția lui a fost atât de neașteptată încât președintele tribunalului, la cererea anchetatorilor care asistau la proces, a suspendat ședința, amânând dezbaterea pentru o dată ulterioară. Amânarea va avea ca scop utilizarea cunoscutelor 'metode de persuasiune' întrebuințate frecvent de Securitate pentru a-l face pe Calciu să revină asupra celor spuse și să-și asume 'întreaga responsabilitate a crimelor comise.' Procesul a fost reluat chiar a doua zi, probabil. Calciu acceptând în noaptea respectivă să-și modifice atitudinea. În ciuda promisiunilor făcute (probabil) a doua zi a fost și mai categoric. Consecința a fost ca procesul să fie amânat fără termen. Nu este în schimb exclús ca Ghiță Calciu să fi murit de moarte 'naturală,' fenomen frecvent în închisori.

Când am părăsit închisoarea în 1956, despre torturile aplicate studenților sau celorlalți deținuți se discuta încă cu aprindere. Mai rămăseseră izolați, prin diferite închisori, câteva exemplare dintre cele despre care se poate spune că sunt pentru totdeauna apuse. Metodele de schingiuire nu se mai aplicau ca la Pitești. Alte metode de exterminare, mult mai științifice și mult mai draconice sleiesc viața deținuților politici, reducându-i la starea de îndobitocire.

Pentru o edificare mai completă a sistemului de a minți și a paradoxalei logici care ajunge să facă din crimă un act moral și din monstruozitate o virtute, voi relata o

discuție avută în iarna anului 1956 cu un director general din Ministerul de Interne, sau oricum o personalitate foarte importantă (în principiu deținutul nu are voie să cunoască nici numele și nici funcția celui care îl anchetează).

Purtat de aproape două luni din cameră de anchetă în cameră de anchetă, am fost dus pe la începutul lunii Martie, într-o noapte, într-o cameră de la etajul cinci și pus în fața unei personalități 'mari' care încerca să mă convingă de unele 'adevăruri' pe care eu refuzam să le recunosc. Pentru că nu era vorba de o anchetă obișnuită ci mai mult de o discuție în contradictoriu fără o temă precisă, am profitat de un moment favorabil și l-am întrebat 'dacă este adevărat că la Pitești s-au comis unele acte destul de ciudate care au cauzat moartea sau schingiuirea unor deținuți.' Surprins, nu și-a putut stăpâni o tresărire expresivă și m-a întrebat imediat :

"Ce știi tu despre cele s-au petrecut la Pitești ?"

"Personal nu am aflat mare lucru ci doar unele aluzii făcute de către niște studenți într-o discuție, cu multă vreme înainte" i-am răspuns, pentru a nu-l face să insiste asupra problemei. Păru mulțumit de răspuns și 'dispus' să mă lămurească.

„Este o chestiune destul de simplă în definitiv. Un grup de studenți arestați, agenți ai imperialismului american, mistici habotnici și retrograzi, s-au apucat să schingiuiască pe ceilalți colegi ai lor, pentru ca să compromită conducerea închisorilor și prin ea partidul."

"Dar după câte cunosc eu categoria aceasta de studenți reprezenta aproximativ optzeci la sută din deținuți. Împotriva cui se băteau ?"

"Se băteau între ei."

„Ce scop avea bătaia aceasta pentru că eu nu prea înțeleg chestiunea cu compromiterea partidului..."

„Primiseră dispoziții din exterior, de la cei care sunt în străinătate și conduc echipele de spioni și sabotori. Prin schingiuirea între ei, și natural prin victimele respective, vroiau ca la un moment potrivit să acuze partidul ca fiind inițiatorul și deci vinovatul."

"Pare totuși ceva de necrezut. Închisorile au un sistem de pază interioară foarte strict. Cum a fost posibil să se

petreacă ororile de care pomeniţi fără ca ministerul să intervină imediat ?"

"Noi nu am ştiut nimic din cele ce se petreceau acolo. Când am aflat am luat măsurile necesare. Cei vinovaţi au fost pedepsiţi exemplar pentru a nu mai da curaj altora să facă la fel." Era un răspuns pe care-l aşteptam pentru că cunoşteam dinainte ce se petrecuse la procesul lui Ţurcanu. Totuşi nu m-am putut stăpîni şi i-am explicat oarecum brusc.

"Eu sunt deţinut de aproape şapte ani. Am trecut prin mai toate penitenciarele din ţară. Fie izolat, fie în celule comune, niciodată nu am putut face cel mai mic gest fără să fim văzuţi de paznicii de pe coridor, fără să socotesc diferitele perchiziţii inopinate, la miez de noapte. Supravegherea riguroasă la care eram supuşi făcea imposibilă utilizarea unui ac fără consimţământul gardianului. Cum s-au putut petrece toate acestea fără ca ofiţerii politici să nu fie sesizaţi imediat de gardieni ? Oare în toate închisorile în care s-au petrecut acte de genul celor de care spuneţi nu aţi avut nici o persoană de încredere care să vă pună la curent cu cele petrecute acolo ?"

"Conducerea închisorilor era pe mâna unor oportunişti, duşmani ai poporului care s-au strecurat în rândurile lui tocmai cu intenţia de a face rău. Aceştia au conlucrat cu bandiţii. Dar au fost pedepsiţi şi ei cum se cuvine."

Am tăcut. Nu i-am mai spus toate cele ce aflasem despre experienţă. Nici de faptul că cei din conducerea închisorilor consideraţi de dânsul ca 'oportunişti' nu numai că nu fuseseră sancţionaţi dar primiseră avansări în grad şi funcţii. Nici că înainte de a trece la Gherla, Ţurcanu înaintase faimosul memoriu tocmai ministerului din care făcea parte. Nici de faptul că pe baza declaraţiilor smulse în demascări se judecaseră zeci şi zeci de procese şi că aceste declaraţii trecuseră înainte pe la minister... şi atâtea alte detalii de care toţi avuseseră cunoştinţă pentru că li se raportase în timp util dar nu luaseră nici un fel de măsură...

Peste câteva luni am fost eliberat.

Am lăsat între gratiile diferitelor penitenciare, Securităţi, lagăre de muncă sau 'centre de reeducare' zeci de mii de deţinuţi pentru care nici un fel de amnistie nu vine

să le micşoreze pedeapsa. Asupra tuturor, ca o sabie a lui Damocles, planează pericolul reeditării unei experienţe similare cu aceea de la Piteşti, dacă nu mai ştiinţifică. Am lăsat zeci de mii de Români închişi sub grija aceloraşi directori generali, supuşi zi şi noapte unui program de îndobitocire lentă, de săpare a sănătăţii fizice şi morale printr-o inactivitate totală, prin întuneric, subalimetaţie constantă, izolare, pedepse cu regim sever şi lanţuri (mereu lanţuri la mâini şi la picioare, după ce au ferecat gurile !...).

Cei care au purtat o parte din responsabilitate sunt de acum sub pământ. Ei nu sunt cei mai vinovaţi.

O parte din victimele reeducării au plecat şi ele într-o lume mai dreaptă (nici în iad nu cred că se petrec asemenea cruzimi). Acolo vor găsi poate mai multă înţelegere şi poate iertare.

Trăiesc în schimb schilozii, tuberculoşii, cei cu coastele rupte, cei care de zece ani execută regim de izolare alăturea de reeducaţii reveniţi la echilibru iniţial, rupţi de orice contact cu lumea.

Poate că odată vor trebui ascultaţi... Vor mai trebui ascultaţi şi Nicolschi, director general şi şef al brigăzilor de anchete din Securitate ; Dulbergher, şeful brigăzilor mobile şi transport ; Jianu şi Teohari Georgescu (Tescovici), foşti miniştri de interne, Drăghici şi Borilă, miniştri ai Securităţii 'poporului' ; Koller, Goiciu, Mihalcea, Avădanei, Gheorghiu, Dumitrescu, Kirion, Archide, Gal, gardianul Cucu, Niki, Mândruţă, Ciobanu, toţi amestecaţi în diferite responsabilităţi atât pe vremea schingiuirilor cât şi pe vremea terorii instaurate de O.D.C.C. în diferitele închisori şi lagăre de muncă. Dacă timpul care trece nu îi va scuti şi pe ei de puterea de a vorbi... (sau până atunci de diferitele epurări ale partidului).

Au fost unii care au considerat caracterizarea celor petrecute la Piteşti şi în celelalte închisori ca o experienţă deliberată, drept o ipoteză oarecum prea pretenţioasă şi greu de susţinut până în clipa în care nu se va putea stabili cu precizie aceasta. S-au emis atunci alte două ipoteze : una şi cea mai răspândită este aceea a dorinţei partidului comunist de a distruge definitiv mişcarea naţionalistă română, prin aplicarea unei lovituri morale, aceea a ruperii continuităţii. Această rupere nu se putea face decât distru-

gând sau scoțând definitiv din planul de luptă tineretul, cel care constituia trăsătura de unire între trecut și viitor, vehicolul ideilor și tradițiilor studențești, etc. Dar pentru consolidarea regimului comunist demascările erau absolut inutile. Iată de ce : anii grei de închisoare, atât ca tratament cât și ca durată, au scos din uz sau au ucis o bună parte din tineret. Majoritatea celor trecuți prin închisori și eliberați sunt bolnavi sau destul de experimentați pentru a se mai expune unei suferințe inutile. Teroarea, amintirile din închisori, deportările prin Bărăgan, le paralizează practic orice posibilitate de reactivare a unei rezistențe eficace. Adevărul acesta este verificat.

Rezultatele obținute prin denunțarea celor care nu fuseseră arestați sunt prea slabe pentru a justifica această suferință. Câteva mii de deținuți în plus sau în minus nu puteau schimba ceea ce marii împărțitori ai lumii hotărîseră la masa de amputare a Europei.

În alternativa în care însă partidul va pierde puterea, actul apare și mai monstruos. Exterminarea fizică a tuturor studenților din România sau chiar a tuturor deținuților politici nu rezolvă nimic. Poporul este un organism viu în continuă perpetuare biologică. Potențialul se reface pe măsură ce se asigură o minimă perioadă de liniște. Golul creat prin violență este umplut prin fecunditatea neamului. Ucigând sau făcând inapt un întreg grup de oameni, aceasta nu poate implicit distruge o idee. Pentru că ideea este generată de însăși structura neamului respectiv, nu de o categorie de oameni legată de timp. Apoi mai intervine și un factor de natură pur psihologică. Prigonirea unei idei mai ales de o categorie de oameni considerați străini neamului care a generat-o, face ca această idee să capete simpatie și implicit răspândire. Rezultatul urmărit, dacă a fost, nu a dat roadele așteptate ci dimpotrivă, a pus partidul comunist într-o cu totul altă lumină.

Mai rămâne încă o ipoteză și aceasta susținută mai ales de studenți : aceea a purei răzbunări. Mișcarea studențească a fost de-a lungul celor patru decenii, până la prăbușirea statului român, cel mai consecvent dușman al comunismului, singura piedică serioasă care l-a făcut să rămână practic inexistent. Rezultatele unei campanii dusă cu perseverență de-a lungul anilor nu putea decât să ger-

mineze o ură fără margini, ură ce uşor se putea schimba în patima desfigurării, în clipa în care comuniştii au avut puterea materială în mână. Luată ca atare, este adevărat, răzbunarea a fost cruntă. Dar a rămas o simplă dovadă a lipsei de omenie a comunismului. Alte rezultate majore nu a putut da. Desfigurarea câtorva mii de suflete nu a făcut decât să mărească inventarul crimelor pe care comunismul le acumulează de o jumătate de secol.

Morminte dragi, lumină vie,
sporite'ntr'una an de an,
noi v-auzim curgind sub glie,
ca un șuvoi subpămintean !

ȘI LA JILAVA...

Înainte de a încheia aceste mărturisiri voi mai pomeni de un alt gen de demascări, cu același scop ca și cele de la Pitești dar duse cu metode oarecum diferite. Ceea ce constituie trăsătura principală a acestor demascări este faptul că participarea administrației nu e de loc ascunsă. Ba dimpotrivă, ea este cea care le face dar tot prin intermediul deținuților.

În primăvara anului 1950, la Jilava se amenajase o cameră specială într-una din barăcile din curte. Camera fu destinată schingiuirilor diferiților deținuți încă nejudecați, ținuți 'la secret' cum se spunea.

Metoda era foarte simplă. Un gardian, de obicei din serviciul de pază exterioară, însoțit de șeful secției 'Secret', intra în celulă și chema pe cel ales pentru anchetă. Imediat cum era scos pe coridor, deținutul se trezea cu o cagulă pe cap, ceea ce îl făcea să nu mai poată vedea nimic ! Gardianul îl lua atunci de braț și-l ducea în curte, în camera din baraca respectivă.

Aici, mereu cu ochii acoperiți și mereu ținut de braț, era supus unui interogatoriu strâns, bazat de obicei pe date și informații culese fie din celulă prin intermediul informatorilor securiști, fie din scăpările diferiților prieteni în alte celule, fie direct din dosarele ce se constituiau în scopul judecății, la Ministerul de Interne. La început identificarea anchetatorilor a fost dificilă pentru că singurul mijloc de recunoaștere era doar timbrul vocii. De aceea cei schingiuți credeau că sunt în fața unor ofițeri veniți de la Ministerul de Interne.

Ulterior s-a aflat că nu erau decât simpli deținuți, recrutați de ofițerii politici de la Ministerul de Interne, aproape exclusiv aleși din foști membri de partid care păcătui-

seră prin slăbciune, acceptând să devină informatorii organelor de siguranță ale regimului antonescian.

Șeful lor, sau în tot cazul, cel care conducea anchetele și ordona schingiuirea se numea Lenin Mihailov, un basarabean se pare de origine rusă, arestat pentru faptul de a fi denunțat mai mulți comuniști cu care colabora pe vremea războiului. Dintre colaboratorii lui în anchetele de la Jilava, cel mai rău și mai pornit era un oarecare Pascu, mecanic de meserie, tot fost comunist și arestat pentru aceleași motive ca și Mihailov. Am avut ocazia să-l cunosc peste câțiva ani la Gherla unde fusese trimis și unde continua să fie informatorul administrației, fapt pentru care fusese pus să supravegheze baia comună, loc destul de comod și mai convenabil pentru că nu făcea nimic altceva decât să supravegheze pe cei care se spălau și în special să tragă cu urechea la ceea ce se vorbea... De asemenea s-a mai putut afla numele unui oarecare mecanic ungur, Buchs, trimis în 1951 la Aiud după condamnare, unde însă a fost mult mai discret și s-a comportat relativ cuminte. Se poate ca promisiunile făcute de Securitate înainte de judecată și nețiunute ulterior, să-i fi deschis ochii. S-a vorbit și de un muncitor simplu și destul de redus mintal folosit mai ales pentru a bate. Echipa număra peste zece persoane din care numai cele menționate au putut fi identificate. Primul indiciu l-a dat o coincidență destul de semnificativă, aceea că înainte de a fi dus la anchetă locotenentul medic Z, fu scos din celulă... Mihailov. În camera din baracă, cel care întreba nu avea timbrul lui însă. Mihailov se ferea să ancheteze pe cei care-i cunoșteau vocea. Brutalizat destul de rău, Z, care era un spirit foarte independent (pentru care fusese trimis la Arkhangelsk pe vremea când era prizonier în Rusia) s-a enervat și și-a smuls masca ce-i acoperea obrazul. Spre stupefacția lui, la masa de anchetă nu erau ofițeri de securitate ci simpli deținuți. Pe când alăturea de el, cel care-l adusese și-l ținea mereu de braț, un gardian în uniformă!

Atmosfera care domnea printre deținuții de la Jilava era cu totul diferită decât în celelalte închisori, mai ales pentru faptul că nimeni nu era condamnat și... toți credeau că vor fi liberi înainte ca să aibă vreme să-i judece!

De aici și curajul diferiților deținuți duși în fața lui Mihailov de a refuza orice 'confesiune'. Se pare de altfel

că nici Ministerul de Interne nu a insistat prea mult și în clipa în care s-a început să se vorbească mai mult prin celulele de secret, biroul O.D.C.C. de la Jilava a fost 'închis'. Aceasta însă nu înainte ca vreo câteva zeci de 'deținuți politici' să nu fi fost schingiuiți până la sânge.

S-ar putea ca între demascările de la Pitești și ceea ce s-a petrecut la Jilava să nu fie o legătură prea strînsă. Coincidența în timp și în metode face însă imposibilă negarea unei coordonări pentru un țel bine determinat dinainte. Mai trebuie reținut și faptul că atât Piteștiul cât și Jilava, una ca penitenciar de execuție și cealaltă ca depozit al Minsterului de Interne, erau de fapt cele două închisori mai apropiate de București, deci cele mai accesibile tuturor celor care vroiau să aibă sub un control riguros și lesne de făcut, tot ceea ce se dispunea.

Dacă am menționat demascările palide în raport cu cele de la Pitești, am făcut-o numai pentru a arăta că un singur creier dirija totul și că acolo unde s-a simțit nevoia ca însăși administrația să fie pusă la dispoziția deținuților pentru a facilita 'experiența', Ministerul de Interne nu a avut nici un fel de reticență.

O, brad frumos, ce sfînt păreai
în altă sărbătoare.
Mă văd copil cu păr bălai
şi ochii de cicoare.

UN ULTIM CUVÂNT

Despre cele petrecute la Piteşti şi în celelalte închisori se va mai scrie poate dacă informaţiile vor putea trece cortina.

Conţinutul acestui opuscul este doar o sesizare pentru că fenomenul depăşeşte prin amploarea şi adâncimea lui atât posibilităţile de informare şi aşa foarte restrânse în închisorile comuniste cât şi explicarea lui pe plan psihologic pur. Peste stricteţea din închisori trebuie menţionată şi o jenă foarte explicabilă a celor care au fost victime, manifestă ori de cîte ori încercam să culeg amănunte. Nu au fost puţini nici cei care refuzau pur şi simplu orice fel de discuţie în care era direct implicată partea cea mai dureroasă din viaţa lor.

Aşa fragmentare cum sunt expuse, cele conţinute în caiet sunt adevărate. Nu le poate nimeni dezminţi. Nici măcar 'autorităţile comuniste' de la cârma ţării. O altă explicaţie decât cea dată de însăşi victimele experienţei nu cred că poate fi dată.

S-ar putea ca 'partidul' să nu se formalizeze la apariţia caietului. Ar fi soluţia cea mai indicată. Nu este exclusă însă o campanie de dezminţire şi de falsă interpretare în care să ia cuvântul chiar cei care au fost schingiuiţi şi să 'dezmintă cu indignare 'minciunile celor puşi în slujba capitalismului'. Cazul nu este fără precedent. Pentru că cei care au suferit cel mai mult sunt studenţii, voi da un exemplu din chiar viaţa studenţească de data aceasta din viaţa aşa zisă liberă.

În zilele când speranţa unei eliberări nu era atât de himerică (a trebuit să intervină... nepăsarea Occidentu-

lui ca să se dovedească contrariul), când la Budapesta studenţi şi muncitori scuturaseră cot la cot domnia Satanei, ecoul stârnit de revoluţie în universităţile din România a fost foarte mare. În deosebi la Timişoara, ca fiind mai aproape şi apoi la Bucureşti unde masa de studenţi era mai mare şi mai frământată.

Dacă la Bucureşti intervenţia Securităţii a făcut să eşueze chiar de la început revolta de la Facultatea de Litere şi de la Medicină, la Timişoara situaţia a fost foarte complicată. Intervenţia ministrului învăţământului public, Murgulescu, nu numai că nu a putut calma spiritele ci le-a revoltat în asemenea măsură încât cu toată funcţia pe care o avea, Murgulescu a trebuit să părăsească cantina dela Medicină pe fereastră însoţit de... bucăţile de mămăligă ale studenţilor. Manifestaţia anunţată pentru ora patru după-masă fu interzisă şi câteva batalioane de securitate înconjurară edificiile unde erau dormitoarele lor. În aceeaşi seară ministrul de interne veni cu avionul şi încercă să convingă pe studenţi să se liniştească, promiţându-le că toate cererile lor vor fi satisfăcute. (Se cerea în special scoaterea marxismului şi a limbii ruse din studiile obligatorii, liberalizarea universităţilor, desfiinţarea serviciilor de cadre care se ocupau numai cu informaţiile pentru Securitate, etc.). Rezultatul fu contrar celui aşteptat : ministrul a dat ordin să se tragă cu mitralierele. Timp de peste două ore căminul Facultăţii de Medicină fu ţinut sub focul armelor automate, pentru a permite Securităţii să mai aducă trupe de întărire. Apoi s-a trecut la asalt. Ostaşii au pătruns cu armele gata de tras. Studenţii nu aveau pentru a se opune decât cărţile şi... borcanele de marmeladă. Timp de câteva ore, camioanele armatei au cărat studenţii într-un lagăr rămas de pe vremea războiului la aproximativ şasezeci de km de Timişoara. Apoi timp de trei zile a fost o adevărată goană după studenţi, pe străzile şi prin casele oraşului. Tot ce avea pe cartea de identitate menţiunea student, era arestat, fără nici un fel de explicaţie.

Când Budapesta a fost redusă la muţenie, studenţii din lagăr, ţinuţi doar cu o pătură, fură triaţi de Securitate. Majoritatea au fost lăsaţi liberi după ce au semnat o de-

clarație cum că niciodată nu vor participa la o acțiune îndreptată împotriva partidului muncitoresc !

Câteva sute au fost exmatriculați. Aici originea socială nu a mai avut trecere deoarece cei care au fost mai dârji pentru revoltă au fost tocmai studenții care proveneau din familiile sărace !

Câteva zeci dintre cei care au fost considerați ca 'instigatori la rebeliune împotriva ordinii sociale legale' au trecut prin beciurile Securității apoi pe la tribunal unde li s-a confirmat pedeapsa dată de Securitate. Pedepsele au variat între cinci ani și muncă silnică.

Când târziu de tot, prin Decembrie, situația se calmase și comuniștii erau de acum siguri că au câștigat, prin diferitele centre studențești au început să aibă loc niște 'meeting'-uri foarte ciudate. Sub supravegherea foarte atentă a Securității, studenții protestau împotriva... calomniilor presei capitaliste care relatase numai foarte vag despre unele 'tulburări'. Cuvântări scrise dinainte pe hârtie, verificate de Securitate, erau rostite de la tribună. Laudele la adresa partidului și a U.R.S.S.-ului, atașamentul necondiționat față de clasa muncitoare, a tot ceea ce era student în România populară, indignarea adâncă, 'angajamentele' de vigilență împotriva dușmanului poporului român au curs zile de-a rândul... Însăși studențimea dezmințea ceea ce făcuse cu câteva săptămâni înainte și trezise pentru câteva ore doar, speranța eliberării imediate. Toate acestea erau regizate de partid.

De aceea o nouă regizare în cazul de față nu este exclusă.

Aceste rânduri au fost scrise pentru îndeplinirea obligației luată față de mai multe din victimele demascărilor care cunoscând că într-o zi voi putea trece cartea dincolo de cortina de fier, mi-au încredințat adeseori cu durere, cu sfâșiere interioară, tot ceea ce au crezut că este de datoria oamenilor să nu uite.

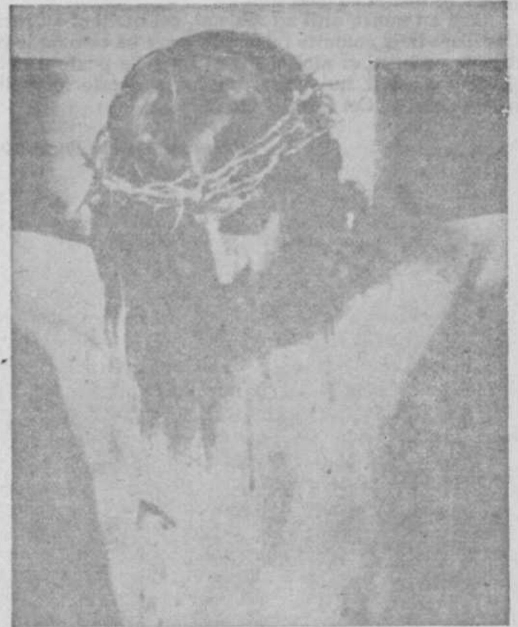
Mai mult decât o sesizare, cartea este un avertisment, un glas de dincolo de mormânt, din mormintele vii de după cortina de fier.

Concluziile să le tragă fiecare după inima lui.

Eu aş menţiona doar atât :

Unii au murit, alţii au rezistat, cei mulţi şi-au revenit. Omul are în el anumite forţe interioare pe care nu le poate distruge nimeni şi nici el însuşi nu şi le poate distruge ; fiindcă el, omul, nu-şi aparţine lui, şi aceste forţe din el mărturisesc pe Cel care l-a creat.

Bucureşti, 1958 ; Paris, 1962

IV. AS'NOAPTE, IISUS...

As'noapte Iisus mi-a intrat în celulă.
O, ce trist, ce înalt era Christ!
Luna-a intrat după-El în celulă,
şi-L făcea mai înalt şi mai trist.

Mâinile Lui păreau crini pe morminte,
ochii adânci ca nişte păduri.
Luna-L bătea cu argint pe veştminte,
argintându-I pe mâini vechi spărturi.

M'am ridicat de subt pătura sură :
 — Doamne ,de unde vii ? Din ce veac ?
Iisus a dus lin un deget pe gură
 şi mi-a făcut semn ca să tac...

A stat lângă mine pe rogojină :
 — Pune-Mi pe răni mâna ta.
Pe glezne-avea umbre de răni şi rugină,
 parcă purtase lanţuri, cândva...

Oftînd, Şi-a întins truditele oase
 pe rogojina mea cu libărci.
Prin somn, lumină, dar zăbrelele groase
 lungeau pe zăpada Lui vărgi.

Părea celula munte, părea căpăţână,
 şi mişunau păduchi şi guzgani.
Simţeam cum îmi cade tâmpla pe mână,
 şi am dormit o mie de ani...

Când m'am trezit din grozava genună,
 miroseau paiele a trandafiri.
Eram în celulă şi era lună,
 numai Iisus nu era nicăiri...

— Unde eşti, Doamne ? — am urlat la zăbrele.
 Din lună venea fum de căţui.
M-am pipăit, şi pe mâinile mele
 am găsit urmele cuielor lui...

Radu Gyr

Versurile inserate în această ediţie aparţin poetului Radu Gyr care a fost condamnat la moarte, graţiat şi a executat 20 ani temniţă grea.

CÎNTECUL CREȘTINILOR CĂZUȚI ÎN LUPTA ANTICOMUNISTĂ

Andante religioso — de Simion Lefter

p

Plân-ge prin - tre ra-muri lu - na, Nop-ți-le-ș pus-tii Căci te-ai
dus pe tot-dea-u - na Și n'ai să mai vii Căci te-ai dus pe tot-dea-
u - na Și n'ai să mai vii

Sfârșitul

Iar tu dormi me-reu.

Plânge printre ramuri luna
Nopțile-s pustii,
Căci te-ai dus pe totdeauna
Și n-ai să mai vii.
} bis } bis

Pe cărările umblate
De noi, te-am cătat.
Te-au uitat pân'astăzi toate,
Și-ai tăi te-au uitat.
} bis

Numai vântul mai suspină
Dulcele tău cânt
Peste florile ce-alină
Tristul tău mormânt. } bis

Ca o lacrimă de sânge
A căzut o stea,
Drum de foc şi biruinţă
Pentru Ţara ta } bis

Bate vântul peste ape,
Trece timpul greu...
Noi mereu te plângem, frate,
Iar tu dormi mereu... } bis

CUPRINS

În limba română : PITEŞTI

Ediţia I-a — COLECŢIA DACOROMÂNIA, Madrid 1963

Ediţia II-a — CUVÎNTUL ROMÂNESC, Hamilton, Ont, 1989

Ediţia III-a — ATLANTIDA COM. — SRL, Bucureşti 1991

În limba engleză : THE ATNI-HUMANS

Ediţia I — SOLIDIERS OF THE CROSS, Englewood, CO, 1971

Ne vom întoarce într'o zi

Ne vom întoarce într'o zi,
ne vom întoarce neapărat.
Vor fi apusuri aurii,
cum au mai fost când am plecat

Ne vom întoarce neapărat,
cum apele se'ntorc din nori,
sau cum se'ntoarce, tremurat,
pierdutul cântec, pe viori.

Ne vom întoarce într'o zi...
Şi cei de azi cu paşii grei
nu ne-or vedea, nu ne-or simţi,
cum vom intra încet în ei.

Ne vom întoarce ca un fum,
ucişi, ţinându-ne de mâini,
toţi cei de ieri în cei de-acum
cum trec fântânile'n fântâni

Cei vechi ne-om strecura, tiptil
în toate dragostele noui
şi'n cântecul pe care şi-l
vor spune alţii, după noi.

În zâmbetul ce va-înflori,
şi'n orice geamăt viitor,
tot noi vom sta, tot noi vom fi,
ca o sămânţă'n taina lor.

Noi cei pierduţi, ne'ntoarcem din gări,
cu vechiul nostru duh fecund,
ne'napoiem şi'n disperări
şi'n răni ce'n piepturi se ascund

Şi'n lacrimi ori în mângâieri
tot noi vom curge zi de zi,
în tot ce mâine, ca şi ieri,
va sângera sau va iubi...

Radu Gyr

D. BACU

P I T E Ș T I

1991

MEMORIA GULAGULUI ROMANESC

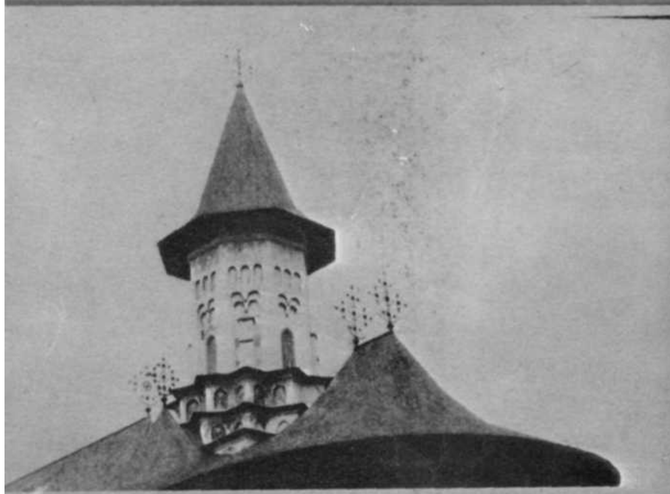
Tiparul executat sub comanda 10306
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria „CORESI"
București — România

Dacă suferința nu v-a făcut mai buni, înseamnă că sufletul vostru nu a avut nimic bun.

Să înălțăm Biserica Iertării pe pămîntul pîngărit de forțele Răului. Sufletul lui Mircea Vulcănescu care ne-a lăsat cu limbă de moarte să nu-l răzbunăm va fi fericit în ceruri.

Drumul Mîntuirii trece prin istorie.
NAE IONESCU
(lagărul de la Miercurea Ciuc).

EDITURA ATLANTIDA

198 lei
2 lei T.L.
200 lei TOTAL

ISBN 973-95429-0-5